

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β
Τεύχος 428
Παρασκευή
9 Φεβρουαρίου 1990
Δρχ. 150

ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΞΕΝΙΚΑ

ΦΑΚΕΛΛΟΣ:

ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤ. ΕΥΡΩΠΗΣ
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ:

ΑΛΒΑΝΙΑ • ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ • ΡΟΥΜΑΝΙΑ • ΑΝΑΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ • ΕΣΣΔ

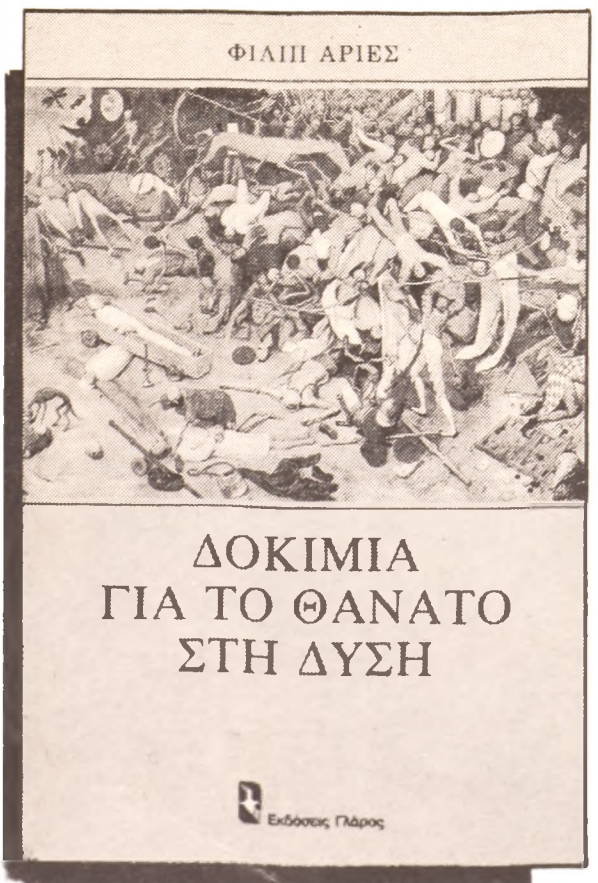
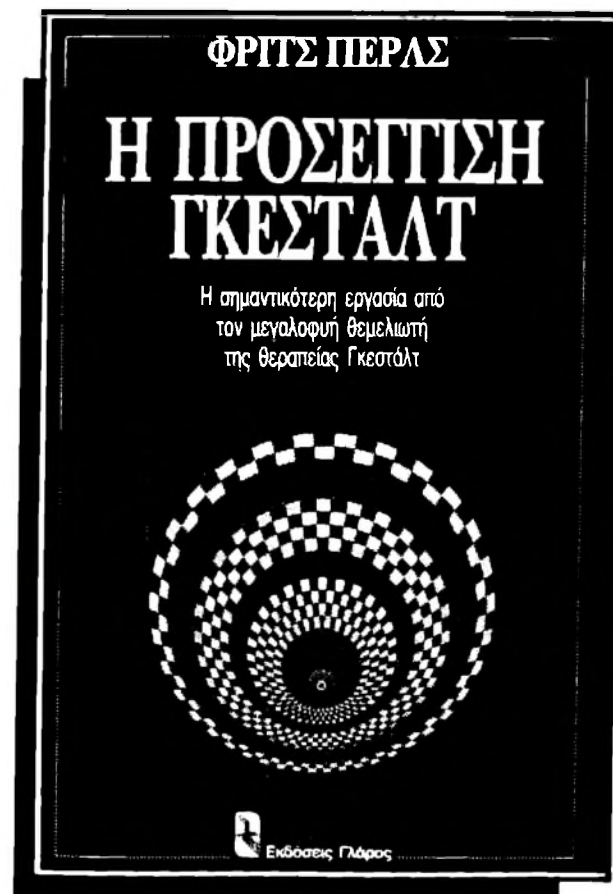
Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • 106 77 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3618.457

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

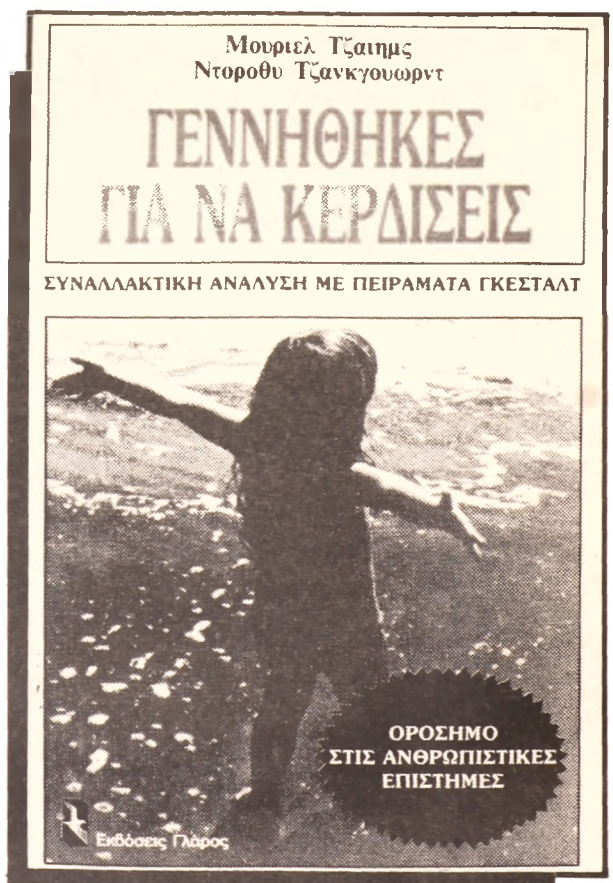
ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ
ΔΙΑΘΕΣΗ

ΚΟΙΝΟΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68 • 106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3609.197

ΑΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΣΤΗ Σοβιετική Ένωση ο Γκορμπατσώφ αντιπαλεύει τους συντηρητικούς του κόμματος και τις συντηρητικές αντιλήψεις για να δημιουργήσει νέες στάσεις και συμπεριφορές και να επιφέρει τις αναγκαίες θεσμικές αλλαγές για την αντιμετώπιση των κρίσιμων προβλημάτων της χώρας του.

ΤΑ ΚΚ της Ανατολικής Ευρώπης σπεύδουν να αλλάξουν τίτλους και προγράμματα, μαστιγώνουν αλύπητα το παρελθόν τους και προχωρούν στον εκσυγχρονισμό τους.

ΔΕΝ πρόκειται για διακοσμητικές αλλαγές αλλά για αναγκαίες προσαρμογές κάτω από την ισχυρή και αδυσώπητη πίεση της κοινωνικής πραγματικότητας που επιβάλλει στρατηγικές πολιτικής επιβίωσης οι οποίες δεν μπορούν φυσικά να τελεσφορήσουν χωρίς ριζική ανανέωση των κομματικών δομών, της ιδεολογίας και της πολιτικής κουλτούρας των κομμάτων αυτών και χωρίς μια διαφορετική αντιμετώπιση των σοβαρών οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων με σαφείς και καλά επεξεργασμένες θέσεις και τοποθετήσεις.

Η ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ για το παρελθόν έχει γίνει πλέον σχετικά εύκολη υπόθεση. Είναι άλλωστε θέμα αξιοπιστίας. Οι δυσκολίες έγκεινται στην επεξεργασία θέσεων και πολιτικής στα σημερινά προβλήματα, στη διαφορετική προσέγγιση που απαιτεί η κοινωνική πραγματικότητα και η αποτυχία των κομμουνιστικών πειραμάτων, στην ανεύρεση νέων ιδεολογικών προσανατολισμών και κοινωνικών οραμάτων.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ Αριστερά —ο Συνασπισμός και ειδικότερα το ΚΚΕ— παραδέρνει αμήχανη μπροστά στις εξελί-

ξεις της κοινωνικής πραγματικότητας, θωπεύοντας τα υπάρχοντα και κατεστημένα. Αμήχανη και αδύναμη να απεγκλωβιστεί από το ιδεολογικό της παρελθόν, η ελληνική Αριστερά παραμένει δέσμια του οικονομισμού και του εργατισμού, χωρίς εφόδια για να διαπραγματευθεί την κατεύθυνση και τον προσανατολισμό του αναγκαίου εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας. Χωρίς να τολμά να αναλάβει το δικό της μερίδιο ευθύνης και κόστους.

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ αλλαγές είναι πάντα επώδυνες. Αλλά η κοινωνία δεν μπορεί να μείνει στάσιμη και καταδικάζεται σε αφάνεια και ανυποληψία τις πολιτικές δυνάμεις που αρνούνται πεισματικά να αφουγκραστούν τα αιτήματα των καιρών.

ΤΟ ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ σήμερα αριστερή, προοδευτική πολιτική χρειάζεται να επαναπροσδιοριστεί. Καθήκον που πρέπει να επωμισθεί θαρραλέα η ελληνική Αριστερά, αν θέλει να αποτελέσει πόλο έλξης των νέων κοινωνικών δυνάμεων που αναπόφευκτα διαμορφώνονται ερήμην της.

ΑΝΕΠΑΙΣΘΗΤΩΣ η Αριστερά παραμένει εγκλωβισμένη στο παρελθόν της, στις προκαλήψεις και ιδεοληψίες της, αμήχανη, αδρανής, ανήμπορη και θεατής των εξελίξεων, άνευ πρωτοβουλίας και ριζοσπαστικής αριστερής πολιτικής.

Η «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟΤΕΡΗ» στροφή που ευαγγελίζεται ένα τμήμα της είναι η συνεργασία με το μπρεζνιεφικό ΠΑΣΟΚ. Η κοινωνία καταδικάζει όμως σε στασιμότητα και αφάνεια τις πολιτικές δυνάμεις που δεν μπορούν να ηγηθούν και να ηγεμονεύσουν των αλλαγών που επιζητεί.

ΕΥΧΕΤΑΙ κανείς να μην είναι αυτή η τύχη της ελληνικής Αριστεράς. Η φυγή προς τα εμπρός είναι ίσως η μόνη της ελπίδα.

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 17ος
• Τεύχος 428
Παρασκευή 9 Φεβρουαρίου 1990
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
FAX: 72.26.107 - TELEX: 214179 ANTI

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Β. ΖΗΣΗΣ	
Πετάει, πετάει το Μιράζ;	12
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Ετοιμασίες για έκθεση πολεμικού υλικού	14
Β. ΖΗΣΗΣ	
Εθνικιστικές εξάρσεις και συναινετικοί συμβιβασμοί	16
Μ. ΚΟΝΔΟΣ	
Καλά ο Σαδίκ, εμείς όμως;	18
Δ. ΠΑΤΡΙΝΟΣ	
Οικουμενική σκλήρυνση κατά πλάκας	20
Γ. ΦΛΩΡΟΣ	
ΣΥΝ: Όλα στις μετεκλογικές καλένδες	22
Π. ΛΑΦΑΖΑΝΗΣ, Φ. ΚΟΥΒΕΛΗΣ, Δ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΛΕΣ, Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Προγραμματικές συμφωνίες για προοδευτικές λύσεις	24
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Προεδρικές εκλογές: ευνοούνται μόνον οι ψηφοί	27

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Αλβανία: Τα πρώτα συμπτώματα	28
Τ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ	
Η μεγάλη Άνοιξη της γερμανικής Σοσιαλδημοκρατίας	30
ΛΗΔΑ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ	
Πόσο «αμόλυντος» είναι ο Modrow;	31
ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Το ΚΚΣΕ υποβάλλεται σε στριπ-τιζ	32
ΦΑΚΕΛΟΣ - ΕΡΕΥΝΑ	
Οι νέες πολιτικές δυνάμεις της Ανατ. Ευρώπης	33
Π. ΜΟΥΤΟΥΛΑΣ	
Ρουμανία: προβλήματα για τη νέα εξουσία	46
Ποιούς εξυπηρετεί η ένταση στο Αζερμπαϊτζάν;	47
Γ. ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ	
Στοιχεία για την περίπτωση του Θ. Βαλτινού	58

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Τέρμα στο «μονοπώλιο» των κομμάτων	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	9
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	10
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	48
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
Εικαστικά: Α. Ξύδης, Αρχιτεκτονική: Δ. Φιλίππιδης, Θέατρο: Κώστας Θεολόγου, Μουσική: Ν. Μητρόπουλος.	
ΒΙΒΛΙΟ	55
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	63

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

αντί

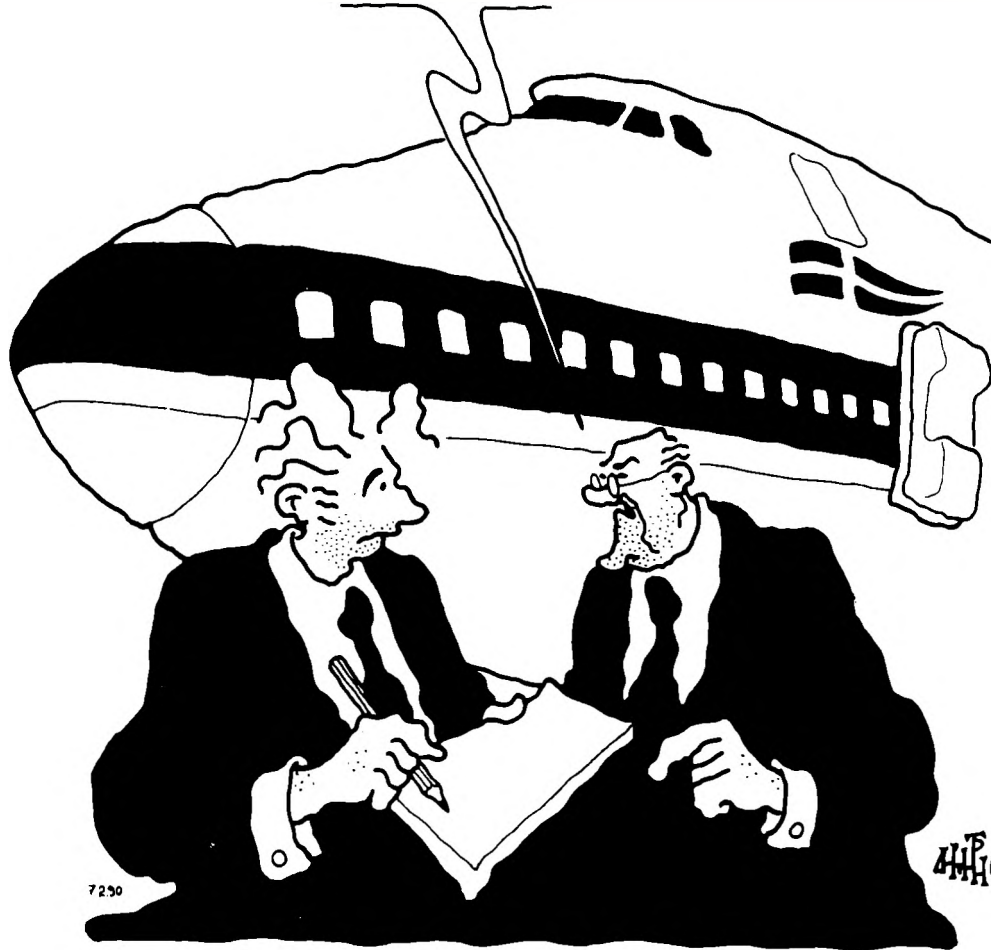
Τέρμα στο «μονοπώλιο» των κομμάτων

«Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ του Φεβρουαρίου». Με αυτόν τον τίτλο η γαλλική «Λιμπερασιόν» στέγασε, την Τρίτη τις προτάσεις Γκορμπατσόφ στην Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΣΕ μια από τις οποίες ήταν και η κατάργηση του «ηγετικού ρόλου» του κόμματος στη σοβιετική κοινωνία. Κατάργηση, όμως, του ρόλου αυτού σημαίνει ανανέωση, εκδημοκρατισμό, πολυκομματισμό, «διάλογο με όλες τις οργανώσεις που είναι προσηλωμένες στο σοβιετικό Σύνταγμα». Σημαίνει ακόμα, «επανεξέταση της αρχής του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, με έμφαση στο δημοκρατισμό και την εξουσία των μαζών του κόμματος».

ΑΛΛΑ ΤΑ παραπάνω δεν συνιστούν πια προτάσεις, αλλά αληθινή επανάσταση! Και δικαίως οι όπου γης βροντόσαυροι αναστατώθηκαν: «Πού το πάμε, λοιπόν;» αναρωτήθηκε λ.χ. ο Ανατόλυ Κορνιένκο, ηγέτης του ΚΚΣΕ στο Κιέβο. «Καταργούμε μήπως τους Μαρξ, Ένγκελς, Λένιν, για να επιστρέψουμε στη θρησκευτική προπαγάνδα;». Άλλα ηγετικά στελέχη του ΚΚΣΕ προειδοποίησαν: «Χωρίς κομματική πειθαρχία, θα οδηγηθούμε στην αναρχία!» Σε όλους αυτούς, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ απάντησε σε τόνους ήρεμους: *Ίδανικό μας είναι ο ουμανιστικός δημοκρατικός σοσιαλισμός. Σε μια ανανεούμενη κοινωνία, το κόμμα μπορεί να υπάρχει και να παίζει ρόλο πρωτοπορίας μόνο σαν μια δημοκρατικά αναγνωρισμένη δύναμη. Και αυτό σημαίνει ότι η θέση του δεν επιβάλλεται μέσω μιας συνταγματικής διάταξης... το κόμμα πρέπει να απαλλαγεί από όλα όσα το έδεναν με το αυταρχικό - γραφειοκρατικό σύστημα... Το κόμμα θα μπορέσει να ανταποκριθεί στην αποστολή της πρωτοπορίας μόνο αν το ίδιο αναδομηθεί δραστικά, καταχτήσει την τέχνη της πολιτικής δουλειάς στις σημερινές συνθήκες και επιτύχει να συνεργασθεί με όλες τις δυνάμεις που πιστεύουν στην περεστρόικα.*

ΤΟ ΑΝΑΠΑΝΤΕΧΟ στοιχείο στη συνεδρίαση αυτή της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΣΕ ήταν ότι ακόμα και ο Γιέγκορ Λιγκατσώφ, που θεωρούνταν (και θεωρείται) ως ο ηγέτης της συντηρητικής πτέρυγας του κόμματος, ενώ διαφώνησε με τον Γκορμπατσόφ σε ό,τι αφορά το οικονομικό πρόγραμμα που παρουσίασε, συμφώνησε ότι η συνταγματική διάταξη

ΘΕΩΡΩ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΜΕ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΚΡΙΣΙΜΗ
ΚΑΙ ΔΙΑΦΕΡΩ ΜΕ ΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ ΤΗΣ ΝΔ
ΠΟΥ ΕΜΕΙΝΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ!..

που κατοχύρωνε το μονοπώλιο εξουσίας του κομμουνιστικού κόμματος, είναι καιρός να απαλειφθεί.

ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ δυτικοί αναλυτές μίλησαν ήδη για ήττα των συντηρητικών του ΚΚΣΕ... Βέβαιο, πάντως είναι ότι τα πράγματα δεν είναι καθόλου εύκολα για τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, καθώς οποιαδήποτε αλλαγή του Συντάγματος ή του καταστατικού του κόμματος θα πρέπει να εγκριθεί από το προσεχές συνέδριο του ΚΚΣΕ, τον ερχόμενο Ιούνιο ή Ιούλιο. Μέχρι τότε, κανείς δεν μπορεί να ξέρει πως θα διαμορφωθεί, τελικά, ο συσχετισμός δυνάμεων μέσα στο κόμμα και έξω από το κόμμα. Κατά τους «Φαίνανσιαλ Τάιμς» πάντως, ο Γκορμπατσόφ «εσκεμμένα αναφέρθηκε» στη συγκέντρωση της Κυριακής, στη Μόσχα, για να υπογραμμίσει την «αναπόδραστη ανάγκη» βαθύρριζων αλλαγών και στο κόμμα και στην κοινωνία. (Στην συγκέντρωση αυτή, 200.000 και πλέον Μοσχοβίτες ζήτησαν την κατάργηση του άρθρου 6 του Συντάγματος, που κατοχυρώνει τον ηγετικό ρόλο του Κόμματος κλπ. Στη συγκέντρωση εμφανίστηκαν —για πρώτη φορά— και σημαίες της προεπαναστατικής Ρωσίας, άσπρη, γαλάζια και κόκκινη σε τρεις οριζόντιες λωρίδες...).

ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ που επισκοπούμε δεν έλειψαν, ασφαλώς, τα γεγονότα ή οι εξελίξεις του ελληνικού χώρου. Όμως, από πλευράς διεθνών «συμβάντων», η σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΣΕ και, ειδικότερα, η πρόταση Γκορμπατσόφ για την κατάργηση του άρθρου 6 του σοβιετικού συντάγματος, αποτέλεσε «το» γεγονός: *Ο Γκορμπατσόφ —έγραψε η «Λιμπερασιόν»— κρατεί τις υποσχέσεις του... Ο Γκορμπατσόφ —σημειώνει η Ιντερνάσιοναλ Χέραλντ Τρίμπιουν— αναθεωρεί το σύστημα ε-*

πτά δεκαετιών... Αλλά τα συμβαίνοντα στην ΕΣΣΔ έχουν, φαίνεται, και την... ελληνική τους διάσταση, καθώς Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ επιχειρούν να τα «αξιοποιήσουν» προεκλογικά! Για τον αρχηγό της ΝΔ Κ. Μητσοτάκη λ.χ. η πορεία της περεστρόικα και η παρουσία του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στη σοβιετική πολιτική σκηνή, αποτελούν «δικαίωση» της πολιτικής της Νέας Δημοκρατίας, κατά τον ίδιο τρόπο που η κατάργηση της βάσης του Ελληνικού και της βάσης της Νέας Μάκρης (που αποφάσισαν μονομερώς οι Αμερικανοί) αποτελεί για τον κ. Παπανδρέου, «δικαίωση» της δικής του πολιτικής! Άλλο τόσο όμως, τις εξελίξεις στην ΕΣΣΔ και σε ολόκληρη την ανατολική Ευρώπη προσπαθεί να «αξιοποιήσει» και το ΠΑΣΟΚ, κάτω από ένα σκεπτικό που λέει ότι «ο σοσιαλισμός με ανθρώπινο πρόσωπο» —ο «ουμανιστικός δημοκρατικός σοσιαλισμός», που εξαγγέλλει ο Γκορμπατσόφ— ήταν πάντοτε το ...όραμα του κ. Παπανδρέου, όταν και τα νήπια ακόμα ξέρουν ότι ο «σοσιαλισμός» του ΠΑΣΟΚ ήταν ο «σοσιαλισμός» του Καντάφι, του Πέτσου, του Κουτσόγιωργα και των αδελφών Κουρή. Ποιον κοροϊδεύουν λοιπόν; Και ποια σχέση έχει ο «σοσιαλισμός με δημοκρατία, ελευθερία και αυτοδιαχείριση» με τον αυταρχισμό και την αρχή του ενός ανδρός;

Η ΖΩΗ, όμως, προχωρεί πέρα από το αν το ΠΑΣΟΚ ή η Νέα Δημοκρατία έχουν ή δεν έχουν συνάφεια με τις εξελίξεις στην ανατολική Ευρώπη. Αλλά «ζωή την λέτε αυτή;» —θα αναρωτηθούν αμέσως ορισμένες εφημερίδες του νεοδημοκρατικού και πασοκικού χώρου αναφερόμενες στις απεργίες, τις πορείες τις καταλήψεις, που συνεχίζονται επί δύο τώρα εβδομάδες. Και η μεν «Καθημερινή» προχθές Τετάρτη, μας διαβεβαίωσε πως η Αθήνα είναι μια πόλη «γενικού αλαλούμ»

(και συνεπώς είναι προτιμότερο να ζούμε στο ...Χαρτούμ!— τίτλος πραγματικά σουρεαλιστικός, χάρη μιας απίθανης ομοιοκαταληξίας), ενώ κάποιες άλλες «καλές» εφημερίδες έκαναν το παν για να εμπεδώσουν την αίσθηση ότι, επί κυβερνήσεως οικουμενικής, τίποτε πια δεν μπορεί να γίνει και ότι η μόνη λύση είναι να έλθει αυτοδύναμο είτε το ΠΑΣΟΚ, είτε η Νέα Δημοκρατία. Για την πασοκική «Επικαιρότητα» λ.χ., η χώρα πάσχει από «οικουμενική ηλεκτροπληξία» —εφόσον «απεργεί» και το κράτος. Ευφύεστερη η «Αυριανή» του Ταύρου, ανακάλυψε ότι, πίσω από την απεργία της ΔΕΗ, βρίσκονται ο Μητσοτάκης κι ο Φλωράκης. Από την πλευρά της η «Απογευματινή» διαπιστώνει πως η Ελλάδα περιέπεσε σε «κώμα» και ότι, στον τόπο αυτό, οι τρομοκράτες και οι αναρχικοί κάνουν ό,τι θέλουν!

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, φυσικά, παραμένει «δύσκολη και πολύπλοκη». Και η κρίση αγγίζει όλες τις σφαίρες της οικονομίας, της πολιτικής, του πολιτισμού, της κοινωνικής συνοχής —όπως ανέφερε, την Τετάρτη, ο γραμματέας της ΕΑΡ, Λεωνίδας Κύρκος. Όμως, και η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ, συμπεριφέρονται «ωσει» να μην έχουν καμιά ευθύνη για το ότι το δημόσιο χρέος φθάνει, σήμερα τα 10 τρισ., για το ότι, κάθε μέρα που περνά, το δημόσιο μπαίνει μέσα 5 δισ., για το ότι έχουμε τον ίδιο περίπου αριθμό δημοσίων υπαλλήλων που έχει η Βρετανία (με πενταπλάσιο πληθυσμό), για το ότι στενεύει αδιάκοπα η παραγωγική μας βάση, για το ότι η ανώτατη παιδεία τελεί υπό κατάρρευση, για το ότι διαθέτουμε το μικρότερο (από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες) ποσοστό για έρευνα, για το ότι... Και, φυσικά, Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ λησμονούν ότι από το 1974 μέχρι το 1989, στην εξουσία βρίσκονταν δικές τους, «πανίσχυρες», μονοκομματικές κυβερνήσεις.

ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ, μετέχοντας στην τρικομματική (οικουμενική) κυβέρνηση, Νέα Δημοκρατία και ΠΑΣΟΚ κάνουν το παν για να μην προχωρήσει τίποτε που θα έθιγε τα συμφέροντα της παραοικονομίας. Η Νέα Δημοκρατία πολεμά το «φορολογικό» που κατέθεσε ένας δικός της υπουργός —ο Γ. Σουφλιάς— με αιτιολογικό ότι το νομοσχέδιο *αντίκειται προς τις αρχές της ελεύθερης οικονομίας*. (Στην πραγματικότητα το νομοσχέδιο επιχειρεί να πατάξει τη φοροδιαφυγή και να βοηθήσει, ως ένα βαθμό, τα ασθενέστερα στρώματα. Αλλά η φοροδιαφυ-

γή φαίνεται ότι συναρτάται με εκτιμήσεις καθαρά προεκλογικές: Πώς να δυσανεστήσεις λ.χ. 5.000 δικηγόρους που δηλώνουν εισόδημα 500.000 δραχμές το χρόνο;).

ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά του το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται σαν μια «ήρεμη πολιτική δύναμη» που υποστηρίζει την οικουμενική κυβέρνηση χωρίς να παίρνει υπόψη της μικροκομματικά συμφέροντα. Όταν, όμως, έρχεται στο θέμα των δικών του ευθυνών (για το χάλι της οικονομίας ή για την στέρησή μας από την τεχνολογική επανένσταση σε ευρωπαϊκό επίπεδο), τότε φορτώνει τα πάντα στην κυβέρνηση... Τζαννετάκη, υποτιμώντας, κατά την πάγιά του τακτική, την κοινή νοημοσύνη.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, μέσα στο δεκαπενθήμερο του επισκοπούμε, συνεχίστηκε η κατάληψη του Πολυτεχνείου από στοιχεία άσχετα με την παιδεία και τον φοιτητικό κόσμο, ενώ, σε επίπεδο τρομοκρατικών δραστηριοτήτων, προστέθηκε η κλοπή των μπαζούκας από το Πολεμικό Μουσείο. Και η νέα αυτή «δραστηριότητα» της 17N έθεσε και πάλι το ερώτημα αν και κατά πόσο υπάρχουν διασυνδέσεις ανάμεσα σε τρομοκρατικές οργανώσεις και προβοκατόρικά στοιχεία των υπηρεσιών ασφαλείας, ενώ η σπουδή με την οποία ορισμένα έντυπα δημοσίευσαν (in extenso) την προκήρυξη της 17N —προσαρμοζόμενα, μάλιστα στις σχετικές «υποδείξεις» των τρομοκρατών...— έδωσαν νέα διάσταση στην γνωστή πρόταση της Ντόρας Μπακογιάννη. Ποια σχέση να υπάρχει άραγε ανάμεσα στην ελευθεροτυπία και τη δεκαρολογία, ανάμεσα στην πληροφόρηση και την προβολή ιδεολογημάτων αδιστακτων μασκοφόρων;

Αθήνα-Άγκυρα: Προς αποκλιμάκωση της έντασης;

ΤΗΝ Τετάρτη βράδυ, η ένταση που είχε σημειωθεί στις σχέσεις Αθήνας - Άγκυρας, με αφορμή την απέλαση των γενικών προξένων (της Τουρκίας) στην Κομοτηνή και (της Ελλάδας) στην Κωνσταντινούπολη, έδειχνε σημεία αποκλιμάκωσης, καθώς Σαμαράς και Γιλμάζ δέχθηκαν να αναπληρωθεί η θέση των απελαθέντων με συμβούλους των πρεσβειών Τουρκίας και Ελλάδας, αντίστοιχα. Η όποια αποκλιμάκωση, ωστόσο, δεν κάλυψε ούτε την απουσία οποιασδήποτε μακρόπνοης ελληνικής πολιτικής απέναντι στη μουσουλμανική μειονότητα της Δ.

Θράκης, ούτε το γεγονός ότι η όλη περιοχή είναι από τις πιο υποβαθμισμένες, από πλευράς Μεσογειακών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων. Τελικά, το ερώτημα που παραμένει, μέχρι σήμερα, αναπάντητο, είναι ένα: ποιος διαμορφώνει την επίσημη ελληνική πολιτική στην περιοχή; Ο όποιος μητροπολίτης, ο όποιος πρόεδρος «εθνικόφρονος» σωματείου ή κάποιος απίθανοι «υπερέλληνες» που, με το ίδιο μένος, μπορούν να ξιφουλκήσουν εναντίον ενός μειονοτικού ή μιας αντιπροσωπείας του Συνασπισμού; Βέβαια, όλοι τώρα συμφωνούν ότι τα προβλήματα της περιοχής είναι πολύ σοβαρά για να τα εμπιστευθεί κανείς στους λογής ανευθυνούπευθους. Αλλά και από πλευράς ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών, από πουθενά δεν προκύπτει ότι, έστω και τώρα —και ενώ *άρχισε να χτυπά η καμπάνα*— υπάρχει μια συγκεκριμένη πρόταση για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής.

ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά καταγράφονται σε επίπεδο ελληνοτουρκικών σχέσεων, οι δυο πάλοι ποτέ μονομάχοι (ξεχάστε, προς στιγμήν, το «Ανδρέα μου» και «Κώστα μου») σκέφθηκαν πως θα μπορούσαν —εν όψει εκλογών— να επανέλθουν στο ποιος ακολούθησε, και ποιος δεν ακολούθησε «*υπερήφανη εξωτερική πολιτική*». Αποτέλεσμα: Ο Α. Παπανδρέου, από το Δυτικό Βερολίνο, να ισχυρισθεί ότι η «*υπερήφανη*» σταμάτησε τον Ιούνιο του '89, όταν το ΠΑΣΟΚ —φευ!— έχασε την εξουσία και ο κ. Μητσοτάκης διαβεβαίωσε τον Γιλμάζ ότι αν γίνει πρωθυπουργός, όλα θα πάνε πριμα! Στις δηλώσεις Παπανδρέου απάντησε η Νέα Δημοκρατία («ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου, ευρισκόμενος στο Βερολίνο, προβαίνει σε πρόχειρους σχολιασμούς σχετικά με τα εθνικά θέματα»), στην οποία ανακίνηση της Νέας Δημοκρατίας ανταπάντησε το ΠΑΣΟΚ —και ο χορός καλά κρατεί!

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ έκλεισε με τις ανακοινώσεις του Συνασπισμού ότι θα εξακολουθήσει να πιέζει την κυβέρνηση Ζολώτα για την προώθηση του νομοθετικού έργου και με την απόφαση της ΚΕ της ΕΑΡ ότι δεν ωρίμασαν ακόμα τα πράγματα για μια «α πριόρι» συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Κι αφού δεν ωρίμασαν, έπεται ότι οι Αριστεροί της Ελλάδας (όπου και να ανήκουν) μπορούν να ρίξουν την ψήφο τους στον Συνασπισμό, με τη βεβαιότητα ότι μια τέτοια ψήφος θα πιάσει τόπο!

ANTHNΩP

● ΕΚΚΛΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Καραολη & Δημητρίου 12

152 32 χαλανδρι

τηλεφ. 68.13.222

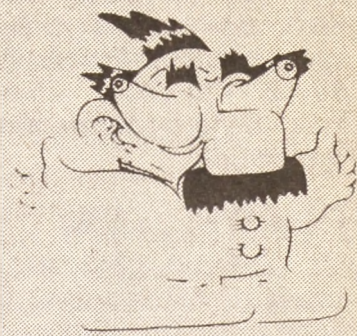
ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΑΚΡΙΒΑΙΝΟΥΜΕ

Όπως αναγγείλαμε αναγκαζόμαστε να αναπροσαρμόσουμε την τιμή του περιοδικού.

Από το τεύχος 429 της 23ης Φεβρουαρίου 1990, το «ΑΝΤΙ» θα πωλείται αντί του αντίτιμου των 200 δραχμών.

Αναπροσαρμόζονται ανάλογα και οι συνδρομές εσωτερικού και εξωτερικού. Γι' αυτό επωφεληθείτε και γραφτείτε από τώρα συνδρομητές με τις ισχύουσες τιμές. Και όσοι είσατε συνδρομητές ανανεώσατε εγκαίρως τις συνδρομές σας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 24.1.90 - ΤΡΙΤΗ 6.2.90

ΤΕΤΑΡΤΗ, 24.1.90

Πάλι εδώ; Στο ίδιο περιοδικό, την ίδια σελίδα, την ίδια στήλη; Δεν βαρεθήκατε; Πώς την αντέχετε τόση μονotonία; Επιτέλους, **τολμήστε** μια φορά να **ξεφύγετε!** Σπάστε τη ρουτίνα: ξεκινήστε την ανάγνωστη από το τέλος προς την αρχή.

Απεργούν τα **ταξί** και η **Αθήνα** έχει γίνει **ανθρώπινη**. Δεν εννοώ μ' αυτό ότι έφυγαν κάποια ζώα κι έμειναν οι άνθρωποι —εννοώ ότι η παρουσία τους κάνει την πόλη **απάνθρωπη**.

Αντιπροσωπεία **Οικολόγων** με επικεφαλής την κ. **Μ. Δίζη** και τον κ. **Γ. Καραμπελιά** κατέλαβαν το γραφείο του **Υπεχωδῆ** κ. **Λιάσκα**. Ο υπουργός υποσχέθηκε ότι, όπως προβλέπει και το πρόγραμμα του ΚΚΕ, θα **ισοπεδωθούν** **Λυκαβηττός, Στρέφη, Ακρόπολις, Αρδηττός, Φιλοπάππου** και **Τουρκοβούνια** ώστε να κυκλοφορούν ανεμπόδιστα οι **ποδηλάτες**.

Εξ αιτίας «**κωλυμάτων χώρου και χρόνου**» ο πρόεδρος του δικαστηρίου που δικάζει τον **Μελίστα** ανακοίνωσε ότι η απόφαση θα εκδοθεί μεθαύριο **Παρασκευῆ**. Πρόκειται για **κωλύματα**, για **κολλήματα** ή για δικαιολογίες του **κώλου**;

Να «**αποδεσμευθεί**» το ΚΚΕ από τη θέση της «**αποδέσμευσης της Ελλάδας από την ΕΟΚ**», πρότεινε στις Βρυξέλλες ο ευρωβουλευτής **Α. Αλαβάνος**. Γρήγορα —διότι αλλιώς θα **αποδεσμευθούν** οι ψηφοφόροι.

ΠΕΜΠΤΗ, 25.1.90

Με **αισθημα** **μεγίστης** **περηφάνειας** ανακοινώνω ότι σήμερα συμπληρώθηκαν **έξι μήνες** αφ' ότου έκοψα το **τσιγάρο**. Η **εργατική τάξη** πανηγυρίζει το γεγονός συμμετέχον-

τας **μαζικά** στη **γενική απεργία** που επί τούτου κήρυξε σήμερα η **ΓΣΕΕ**.

Έξι μήνες σημαίνει **183** ημέρες. Άρα **γλύτωσα** περίπου **400** πακέτα, ήτοι **8.000** τσιγάρα, δηλαδή **80.000** δραχμές, **160.000** मिलιγκράμ πίσσα, **16.000** मिलιγκράμ νικοτίνη. Κέρδισα επίσης **6** κιλά, ήτοι **6.000.000** मिलιγκράμ λίπους, κυρίως στο **στομάχι**. Τα **πάχη** μου, τα **κάλη** μου —όλοι οι αδύνατοι είναι **νευρωτικοί** και παθαίνουν **εμφράγματα**.

Μια τέτοια **μέρα γιορτής** ήταν αναμενόμενο να την τιμήσει κι ο **Άρης**, κερδίζοντας μέσα στο **Σπλιτ 89-85** την **Γιουγκοπλάστικα**.

Κατά του **Τύπου** **Ξιφούλκησε** ο κ. **Μητσοτάκης** υποστηρίζων την πρόταση της **θυγατρός** του περί απαγορεύσεως δημοσιεύσεως **προκηρύξεων** της «**17N**». Ο άτυχος **Π. Μπακογιάννης** μάλλον δεν θα συμφωνούσε με τις πρωτοβουλίες της **χήρας** του και του **πεθερού** του.

Ενώ εμείς λέμε το **νερό - νεράκι** και βαρεθήκαμε τούτες τις **ατέλειωτες** **Αλκυονίδες** **θύελλες**, **καταιγίδες**, **βροχές**, **χιόνια** και **άνεμοι** ταχύτητας **150** χλμ. την ώρα **σαρώνουν** **Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία**. Πότε θα γίνουμε επιτέλους κι εμείς **Ευρώπη**;

Στην **Κομοτηνή** δικάζονται οι **Α. Σαδικ** και **Ι. Σερίφ** διότι **εδήλωσαν** «**Τούρκοι**». Κάτι τέτοια με κάνουν κι εμένα «**Τούρκο**».

Στα **68** της έφυγε η **Άβα Γκάρντνερ**, —με την πίκρα πως δεν με συνάντησε ποτέ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 26.1.90

Είμαστε λαός **πολιτισμένος**: με **18** μήνες φυλακή τη γλύτωσαν οι **Σαδικ - Σερίφ** που δήλωναν **Τούρκοι**, ενώ οι δικοί τους **βάρβαροι** πρόγονοι είχαν **σουβλίσει** τον **Αθανά-**

σιο Διάκο που δήλωνε **Γραικός**.

Είμαστε λαός **ευσπλαχνικός**: **δικαστές, εισαγγελείς** και **ένορκοι** **αθώωσαν** τον **αστυφύλακα** **Μελίστα** για τη **δολοφονία** του **δεκαπεντάχρονου** **Καλτεζά**.

Είμαστε λαός **δικαιωμένος**: χάρις στους **άκοπους αγώνες** της **ΚΝΕ**, του **ΚΚΕ**, του **ΠΑΣΟΚ**, της **ΕΑΡ** οι **Αμερικανοί** κλείνουν όχι **μόνον** εν **Ελλάδι** **αλλά** σ' όλη την **Ευρώπη** **35 βάσεις** —αποκαλύπτει το «**Έθνος**».

Είμαστε λαός **προνοητικός**: οι **αρχηγοί** μας **Μητσοτάκης, Παπανδρέου, Φλωράκης** **συμφώνησαν** ν' αρχίσουν στις **23** **Φεβρουαρίου** οι **άσκοπες** **ψηφοφορίες** για **ανάδειξη** **προέδρου** ώστε να αποτύχουν **εγκαίρως** και στις **8** **Απριλίου** να γίνουν **ξανά εκλογές**.

Είμαστε λαός **με ανακλαστικά**: ουδείς **ενδιαφέρθηκε** όσο γινόταν η **δίκη** του **Μελίστα**, μόλις **αθώωθηκε** έσπευσαν όλοι να **διαδηλώσουν** στα **Προπύλαια** και να **ρίξουν** **μολότωφ** στα **Εξάρχεια**.

Είμαστε λαός **θρησκός**: **αυγά** **πετάξαμε** ως **Ορθόδοξοι** κατά του **υφυπουργού** **Εξωτερικών** της **Αλβανίας** διότι η **κυβέρνησή** του **καταπιέζει** τους **Αλβανούς** **χριστιανούς**.

Ακριβήναν τα **τζιπ** —προτιμήστε τις **Ρολς-Ρόυς**.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 27.1.90

Καμμένα **σκουπίδια** στους **δρόμους**, **σπασμένα** **μπουκάλια** και **πέτρες**, **οβίδες** από **δακρυγόνα** **εδώ** κι **εκεί**, **καμμένες** **μπουλντόζες** **πάνω** στο **Στρέφη**: Όλη η **λαϊκή αγορά** της **Καλλιδρομίου** **συζητά** τα **τελευταία** **γεγονότα** που **έκαναν** **πάλι** **άνω** **κάτω** τα **Εξάρχεια** —**εξαιρούνται** οι **καυμένοι** **Πόντιοι** που **δεν** **πολυκαταλαβαίνουν** **ελληνικά** κι **ενδιαφέρονται** **μόνο** να **ξεπουλήσουν** τη **φτωχική** **πραμάτεια** που **έφεραν** από το **σοβιετίας**. Για το **κατειλημμένο** **Πολυτεχνείο** ουδείς **ενδιαφέρεται** —**εδώ** για **ψύλλου** **πήδημα** **καταλαμβάνονται** **ολόκληρα** **υπουργεία** —**ποιος** **νοιάζεται** για τ' **αμφιθέατρα**;

«**Δεν** **αρκεί** η **υπαρκτή** **δημοκρατία**, **αγωνιζόμαστε** για την **αληθινή** **δημοκρατία**» **δήλωσε** **ανερευθριάστως** **ενώπιον** της **συνεδρίαζούσης** **ΚΝΕ** ο **γ.γ.** του **ΚΚΕ** **Γρ. Φαράκος** —στον **οποίο** ο «**υπαρκτός** **σοσιαλισμός**» **έφθανε** και **περίσσευε**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 28.1.90

Με **απέραντο** **θράσος**, οι **εκπρόσωποι** **διαφόρων** **Ενώσεων** **Δικαστών, Εισαγγελέων**

και **συναφών** **επαγγελματιών** **ερωτούν** «**όσους** **διαδηλώνουν** **κατά** της **δικαιοσύνης** **να** **ειπούν** **καθαρά** **από** **ποιους** **θέλουν** **να** **δικάζονται** **οι** **πολίτες**». **Εμένα** **μου** **αρκεί** **να** **μη** **με** **δικάσουν** **συνδικαλιστές, σωβινιστές** ή **φασίστες**.

Η **Ένωση** **Κατωτέρων** **Αστυνομικών** **δηλώνει** **υπερφάνως** **ότι** η **αστυνομία** **δεν** **είναι** **πλέον** «**δημόσιο** **πυελοδοχείο**» και **καλεί** σε «**διάλογο**» **όσους** **διαφωνούν** **με** την **αθώωση** **Μελίστα**: **Ευχαριστούμε** για την **πρόσκληση** **αλλά** **πρέπει** **πριν** **να** **βρούμε** **κι** **εμείς** **πιστόλια**.

Όχι, **μην** **ανησυχείτε** η **συμπρωτεύουσα** **δεν** **έμεινε** **πίσω**: **διαδηλωτές** **έκαψαν** το **κτίριο** του **Οργανισμού** **Υδρευσης**, τα **γραφεία** της **Έκθεσης** και **κατέλαβαν** τη **Φιλοσοφική**.

Εικοσιπενταετής **διδάσκαλος** ο **Τ. Θεοδωρικάκος**, **όστις** **εξελέγη** **γραμματεύς** της **ΚΝΕ**. **Επαίνεσε** **μεν** την **γκλάσνοστ** **αλλά** **εμείς** **αγνοούμε** **πόσα** και **ποια** **είναι** τα **μέλη** του **Κεντρικού** **Συμβουλίου** που τον **εξέλεξαν** —**Δάσκαλε** **που** **δίδασκες** **και** **νόμο** **δεν** **εκτάτεις**...

ΔΕΥΤΕΡΑ, 29.1.90

Ευσεβείς **Ορθόδοξοι** **Χριστιανοί** **εξοργισμένοι** για την **επιείκεια** των **Ελλήνων** **Δικαστών** **απέναντι** στους **Μουσουλμάνους** που **νομίζουν** **ότι** **είναι** **Τούρκοι** **λεηλατούν** τα **μαγαζιά** των **Μουσουλμάνων** της **Κομοτηνής**. **Φοιτητές** **διαδηλώνουν** στην **Αθήνα** και **καταλαμβάνουν** κι **άλλες** **σχολές** **διαμαρτυρόμενοι** για την **αθώωση** **Μελίστα**. **Προφανώς** **έχει** **δικίο** ο **Νεόκοπος** των

Όλα δείχνουν ότι και η **Άβα Γκάρντνερ** **αριστερή** ήταν.

«Νέων» που προτείνει αντί των «τρομοκρατικών προκηρύξεων» να απαγορευθεί η δημοσίευση «δικαστικών αποφάσεων» — για να ησυχάσουμε.

Σκεφτόμουνα να οργανώσω διήμερη εκδρομή το Σαββατοκύριακο 7-8 Απριλίου αλλά τώρα που αποφάσισε ο κ. Τρίτσης να εκτεθεί στις εκλογές, ίσως την αναβάλω.

Τσάμπα πήγε η κατάληψη του Υπεχωδῆ: Η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη των Οικολόγων αποφάσισε πως η κ. Δίζη δεν δικαιούται δια να είναι ξανά υποψήφια τον Απρίλιο.

«Παλεύουμε για πρωτιά, παλεύουμε ακόμη και για την αυτοδυναμία» δήλωσε ο Α. Παπανδρέου ομιλών εις την στρουγγάν του κοινοβουλευτικού ποιμνίου του. Παλεύουν λαδωμένοι —όπως επιτάσσουν οι αρχαιοελληνικοί κανόνες της παλαιστρας.

ΤΡΙΤΗ, 30.1.90

Λιτότητα, φόρους, απολύσεις, μετατάξεις ιδιωτικοποιήσεις προτείνει ο ΟΟΣΑ για την ελληνική οικονομία. Συνοπτικά να πεινάσουμε σήμερα για να μην πεινάσουμε αύριο.

Τέλος η μαθητεία «στού Κασίδη το κεφάλι». Εις το εξής οι κουρείς και κομμωταί πρέπει να έχουν δίπλωμα αναγνωρισμένης σχολής ανακοίνωσε το υπ. Εμπορίου.

Παραίτηται ο Γκορμπασώφ από γραμματέας του ΚΚΣΕ, μεταδίδει επιμόνως το Σι-Εν-Εν από την Μόσχα. Σκεφθείτε να δούμε το φιλμ των εξελίξεων στην Αν. Ευρώπη από την ανάποδη: τον Τσαουσέσκου να ανασταίνεται, τον Χόνεκερ πρόεδρο, τον Ζιβκωφ έξω από την φυλακή, τον Κάππο, ξανά στον Συνασπισμό. Μπρρρ...

«Ήπιο» το κλίμα στην Κομοτηνή: οι ομόθησκοί μας δεν βρίσκουν τίποτ' άλλο να κατεδαφίσουν και ησυχάσαν.

Εις το εξής, πρέπει να εξηγήτε στην Εφορία πόθεν έσχατε τα χρήματα για να αγοράστε σπίτι, αυτοκίνητο, σκάφος ή αεροπλάνο. Αν δεν βρείτε μια καλή δικαιολογία, καλύτερα να τα ξεδέψετε στα μπουζούκια.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 31.1.90

Ησυχάστε. Ο Γκορμπασώφ καλά κρατεί και τα βρυκολακιάσματα αποκλείονται.

Αφού «καθάρισαν» με τους Τούρκους, οι εν Κομοτηνή, ομογενείς και ομόδοξοι τα έβαλαν με τον Συνασπισμό —και απείλησαν να λυντσάρουν την Δαμανάκη, τον Βελίκη, τον Νέστορα. Αν είχαν πρόχειρη σούβλα, ίσως έπαιρναν εκδίκηση για τον Διάκο από τα «κομμούνια».

Πλην των Συνασπιστών, οι λοιποί υπερψήφισαν το νομοσχέδιο για εξαήμερη παράταση της παραμονής των βάσεων. Κι όταν αρχίσουν οι απεργίες των εκεί εργαζομένων και των περιοίκων οι παρατάσεις θα φθάσουν ως το 2.000 —κι ας συμφωνούν ότι θέλουν ο Γκορμπασώφ κι ο Μπους.

«Οι γυναίκες προτιμούν την Αριστερά περισσότερο από τους άνδρες», διαπίστωσε σε συνέδριο ειδημόνων η κ. Παντελίδου - Μαζούτα. Γι' αυτό και τούτες οι στήλες τις τιμούν — κι ας λένε ό,τι θέλουν οι δεξιές φεμινίστριες.

Δεν υπάρχει Θεός: βρέχει σήμερα στην Αθήνα και τα αυτοκίνητα κολλούν στην άσφαλτο ενώ τα χωράφια στην Αθήνα μένουν στεγνά.

Συνεδριάζουν συνεχώς οι συναρμόδιοι υπουργοί αλλά ακόμη να ακούσουμε μέτρα κατά του νέφους.

370 υπεράριθμοι υπάρχουν όλοι κι όλοι στο Δημόσιο σύμφωνα με τις απαντήσεις των υπουργείων στον Υππρόεδρο κ. Θεμελή. Να αποκεφαλίστούν για να γλυτώσουμε από τα ελλείμματα και να ησυχάσουμε.

Διαμαρτυρόμενοι για την αθώωση Μελίστα, κατέλαβαν το ΥπβορΕλλ στη Θεσσαλονίκη. Στην Αθήνα, συγκεντρώθηκαν στα Προπύλ.

Από τους 370 που περισεύουν στο Δημόσιο, οι 200 δουλεύουν στην ΚΥΠ. Αυτούς να τους στείλουμε στην Κομοτηνή πακέτο —με την ένδειξη «Μουσουλμάνοι που νομίζουν ότι είναι Τούρκοι».

Κουράγιο: Είτε από την αρχή, είτε από το τέλος ξεκινήσατε βρίσκεστε περίπου στην μέση.

ΠΕΜΠΤΗ, 1.2.90

Εισερχόμεθα εις τον Κουτσοφλέβαρο κι όπου να 'ναι ακολουθούν Τριώδιο και Σαρακοστή. Κι αυτά θα περάσουν, κι όλοι μας θα πεθάνουμε. Πρώτοι αυτοί που καπνίζουν. Αλλά κι όσοι δεν καπνίζουν, κι αυτοί θα πεθάνουν.

100 δις απαιτούνται για να καταπολεμηθεί το νέφος υπολόγισαν οι συναρμόδιοι που συνεδριάζουν ασκόπως. Δηλαδή 25.000 για κάθε κάτοικο του Λεκανοπεδίου, ήτοι 15 μπουκάλια ουίσκυ κατά κεφαλήν. Κι ακόμη το συζητάνε; Εδώ το τσιγάρο κόψαμε, το ουίσκυ θα φοβηθούμε;

Την ανάκληση του Τούρκου Προξένου στην Κομοτηνή απαιτεί ο ΥΠΕΞ κ. Σαμαράς. Απαιτεί να διοριστεί Τούρκος μεν, αλλά Χριστιανός.

Έλληνες Χριστιανοί Ορθόδοξοι σε στιγμές εθνικού και ιεραποστολικού ζήλου στην Κομοτηνή.

Κατά 40% μειώνεται η τιμή των καθαρών αυτοκινήτων. Λογικό ήτο επομένως να αυξηθούν κατά 25% τα φάρμακα.

Χωρίς να φοβάται τον περί «παραπλανήσεως ανηλίκων», νόμο το ΚΚΕ εσ.-Αν.Αρ. του κ. Μπανιά προτείνει συνεργασία στις Νε Α Ρες των κ. Γράψα, Κάππου, Κοτζιά, κτλ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 2.2.90

Δεν ήθελαν να τον πάρουν με το καλό, τον διώχνουμε με το στανιό τον Τούρκο πρόξενο από την Κομοτηνή. Τους ακροδεξιούς και τους κυπατζήδες που ευθύνονται για το πογκρόμ κατά των ντόπιων Τούρκων, δεν θα τους ενόχλησουμε;

Μετά το ΥποβορΕλ, κατάληψη στη ΓενΓραΝεΓε —αφού προηγουμένως οι καταληψίες έδωσαν γραπτές διαβεβαιώσεις περί του χρόνου και του τρόπου της καταλήψεως. Όλα τα έχουν εξευτελίσει σε αυτόν τον τόπο— εξουσιαστές, εξουσιαζόμενοι και εξεγερμένοι.

Άλλες δυο δίκες περιμένουν τον κ. Σαδικ, ανακοινώνεται αρμοδίως. Θέλουμε να τον δικάσουν δικαστές που να θυμούνται τον Αθ. Διάκο. Πρέπει να ομολογήσω πως εκλείσα 6 μήνες άκαπνος αλλά μεγάλο ζόρι έχω τούτες τις ημέρες. Ευτυχώς που υπάρχουν και οι «νικορέτ» να γεμίζουν αίμα και εγκέφαλο με νικοτίνη...

ΣΑΒΒΑΤΟ, 3.2.90

Μπορεί το Τριώδιο να αρχίσει αύριο, Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου, αλλά οι αποκρίτικοι χοροί αρχίζουν από σήμερα: Γκραν μπαλ-μασκέ έδωσε η Λουίζα με τεράστια επιτυχία. Μέχρι και μπλουζ χόρεψαν με σβησμένα όλα τα φώτα οι μαθητές και οι μαθήτριες της Α' τάξεως του Ε' Γυμνασίου —άριστος οιωνός που ίσως η μόδα των εξ αποστάσεως

χορών που κυριάρχησε στα «έιτις» εκλείψει εντός των «νάντις». Προσέχουν και τη διατροφή τους οι νέοι μας: προτιμούν να καταβρέχουν τους περαστικούς με την κόκα-κόλα αντί να την πίνουν. Ευτυχώς που η οργή των θυμάτων ξεθύμανε πριν ακόμη στεγνώσουν. Άλλα ενθαρρυντικά στοιχεία για τη νέα γενιά: ότι εμφανίστηκαν δυο Τζόκερ κι ούτε ένας Μπάτμαν, ότι δεν συζητούν πολιτικά, ότι προτιμούν τα κεφτεδάκια από τα σνίτσελ ότι τους αρέσει να βάζονται αντί να αγοράζουν μάσκες, ότι δεν συζητούν για τα μαθήματα κι αρέσκονται να παίζουν με κομπιούτερ. Δηλαδή, θα δυσκολευθούμε περισσότερο από τους γονείς μας για να κάνουμε αυτά τα παιδιά να αποτύχουν.

Κι ενώ τα παιδιά χόρευαν και τραγουδούσαν για να πάρουν δυνάμεις για τα «νάντις», οι παρανοϊκοί της «17Ν» έκλεβαν μπαζούκας των «φόρτις» —η νοσταλγία του εμφύλιου επιζεί σε ορισμένες άρρωστες συνειδησεις.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 4.2.90

Σήμερα κατανάλωσα τα υπολείμματα του γκραν μπαλ-μασκέ και έχω πλέον επτά κιλά παραπάνω άχρηστο λίπος. Τελευταία ελπίδα η νηστεία της Σαρακοστής —απ' ό,τι φαίνεται για όσους κόβουν το τσιγάρο καθιερώθηκε.

Και η Άγκυρα μας στέλνει πακέτο τον δικό μας πρόξενο από την Πόλη. Δεν τους στέλναμε καλύτερα τον Σαμαρά να μας στείλουν τον Γιλμάζ, να δούμε θεού πρόσωπο;

ΔΕΥΤΕΡΑ, 5.2.90

Οι τρεις παπούδες κι ο προπάπους έβαλαν κάτω όλη τη σοφία τους και αποφάσισαν πως το παράκανε ο κ. Σαμαράς και καλόν είναι να μην καλέσουμε τον ΟΗΕ για να θαυμάσει τα κατορθώματα των ομογενών μας στην Κομοτηνή. Στο Αγρίνιο θα γίνουν οι

άλλες δυο δίκες των **Σαδικ-Φερικ**. Μα γιατί όχι στη Λαμία, κοντά στην Αλαμάνα;

Ο εις εκ των **παπούδων** έκλεισε σήμερα τα 72 κι αναχώρησε δρομιαίος για το Βερολίνο να τα γιορτάσει. Επί τη ευκαιρία η σύζυγός του κ. **Δήμητρα** θα έχει συνομιλίες με σοσιαλιστές ηγέτες.

Ο έτερος εκ των **παπούδων** δήλωσε ότι θα μείνει εδώ διότι η κατάσταση είναι **κρίσιμη**; με αυτά που κάνει ο κ. **Σουφλιάς** δεν πρόκειται να δει **αυτοδυναμία**.

Ο τρίτος των **παπούδων** μελετά εμβριθώς την περί **πολυκομματισμού** εισήγηση του κ. **Γκορμπατσώφ** στην ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΣΕ κι αναρωτιέται αν πρέπει να θρηνησει «**τα σχέδια της ζωής του που βγήκαν όλα πλάνες**».

Όσο για τον **προπάπου** όταν **ξύπνησε** διαπίστωσε πως οι άλλοι **είχαν φύγει** και τον είχαν αφήσει μόνο του.

Η **Ομάδα Κοινωνικής Εξέγερσης κατέλαβε** τα γραφεία του **Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών** διότι τα **Χειμερινά Ανάκτορα** της έπεφταν λίγο μακριά.

Άραγε αν ο κ. **Σουφλιάς** δεν ήταν απόγονος **νομάδων σκηνιτών φερέοικων Σαρακασαναιών** θα τολμούσε να φορολογήσει την **υπεραξία** των **ακινήτων**;

ΤΡΙΤΗ, 6.2.90

Η απεργία της **ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ** μας άλλαξε τα φώτα.

Δεν θέλουν ούτε τους **Πόντιους** στην **Κομοτηνή** ανακοίνωσε ο «**Σύνδεσμος Βιομηχανιών και Βιοτεχνιών Νομού Ροδόπης**». Σε λίγο οι ομογενείς και ομόθησκοι μας θα τρώνε τις σάρκες τους.

Βιάστηκε. Η **ΚΝΕ** ανακοίνωσε σήμερα τα **ονόματα** όλων των μελών του Κ.Σ. της που αποτελείται από 61 άτομα. Μένει να μάθουμε πόσες **ψηφους** πήρε ο καθένας και πόσοι από αυτούς είναι **κομματικοδίαιτοι**.

Δέματα **καπνού** καίνε στον Εύηνο οι **καπνοπαραγωγοί** που απέκλεισαν τον δρόμο. Φεύγω να «**πάρω τζούρα**» χωρίς να πιάνω **τσιγάρο** κι αμαρτήσω.

Εσείς, που τούτη τη φορά, αποφασίσατε να με αναγνώσετε **αντιστρόφως** απαντήστε **γρήγορα** πριν συνεχίστε: Αν γίνει **πολυκομματισμός** στη **Σοβιετία**, ποιο απ' όλα τα κόμματα θα θεωρεί ως «**αδελφόν**» το ΚΚΕ; Ή πιστεύετε ότι θα γίνει **ανάδελφο**;

Ο
**ΣΟΔΟΠΑΝΑ
ΣΗΤΚΗΔΟΡΕΜΗ**

ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Έχουμε μπει για καλά στο Τριώδιο και θα έπρεπε κανονικά για μόνες μας έγνοιες να έχουμε τι θα φορέσουμε στο μασκέ που μας κάλεσαν, με ποια παρέα θα πάμε στο χορό των εν Αθήναις συγχωριανών μας, πού θα πάμε εκδρομή την Καθαρά Δευτέρα που πλησιάζει. Το πολύ-πολύ να ανησυχούσαμε για την ανομβρία (δεν είναι στο χέρι μας να την πατάξουμε) που απειλεί με δίψα τους κατοίκους των άστεων και με καταστροφή της παραγωγής τους χωρικούς. Αντί λοιπόν να νιώθουμε εορτάζοντες μασκαράδες κι ευαίσθητοι οικολογιστές, χιλιάμυρια άλλα μας βασανίζουν αποσπώντας την προσοχή μας από τα βασικά, τα ουσιώδη. Άλλες απορίες, ερωτήματα και αγωνίες μας πολιορκούν, μαυρίζοντας τη συνείδηση και την ψυχή μας.

Τι θα γίνει με τους δικαστές που εξαντλούν όλη τους την επιεικεία στον Μελίστα κι όλη τους την αυστηρότητα στους Σαδικ-Σεριφ; Πρέπει, στ' αλήθεια, όχι απλώς να ανεχόμαστε αλλά επιπλέον να **θέλουμε** να μας δικάζουν τέτοιοι δικαστές, όπως προκλητικά δηλώνουν οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι των λειτουργών της «δικαιοσύνης»; Προς τι η τόση φασαρία για την διοικητική «ανεξαρτησία» τους όταν οι δικάζοντες, σαν πρόσωπα, είναι απολύτως εξαρτημένοι από αυταρχικές και εθνικιστικές ιδεολογίες;

Τι θα γίνει με τους επικίνδυνους ακροδεξιούς, τους παρακρατικούς και παραθησκευτικούς τραμπούκους του Μητροπολίτη Κομοτηνής **Δαμασκηνού** που όχι μόνο αφέθηκαν ανεμπόδιστοι να σπάσουν, να κάψουν, να λεηλατήσουν, να λυντσάρουν αλλά επιπλέον αναγορεύθηκαν και σε διαμορφωτές «**γραμμής**» για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις;

Τι θα γίνει με το μέγα θέατρο της Οικουμενικής η οποία, εν τέλει, υποτάσσεται στο «πολιτικό κόστος» χειρότερα από την όποια μονοκομματική κυβέρνηση; Κάθε κόμμα καιροφυλακτεί όχι απλώς να αποστασιοποιηθεί από τις όποιες «αντιλαϊκές» αποφάσεις αλλά να τις αποτρέψει —ώστε να εξασφαλίσει για τις εκλογές το φωτοστέφανο του σωτήρα. Αποτέλεσμα, το μπλοκάρισμα των πάντων: νέφος, μετρό, προβληματικές, φορολογικά παραπέμπονται από συνεδριάσεως εις συνεδριάσιν και από αρμόδιο υπουργό σε αρμοδιότερο κομματικό ως τους αρμοδιότερους συγκυβερνώντες γέροντες— που τους τα ξαναστέλνουν πίσω. Ένα μόνο μέτρο τυγχάνει φαίνεται οικουμενικής αποδοχής: η κατάργηση του σταυρού και η επαναφορά της λίστας. Διότι οι μεν αρχηγοί εξασφαλίζουν την εξουσία τους, οι δε βουλευτές την επα-

νεκλογή τους —και στα παλιά τους παπούτσια η γνώμη των εκλογέων.

Τι θα γίνει με τους αιματολάγνους, οπλολάγνους και λεξιλάγνους παρανοϊκούς τρομοκράτες της «17N» που απειλούν τους πάντες και τα πάντα και τολμούν να δίνουν μαθήματα συνέπειας, δημοκρατικότητας και ελευθεροφροσύνης; Τι θα γίνει με τους φαρισαίους διευθυντές που δήθεν κόπτονται για την ελευθεροτυπία αλλά στην πραγματικότητα νοιάζονται μόνο για το αιματηρό και βίαιο πρωτοσέλιδο που «**πουλάει**» —είτε τεμαχισμένο πτώμα δείχνει, είτε προκήρυξη της «17N»; Προφανώς λέμε «**όχι**» στη λογοκρισία που θέλει να επιβάλει η κ. **Μπακογιάννη** —είναι δυνατό όμως να πούμε «**ναι**» σε όσους προσπαθούν να πουλήσουν τηνπραμάτεια τους πατώντας για να φαίνονται, πάνω στα πτώματα που αφήνει η «17N»;

Τι θα γίνει με τους ανόητους υπουργούς που μέσα σε αυτό το γενικό μπάχαλο (ζηλεύοντας τη δόξα άλλων που ανακάλυψαν τον Κολοσσό στη Ρόδο) ανησυχούν μήπως η δραστηριότητα της «17N» μας στερήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες;

Τι θα γίνει με όλους αυτούς τους σοβαροφανείς τρομοκράτες που συνεχώς μας προειδοποιούν πως «**καταρρέει η Ελλάδα**» επειδή οι τάδε απεργούν ή οι δείνα επισκέπτονται φίλους τους υπουργούς και πίνοντας καφεδάκι, ανακοινώνουν ότι κατέλαβαν το υπουργείο. Γιατί ζητούν να πέσουν τα κεφάλια των καταληψιών και για τους «**Χριστιανούς**» που επιδίδονται σε πογκρόμ κατά των «**Μωαμεθανών**» σωπαίνουν; Και τι θα γίνει με όσους, αντιστάσεως μη ούσης, κατέλαβαν πράγματι το Πολυτεχνείο; Δεν θα τους πει κανείς ότι αυτό το έργο παίχθηκε πληστάκις και κανένας δεν συγκινεί;

Γιατί τέτοιες ημέρες τόσα ερωτηματικά, τόσες αγωνίες; Δεν αξίζουμε άραγε καλύτερη τύχη, μια πιο ανθρώπινη ζωή, κάποιες ουσιαστικότερες συγκινήσεις; Δεν υπάρχει μέτρο, κοινός νους, χιούμορ, ευαισθησία σε αυτόν τον τόπο; Δεν γίνεται —κάπου εδώ γύρω βρίσκονται κρυμμένα. Ας τα ανασύρουμε γρήγορα, πριν γίνουμε στ' αλήθεια **τρελοκομείο**.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ο Καραγκιόζης πρωτόπλαστος

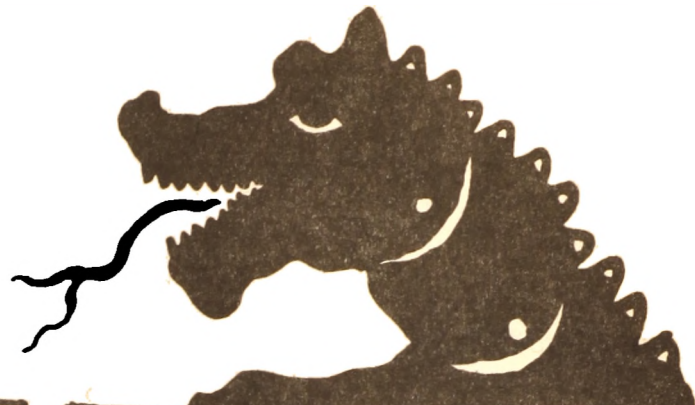
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

Ο ΘΕΟΣ ΠΗΡΕ ΧΩΜΑ, ΤΟΥ 'ΡΙΞΕ ΜΙΑ ΡΟΧΑΛΑ ΚΑΙ ΤΟ 'ΚΑΝΕ ΠΗΛΟ.

ΖΥΜΩΣΕ ΤΟΝ ΠΗΛΟ ΚΙ ΑΡΧΙΣΕ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΠΡΟΣΧΕΔΙΑ.

ΔΟΚΙΜΑΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΦΟΡΜΕΣ ΜΕΧΡΙ ΝΑ ΚΑΤΑΛΗΞΕΙ ΟΡΙΣΤΙΚΑ.

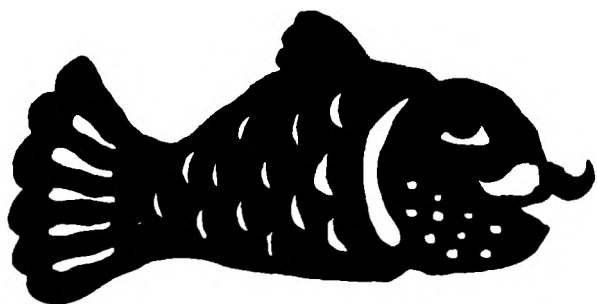
ΤΕΛΙΚΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΕ ΚΑΙ ΕΦΤΙΑΞΕ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟ.

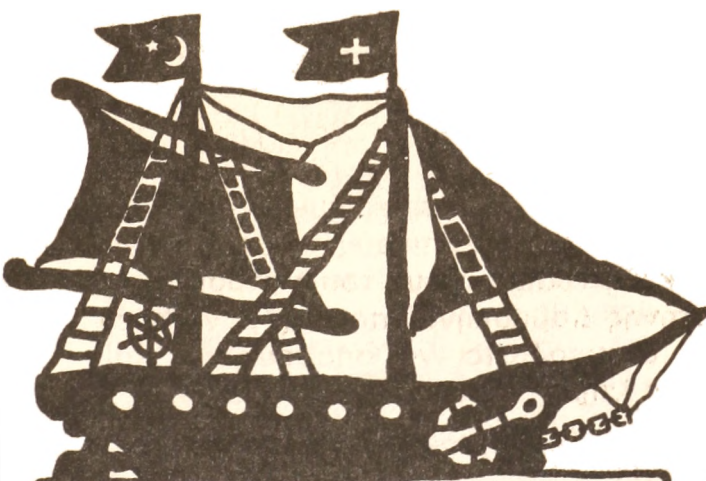
Ο ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΟΥΤΕ ΕΛΛΗΝΑΣ ΟΥΤΕ ΤΟΥΡΚΟΣ. ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ.

ΣΚΕΤΗ ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΔΗΛΑΔΗ. Ο ΠΑΝΑΓΑΘΟΣ ΤΣΑΝΤΙΣΤΗΚΕ.

ΤΟΥ 'ΡΙΞΕ ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΡΟΧΑΛΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΩΡΙΣΕ ΣΤΑ ΔΥΟ.

ΑΠ' ΤΗ ΜΙΑ ΠΗΓΕ Ο ΕΝΑΣ, ΑΠ' ΤΗΝ ΑΛΛΗ Ο ΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΜΕΣΗ...

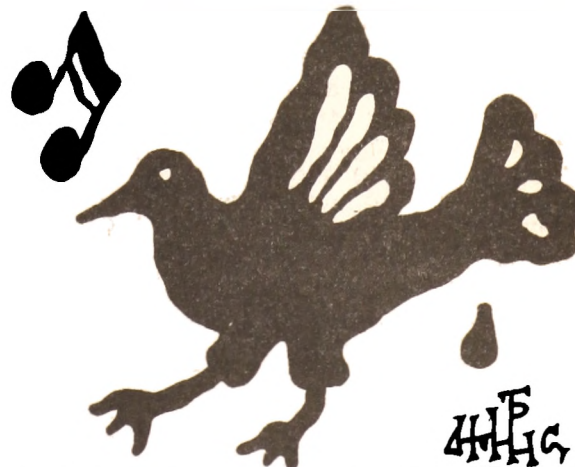
...Η ΡΟΧΑΛΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ.

ΕΤΣΙ, ΔΟΙΠΟΝ, Ο ΚΑΘΕ ΕΛΛΗΝΑΣ ΕΙΝΑΙ ΜΕΙΟΝ ΕΝΑΣ ΤΟΥΡΚΟΣ.

ΚΑΙ Ο ΚΑΘΕ ΤΟΥΡΚΟΣ ΕΙΝΑΙ ΜΕΙΟΝ ΕΝΑΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΑΝ ΤΟ 'ΧΩ ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΚΑΛΑ.

Ποιοι «σβύνουν» τη χώρα;

Ασφαλώς δεν πέρασε απαρατήρητη η σπουδή ορισμένων κύκλων με αφορμή τις τελευταίες κινητοποιήσεις των εργαζομένων (όπως π.χ. στη ΔΕΗ και αλλού) να κινδυνολογήσουν και να μεταδώσουν ένα κλίμα «διάλυσης του κράτους», που προεξοφλούν την... έλευση «σωτήρα». Οι προεκλογικές ανάγκες τόσο της ΝΔ όσο και του ΠΑΣΟΚ χρειάζονται τέτοιες «κορώνες» γιατί ακριβώς έτσι μπορούν να καλύψουν τις δικές τους ευθύνες για τα σημερινά αδιέξοδα και την πραγματική και όχι τεχνητή όξυνση των προβλημάτων.

Όμως από την άλλη δεν πρέπει να περάσουν απαρατήρητες διεκδικήσεις ορισμένων «προνομιούχων» κοινωνικών ομάδων που προωθούν αιτήματα περισσότερο διασφάλισης των δικών τους κενών συμφερόντων και όχι των εργαζομένων του κλάδου ή της επιχείρησης που εργάζονται. Και δυστυχώς σε ορισμένες περιπτώσεις η συνδικαλιστική γραφειοκρατία για λόγους αναπαραγωγής της τάσσεται αλληλέγγυα με τέτοια αιτήματα στο όνομα των εργαζομένων. Και εδώ το συνδικαλιστικό κίνημα οφείλει να μην σιωπά ούτε να μείνει ουδέτερο.

Είναι άμοιρη όμως ευθυνών και η Αριστερά για την κατάσταση στα Πανεπιστήμια και τους εργασιακούς χώρους; Ποιος εξέθρεψε και υποδαύλιζε νοοτροπίες, συμπεριφορές και «μορφές πάλης» που ασκούνται σήμερα σε βάρος του κοινωνικού συνόλου και εξευτελίζουν κάθε έννοια δημοκρατίας και σεβασμού των δικαιωμάτων;

αυτόχρονα όμως, το μπαράζ της κινδυνολογίας θέτει υπό αίρεση το δικαίωμα της απεργίας προετοιμάζοντας το έδαφος για τον αυταρχισμό —αλλά και συντηρητικές λύσεις. Εδώ χρειάζεται το συνδικαλιστικό κίνημα να επιστήσει την προσοχή του, γιατί δεν πρέπει να ξεχάσουμε την εμπειρία από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, όπου μετά από μια περίοδο κεντροαριστεράς νικητής ήρθε ο θατσερισμός.

Κι εδώ χρειάζεται η ωριμότητα της Αριστεράς για να μην δημιουργηθεί η λαϊκή βάση και συναίνεση στον επερχόμενο αυταρχισμό που θα θεωρηθεί ως η μόνη λύση για τη θεραπεία της κοινωνικής ασθένειας.

Η «κατάληψη» στο Πολυτεχνείο

Την χειριστη υπηρεσία προσφέρουν οι «καταληψίες» στο Πολυτεχνείο με την «κατάληψή» τους. Πρώτα απ' όλα αντι να ευαισθητοποιήσουν κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις για την αθώωση του Μελίστα δυσφημίζουν τις δίκαιες λαϊκές διαμαρτυρίες. Αντι να καταδείξουν τη σημερινή λειτουργία των κατασταλτικών μηχανισμών και τις αντιδημοκρατικές πρακτικές της εξουσίας που παραβιάζει τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, με την πρακτική του βανδαλισμού, της καταστροφής και του «μολοτοφικού αγώνα» που επέλεξαν έστρεψαν τα πάντα σε αυτή την πρακτική και όχι στο τι ιδέες, απόψεις και οράματα έχουν για τον εαυτό τους, τη νεολαία και την κοινωνική πραγματικότητα, γιατί έχουν, και είναι κρίμα επειδή τα ευτελίζουν οι ίδιοι θυσιάζοντας τα στο βωμό της «συγκρουσιακής εξάρσης» με το κράτος.

Αντι να καταδείξουν το υπαρκτό χάος της σημερινής πολιτικής που οδήγησε μια κοινωνία να περιθωριοποιεί το «άνθος» της, όπως οι ίδιοι λένε, τη νεολαία της δηλαδή, φροντίζουν να θεοποιήσουν το δικό τους χάος επενδύοντάς το μάλιστα και με χαρακτηριστικά «πολιτικής» σύγκρουσης, που αρχίζουν και τελειώνουν σε εκβιαστικές πρακτικές.

Έτσι είναι φυσικό οι εκκλήσεις τους στους φοιτητές για σύνδεση της «κατάληψης» με «τα προβλήματα της ιδιωτικοποίησης και της κατάτμησης των σχολών και με τα ευρύτερα κοινωνικά προβλήματα» να μην βρίσκουν καμιά ανταπόκριση. Και επόμενο είναι το αδιέξοδο των «καταληψιών» να μεγαλώνει και μαζί ο σωρός των μολότωφ για την προετοιμασία της «ηρωικής» εξόδου.

Αν όμως αυτός είναι ο στόχος των «καταληψιών» τότε πολύ φοβούμαστε ότι ο μόνος που θα κερδίσει από αυτή την υπόθεση θα είναι το κράτος και οι θιασώτες της πάταξης κάθε «εκτροπής» από τη «φυσιολογική» κίνηση της κοινωνίας.

Σε μια τέτοια περίπτωση οι «καταληψίες» θα προσφέρουν μια ακόμη «κακή υπηρεσία» ίσως χωρίς τη δική τους ευθύνη. Ας ελπίσουμε ότι θα τολμήσουν τελικά οι ίδιοι να δουν την πολιτική πράξη της διαμαρτυρίας τους ως πραγματικοί καταληψίες.

«Ζήτω η ΕΛ.ΑΣ.»

Δύο νέοι 22 και 23 ετών, ενώ διέσχιζαν την πλατεία Κάννιγγος στις 2 το πρωί της περασμένης Δευτέρας δέχτηκαν επίθεση από αστυνομικούς, ξυλοκοπήθηκαν άγρια και στη συνέχεια μεταφέρθηκαν σε μια κλούβα όπου συνεχίστηκε ο ξυλοδαρμός. Μετά τους μετέφεραν στο Ε' Αστυνομικό Τμήμα όπου όχι μόνο τους ξυλοκόπησαν άγρια πάλι, αλλά και τους ανάγκασαν να φωνάζουν «Ζήτω η ΕΛ.ΑΣ.» και «Ο Μελίστας είναι ήρωας».

Το περιστατικό δεν δείχνει μόνο τη

φασιστοειδή συμπεριφορά αυτών των «οργάνων» της Τάξης, αλλά και αποκαλύπτει ότι στην Αστυνομία καλλιεργείται συστηματικά μια αντίστοιχη νοοτροπία που εκφράζεται με τέτοιες και άλλες πράξεις. Δεν γνωρίζουμε τι μέτρα —αν πήρε— πήρε ο υπουργός Δημόσιας Τάξης. Όμως το γεγονός δεν πρέπει να μείνει στα «ψιλά». Δείχνει πώς φτιάχνονται οι «Μελίστες» και ότι οι μηχανισμοί «παραγωγής» τους υπάρχουν και λειτουργούν.

Στο βωμό του πολιτικού καιροσκοπισμού

Τον Σεπτέμβρη του '89, όταν ο πυρετός της προεκλογικής περιόδου είχε ήδη ξεσπάσει, ανεκαλύφθη και πάλι το ζήτημα της Λέρου.

Μέσα από έναν κυκεώνα ανακοινώσεων και μιας σειράς από ρεπορτάζ φρίκης που ανακίνησε το δημοσίευμα της αγγλικής εφημερίδας «Observer», ήλθαν στο φως οι τριτοκοσμικές συνθήκες διαβίωσης και νοσηλείας που κυριαρχούν στην ολομέλεια των Ψυχιατρικών Ιδρυμάτων της χώρας.

Το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας επέδειξε τότε ένα πρωτοφανές για ελληνικό δημόσιο οργανισμό ενδιαφέρον που επικεντρώθηκε κυρίως στη συνάντηση που είχε στις 19.9.89 ο Μ. Έμπερτ με τους εκπροσώπους των τεσσάρων ευρωπαϊκών ομάδων (Ιταλία, Γερμανία, Ολλανδία και Ιρλανδία) υπεύθυνων για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού σχεδίου αποϊδρυματισμού της Λέρου.

Η μεγαλοσημία των υπουργικών ανακοινώσεων σε συνδυασμό με την ασάφεια των κινητοποιήσεων του μας είχαν οδηγήσει τότε στη διατύπωση κάποιων ενδοιασμών για το κατά πόσον οι εξαγγελθείσες προθέσεις είναι ειλικρινείς και εφαρμόσιμες.

Σήμερα οι φόβοι αυτοί επιβεβαιώθηκαν.

«Ο κίνδυνος για τη μη υλοποίηση των προγραμμάτων της ΕΟΚ για την ψυχιατρική μεταρρύθμιση είναι πλέον υπαρκτός», δήλωσαν κατά τη διάρκεια του επιστημονικού συμποσίου «Οικογένεια και χρόνιος ψυχικά άρρωστος» (3-4 Φεβρουαρίου) οι εκπρόσωποι της Ελληνικής Εταιρείας για τον Αποϊδρυματισμό και την Ψυχική Υγεία.

Αιτία «το πάγωμα των διαδικασιών παρέμβασης αλλά και μια προσπάθεια να κυριαρχήσουν συντηρητικές ψυχιατρι-

κές τάσεις στη διαχείριση των ζητημάτων της Λέρου...».

Πάντως ας όψονται οι αρμόδιοι μια και η ψηφοθηρία αρχίζει εκ νέου εντός ολίγου. Το θέμα βέβαια δεν εντοπίζεται εκεί, αλλά «έτσι που τη ζωή μας ρήμαξαν εδώ» μόνον στις προεκλογικές περιόδους μιας απομένει να εναποθέσουμε κάποιες ελπίδες.

Για 2.500 δρχ. στη φυλακή

26χρονος από την Εύβοια καταδικάσθηκε για κλοπή κατ' εξακολούθηση επειδή πιάσθηκε να... κλέβει 2.530 δρχ. από δυο εκκλησίες στα Κιούρκα Αττικής.

Στην απολογία του ο κατηγορούμενος δήλωσε, ότι πήρε τα χρήματα για να καλύψει τα έξοδα επιστροφής και φαγητού.

Η απολογία δεν έγινε πιστευτή και η ποινή ορίσθηκε σε 15 ημέρες φυλάκιση.

Βλέπετε ο 26χρονος δεν είχε την «τύχη» να διαθέτει μεγαλοδικηγόρο, ή τουλάχιστον μερσεντές και σμόκιν για να διαφύγει «απαρατήρητος». Σε ποδοσφαιρικό αγώνα είχε έλθει και ο στόχος του δε συγκρινόταν με αντικείμενα «μουσειακής αξίας». Ήθελε απλά να γυρίσει σπίτι του.

Επανόρθωση

● Από τον Ευρωβουλευτή του Συνασπισμού Αλ. Αλαβάνο (ΚΚΕ) λάβαμε την ακόλουθη επιστολή, με ημερομηνία 27-1-90

Κύριε Διευθυντά,

Διάβασα στο σχόλιό σας με τον τίτλο «απίστευτο» στο τελευταίο τεύχος του «Αντί» όπου επαναλαμβάνονταν σχόλιο της «Καθημερινής», που υποστηρίζει ότι μαζί με τον Β. Εφραιμίδη λίγο - πολύ «σνομπάρουμε» τον Α. Ντούμπσεκ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σημειώνεται ακόμα ότι από όσα διαβάσαμε η είδηση δεν διαψεύσθηκε.

Σας παραπέμπω στην «Καθημερινή» 24.1.90, όπου με τον τίτλο «Απαραίτητη διόρθωση» δημοσιεύει επιστολή μου όχι απλά διάψευσης, αλλά διαμαρτυρίας.

Βέβαια η «Κ» αντί να δημοσιεύσει την επιστολή στη στήλη των σχολίων, την «έθαψε» στα «Γράμματα Αναγνώστων». Εί-

ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Σε ένα μήνα από τώρα οι εργασίες του Διεθνούς «Συμποσίου» που οργανώνει το ANTI και η ΠΑΝΤΕΙΟΣ για τα προβλήματα και τις προοπτικές στις χώρες της Ανατ. Ευρώπης, θα έχουν ήδη αρχίσει στο μεγάλο αμφιθέατρο της Παντείου.

Ήδη έχουν οριστικοποιηθεί τη συμμετοχή τους οι εξής:

ΑΝΑΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ:

- Αντρέ Μπρι, πολιτικός επιστήμονας, επικεφαλής της επιτροπής μελέτης της γερmano-γερμανικής προσέγγισης, του Κόμματος Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (πρώην Κ.Κ.).
- Χέλμουτ Βαρμπιέρ, καθηγητής κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας, στέλεχος του «Νέου Φόρουμ».
- Γιούργκεν Γιάνοτ, Πάστορας, Θεολόγος - φιλόσοφος.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ:

- Νεμπόισα Ποπόφ, καθηγητής κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Βελιγραδίου, ομάδα «Πράξη».
- Βέσνα Πέσιτς, καθηγήτρια κοινωνιολογίας στο Τμήμα Κοινωνικών Λειτουργιών του Πανεπιστημίου Βελιγραδίου.

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ:

- Ιβάν Σλάβωφ, καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας.
- Κρέστιο Πετκώφ, καθηγητής κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Σόφιας, πρόεδρος της Συνομοσπονδίας Βουλγαρικών Συνδικάτων.

ΟΥΓΓΑΡΙΑ:

- Αγκ Ατιλά, διευθυντής του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Οικονομικών Επιστημών της Βουδαπέστης.
- Λένγκελ Λάζλο, κοινωνιολόγος.
- Πιερ Κέντε, κοινωνιολόγος, υπεύ-

θυνος Ερευνών στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ:

- Μίλαν Βάτσεκ, πρώην πρεσβευτής της Τσεχοσλοβακίας στην Αθήνα, εισηγητής - εκπρόσωπος της ομάδας «Ομπροντά» (ανανεωτική κίνηση προσκείμενη στην ντουμπτσεκική ομάδα).
- Αλεξάντερ Ορτ, οικονομολόγος, διεθνολόγος.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ:

- Μιρτσέα Ντινέσκου, ποιητής, πρόεδρος της Ένωσης Ρουμάνων Συγγραφέων μετά την πτώση του Τσαουσέσκου.
- Μίχνεα Μπεριντέι, κοινωνιολόγος, ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας.

ΠΟΛΩΝΙΑ:

- Άνταμ Μίχνικ, ηγετικό στέλεχος της «Αλληλεγγύης», εκδότης της εφημερίδας της Αλληλεγγύης Gazeta.

ΓΑΛΛΙΑ:

- Ζαν Υβ Ποτέλ, οικονομολόγος -κοινωνιολόγος, ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών.

ΑΓΓΛΙΑ:

- Ρόμπιν Μπλάκμπουρν, εκδότης του περιοδικού «New Left Review».
- Μάρτιν Τζέικς, εκδότης του περιοδικού «Marxism Today».

Στο επόμενο τεύχος (23 Φεβρουαρίου) θα είμαστε σε θέση να δημοσιεύσουμε λεπτομέρειες σχετικά με τα θέματα των εισηγήσεων και τις διαμορφωμένες ενότητες των συνεδρίων καθώς και συμπληρωματικό κατάλογο των εισηγητών του Συμποσίου.

μαι σίγουρος ότι το «Αντί» δεν πρόκειται να κάνει το ίδιο.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Αλέκος Αλαβάνος
Ευρωβουλευτής του Συνασπισμού

Σ.Σ. Δεκτή πλήρως η αντίδραση του Ευρωβουλευτή του Συνασπισμού: ασφαλώς στο λάθος μας συνέβαλε και η θέση στην οποία φιλοξένησε η «Καθημερινή» την επιστολή του —θέση διόλου τυχαία επιλεγμένη από τους υπεύθυνους της εφημερίδας.

Κατά τα λοιπά σημειώνουμε την απουσία αντίδρασης από τον κ. Εφραιμίδη. Ο κ. Αλαβάνος μιλά μόνο για τον εαυτό του.

Στα ΝΕΑ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ που κυκλοφόρησαν επισημαίνουμε εξαιρετικά επίκαιρη ύλη:

- Η κρίσιμη Ολομέλεια του ΚΚΣΕ.
- Το πολιτικό πορτραίτο του ηγέτη της συντήρησης στο ΚΚΣΕ Γεγκόρ Λιγκατσώφ.
- Η Σοσιαλδημοκρατία ξαναγεννιέται μαζί με τον πολυκομματισμό στη Σοβιετική Ένωση.
- Η προσωπική τραγωδία του Γκόργκου και άλλη ενδιαφέρουσα ύλη.

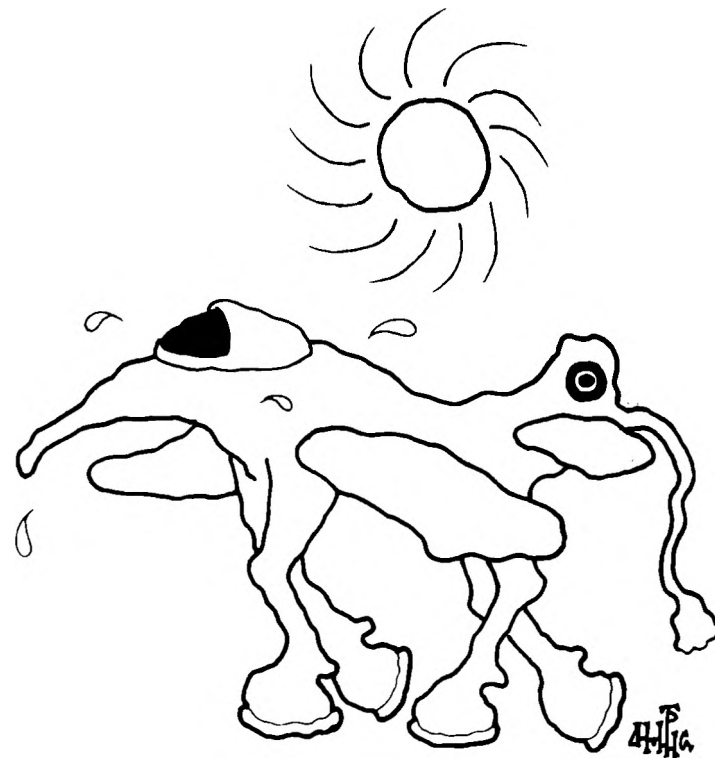
ΠΕΤΑΕΙ,

Η ελληνική Πολεμική Αεροπορία σταμάτησε να παραλαμβάνει τα Mirage 2000 επειδή παρουσιάζουν σοβαρό πρόβλημα στο ραντάρ τους! Σύμφωνα με διασταυρωμένες πληροφορίες του ΑΝΤΙ, οι Γάλλοι πρόλαβαν, μέχρι να διαπιστωθεί το πρόβλημα, να στείλουν 27 από τα αεροσκάφη. Τα υπόλοιπα 13 περιμένουν σε κάποιο γαλλικό αεροδρόμιο το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που διεξάγονται σε συνθήκες πλήρους αδιαφάνειας.

Επιχειρήσαμε να επιβεβαιώσουμε την πληροφορία και με έγγραφα ντοκουμέντα, όπως για παράδειγμα την επιστολή του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας με την οποία σταμάτησαν οι παραδόσεις των Mirage, αλλά συναντήσαμε ένα απροσπέλαστο τείχος σιωπής.

Εύκολα αντιληπτοί οι λόγοι. Τα συμφέροντα που διακυβεύονται είναι τεράστια και η επίσημη επιβεβαίωση της πληροφορίας θα φέρει σε πολύ δύσκολη θέση τόσο τη γαλλική πολεμική βιομηχανία, όσο και τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος πρωταγωνιστεί τελευταία στην επιχείρηση «εθνική συμφιλίωση». Όλα αυτά καλύπτονται βεβαίως με έωλες αιτιάσεις για το «εθνικό συμφέρον».

Τα ερωτήματα όμως τίθενται έντονα και μάλιστα σε μια κρίσιμη περίοδο των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Εμείς προς το παρόν δημοσιεύουμε τα στοιχεία που έχουμε ήδη διασταυρώσει και περιμένουμε τις σχετικές διευκρινίσεις από τους αρμόδιους του υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Το ρεπορτάζ που ακολουθεί αφιερώνεται στους εκπεσώντες «αρχαγγέλους» της κάθαρσης. Στις ηγεσίες, πρώτα απ' όλα, της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού που συναποδέχθηκαν να μην παραπεμφθεί ο Ανδρέας Παπανδρέου για το «σκάνδαλο των σκανδάλων», την αγορά των F-16, των Mirage και των Magic. Αφιερώνεται επίσης στα μέλη της «ανακριτικής επιτροπής της Βουλής» για την «αγορά του αιώνα» και ιδιαιτέρως στον κ. Γρηγόρη Γιάνναρο, βουλευτή, «δελφίνο» του Λεωνίδα Κύρκου, πρόνομιούχο συνομιλητή του ΠΑΣΟΚ και εισηγητή στην εν λόγω επιτροπή, εκ μέρους του Συνασπισμού, της απαλλαγής του Ανδρέα Παπανδρέου για την «αγορά του αιώνα».

Τα Mirage 2000, το «καύχημα» της ελληνικής Πολεμικής Αεροπορίας είναι «ελαττωματικά». Σύμφωνα με πληροφορίες που έχουν διασταυρωθεί πλήρως, ένα από τα «προβλήματα» που παρουσιάζουν αφορά το ραντάρ τους γιατί δεν μπορεί να εξακριβώσει επακριβώς το... ύψος στο οποίο πετάνε, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να πραγματοποιούν με ασφάλεια χαμηλές πτήσεις.

Ένα σύγχρονο πολεμικό αεροσκάφος για να εκπληρώσει με επιτυχία αποστολές βομβαρδισμού πρέπει να είναι σε θέση να «πετάξει» σε χαμηλό ύψος (σε «επίπεδο δένδρου», ή «tree level» είναι η σχετική ορολογία) για να μην το εντοπίσουν τα εχθρικά ραντάρ και καταρριφθεί.

Το «ελάττωμα» στα ραντάρ των Mirage τα αναγκάζει να μην μπορούν να πετάξουν σε «επίπεδο δένδρου», τα καθιστά δηλαδή πολύ επικίνδυνα για τους πιλότους του και «άχρηστα», ή σχεδόν άχρηστα για αποστολές κρούσης.

Η αποκάλυψη ότι τα Mirage δεν ανταποκρίνονται στους σκοπούς για τους ο-

ποίους αγοράστηκαν εξηγεί πλέον τους λόγους για τους οποίους οι Γάλλοι δέχθηκαν να συμπράξουν σε ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα της εποχής μας. Το ραντάρ των γαλλικών αεροσκαφών υστερεί κατά πολύ τεχνολογικά από το ραντάρ των F-16, ή άλλων αεροσκαφών, γεγονός που εξηγεί γιατί οι περισσότερες χώρες προτίμησαν τα αμερικανικά αεροσκάφη.

Για να «πεισθεί» λοιπόν η Ελλάδα να προτιμήσει τα Mirage, έπρεπε να δοθούν κάποια άλλου είδους «κίνητρα», στην τότε πολιτική ηγεσία της. Φρόντισε γι' αυτό ο Γιώργος Λούβαρης. «Εμείς θα αγοράσουμε τα Mirage, αλλά εσείς δεν θα πείτε λέξη για τις τιμές αγοράς». Η προθυμία των Γάλλων στην αδιαφάνεια οφείλεται στο ότι καλώς γνωρίζουν οι ίδιοι τα «ντεσού» των προϊόντων που παράγουν.

Το γεγονός ότι παρουσιάζουν προβλήματα τα Mirage καθιστά τον Ανδρέα Παπανδρέου ένοχο μιας ακόμα εγκληματικής πράξης σε βάρος των συμφερόντων του ελληνικού δημοσίου, επειδή επέλεξε την αγορά αεροσκαφών τα οποία δεν εξασφαλίζουν την αεροπορική υπεροχή στην Ελλάδα. Και έγινε αυτή η επιλογή εν γνώσει του Α. Παπανδρέου επειδή από την αρχή των διαπραγματεύσεων ήταν γνωστό στους ειδικούς του υπουργείου Άμυνας ότι το ραντάρ των Mirage ήταν κατωτέρων προδιαγραφών από εκείνο των F-116, με τα οποία εξοπλίζεται ο παραδοσιακός αντίπαλος της Ελλάδας.

Σημειώνεται ότι στις παρασκηνακές διαπραγματεύσεις που ακολούθησαν την αναστολή της παραλαβής των υπόλοιπων Mirage, οι Γάλλοι εκπρόσωποι της «Ντασσώ» που ήρθαν στην Αθήνα, ισχυρίζονται ότι η ελληνική κυβέρνηση γνώριζε από την αρχή «ποιες ήταν οι

προδιαγραφές του ραντάρ των Μιράζ». Η ελληνική πλευρά, αντίθετα, υποστηρίζει ότι «άλλα αεροσκάφη παραγγείλαμε, άλλα μας δώσατε». Σημειώνεται ότι πριν από τρία χρόνια δημιουργήθηκε ανάλογο πρόβλημα μεταξύ της «Ντασσώ» και ενός μικρού αραβικού κράτους, το οποίο ανακάλυψε και αυτό ότι οι προδιαγραφές των Mirage δεν ήταν αυτές που ανέφεραν οι διαφημίσεις. «Bonjour l'orient» και η χώρα μας είναι επίσης τμήμα της «γραφικής Ανατολής».

Όσους ενδιαφέρουν οι τεχνικές λεπτομέρειες, αναφέρομε ότι η «Ντασσώ» δικαιολογεί την ανωτερότητα των αμερικανικών ραντάρ, με το επιχειρήμα ότι «οι Αμερικάνοι παράγουν χιλιάδες κομμάτια και μπορούν έτσι να διαθέτουν δισεκατομμύρια για την εξέλιξη των ραντάρ τους, ενώ εμείς κατασκευάζουμε μόνο λίγες εκατοντάδες». Αλλά αυτό είναι πρόβλημα που αφορά τη Γαλλία και όχι την Ελλάδα. Για ποιον άραγε λόγο η Ελλάδα πρέπει να πληρώσει με ζωές πιλότων και κατεστραμμένα αεροσκάφη —εκτός της διπλάσιας τιμής— τα προβλήματα ανάπτυξης της γαλλικής πολεμικής βιομηχανίας; Ίσως ο κ. Παπανδρέου μπορεί να εξηγήσει το λόγο.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η ελληνική Πολεμική Αεροπορία σταμάτησε να παραλαμβάνει τα Mirage τον περασμένο Οκτώβριο, όταν πρωθυπουργός ήταν ο κ. Τζανής Τζαννετάκης, υπουργός Άμυνας ο προσκεείμενος στο ΠΑΣΟΚ κ. Ντεγιάννης και αρχηγός του ΓΕΑ ο επίσης προσκεείμενος στο ΠΑΣΟΚ κ. Μαυράκης.

Αυτό σημαίνει ότι η σχετική απόφαση ελήφθη «συναινετικά», εν γνώσει και του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ. Δεν γνωρίζουμε αν ενημερώθηκε και ο Συνασπισμός. Αλλά, αν συνεκτιμήσουμε το γεγονός ότι την ε-

ΕΤΑΕΙ ΤΟ ΜΙΡΑΖ;

του Βασίλη Ζήση

ποχή της «Βουλής τη Κάθαρσης» οι Γάλλοι σοσιαλιστές είχαν ασκήσει κάθε είδους πιέσεις στην ηγεσία του Συνασπισμού προκειμένου να «θαφτεί» το σκάνδαλο, έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι η υπόθεση είναι γνωστή και στην οδό Θεμιστοκλέους. Άλλωστε, όπως διακηρύττει συχνά η ηγεσία του Συνασπισμού, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής της στην κυβέρνηση «η διαφάνεια επικρατεί πλέον στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων».

Προαναφέραμε ήδη τους λόγους για τους οποίους επελέγει μέχρι στιγμής η συναινετική συγκάλυψη των ελαττωμάτων των Mirage:

Πρώτον, η αποκάλυψη ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν ενέχεται μόνο στο σκάνδαλο των τιμών με τις οποίες αγοράστηκαν τα Mirage, αλλά και στην αγορά αεροσκαφών που παρουσιάζουν προβλήματα, μια πράξη η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί «εγκληματική σε βάρος των εθνικών συμφερόντων» (από πρόθεση ή αμέλεια, δεν έχει καμιά σημασία), τινάζει στον αέρα το σημερινό συναινετικό οικοδόμημα. Επιπλέον καθιστά τη ΝΔ και το Συνασπισμό συνενόχους, εφόσον επέλεξαν τη συγκάλυψη του σκανδάλου και δεν παρέπεμψαν το σημερινό κυβερνητικό εταίρο τους στο Ειδικό Δικαστήριο και για την «αγορά του αιώνα».

Δεύτερον, αν επιβεβαιωθεί και επισήμως ότι η Ελλάδα σταμάτησε να παραλαμβάνει τα Mirage λόγω «τεχνικών προβλημάτων» η γαλλική Πολεμική Βιομηχανία θα έχει υποστεί ένα κείμενο πλήγμα και μάλιστα σε πολύ δύσκολους γι' αυτήν καιρούς. Έτσι, οι Γάλλοι πιέζουν την

Αθήνα για να ολοκληρώσει την παραλαβή των αεροσκαφών με επιχειρήματα του τύπου «ή παραλαμβάνετε όλα τα Mirage, ή θα χάσετε τα δάνεια της ΕΟΚ».

«Δεν μπορούμε να το κάνουμε γιατί θα κατηγορηθούμε για εσχάτη προδοσία» απαντούν οι αξιωματικοί του ΓΕΑ. Και οχυρώνονται πίσω από το άρθρο της συμφωνίας αγοράς που προβλέπει την «ακύρωση» της, αν παρουσιασθούν κατασκευαστικά ελαττώματα. Το πρόβλημα είναι ότι το εν λόγω «ελάττωμα» δεν μπορεί να διορθωθεί, εφόσον η Γαλλία δεν διαθέτει αυτή τη στιγμή καλύτερο ραντάρ.

Υπάρχει όμως και προϊστορία στις «επιδόσεις» των γαλλικών ραντάρ, τα οποία ήξεραν περίφημα όλοι οι υπεύθυνοι υπηρεσιακοί παράγοντες, δηλ., οι πρώην επίτιμοι Αρχηγοί και οι νυν Κλαδάρχες Τεχνικού του ΓΕΑ. Ποιο συγκεκριμένα τον Μάιο του 1974, όταν ο δικτάτορας Ιωαννίδης υπέγραψε σε μια νύχτα τη σύμβαση προμήθειας των παλαιότερων MIRAGE-F1CG, η Αεροπορία θεωρούσε τον εαυτό της ευτυχή γιατί σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις των Γάλλων, αποκτούσε ένα τρομερό ραντάρ. Δυστυχώς η πράξη απέδειξε ακριβώς το αντίθετο, τα ραντάρ δηλαδή που παραλάβαμε δεν είχαν καμιά σχέση με ότι διαφημιζότο. Και τις «επιδόσεις» αυτές των F-1 τις γνωρίζει και ο τελευταίος υπαξιωματικός που κάνει βάρδια στις οθόνες του συστήματος αεράμυνας. Δεν τις γνώριζαν μήπως οι υποπτεράρχοι ώστε να μας προφυλάξουν με συμβατικούς όρους επαναλαμβάνοντας την παλιά γκάφα;

Αναμένουμε με ενδιαφέρον τον τρόπο

με τον οποίο το υπουργείο Άμυνας και η οικουμενική κυβέρνηση θα αντιδράσουν σε όσα αποκαλύπτουμε σήμερα. Θα επιβεβαιώσουν τις σχετικές πληροφορίες και ως εκ τούτου θα διακόψουν και επισήμως την εκτέλεση της σύμβασης με την «Ντασσώ», ή θα επιμείνουν στη συγκάλυψη, εξυπηρετώντας εγχώριες και διεθνείς πολιτικές σκοπιμότητες;

Ωστόσο, πρέπει για μια ακόμα φορά να επισημάνουμε ότι αν η κάθαρση δεν ολοκληρωθεί, η πολιτική ομαλότητα δεν θα αποκατασταθεί. Τα σκάνδαλα θα συνεχίσουν να μολύνουν την πολιτική ζωή του τόπου και θα απειλούν ανά πάσα στιγμή τις ήδη εύθραστες ισορροπίες.

Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε αρκετές φορές στο πρόσφατο παρελθόν. Πριν από δυο εβδομάδες η αναγγελία και μόνο της έκδοσης του Κοσκωτά ανατάραξε τα λιμνάζοντα ύδατα της πολιτικής συναίνεσης. Την περασμένη εβδομάδα η αναγγελία κάποιων συμβάσεων του αμαρτωλού στο παρελθόν ΟΤΕ παρολίγο να προκαλέσει την παραίτηση ενός υπουργού. Σήμερα τίθεται εκ νέου ζήτημα με τα «Μιράζ».

Πώς αλήθεια θα αντιδράσουν οι ηγεσίες του Συνασπισμού και της ΝΔ στο θέμα των «Μιράζ»; Είναι διατεθειμένες να προχωρήσουν στην επαναδιαπραγμάτευση, ή ακόμα και την ακύρωση της σύμβασης με τη «Ντασσώ», ή θα συναινέσουν στην υποβάθμιση του θέματος, οπότε θα πρέπει να περιμένουν την πτώση του πρώτου Mirage 2000; Και ίσως και τη δική τους.

Θα διαπιστωθεί σύντομα, του λόγου το αληθές. | |

Προμήθειες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Συνέχεια...

Το αμαρτωλό παρελθόν του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας αναφορικά με τις προμήθειες είναι αναμφισβήτητο, όχι μόνο για την περίπτωση των MIRAGE που αναπτύσσουμε, αλλά και για πολλές άλλες που συστηματικά παρουσιάσαμε εδώ και τέσσερα χρόνια, χωρίς δυστυχώς να διαψευσθούμε ποτέ.

Δεν θα περίμενε βέβαια κανείς, ότι οι ίδιες μεθοδεύσεις θα εξακολουθούσαν και σε «οικουμενικά» πλαίσια, αλλά φαίνεται ότι αυτή είναι η πρακτική, αφού οι δομές, οι διαδικασίες και οι άνθρωποι στις θέσεις αποφάσεων δεν άλλαξαν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, μικρότερου βέβαια διαμετρήματος απ' αυτές που συνηθίσαμε να ακούμε είναι η περίπτωση συστηματικής δίωξης μιας ελληνικής κατασκευαστικής εταιρείας αμυντικού υλικού, που μας έστειλε το ιστορικό της δίωξης της που περιληπτικά έχει ως εξής.

● Η εταιρεία αυτή ξεκίνησε να παράγει πριν μερικά χρόνια αναταλλακτικά και

συστήματα αεροπλάνων, υποκαθιστώντας εισαγωγές απ' τους αντίστοιχους αντιπροσώπους.

● Η ποιότητα των υλικών που παρέδιδε ήταν άριστη χωρίς ποτέ να προκύψει το παραμικρό πρόβλημα.

● Σε όλες οι συμβάσεις που υλοποίησε ήταν μειοδότηρια μέχρι και το ένα δέκατο της τιμής των ξένων, με άριστη πάντα τεχνική αξιολόγηση, χωρίς την παραμικρή υπόνοια αδιαφάνειας.

● Το «σφάλμα» της ήταν ότι έθετε σε κίνδυνο κατεστημένα συμφέροντα δείχνοντας το δρόμο μείωσης της εξάρτησης και πραγματοποίησης οικονομιών σε συνάλλαγμα. Σημειώνει δε εδώ ότι σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου Κατασκευαστών αμυντικού υλικού μόλις το ένα εκατοστό (1/100) των προμηθειών του υπουργείου Άμυνας υλοποιείται στη χώρα, κάτι που ούτε σε δημοκρατίες αφρικανικές ισχύει.

● Ξαφνικά πριν ένα χρόνο της γνωστοποιήθηκε ότι απαγορεύεται να μετέχει

σε διαγωνισμούς γιατί στους εργαζομένους σε αυτήν περιλαμβάνετο ένας απόστρατος μηχανολόγος Σμηναγός. Και με το σκεπτικό αυτό ματαιώθηκαν 9 διαγωνισμοί και κατακυρώθηκαν στους παλιούς ξένους προμηθευτές επιβαρύνοντας τον φορολογούμενο με τρία (3) εκατομμύρια δολάρια. Παράλληλα ξεκίνησαν ατέρμονες διαδικασίες νομικών δήθεν ερμηνειών, για την Ελληνική Κατασκευαστική εταιρεία.

● Ο ανταγωνιστής ξένος αντιπρόσωπος που καρπώθηκε το μεγαλύτερο μέρος από το ποσό αυτό απασχολεί πλειάδα απόστρατων με επικεφαλής υποπτεράρχο.

Εμείς θα ρωτήσουμε προς το παρόν αν αληθεύουν τα παραπάνω και γιατί δεν διακόπτουμε τη σύμβαση π.χ. των MIRAGE, δεδομένου ότι η εταιρεία της απασχολεί επίσης Έλληνες αποστράτους, άμεσα ή έμμεσα ή τις σχέσεις μας με την AVIONIC, την GENERAL INSTRUMENTS κτλ.

ΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

του Ρεπόρτερ

Ο εμπλουτισμός και η αναβάθμιση της οπλικής σκευής της 17N μοιάζει να είναι ευθέως ανάλογα της διαφαινόμενης διεύρυνσης ή/και διάθλασης του «πολιτικού περιθωρίου» — των ομάδων εκείνων οι οποίες καταστρέφοντας υλικά συγκεκριμένες εκφάνσεις του δεδομένου καθεστώτος (από την αχρήστευση του εξοπλισμού του ΕΜΠ μέχρι το κάψιμο του «Ριζοσπάστη» στις χωματερές) δείχνουν αυξανόμενη διαθεσιμότητα μετωπικής αντιπαράθεσης με όλους πλην εαυτών, αν εξαιρέσουμε, βεβαίως, την περίπτωση του αυτοκαταστροφικού συνδρόμου.

Η κλοπή των δύο ενεργοποιησιμων «Μπαζούκα» από το Πολεμικό Μουσείο δεν ήταν παρά αναμενόμενη: η λογική της συγκεκριμένης κρατικής μηχανής δομείται σύμφωνα με έναν τυπικό καταμερισμό έργου και επιμερισμό υλικών, τέτοιους που επιτρέπουν μεν να αναμένεται «χτύπημα» σε στρατόπεδο, π.χ., για απόκτηση ενός «Μπαζούκα» - εκτοξευτή των αντιαρματικών που είχαν ήδη «απαλλοτριωθεί» από το Συκούριο της Λάρισας, αλλά που δεν αφήνει περιθώριο αναμονής «χτυπήματος» σε ένα Μουσείο όπλων· κατά τρόπο εξαιρετικά εύγλωττο το κράτος μοιάζει να αρνείται τη συνέχεια, την ιστορία των υλικών καταστολής που διαχειρίζεται και να τα θεωρεί άλλα μεν «μουσειακά» άλλα δε «ενεργά». Η 17N δεν μπορεί παρά να λειτουργεί εκμεταλλευόμενη τέτοιου είδους κενά και αντιφάσεις μιας τυπικά γραφειοκρατικής λογικής, επιλέγοντας στόχους υψηλού βαθμού ασφαλείας γι' αυτήν, δηλαδή στόχους που συνοψίζονται στη φράση της κοινής λογικής: «ε, ποιος το περίμενε αυτό;». Λες και μια οργάνωση τέτοιου τύπου και πρακτικής επιλέγει γραμμικά στόχους «αναμενόμενους» και αν τα αστυνομικώς επιτηρούμενα πάσης φύσεως δημόσια πρόσωπα αυξάνονται αριθμητικά μετά από κάθε επίθεση τύπου Μπακογιάννη, ποιος έχει την ανοησία να σκεφτεί ότι αυτό «προφυλάσσει», αντί να αναλογιστεί την επιβάρυνση, απλούστατα, του δημόσιου λογιστικού;

Έτσι, η 17N δεν νοιώθει την ανάγκη να προβεί σε επιχειρησιακό απολογισμό της πρόσφατης ενέργειάς της στο Πολεμικό Μουσείο· στην προκήρυξη της γνωστοποιεί απλώς την πράξη της και οικειοποιείται (για πρώτη φορά αναδρομικά) την επιχείρησή της στο στρατόπεδο της Λάρισας, δίνοντας μια «ολοκληρωμένη» πλέον εικόνα για την επιχειρησιακή συνέχεια του σχεδίου τους (απομένει το αστυνομικού ενδιαφέροντος ερώτημα, γιατί πέρασαν 40 ημέρες μετά την επιχείρηση στο Συκούριο για να προμηθευθούν τους εκτοξευτήρες. Ίσως επειδή στο Συκούριο αλλού είναι τα βλήματα και αλλού οι εκτοξευτήρες...).

Η επιχείρηση, γι' άλλη μια φορά, είναι μια αφορμή, μια συμβολική αφετηρία, για να αναπτυχθεί ο λόγος της 17N περί την και επί της συγκυρίας. Η συλλογιστική

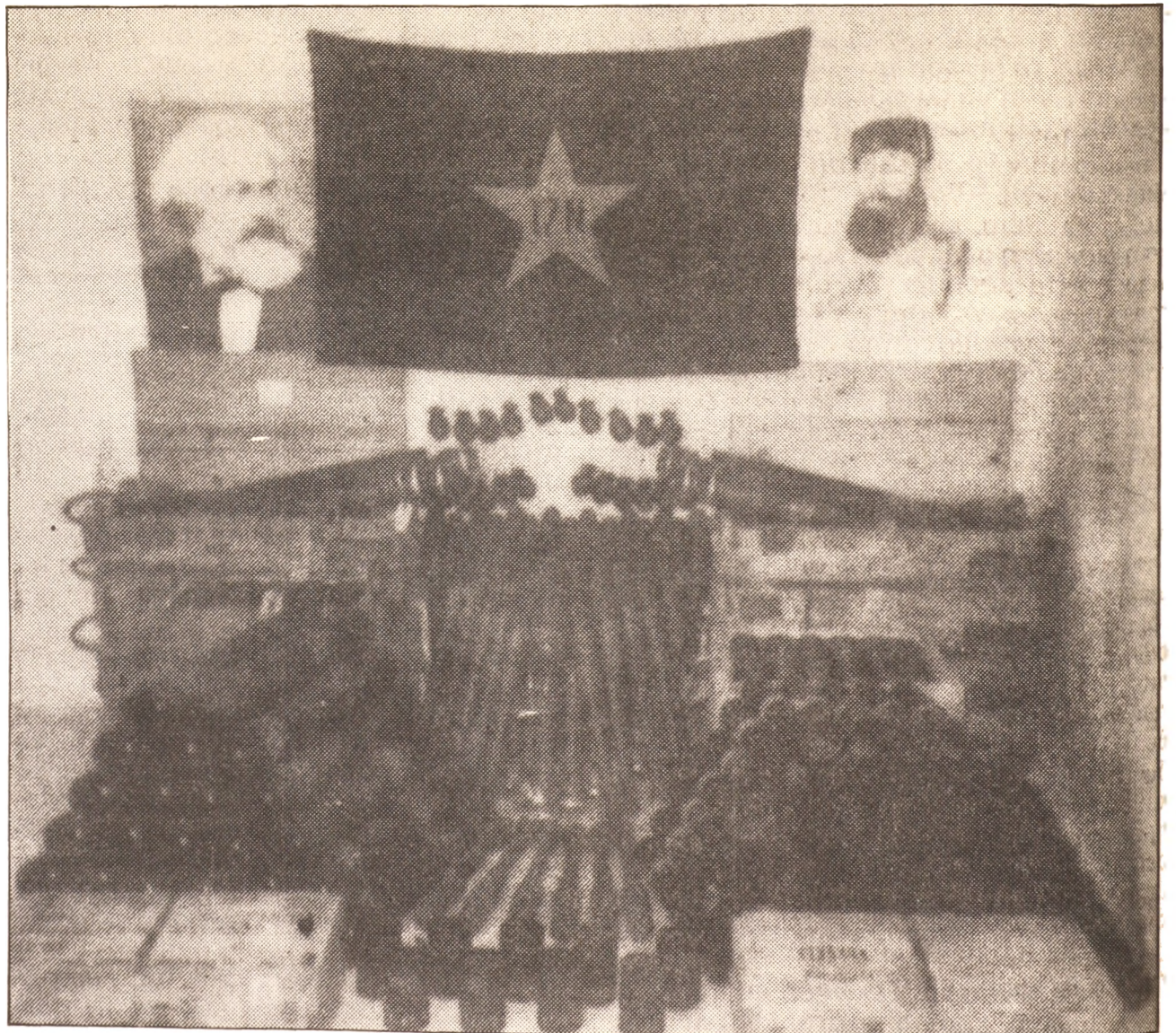
είναι ταυτόσημη με εκείνη των άλλων προκηρύξεών της: εμείς -απέναντι-σε-όλους-τους-άλλους. Αυτός άλλωστε είναι ο βασικός πυρήνας που συνιστά και αναγκαία, πρώτη συνεκτική ύλη εσωτερικής φύσεως για την αναπαραγωγή της σχετικά «σκληρής» ένοπλης δράσης. Αυτό το «εμείς» έχει πολλές πτυχές, από την επιβεβαίωση περί δικαίωσης προφητικών ικανοτήτων της οργάνωσης (είχαν «προειδοποιήσει τον ελληνικό λαό ότι κανένας απολύτως απατεώνας και υπεύθυνος —σ.σ. για το «σκάνδαλο Κοσκωτά»— δεν πρόκειται να τιμωρηθεί») μέχρι τη διεκδίκηση της ορθής δικαιοσύνης («ολόκληρη η κοινωνία μπορεί να κάνει άνετα σήμερα τη σύγκριση ανάμεσα στη δικαιοσύνη του διεφθαρμένου αστικού κράτους και αυτήν της 17N»); μια διεκδίκηση που γίνεται με όρους οργάνωσης —αντι-κράτους, δηλαδή ολιστικής και καθέτως παρατεταγμένης απέναντι σε όλους συλληθδην τους φορείς του «καθεστώτος».

Στη λογική αυτή, όλοι οι «άλλοι -πληνημών» είναι αντιφατικοί και ασυναφείς μέσα στην καθεστωτική τους συνάφεια και συνέπεια· και αυτό μπορεί να το κρίνει ένας κριτής που λειτουργεί εκτός καθεστώτος. Από τη στιγμή όμως που ο εν λόγω κριτής αποπειράται αυτές τις «καθεστωτικές» αιτίες αντιφάσεις των «άλλων» να τις ερμηνεύσει έτσι όπως αυτές εμφανίζονται και προβάλλονται στην πολιτική συγκυρία, είναι υποχρεωμένος να

ακολουθήσει τη συμβατική λογική που ορίζει την καθεστωτική άσκηση της πολιτικής: οφείλει να επισημάνει π.χ. μια σειρά αδιέξοδα στην πολιτική των «καθεστωτικών» δυνάμεων με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που αυτές οι δυνάμεις τα έχουν ήδη δει και διαπιστώσει.

Με τον τρόπο αυτό η παρέμβαση στη συγκυρία σε οδηγεί κατ' ανάγκην στην προσέγγιση με ένα δεδομένο καθεστωτικό χώρο, σε μια άτυπη και ανομολόγητη οιοει συμμαχία μαζί του. Με αυτή τη λογική μπορεί να εξηγηθεί το πώς η 17N σχεδόν επιχαιρεί για τη διαφαινόμενη παραπομπή της κάθαρσης στις καλές της οικουμενικής κυβέρνησης. Και ο λόγος που επιχαιρεί γι' αυτό δεν είναι ασφαλώς η ιδεοληπτική αυτοεπιβεβαίωση της ότι η κάθαρση δεν γίνεται επειδή όλοι του «καθεστώτος» είναι «σάπιοι»· ακόμα κι αν επικαλείται ως σύμμαχό της σε αυτή την άποψη ένα άρθρο του «καθεστωτικού» αντιεισαγγελέα Ιωαννίνων Κ. Λογοθέτη (...).

Η 17N επιχειρεί μονίμως τη νομιμοποίησή της στο ασφαλές έδαφος των αντιφάσεων πολιτικής τακτικής και στρατηγικής, που παράγονται από τις δυνάμεις συγκρότησης του καθεστώτος. Ωστόσο το ένοπλο δίκαιο, τα τελευταία τουλάχιστον χρόνια, δεν έχει να επιδείξει συνάφεια και έλλειψη αντιφάσεων στους στόχους του. Διότι αυτός ο ιδιότυπος γκεβαρικός εστιασμός, η δημιουργία

εστιών καθεστωτικής αποσταθεροποίησης στους «τόπους» ακριβώς όπου το καθεστώς, μέσα από οξυτάτες αντιφάσεις, αναπαράγει αδύναμους κρίκους, θα έπρεπε να προϋποθέτει κεντρικότερους στόχους· π.χ., εμπόρους ναρκωτικών, ή τον ίδιο τον Κοσκωτά, και όχι τον Γ. Πέτσο λίγο πριν την κατάθεσή του, ή τον Π. Μπακογιάννη (δηλαδή το Κοινοβούλιο...). Αλήθεια, είναι πολύ ενδιαφέρουσα η διάκριση ανάμεσα στο «επιχειρήσαμε να εκτελέσουμε τον απατεώνα Πέτσο» και το «εκτελέσαμε... τον απατεώνα Μπακογιάννη»· μόνον που η εν λόγω διάκριση δεν είναι αυτονόητη και χρήζει εξηγήσεων πέραν αυτών που βασίζονται στη λογική κάποιων επιχειρησιακών «ατελειών».

Ίδια αντίφαση, σε επίπεδο ρητορικής αυτή της φορά, υπάρχει και στο σημείο της προκήρυξης της 17N όπου ο αντιεσαγγελέας Κ. Λογοθέτης χαρακτηρίζεται σαν «λειτουργός της γνωστής Δικαιοσύνης που έχει σαν αποστολή του την επιτήρηση της εύρυθμης λειτουργίας των θεσμών και των νόμων αυτού του καθεστώτος» (σ.σ. υπογρ. δ.μ.). Πώς είναι δυνατόν ένα «σάπιο» και «αντιφατικό» καθεστώς να μπορεί να επιτηρείται ως προς την ευρυθμία του· και πόσο αναιρείς αυτή την «περιεργή» αντίφασή σου με σλόγκαν του είδους «αυτό το καθεστώς», η «γνωστή Δικαιοσύνη» κτλ.; Περισσότερη συνέπεια, θα ήταν το αίτημα, όμως αυτή φαίνεται ανέφικτη...

Κατά τα λοιπά, αξίζουν να επισημαν-

θούν συνοπτικά τα ακόλουθα: η σφήνα της 17N στο θέμα των βάσεων, όπου επιχειρεί να αντιπροσωπεύσει μόνη πλέον το «αντιιμπεριαλιστικό» σύνδρομο των αριστερών ψηφοφόρων· η διεκδίκηση μιας ντε φάκτο πολιτικής της επιρροής μέσω της... αύξησης της κυκλοφορίας εφημερίδων τις ημέρες που φιλοξενούν προκήρυξη της· η μετωπική επίθεση στους «άγυρτες δημοσιογράφους» και στον Τύπο, με ειδική «περιποίηση» στον κ. Τεγόπουλο, αφού η «Ελευθεροτυπία» του «ήθελε να αποτρέψει πάση θυσία την ψήφιση της απλής αναλογικής και γι' αυτό να ρίξει στην αγκαλιά του Μητσοτάκη τους οικολόγους» (ούτε «Αυριανή» να διάβαζε κανείς)· η σχετικά επιμελής μελέτη της εκλογικής επιρροής της αριστεράς· η παρέμβαση στο ΚΚΕ με έμμεσο αίτημα την σύγκληση «δημοσίου συνεδρίου με τη συμμετοχή των διαγραμμένων»· η «εξαπάτηση των εργαζομένων» από τον Συνασπισμό «όταν μιλούσε για κάθαρση με τους ενόχους της ΝΔ και στήριζε την κυβέρνηση Τζαννετάκη» (περιεργο αυτό το «κυβέρνηση Τζαννετάκη»...)· η παρέμβαση στο θέμα των προβληματικών με επώνυμη αναφορά στο Γρ. Γιάνναρο· η πλήρης, και περιεργή συγχρόνως, σιωπή απέναντι στις «άγριες» απεργίες και τις καταλήψεις των τελευταίων εβδομάδων...

Και, τέλος, κάτι «επιχειρησιακό»: το «Μπαζούκα» προορίζεται για μικρό και «σκληρό» στόχο. Υπάρχει βέβαια και το Reactive - Armour. Μόνο που δεν μπορεί να μπει σε τζάμια...

ΓΙΑ
ΠΡΩΤΗ
ΦΟΡΑ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Lewis Wolpert
και
Alison Richards

ΠΑΘΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΥΡΜΗΓΚΙΑ ΚΑΙ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ

Επιφανείς επιστήμονες και νομπελίστες παρουσιάζουν την αγνοημένη πλευρά της επιστήμης. Με ευχάριστες μη τεχνικές περιγραφές, δίνουν στον καθένα τη δυνατότητα να γνωρίσει το αθέατο αλλά γοητευτικό τοπίο των θετικών επιστημών, που θα διασκεδάσει και θα καταπλήξει.

275 σελ., 1700 δρχ.
Εκδόσεις ΚΑΤΟΠΤΡΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ *τροχαλία* ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα τηλ. 3646426

1. *Ο Άνθρωπος που αγαπούσε τα Νησιά*

D. H. LAWRENCE
Απόδοση Σπύρος Ηλιόπουλος

2. *Η Γρεναδιέρα (Το Σπίτι με τις Ροδιές)*

HONORÉ DE BALZAC
Μετάφραση Έφη Κορομηλά

3. *Οι Τέσσεροι Διαβόλοι*

HERMAN BANG
Μετάφραση Κώστας Χατζόπουλος

4. *Η Πανσιόν και Άλλα Διηγήματα*

JAMES JOYCE
Μετάφραση Κοσμάς Πολίτης

5. *Περιπλάνηση*

GIOVANNI VERGA
Μετάφραση Ελένη Ροντογιάννη

Απ' τις Εκδόσεις

G U T T E N B E R G

Η σειρά «Λογοτεχνία για Νέους» απευθύνεται κυρίως σε ηλικίες από την εφηβική και πάνω, στοχεύοντας σε μια ουσιαστικότερη εισαγωγή του νέου αναγνώστη στο σοβαρότερο διάβασμα, στο είδος του βιβλίου δηλαδή που θα τον συνοδεύει σ' όλη του τη ζωή.

ΕΘΝΙΚΙΣΤΙΚΕΣ

Η ενδοκυβερνητική κρίση που ξέσπασε με αφορμή την απόπειρα Σαμαρά να επιβάλει ένα «νέο πνεύμα» στην άσκηση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, αποδεικνύει, πανηγυρικά θα έλεγε κανείς, ότι οι διαχωριστικές γραμμές — βλέπε ιδεολογίες — και οι κομματικές σκοπιμότητες είναι αυτές που καθορίζουν την ελληνική πολιτική ζωή και όχι η «εθνική συμφιλίωση» και η «πολιτική συναίνεση».

Στόχος του νεαρού υπουργού των Εξωτερικών ήταν από την πρώτη στιγμή η άσκηση μιας καθ' όλα εθνικιστικής, αλλά «σύγχρονης» και «δυναμικής» εξωτερικής πολιτικής, προσαρμοσμένης στις ραγδαία μεταβαλλόμενες συνθήκες στη βαλκανική χερσόνησο. Άλλωστε, ο κ. Σαμαράς είναι εγγονός της Πηνελόπης Δέλτα και νοσταλγός των «χαμένων πατριδων».

«Κορυφαίες στιγμές» αυτής της πολιτικής ήταν η ανακίνηση του θέματος της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία και η υιοθέτηση ενός σκληρού και επιθετικού τόνου στον χειρισμό της τελευταίας ελληνοτουρκικής κρίσης.

Η πρώτη κίνηση έληξε με τη νίκη του κ. Σαμαρά, όταν όλα τα κόμματα δέχθηκαν ότι πρέπει να αποτελεί πρωταρχική επιδίωξη της κυβέρνησης η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ελλήνων μειονοτικών της Αλβανίας. Δεν μπορούσαν εξάλλου να πράξουν διαφορετικά, σε μια στιγμή κατά την οποία τα Βαλκάνια συγκλονίζονται από μια νέα εθνικιστική έξαρση και οι μειονότητες απειλούν να τα μεταβάλλουν πάλι σε πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης.

Οι διαφωνίες, αντίθετα, για τον τρόπο χειρισμού της ελληνοτουρκικής κρίσης οδήγησαν σε ένα συμβιβασμό, από τον οποίο «μοναδικός χαμένος», όπως τουλάχιστον υποστηρίζουν στο υπουργείο Εξωτερικών, είναι η ελληνική εξωτερική πολιτική. Οι κ. Παπανδρέου και Φλωράκης συμφώνησαν «ως προς τους χειρισμούς του κ. Σαμαρά διαφώνησαν όμως για το περιεχόμενο της επιστολής που ήθελε να στείλει ο κ. Σαμαράς στους διεθνείς οργανισμούς, σε απάντηση ανάλογης επιστολής του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών κ. Μεσοút Γιλμάζ.

Σύμφωνα με έγκυρες δημοσιογραφικές πληροφορίες τα σημεία της επιστολής Σαμαρά που προκάλεσαν τις διαφωνίες των προέδρων του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού ήταν:

Πρώτον, η πρόταση προς την Τουρκία για την υποβολή κοινού αιτήματος στον ΟΗΕ, για να αναλάβει τη σύσταση ειδικής επιτροπής η οποία θα ερευνούσε ποια από τις δυο χώρες παραβιάζει τους όρους της συνθήκης της Λωζάνης που αφορούν τη χριστιανική μειονότητα της Τουρκίας και τη μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης.

ΕΑΡΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΙ

του Βασίλη Ζήση

Δεύτερον, να ληφθούν μέτρα για το τουρκικό Γενικό Προξενείο της Κομοτηνής, στα οποία πιθανώς θα συμπεριλαμβάνόνταν ακόμα και το κλεισμό του.

Το σημείο αιχμής της επιστολής Σαμαρά, με την οποία σημειωτέον ήταν σύμφωνη, για μια και μοναδική φορά, όλη η αρτηριοσκληρωτική διπλωματική ηγεσία του υπουργείου, ήταν η πρώτη πρόταση. Το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών δεν περίμενε φυσικά ότι η Άγκυρα θα αποδεχόταν τη σύσταση μιας διεθνούς επιτροπής η οποία θα ασχολείτο με τη συνθήκη της Λωζάνης και θα διαπίστωνε φυσικά τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί σε βάρος των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου.

Το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών εκτιμούσε, αντίθετα, ότι η Άγκυρα δεν θα

μειονοτικού» αλλά και το «υφος» και τον «τόνο» των δηλώσεων Σαμαρά διαφώνησαν από την πρώτη στιγμή το ΠΑΣΟΚ και ο Συνασπισμός και ακολούθησε ένα έντονο παρασκήνιο που δημιούργησε για μια ακόμα φορά την εντύπωση ότι στην Ελλάδα «δεν υπάρχει κυβέρνηση». Η προγραμματισμένη για την περασμένη Κυριακή συνέντευξη Τύπου του κ. Σαμαρά αναβλήθηκε, κατόπιν σχετικών «συστάσεων», ο ίδιος απείλησε με παραίτηση, οι διαφωνίες έγιναν πρωτοσέλιδα και τελικά επιβεβαιώθηκε για μια ακόμα φορά ότι η «συναινεση» αποτελεί ένα ακόμα ψευδεπίγραφο των καιρών.

«Μην μας μπλέκετε»

Οι διαφωνίες πιστοποιήθηκαν στην έκτακτη διάσκεψη των «τεσσάρων» την περασμένη Δευτέρα. Οι κ. Παπανδρέου και Φλωράκης απέρριψαν την επιστολή Σαμαρά με το επιχείρημα ότι «η διεθνοποίηση του μειονοτικού, όχι μόνο δεν θα συνέβαλε στην προώθηση των εθνικών μας δικαιών, αλλά αντίθετα θα τα υπονόμει, επειδή θα εδημιουργείτο νέα ένταση στην περιοχή, την οποία θα εκμεταλλευόταν η Άγκυρα». «Μην πάτε να μας μπερδέψετε ιέτοιες ώρες» είπαν με ένα στόμα οι ηγέτες του ΠΑΣΟΚ και του Συνασπισμού στους κ. Μητσοτάκη και Σαμαρά.

Ο κ. Παπανδρέου είχε πολλούς λόγους για να αντιταχθεί στην εφαρμογή της πολιτικής Σαμαρά. Πρώτα απ' όλα η «τακτική Σαμαρά» είναι δυναμική τύποις και ουσία, ενώ η εξωτερική πολιτική που ασκούσε το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση αποδείχθηκε δυναμική στα λόγια και συμβιβαστική στην πράξη. Δεύτερον, ο νεαρός υπουργός αποτελεί πλέον μια υπαρκτή απειλή για το ΠΑΣΟΚ για τα μετεκλογικά σενάρια και αν «δικαιωνόταν» και σε αυτή τη διένεξη θα γινόταν ακόμα πιο δημοφιλής. Τρίτον, οι νέες αντιλήψεις που φέρνει ο κ. Σαμαρά στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής αποτελούν προσωπική πρόκληση και για τον ίδιο τον κ. Παπανδρέου ο οποίος ανέκαθεν εμφανιζόταν ως ειδήμων περί τα εξωτερικά, με τα γνωστά αποτελέσματα (Νταβός, βάσεις, κλπ.). Τέταρτον, πρέπει να επισημάνουμε ότι η στάση του ΠΑΣΟΚ δεν είναι άσχετη και με κάποιες εκλογικές σκοπιμότητες.

Είναι αλήθεια ότι ο κ. Φλωράκης εμφανίστηκε διαλλακτικότερος του κ. Παπανδρέου στην κοινή σύσκεψη και υποστήριξε ότι «κάθε μέτρο που θα παίρνει η Ελλάδα πρέπει να αποσκοπεί στην άμβλυνση της οξύτητας και όχι στην κλιμάκωσή της». Ο πρόεδρος του Συνασπισμού αντιτάχθηκε επίσης στην πρόταση για τη συνθήκη της Λωζάνης λέγοντας ότι «το μειονοτικό δεν είναι θέμα του ΟΗΕ». Άποψη εξάλλου που υποστήριξε δημοσίως και ο πρώην πρέσβης κ. Μιχ. Δούντας.

Παράλληλα, ο Συνασπισμός υποστηρίζει ότι η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να πάρει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης της μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτ. Θράκης, έτσι ώστε να εκλείψουν σταδιακά οι συνθήκες που εκμεταλλεύεται ο τουρκικός επεκτατισμός.

Αλλά οι επιδόσεις του κ. Σαμαρά στην εξωτερική πολιτική προκαλούν και άλλου είδους αντιδράσεις. Για παράδειγμα, δεν είναι λίγοι οι συνάδελφοί του που θεωρούν ότι «ο μικρός παίζει με το μειονοτικό και θα μας ανάψει καμιά φωτιά». Ή οι «πεπειραμένοι διπλωμάτες» που θεωρούν ότι «ήταν λάθος η ανακίνηση του μειονοτικού με την Αλβανία, επειδή η Δ. Θράκη βάζει νερά και η Άγκυρα το εκμεταλλεύτηκε αμέσως».

Εξάλλου, οι επιδόσεις του κ. Σαμαρά στο χώρο του εθνικισμού, ενοχλούν πολλούς από την παράταξη του, «δελφίνους» και μη και ήδη έχουν επισημανθεί μερικοί υπονομευτικοί τίτλοι σε «έγκυρα» έντυπα της Δεξιάς, όπως εκείνος που τόνιζε ότι «οι τρεις αρχηγοί διετήρησαν τον κ. Σαμαρά».

Ποια είναι η αλήθεια;

Θα συμφωνήσουμε με εκείνους που υποστηρίζουν ότι σε μια εποχή καταγιστικών αλλαγών στα Βαλκάνια, τα μειονοτικά πρέπει να αντιμετωπίζονται με τη δέουσα προσοχή και αφού προηγουμένως έχουν εξετασθεί όλα τα δεδομένα του προβλήματος. Όπως είναι αλήθεια ότι οι συνθήκες διαβίωσης της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δυτική Θράκη πρέπει να βελτιωθούν, κατεπειγόντως και για ανθρωπιστικούς αλλά και για εθνικούς λόγους.

Αλλά δεν κατανοούμε τους λόγους για τους οποίους στις σημερινές συνθήκες θα ήταν λάθος μια πολιτική «διεθνοποίησης» της μειονοτικής διένεξης με την Τουρκία. Αν δεν κάνουμε λάθος, την ίδια πολιτική ακολούθησε μέχρι τώρα όχι μόνον η Άγκυρα, αλλά και η γειτονική Γιουγκοσλαβία, στο λεγόμενο «μακεδονικό». Και μάλιστα με σχετική... επιτυχία.

Δεν κατανοούμε επίσης τους λόγους για τους οποίους η Ελλάδα δεν θα έπρεπε επιτέλους να υιοθετήσει μια δυναμική εξωτερική πολιτική, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες. Σε μια στιγμή δηλαδή κατά την οποία το μειονοτικό και άρα το σημερινό «στάτους» των Βαλκανίων έχει τεθεί στην ημερήσια διάταξη των εξελίξεων, ενώ δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν ότι στο μέλλον ενδεχομένως να τεθεί ακόμα και θέμα συνόρων. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι μεγάλο μέρος των σημερινών συνόρων μεταξύ των βαλκανικών κρατών είναι αποτέλεσμα συμβατικών διευθετήσεων.

Υπό την έννοια αυτή αποτελεί πρωταρχική ανάγκη για τη σημερινή Ελλάδα η

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ

Σαμαράς... μονοκέφαλος

Ζητήσαμε από τον υπουργό Εξωτερικών κ. Αντώνη Σαμαρά να σχολιάσει τις διαφωνίες των κομμάτων στα μέτρα που πρότεινε για την αντιμετώπιση της ελληνοτουρκικής κρίσης ο οποίος έκανε την παρακάτω αποκλειστική δήλωση στο ANTI:

«Φαίνεται ότι στον τόπο αυτό υπάρχουν δυνάμεις που απαγορεύουν να βλαστήσουν καινούριες πρωτοβουλίες. Αλλά σίγουρα είναι ότι είτε λέγεται υπουργείο Εξωτερικών, είτε οποιοδήποτε άλλο υπουργείο, η ανάπτυξη στρατηγικής και μακροχρόνιου προγραμματισμού δεν γίνεται με τρικέφαλες κυβερνήσεις».

αποδεχόταν τελικά την πρόταση. Με αποτέλεσμα η Τουρκία να εκτεθεί στην διεθνή κοινή γνώμη, εφόσον θα εδημιουργείτο η εντύπωση ότι δεν επιθυμεί να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζει τις διατάξεις της συνθήκης της Λωζάνης που αφορούν τη μειονότητα. «Χάσαμε μια μοναδική ευκαιρία για μια μεγάλη διπλωματική νίκη σε βάρος της Τουρκίας» λένε τώρα οι συνεργάτες του κ. Σαμαρά.

Οι ίδιοι «υπερασπίζονται» και τα μέτρα εναντίον του τουρκικού προξενείου της Κομοτηνής με το επιχείρημα ότι μόλις έγινε γνωστή η απέλαση του προξένου, «η μουσουλμανική μειονότητα πάγωσε, επειδή μέχρι τώρα θεωρούσαν τον πρόξενο εκπρόσωπό τους και αρμόδιο για την επίλυση των προβλημάτων τους».

Με τη «γραμμή διεθνοποίησης του

χάραξη μιας «δυναμικής» εξωτερικής πολιτικής η οποία θα προβλέπει κατά το δυνατόν τις εξελίξεις και δεν θα αναμένει απλώς τη δημιουργία τετελεσμένων. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή εφαρμογή μιας παρόμοιας πολιτικής είναι η συναίνεση στα εθνικά θέματα και η λήψη μέτρων που θα καθιστούσαν το υπουργείο Εξωτερικών έναν «υπερκομματικό θεσμό».

Στις σημερινές συνθήκες ο κ. Σαμαράς δεν είχε καμιά σχεδόν πιθανότητα να εξασφαλίσει τη συναίνεση στην πολιτική που προτείνει. Όχι μόνο επειδή η πολιτική αυτή έρχεται αυτομάτως σε αντίθεση με την «πεπατημένη» που ακολουθούν το ΠΑΣΟΚ και ο Συνασπισμός. Αλλά και επειδή επιχειρεί να δώσει άλλη διάσταση στον παραδοσιακό «εθνικισμό» της συντηρητικής παράταξης.

Η εξωτερική πολιτική που ακολούθησε μέχρι σήμερα η συντηρητική παράταξη ήταν κατ' ευφημισμόν «εθνικιστική». Στην πραγματικότητα επρόκειτο μόνο για έναν «ιδεολογικό εθνικισμό», υποταγμένο στις στρατηγικές ανάγκες και απαιτήσεις των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ. Οτιδήποτε αφορούσε τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του κράτους - έθνους, είχε παραμεριστεί, προς όφελος των επιδιώξεων των «συμμάχων», όπως είχε αποδειχθεί πολλές φορές στη διένεξη με την Τουρκία και ιδίως στο πρόβλημα της Κύπρου.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου στάθηκε άξιος συνεχιστής αυτής της παράδοσης. Η εξωτερική του πολιτική ήταν μόνο το άλλοθι για τους συμβιβασμούς στο εσωτερικό και το όχημα για την παγίδευση των αριστερών ή κατά περίπτωση, των «εθνικόφρονων» ψηφοφόρων. Στην περίπτωση του Νταβός ο Ανδρέας Παπανδρέου αποδείχθηκε και εθνικά επικίνδυνος, επειδή στην πραγματικότητα υπέθαλψε τον ενδοτισμό, όπως αποδεικνύουν και οι σημερινές εξελίξεις.

ΚΑΛΑ Ο ΣΑΔΙΚ· ΕΜΕ

Η πρόσφατη καταδίκη του μουσουλμάνου πρώην βουλευτή, γιατρού κ. Αχμέτ Σαδικ και του επίσης μουσουλμάνου καθηγητή Θεολόγου κ. Ιμπραήμ Σερίφ, πέραν των ευθυνών που αναμφίβολα έχει η Άγκυρα και που σε προσεχή μας αναφορά θα περιγράψουμε αναλυτικά, δημιουργεί ορισμένα ερωτηματικά. Ερωτηματικά, απορίες αλλά κυρίως αμφιβολίες για το κατά πόσο η ελληνική πλευρά στο σύνολό της, η ελληνική διοίκηση, η ελληνική δικαιοσύνη και οι Έλληνες πολιτικοί παράγοντες (σε τοπικό ιδιαίτερα επίπεδο, αλλά όχι μόνο) αντιμετωπίζουν με υπευθυνότητα τα εθνικά θέματα.

Φοβούμαστε, και θα μιλήσουμε σε σκληρή γλώσσα, ότι η ελληνική πλευρά αντιμετωπίζει το ηφαιστιογενές πρόβλημα της Θράκης με ερασιτεχνισμό, ανικανότητα, ανευθυνότητα, ασυνέχεια· γεγονός που πυροδοτεί και επαυξάνει τον τόνο των εκδηλώσεων της τουρκικής πλευράς.

Οι δυο μουσουλμάνοι βρέθηκαν κατ' ουσίαν στο εδώλιο του κατηγορούμενου, γιατί, αν και Έλληνες πολίτες σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις της Συνθήκης της Λωζάνης, διατυμπάνιζαν και μάλιστα κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου του Ιουνίου (αλλά όχι μόνο) τον τουρκισμό τους.

Στο σύντομο αυτό σημείωμα (που δεν αποτελεί φυσικά μια πλήρη πολιτική, κοινωνική και οικονομική ανάλυση για τα όσα συμβαίνουν στη Θράκη), θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε αυτό που ήδη προαναφέρθηκε, ότι οι υποκινούμενες από την Άγκυρα ενέργειες μουσουλμάνων βρίσκουν «έδαφος» και αναπτύσσονται εξαιτίας και των ευθυνών της ελληνικής πλευράς.

Ο κ. Σαδικ είχε και στο πρόσφατο παρελθόν βρεθεί κατηγορούμενος για αντίστοιχα προς τα σημερινά αδικήματα (διασπορά ψευδών ειδήσεων και πλαστογραφία). Επρόκειτο να δικάσθει στην Αλεξανδρούπολη. Ο τότε Εισαγγελέας Πρωτοδικών Έβρου κ. Γεώργιος Δημόπουλος με την υπ' αριθμ. 2/8-2-1988 αναφορά του προς τον Άρειο Πάγο είχε ζητήσει την παραπομπή της υπόθεσης από το αρμόδιο Δικαστήριο Πλημμελειοδικών Έβρου και Εφετών Θράκης σε άλλο ισόβαθμο και ομοειδές για λόγους δημοσίας ασφάλειας.

Το αίτημα του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Έβρου συζητήθηκε την 19-2-1988 στο Ε' Τμήμα του Αρείου Πάγου. Εισηγητής ήταν ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Σπύρος Κανίνιας. Παραθέτου-

με επί λέξει την εισήγηση του κ. Κανίνια:

«Εισάγω την αριθμ. 2/8-2-1988 αίτηση του Εισαγγελέως Πρωτοδικών Έβρου περί παραπομπής υποθέσεως από το αρμόδιο Δικαστήριο Πλημμελειοδικών Έβρου και Εφετών Θράκης σε άλλο ισόβαθμο και ομοειδές, για λόγους δημοσίας ασφάλειας. Στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται να διεξαχθεί δίκη στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Έβρου την 21-4-1988 με κατηγορούμενο **Τούρκο** ιατρό, ο οποίος κατηγορείται για διασπορά ψευδών ειδήσεων και πλαστογραφία. Κατά πληροφορίες έγκυρες πολυάριθμοι πολίτες που ανήκουν στην **τουρκική μειονότητα της Δυτικής Θράκης**, προτίθενται κατά την ημέρα της δίκης να προσέλθουν στο Δικαστήριο, «...με τα παιδιά, τις χανούμισες, τους νέους, τους γέρους... για να αντιμετωπίσουν την κρατική δύναμη, την αστυνομική δύναμη για να αποδείξουν σε όλο τον κόσμο ότι (στην Ελλάδα) δεν εφαρμόζονται οι δημοκρατικοί νόμοι και τα ανθρώπινα δικαιώματα...», σχετικώς με τους **Τούρκους** (βλέπετε τα συνημμένα στην αίτηση του Εισαγγελέως Έβρου έγγραφα και τη δακτυλογραφημένη προκήρυξη προς την **τουρκική μειονότητα της Δυτικής Θράκης**, την οποία υπογράφει ο κατηγορούμενος ιατρός, με την οποία προσκαλεί τους **ομοεθνείς** και **ομοθρήσκους** του να του συμπαρασταθούν κατά τη δίκη). **Ωστε συμφωνούμε προς τον αιτούντα Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών Έβρου ότι υφίσταται σοβαρός κίνδυνος διασαλεύσεως της δημοσίας ασφάλειας και τάξεως...**»

Στη συνέχεια το Ε' Τμήμα του Αρείου Πάγου που απαρτιζόταν από τους Δικαστές κ. **Ιωάννη Γρίβα**, Αντιπρόεδρο, **Αθανάσιο Πούλο**, **Γεώργιο Αντωνόπουλο**, **Ιωάννη Κιούση** και **Παναγιώτη Γρηγοριάδη**, συνεδρίασε και στο σκεπτικό του αναφέρονται μεταξύ άλλων:

«Κατά έγκυρες πληροφορίες πολίτες της **τουρκικής μειονότητας Θράκης** προτίθενται να προσέλθουν στο δικαστήριο κατά την ημέρα της δίκης με τα παιδιά, τις χανούμισες τους νέους και γέρους για να αντιμετωπίσουν την κρατική δύναμη και την αστυνομική δύναμη για να αποδείξουν σε όλο τον κόσμο ότι στην Ελλάδα δεν εφαρμόζονται οι δημοκρατικοί νόμοι και τα ανθρώπινα δικαιώματα ως προς τους **Τούρκους**... Ο κατηγορούμενος ιατρός έχει διανείμει προκήρυξη στην **τουρκική μειονότητα της Δυτικής Θράκης** με την οποίαν προσκαλεί όλους τους **ομοθρήσκους** του να προσέλθουν στο δικαστήριο και να του συμπαραστα-

Σ ΟΜΩΣ...;

του Μιχάλη Κόνδου

θούν κατά τη δίκη. Όθεν υφισταμένου σοβαρού κινδύνου διασαλεύσεως της δημοσίας ασφαλείας κλπ. κλπ.».

Απόσπασμα της απόφασης αυτής έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Το Βήμα» της 3-4-1988 (σελίδα 30).

Και το πρώτο επομένως ερώτημα που τίθεται είναι: εάν οι κ. Σαδίκ και Σερίφ καλώς καταδικάστηκαν χωρίς αναστολή και με στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων, επειδή διατυμπάνιζαν τον τουρκισμό τους, πώς θα πρέπει η ελληνική δικαιοσύνη να αντιμετωπίσει τους δικαστικούς που εξέδωσαν την παραπάνω απόφαση που τον μεν κ. Σαδίκ βαπτίζουν ως Τούρκο, την δε μειονότητα ως τουρκική; Ως ηθικούς αυτουργούς;

Η προαναφερθείσα απόφαση δεν παρέχει τροφή στον κ. Σαδίκ και στην προπαγάνδα της Άγκυρας; Ας σημειωθεί ότι η πρωτοφανής αυτή απόφαση του Ε' Τμήματος του Αρείου Πάγου εκδόθηκε όταν λίγους μήνες νωρίτερα μια άλλη απόφαση του Αρείου Πάγου στηριζόμενη στις επιταγές της Συνθήκης της Λωζάνης καταργούσε τις επωνυμίες «Τουρκική Νεολαία Ξάνθης» και «Ένωση Τούρκων Δασκάλων», απόφαση απόλυτα δικαιολογημένη που όμως είχε αποτελέσει το έναυσμα για τις επεισοδιακές κινητοποιήσεις των μουσουλμάνων της 29-1-1988 στην Κομοτηνή, τις παραμονές της περίφημης συνάντησης Παπανδρέου-Οζάλ στο Νταβός!

Είναι πλέον προφανές ότι σε ό,τι αφορά το εθνικό αυτό θέμα, για την ελληνική δικαιοσύνη ισχύει το ότι δεν γνωρίζει η δεξιά τι ποιεί η αριστερά.

Αλλά δυστυχώς τα προβλήματα για την ελληνική πλευρά δεν «περιορίζονται» στο σημείο αυτό.

Βασικός κατήγορος στην πρόσφατη δίκη των κ. Σαδίκ και Σερίφ ήταν ο νυν Δήμαρχος Κομοτηνής, σημαίνον στέλεχος της Νέας Δημοκρατίας, κ. Στογιαννίδης. Ο κ. Στογιαννίδης εξελέγη Δήμαρχος Κομοτηνής το 1986. Πώς εξελέγη; Εξελέγη γιατί τον ψήφισαν και χριστιανοί και μουσουλμάνοι ψηφοφόροι. Τι έκανε ο κ. Στογιαννίδης για να προσελκύσει τις ψήφους των μουσουλμάνων ψηφοφόρων; Εξέδωσε την τουρκόφωνη εφημερίδα «SESINIZ» («Η ΦΩΝΗ ΣΑΣ»). Τι έγραφε ο κ. Στογιαννίδης στην εφημερίδα του;

Παραθέτουμε μερικά λαμπρά δείγματα του προεκλογικού ιδεολογικού οπλοστασίου του δημάρχου Κομοτηνής κ. Στογιαννίδη:

1. "SESINIZ" No 3/14-10-86:

«Το ευχαριστήριο μήνυμα προς το λαό της μειονότητας του νικητή των εκλογών

της 12ης Οκτωβρίου Ανδρέα Στογιαννίδη»:

«Αγαπητοί μου Τούρκοι συμπολίτες... σας είμαι υποχρεωμένος για την ψήφισή σας προς εμένα και τους Τούρκους υποψηφίους του συνδυασμού μου. Δεν θα ξεχάσω τη δύναμη που μου δώσατε μέχρι το τέλος της ζωής μου».

2. "SESINIZ" No 4/15-10-86:

«Οι Τούρκοι συμπολίτες μας υποδέχονται με ενθουσιασμό το μεγάλο νικητή των εκλογών της 12ης Οκτωβρίου Ανδρέα Στογιαννίδη»:

«Αγαπητοί Τούρκοι Συμπολίτες με τις ψήφους που δώσατε στους υποψηφίους του συνδυασμού μου μας κάνατε πρώτη δύναμη στην πόλη μας, σας ευχαριστώ όλους, την Κυριακή θα προσέλθετε πάλι στις κάλπες, αυτή την φορά δεν υπάρχουν σταυροί. Αν ψηφίσετε το συνδυασμό μου θα εκλεγούν άλλοι τρεις δημοτικοί σύμβουλοι. Νόμιμο είναι ότι είναι το συμφέρον της μειονότητας. Η νίκη του συνδυασμού μου σημαίνει και νίκη των Τούρκων συμπολιτών μου».

Τα παραπάνω αποσπάσματα αποτελούν μέρος μόνο των κελευσμάτων του κ. Δημάρχου προς τη μειονότητα. Δεν κρίνουμε σκόπιμο, εξάλλου είναι ιδιαίτερα θλιβερά τα «φαινόμενα» που επισημάναμε, να επεκταθούμε σε άλλες ενυπόγραφες προεκλογικές αναφορές του κ. Στογιαννίδη. Θα παραθέσουμε μόνο το μετεκλογικό ευχαριστήριο μήνυμα του κ. Δημάρχου προς τη μειονότητα που δημοσιεύθηκε στην "SESINIZ" της 21-10-86:

«Αγαπητοί Τούρκοι συμπολίτες, έχουμε αφήσει πλέον στο παρελθόν ένα κουραστικό εκλογικό αγώνα. Κατά τη διάρκεια του εκλογικού αγώνα η θερμή υποστήριξή σας έδωσε δύναμη και κουράγιο. Η προπαγάνδα είναι ένα είδος πολέμου νεύρων. Μπορούν να (...) νικήσουν μόνον όσοι έχουν γερά νεύρα».

Αγαπητοί Τούρκοι συμπολίτες μου, με την ψήφισή σας συμβάλατε στο να αναλάβει την εξουσία το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας. Μόλις αναλάβω τα καθήκοντά μου θα είμαι ο Δήμαρχος όλων των συμπολιτών μας. Πάντα θα διακατέχομαι από το πνεύμα της ίσης μεταχείρισης (...).

Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε αν η ανάδειξη του κ. Στογιαννίδη στη θέση του Δημάρχου και η τρέχουσα θητεία του αποτέλεσαν το έναυσμα για την τωρινή αλλαγή της οπτικής του γωνίας στα εθνικά θέματα.

Φοβούμαστε όμως ότι το έντυπο ενυπόγραφο και ανυπόγραφο υλικό του κ.

Στογιαννίδη (αλλά και άλλων πολλών), αποτελεί τμήμα του προπαγανδιστικού οπλοστασίου της Άγκυρας.

Το τραγικό για την ελληνική πλευρά είναι ότι η τουρκική προπαγάνδα μεθοδευμένα και κυρίως με διαχρονική συνέχεια, έχει από καιρό, με βάση την πλουσιοπάροχα προσφερόμενη ελληνική τροφή, κατακλύσει τα διεθνή FORA με τις θέσεις της:

Μουσουλμανική Μειονότητα - Τουρκομουσουλμανική Μειονότητα - Τουρκομουσουλμανική Κοινότητα - Τουρκική Κοινότητα.

Στοιχειώδης ανάγνωση των διαδραματισθέντων στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και ιδιαίτερα στο Κυπριακό, οδηγεί με ασφάλεια και τρόπο στο συμπέρασμα για τη σαφή πρόθεση της Τουρκίας σε ό,τι αφορά τη Θράκη.

Είναι επομένως τραγικό και εθνικά επικίνδυνο να είναι (δυστυχώς αρκετοί) Έλληνες δημόσιοι παράγοντες εκείνοι που οπλίζουν την τουρκική ιδεολογία και πρακτική.

Είναι καιρός λοιπόν για να μπορέσει η ελληνική πλευρά να αντιμετωπίσει με σχετική αποτελεσματικότητα την τουρκική αδηφαγία για τη Θράκη, να ξεκαθαρίσει το έδαφός της από τους ημέτερους ναρκοθήτες.

Τα παραπάνω αποτελούν ένα μόνο δείγμα της αλλοπρόσαλλης πολιτικής που ακολουθεί η ελληνική πολιτεία στην Θράκη για το θέμα της μειονότητας. Ασφαλώς υπάρχουν και σειρά άλλων στοιχείων που δείχνουν πώς και γιατί οδηγήθηκε η Θράκη στη σημερινή κατάσταση και πώς η τουρκική προπαγάνδα πετυχαίνει μερικές φορές περισσότερα και απ' όσα η ίδια ελπίζει...

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ · ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ · ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ · ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία. Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη. Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελληνικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη.

Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ερωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα από την προσέγγιση του ποιήματος «Αριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρικού.

Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποιήματος και διερεύνηση των μορφών αφήγησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή.

Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ

Ο γλωσσικός αφελληνισμός. Πέραν του μισοξενισμού και της υποτέλειας.

Εξέταση του θέματος της συστηματικής χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμένουν έξω από τη μορφολογία της ελληνικής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιάμαντη

Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος «Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

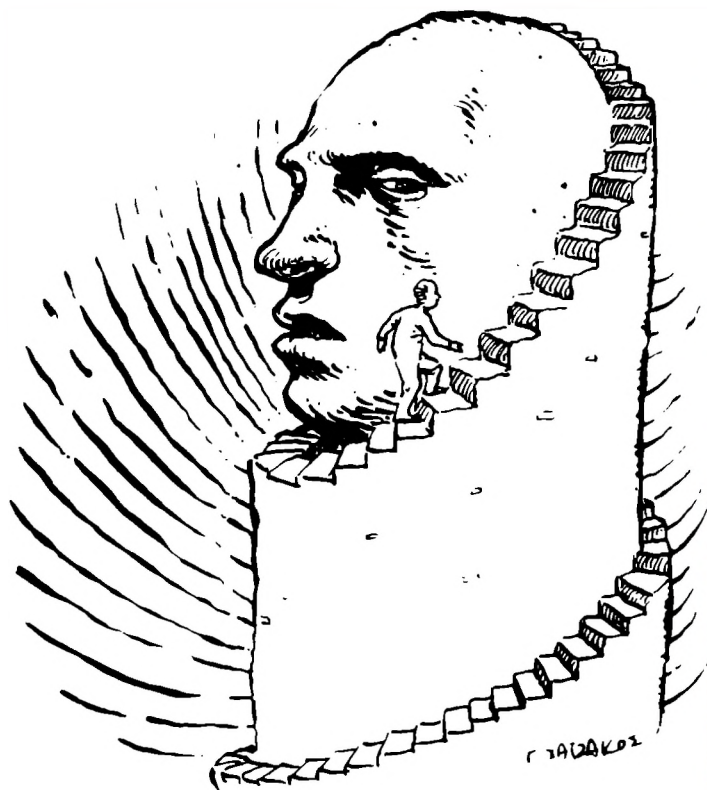
Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονόπουλος, Καχτίσης, Χατζής.

Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμένοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΚΛΗ

Οι ελπίδες, οι προσδοκίες και οι πολιτικές προοπτικές με τις οποίες επενδύθηκε, μόλις πριν δυόμισι μήνες η «οικουμενική» κυβέρνηση του κ. Ξεν. Ζολώτα όχι μόνο δεν δικαιώθηκαν αλλά και κατέρρευσαν κυριολεκτικά. Οι προσδοκίες ότι «βαδίζουμε πλέον σε κυβερνήσεις συνεργασίας» έχουν ακυρωθεί τόσο από την πάγια φιλοδοξία του κ. Μητσοτάκη για αυτοδυναμία όσο και από τη νέα προεκλογική επιλογή του ΠΑΣΟΚ να γίνει «πρώτο κόμμα» με στόχο την αυτοδυναμία.

Οι χαιρετισμοί στις συναινετικές διαδικασίες αποδείχθηκαν μάταιοι, καθώς μικροκομματικά συμφέροντα —κυρίως στο επίπεδο του συνδικαλιστικού δυναμικού και των τριών κομμάτων— οδηγούν σε υπονόμευση κάθε τρικομματικής συνεργασίας και ανταλλαγή χτυπημάτων κάτω από τη ζώνη. Η καλλιέργεια της ιδέας ότι μπορεί και στην Ελλάδα να υπάρξει διαχωρισμός ανάμεσα στη θέση του αρχηγού του πρώτου και του δεύτερου κόμματος με τις θέσεις των πρωθυπουργών και των αντιπροέδρων της κυβέρνησης, αποδείχθηκε ουτοπία. Και οι δυο «δεινόσαυροι» διεκδικούν την πρωθυπουργία, ο ένας σαν το πολυπόθητο όνειρο και ο άλλος σαν ολοκλήρωση της πολιτικής του σταδιοδρομίας —έστω και για έξι μήνες, όπως εξομολογείται σε στενούς του συνεργάτες ο κ. Α. Παπανδρέου. Τα δυο μεγάλα κόμματα συνέχισαν να παραμένουν προσωποπαγή και οι ρόλοι ορισμένων υπουργών (από την αναβάθμιση του Α. Σαμαρά έως την υποβάθμιση του Κ. Σημίτη και από τον παραγκωνισμό του Μ. Έμπερτ) καθορίστηκαν και καθορίζονται με βάση εσωκομματικά κριτήρια, δηλαδή προσωποπαγή, των αρχηγών και του «οικείου περιβάλλοντός» τους.

Η Αριστερά αναζητά τον εαυτό της και η συμμετοχή της στις κυβερνήσεις Τζαννετάκη και Ζολώτα μπορεί να την ζημίωσε εκλογικά αλλά και δεν την οδήγησε σε θαρραλέες αποφάσεις και τολμηρές πρωτοβουλίες. Κάπου φαίνεται να πνίγεται στην μικροπολιτική και τα υπαρξιακά της αδιέξοδα.

Η κατάσταση της εντεινόμενης παραλυσίας (σκληρήνωση κατά πλάκας, θα μπο-

ρούσε να την ονομάσει κανείς) μέσα στην οικουμενική κυβέρνηση είναι πολλαπλά διδακτική και αποκαλυπτική, χωρίς κανείς να συμμερίζεται είτε τις απόψεις του κ. Μητσοτάκη για την αποτυχία της οικουμενικής είτε τις επικρίσεις του ΠΑΣΟΚ και του «Συνασπισμού».

Σε γενικότερο επίπεδο, με βάση την εμπειρία των δυόμισι και πλέον μηνών μπορούμε να ομιλούμε για «καρικατούρα» οικουμενικής κυβέρνησης, αφού κοινή της συνισταμένη δεν αποτελούν κανένας είδους προγραμματικές δηλώσεις και δεσμεύσεις. Πρόσφατο παράδειγμα το θέμα των εκτάκτων, που ανακίνησαν βουλευτές του ΠΑΣΟΚ ή το θέμα της λίστας, που αφήνει ανοιχτό —παρά τις σχετικές τοποθετήσεις των κ. Α. Παπανδρέου και Χ. Φλωράκη— η Νέα Δημοκρατία. Παλαιότερο και διαρκές παράδειγμα η πλήρης αναστροφή των νομοθετικών προτεραιοτήτων της οικουμενικής.

Πρόκειται για κυβέρνηση «εποπτευόμενη», με τον κ. Ξεν. Ζολώτα να διαψεύδει καθημερινά —παρά τα πρωτοσέλιδα κάθε εβδομάδος ότι απειλεί παραίτηση— όσους πίστευαν στη διοικητική του «πυγμή». Γιατί τέτοια ποτέ δεν υπήρξε από τον κ. Ζολώτα, πιστό εκτελεστή των εντολών όλων των κυβερνήσεων στην Τράπεζα της Ελλάδος, ακόμα και εκείνης της απριλιανής δικτατορίας με την οποία συνεργάστηκε το πρώτο εξάμηνο.

Ως πρωθυπουργός ο κ. Ζολώτας μετέφερε στην κυβέρνηση τον «γραφειοκρατικό - πειθαρχικό» εαυτό του προς τα άνω και εγκατέλειψε την «σιδερένια πυγμή του προς τα κάτω», η οποία τον χαρακτήριζε στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ο ίδιος οι υπουργοί, μετά από αλλεπάλλη-

ΥΝΣΗ ΚΑΤΑ ΠΛΑΚΑΣ

του Δ. Πατρινού

λες συστάσεις του κ. Ζολώτα «να ρωτήσουμε τη λένε και τα κόμματα γι' αυτό», έπαυσαν να ρωτούν τον ίδιο τον πρωθυπουργό και καταφεύγουν οι ίδιοι —όπως έκανε πρόσφατα ο κ. Γ. Σουφλιάς— κατευθείαν στους πολιτικούς αρχηγούς. Ο κ. Ζολώτας, μας λέει ή έως τώρα εμπειρία, λειτούργησε ως υπηρεσιακός και πειθήνιος Πρωθυπουργός, σαν ένα είδος «πρακτικογράφου» των συνεδριάσεων και αποφάσεων των τριών πολιτικών αρχηγών κάθε Τετάρτη μεσημέρι.

Όλα αυτά βέβαια δεν σημαίνουν ότι ο κ. Ζολώτας δεν πρόκειται να υπερασπίσει —όπως έκανε πάντα με την γνωστή του οπισθοβουλία— την υστεροφημία του, χάρη της οποίας και επιβίωσε τόσες δεκαετίες ως «τεχνοκράτης» του κρατικού μηχανισμού. Το πόρισμα των «σοφών» υπό τον κ. Αγ. Αγγελόπουλο για τα αναγκαία οικονομικά μέτρα της επόμενης τριετίας, θα είναι μια ανάλογη υποθήκη και άλλοθι του, απέναντι στους τρεις αρχηγούς και προϊστάμενους του. Σημαίνουν, όμως, όλα αυτά ότι ο κ. Ζολώτας ως Πρωθυπουργός δεν αποτελεί ούτε καν τον τυπικό διεκπεραιωτή των αποφάσεων των αρχηγών πλέον, αλλά απλώς τον τροχονόμο της «οικουμενικής» κυβέρνησης.

Βρισκόμαστε λοιπόν από τον περασμένο Δεκέμβριο σε μια πολιτική κατάσταση, η οποία στο θεσμικό επίπεδο χαρακτηρίζεται από την πρόσοψη μιας «οικουμενικής κυβέρνησης» και από την πανίσχυρη εξουσία των κομμάτων της ΝΔ, του ΠΑΣΟΚ και του «Συνασπισμού». Αυτή η κομματική υπερτροφία στο σύνολο της δημόσιας ζωής έχει ένα τελείως διαφορετικό χαρακτήρα από τον γνώριμο φαινομενικό των μονοκομματικών κυβερνήσεων. Τα κόμματα βεβαίως αποτελούν,

και πρέπει να αποτελούν, με βάση το νέο Σύνταγμα και τις πολιτικές αντιλήψεις της εποχής, θεσμούς του Πολιτεύματος ανεξάρτητα από τους όποιους ενδοισμούς έχει κανείς για την συγκρότηση και λειτουργία τους μετά το 1974. Ωστόσο, αυτός ο γιγαντισμός των κομμάτων στην σημερινή δημόσια ζωή έχει οδηγήσει στην υποβάθμιση κάθε άλλης δημοκρατικής διαδικασίας και σε μια πρωτοφανή ατροφία των θεσμών. Το υπουργικό συμβούλιο συνέρχεται για να λάβει διατεταγμένες αποφάσεις, όταν δεν αγνοείται πλήρως όπως στην περίπτωση της απευθείας εντολής των τριών αρχηγών στη διοίκηση του ΟΤΕ για τα ψηφιακά κέντρα.

Στις διαδικασίες της Βουλής δεν τηρούνται ούτε καν τα προσχήματα με αποτέλεσμα οι τρεις πολιτικοί αρχηγοί να ανακοινώσουν ημερομηνίες και διαδικασίες συνεδριάσεων οι οποίες ανήκουν ουσιαστικά στην αρμοδιότητα του Προέδρου της Βουλής. Τα άλλα συλλογικά κυβερνητικά όργανα συνεδριάζουν και «αποφασίζουν» όπως έγινε στις περιπτώσεις των ενοικίων των συλλογικών συμβάσεων και του φορολογικού νομοσχεδίου για να ανακληθούν ή να τροποποιηθούν οι αποφάσεις τους μετά από μεταγενέστερες σκέψεις και σκοπιμότητες από τις ηγεσίες των κομμάτων. Αυτή η ιδιότυπη «οικουμενική κυβέρνηση» χαρακτηρίζεται από την ιδιότυπη «σκληρύνηση κατά πλάκας» στην πολιτική μας ζωή από την εξαπλώση της παραλυσίας και της αμηχανίας των κομματικών επιτελείων. Έτσι ο σχηματισμός της οικουμενικής κυβέρνησης οδήγησε όχι στον θετικό συγκερασμό των απόψεων των τριών κομμάτων, αλλά στην άθροιση όλων των αρνητικών τους χαρακτηριστικών.

Με συνέπεια η εξωτερική πολιτική, ακόμα και στα μεγάλα εθνικά θέματα να χαρακτηρίζεται από διελκυστίνδες και να πληθύνουν τα προσωπικά παιχνίδια, τα οποία υποκαθιστούν ακόμα και τις προσωπικές πολιτικές. Με συνέπεια να μην βλέπει κανείς πέρα από τις 8 Μαρτίου και να σχεδιάζονται οι κινήσεις με βάση τις καθημερινές ή τις μικροκομματικές σκοπιμότητες. Με συνέπεια ο λαϊκισμός, τα συντεχνιακά φαινόμενα και η ανευθυνότητα κάθε είδους —στην αντιπερα όχθη της κοινωνικής ωριμότητας και της εθνικής αυτογνωσίας— να πληθύνουν και να αποτελούν λίγο-πολύ κύριο χαρακτηριστικό όλων των κομμάτων. Αυτός ο ασφυκτικός εναγκαλισμός των κομματικών σκοπιμοτήτων με τις τόσες αντιφάσεις του είναι φυσικό να οδηγήσει στο —αντιφατικό από πρώτη άποψη— φαινόμενο της γενικής παραλυσίας, στο αίσθημα του γενικού αδιεξόδου και του χαμένου χρόνου, καθώς γίνεται με όρους, συνθήκες και νοοτροπίες του παρελθόντος.

Έτσι όλο και πυκνώνουν τα φαινόμενα διγλωσσίας, ιδιαίτερα στα δυο μεγάλα κόμματα και οι καταστάσεις αμηχανίας σε όλα. Το πολιτικό σύστημα σήμερα, η «σκιώδης κυβέρνηση των οικουμενικών κομμάτων» δεν φαίνεται να οδήγησε σε καμιά αναβάθμιση του πολιτικού συστήματος, αλλά, αντίθετα, με τις τόσες και τόσες προσδοκίες, στην υποβάθμιση των μόνιμων θεσμών του Πολιτεύματος. Εμπειρία, η οποία μακροπρόθεσμα θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στη χώρα.

Και ασφαλώς η άρση του αδιεξόδου δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί στις εκλογές ή στις όποιες επιφανειακές συναινέσεις, αλλά στο πότε ο μονοκομματισμός και ο αρχηγικός τριτοκομματισμός θα βρουν το τέλος τους.

Σήμερα στο ANTI θα βρείτε πολλά ενδιαφέροντα άρθρα

Φυσικά θα πρέπει πρώτα να βρείτε το χρόνο για να τα διαβάσετε. Και θα χρειαστείτε πάνω από τρεις ώρες αν ο ρυθμός σας είναι 200 λέξεις το λεπτό. Προσθέστε και όλα τα άλλα που θέλετε ή πρέπει να διαβάσετε και τελικά... δεν προλαβαίνετε.

Όμως, αντί χρόνο που δεν σας περισσεύει, μπορείτε πιο εύκολα να βρείτε ένα νέο τρόπο διαβάσματος. Όχι διάβασμα λέξη προς λέξη, αργόρυθμο, με εσωτερική προφορά, με επιστροφές σε προηγούμενα, με χαλαρή συγκέντρωση. Αλλά διάβασμα δυναμικό, φράση προς φράση, με σύντομες ματιές, με γρήγορη αντίληψη, σωστή αξιολόγηση. Και με ρυθμό δυο και τρεις φορές πιο γρήγορο από αυτόν που έχετε σήμερα ώστε να προλάβετε να διαβάσετε αυτό το τεύχος πριν σας προλάβει το επόμενο. Αυτόν το νέο τρόπο διαβάσματος με γρήγορο ρυθμό —που μπορεί να φθάσει και

τις 1000 λέξεις το λεπτό— μπορείτε να τον πετύχετε εύκολα μέσα σε τρεις εβδομάδες με ένα ειδικό πρόγραμμα συστηματικής εξάσκησης που σας προσφέρει η Μέθοδος «Γρήγορο και Δυναμικό Διάβασμα». Είναι ίσως το πιο σημαντικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα αφού το 70% των γνώσεών μας το αποκτούμε με το διάβασμα.

Αυτή η μοναδική Μέθοδος, που θα σας βοηθήσει να διαβάσετε περισσότερα σε λιγότερο χρόνο, διδάσκεται σε ειδικά σεμινάρια που διεξάγει το ΕΛΚΕΠΑ (Τηλ. 80.69.901).

Η ίδια μέθοδος προσφέρεται και με ένα πρωτότυπο σύστημα αυτοδιδασκαλίας (3 κασέτες, βιβλίο, ασκήσεις σε πρακτική συσκευασία) που αποστέλλεται με αντικαταβολή δρχ. 10.400. Για το σύστημα αυτό τηλεφωνήστε στο 98.40.352 ή 98.30.718 ή γράψτε στη διεύθυνση: Ν. Ευστρατιάδης, Ταξιαρχών 21, 174 55 ΑΛΙΜΟΣ.

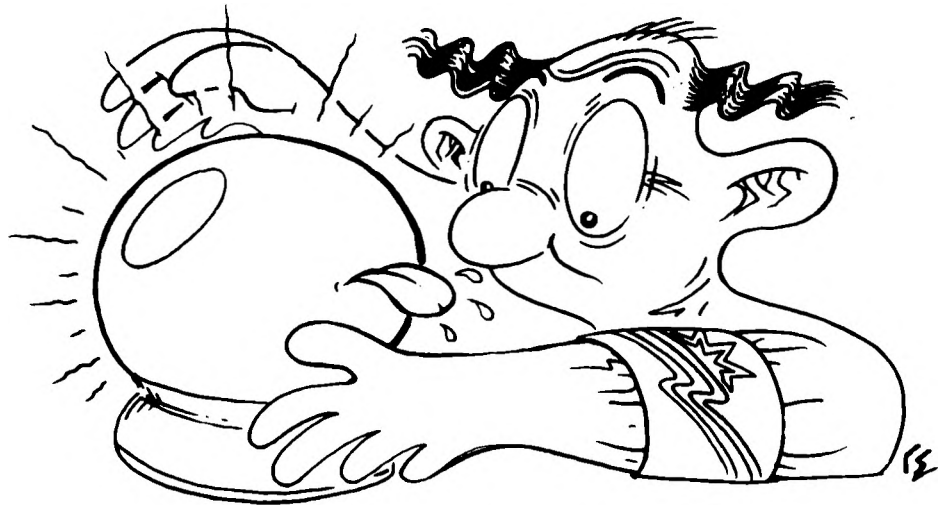
ΣΥΝ: ΟΛΑ ΣΤΙΣ ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΕΝΔΕΣ

Σε μια περίοδο πολιτικής «αναμονής» και διαμόρφωσης της προεκλογικής τους τακτικής βρίσκονται τα κόμματα της Αριστεράς δύο μήνες πριν από τις εκλογές της 8ης Απριλίου, αν φυσικά γίνουν τότε. Τόσο ο Συνασπισμός και τα κόμματα που τον αποτελούν, όσο και τα άλλα κόμματα δεν έχουν αποσαφηνίσει τους στόχους τους, ούτε ακόμα διατύπωσαν με σαφήνεια τις προθέσεις τους για μια σειρά θεμάτων που θα κρίνουν την προεκλογική αλλά και τη μετεκλογική τους στάση.

Ο ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ όπως προκύπτει από την τελευταία συνεδρίαση της Εκτελεστικής του Επιτροπής την περασμένη εβδομάδα προτίθεται να διατυπώσει μια συνολική πρόταση προς τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις για συνεργασία με την εκλογική του διακήρυξη. Με τα σημερινά δεδομένα αποκλείεται να τεθεί θέμα διαλόγου με το ΠΑΣΟΚ πριν από τις εκλογές και αυτό που θα επιδιωχθεί θα είναι να μεταφερθεί η συζήτηση στην πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Αυτή η επιλογή επιτρέπει στο Συνασπισμό να ξεπεράσει αντιθέσεις που έχουν διαμορφωθεί στο εσωτερικό του για το θέμα των συνεργασιών και παράλληλα ισορροπεί τις μέχρι τώρα τάσεις που διαμορφώνονται στα κόμματα που τον συγκροτούν.

ΕΤΣΙ παραπέμπεται για μετά τις εκλογές τόσο το ζήτημα της μακροπρόθεσμης προοπτικής του Συνασπισμού, όσο και η πολιτική συμμαχιών που θα διαμορφώσει. Ας σημειωθεί ότι και το ΚΚΕ και η ΕΑΡ έχουν ορίσει τα συνέδριά τους για μετά τις εκλογές, συνέδρια στα οποία εκτός από τα θέματα της ηγεσίας αναμένονται να συζητηθούν και επανατοποθετήσεις για τη στρατηγική της Αριστεράς.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΡΟΝ διαμορφώνονται δύο «τάσεις» με κοινό παρανομαστή την προβολή της θέσης για «κυβέρνηση προοδευτική» (εισήγηση **Φ. Κουβέλη** στην Κ.Ε. της ΕΑΡ για σχηματισμό κυβέρνησης προγραμματικής συμφωνίας με βάση ένα σχέδιο εκσυγχρονισμού της χώρας σε προοδευτική κατεύθυνση, αλλά και αντίστοιχες τοποθετήσεις στελεχών του ΚΚΕ και του **Χαρ. Φλωράκη**, «θα επιδιώξουμε να αναδειχθεί όσο το δυ-

νατόν πιο ισχυρός ο Συνασπισμός, για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του τόπου σε μια προοδευτική κατεύθυνση»).

ΟΙ ΔΥΟ αυτές «τάσεις» σχηματικά ορίζονται η μεν πρώτη με την ανάγκη να διαμορφωθεί μια πολιτική μακροπρόθεσμης σύγκλισης με τις σοσιαλδημοκρατικές δυνάμεις, η δε δεύτερη με την ανάγκη επιστροφής της Αριστεράς στην αντιπολίτευση και επαναπροσδιορισμού της στρατηγικής της.

ΕΤΣΙ στην πρώτη κατατάσσονται όσα στελέχη από διαφορετικές οπτικές υποστηρίζουν την ανάγκη διαλόγου με το ΠΑΣΟΚ όπως π.χ. οι **Λ. Κύρκος, Γρ. Γιάνναρος, Στ. Πιτσιόρλας** κ.ά. από την ΕΑΡ ή στελέχη του ΚΚΕ που υποστηρίζουν ανάλογα ανοίγματα όπως ο **Μ. Ανδρουλάκης**.

ΣΤΗ δεύτερη τάση κατατάσσονται στελέχη του οργανωτικού μηχανισμού του ΚΚΕ που κατηγορούνται ότι μέσα από μια τέτοια προοπτική σύρουν το ΚΚΕ στην επιστροφή στον «εργατισμό» και αποδυναμώνουν όσα ανοίγματα έγιναν ή πρόκειται να γίνουν.

ΒΕΒΑΙΑ τα πράγματα είναι περισσότερο σύνθετα απ' ό,τι εμφανίζονται. Γιατί τόσο στην ΕΑΡ εμφανίζεται μια τάση κατά της ιδέας για συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ διαφορετική όμως από εκείνη του ΚΚΕ, όσο και γιατί στο ΚΚΕ η τάση συνεργασίας με το χώρο του ΠΑΣΟΚ, υποστηρίζει παράλληλα την ανάγκη εκσυγχρονισμού του κόμματος, αλλά και επανατοποθετήσεων σε σχέση με την ανανέωση της Αριστεράς.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ από την άποψη αυτή είναι το συνέδριο της ΚΝΕ που αν και δεν συζήτησε επί της ουσίας θέματα νεολαίας και επαναπροσδιορισμού του ρόλου της οργάνωσης νεολαίας ενός κομμουνιστικού κόμματος στις σημερινές συνθήκες έδωσε όμως αρκετά δείγματα αναζητήσεων και προβληματισμών που συνδέονται με αντίστοιχους στο ΚΚΕ. Υπάρχει δηλαδή ένα ρεύμα κριτικής στο ΚΚΕ χωρίς ωστόσο να έχει αποσαφηνισμένα χαρακτηριστικά και χωρίς ακόμα να είναι φανερό η δυναμική του, που

αναγκάζει το ΚΚΕ να αντιμετωπίσει με διαφορετικούς από το παρελθόν όρους, την πολιτική του.

ΑΥΤΟ πάντως που αποτελεί κοινή συνισταμένη των δυνάμεων του Συνασπισμού, τουλάχιστον για την περίοδο μέχρι τις εκλογές, είναι ο αποκλεισμός του διαλόγου με το ΠΑΣΟΚ και η προώθηση της διατύπωσης — όπως και το Νοέμβριο — του προγράμματος του Συνασπισμού και η συζήτηση με τις πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις. Η εισήγηση του **Φ. Κουβέλη** στην Κ.Ε. της ΕΑΡ αντικατοπτρίζει αυτή την κοινή συνισταμένη που τείνει να διαμορφωθεί.

«ΠΡΟΣΒΛΕΠΟΥΜΕ», τονίζεται, «προοπτικά σε μια συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ ή με δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ για διακυβέρνηση της χώρας, θεωρούμε ότι δεν υφίστανται οι προϋποθέσεις και οι δυνατότητες για άμεση συνεργασία, παρ' όλο που εμείς επιδιώκουμε σταθερά να διαμορφωθούν. Και πρέπει να διαμορφωθούν, με μετακίνηση του ΠΑΣΟΚ, που και δικές του δυνάμεις την επιθυμούν.» Η προοπτική σύγκλισης με το ΠΑΣΟΚ υπογραμμίζεται «συνδέεται με την ήττα του αυριανισμού, με την επικράτηση της σοσιαλιστικής εκσυγχρονιστικής τάσης».

«ΞΕΡΕΤΕ τα προγράμματα των κομμάτων, ξέρετε το πρόγραμμα της Ν.Δ. Δεν κάνουμε κανένα διαχωρισμό. Αν αλλάζει πρόγραμμα η Ν.Δ...» είπε ο **Χ. Φλωράκης** για τις συνεργασίες μετά τη συνεδρίαση της εκτελεστικής επιτροπής του Συνασπισμού. «Εμείς», πρόσθεσε, «δεν ονοματίζουμε πολιτικές δυνάμεις. Έχουμε τη δική μας διακήρυξη, λέμε αυτά είναι τα προβλήματα, έτσι πρέπει να αντιμετωπισθούν και καλούμε να μας δώσουν δύναμη να παλέψουμε για να αντιμετωπιστούν. Στη βάση αυτή, εμείς και συνεργασίες θα επιδιώξουμε και τις κοινωνικές δυνάμεις θα προσπαθήσουμε να κινητοποιήσουμε σε μια ενιαία δράση για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων».

ΣΤΟ ΙΔΙΟ κλίμα ήταν και η τοποθέτηση

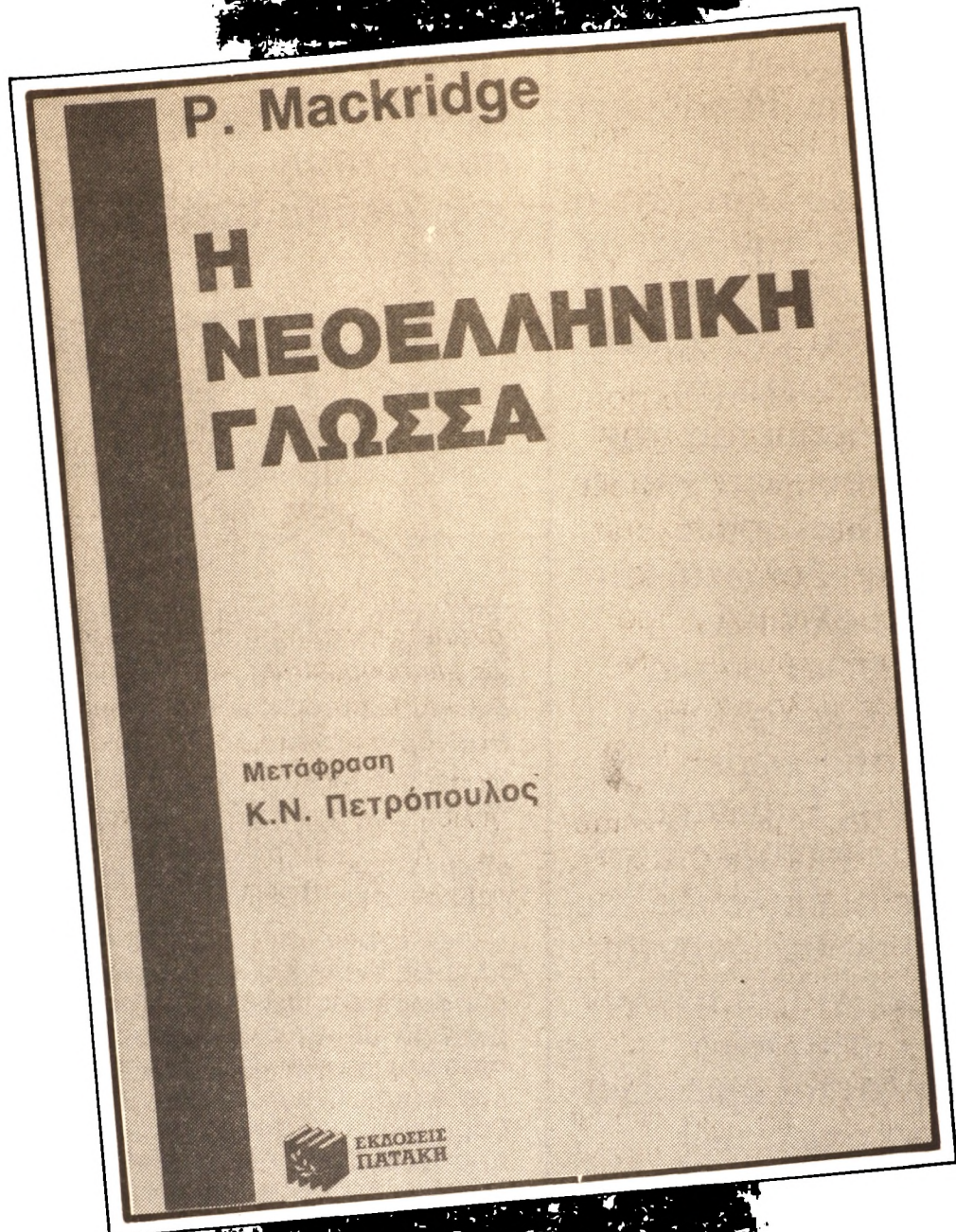
του Φ. Κουβέλη: «Η συμμετοχή της Αριστεράς στην κυβέρνηση θα εξαρτηθεί από τις συγκεκριμένες λύσεις που προωθούνται. Είναι όμως σαφές ότι είναι υποχρεωμένη να αναζητήσει σημεία σύγκλισης και μορφές συνεργασίας με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις, καθώς και τη δυνατότητα κυβερνητικής συνεργασίας μετά τις προσεχείς εκλογές».

Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ αυτός που «παγώνει» προεκλογικά τη συζήτηση που είχε ανοίξει με την παρέμβαση Κύρκου υπέρ του διαλόγου με το ΠΑΣΟΚ δεν σημαίνει ότι και την εξαφανίζει. Ουσιαστικά ο Συνασπισμός αναμένει τα αποτελέσματα των εκλογών από την μία και την πραγματοποίηση των συνεδρίων από την άλλη. Επιλέγοντες προς το παρόν μια τακτική ισορροπιών.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ «αναμονής» που μπορεί στη σημερινή συγκυρία να επιτρέπει στο Συνασπισμό να διαμορφώσει μια «αυτόνομη» προεκλογική εκστρατεία στο βαθμό που δεν συνοδεύεται από τη διαμόρφωση μιας πολιτικής παρέμβασης ενέχει τον κίνδυνο αποδυνάμωσης που όμως δεν αντιρροπείται με ένα διάλογο ή με τη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ. Απλώς η λεγόμενη «επιθετική» πολιτική συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ θα ταυτιστεί και είναι κάτι χειρότερο με «πολιτική ουράς». Ενώ η επανάληψη των όρων και των προϋποθέσεων για συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ, είναι εκτός φάσης αφού το ίδιο το ΠΑΣΟΚ αναπροσάρμοσε τη στρατηγική του απέναντι στην Αριστερά μετά τα αποτελέσματα των εκλογών του Νοεμβρίου που το ανέδειξαν σε κυρίαρχη δύναμη στο χώρο του Κέντρου. Στόχος του τώρα είναι να διαπραγματευθεί με καλύτερους όρους τη συμμετοχή του στην εξουσία μετά από μια τρίτη πιθανή αποτυχία της Ν.Δ. και είναι φυσικό να καθορίζει με τη δύναμη της ισχύος όποιες προγραμματικές συγκλίσεις για μετά τις εκλογές.

ΕΙΝΑΙ συνεπώς υποχρεωμένος ο Συνασπισμός να «σπάσει» την «αναμονή» διαμορφώνοντας πρώτα απ' όλα πολιτική για τους κοινωνικούς χώρους που φιλοδοξεί να εκφράσει ως Αριστερά και να δει από τώρα το δικό του μέλλον ως ενιαίου πολιτικού σχηματισμού και όχι ως «ιδιότυπης» συνομοσπονδίας κομμάτων. Κάτι τέτοιο απαιτεί και διάρρηξη της πολιτικής που διαμόρφωσε μετά τον Ιούνιο όσον αφορά το κυβερνητικό πρόβλημα που δεν εξαντλείται ούτε στην προγραμματική συμφωνία ούτε λύνεται θεωρητικά και πολιτικά με την επίκληση «εκσυγχρονισμού» της Ελλάδας αν δεν συνοδευθεί με ουσιαστικές αλλαγές της πολιτικής πρακτικής των κομμάτων της Αριστεράς.

Γιάννης Φλώρος

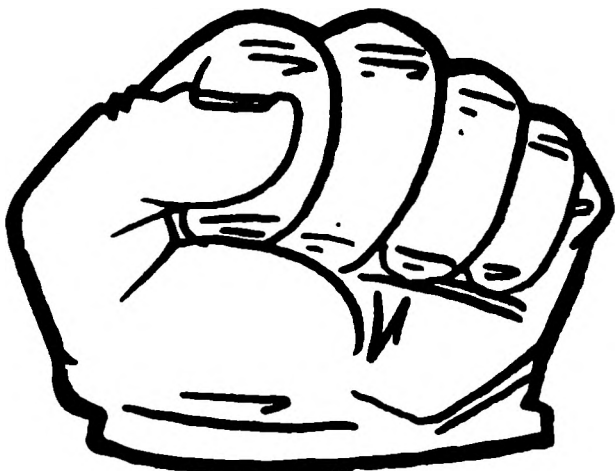

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Σύγχρονα βιβλία με σεβασμό στην υπεύθυνη γνώση
ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 36.38.362

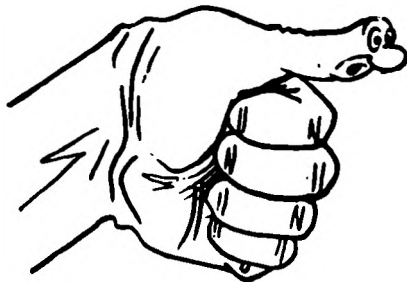
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΓΙΑ

Με τη συνέντευξη του Λ. Κύρκου, γραμματέα του Συνασπισμού την περασμένη Τετάρτη άρχισε και τυπικά η προεκλογική του εκστρατεία. Ο Συνασπισμός πηγαίνει σε αυτές τις εκλογές έχοντας στο φορτίο του ένα χρόνο και πλέον τολμηρής πολιτικής παρουσίας, την εμπειρία της συμμετοχής σε δυο κυβερνήσεις (Τζαννετάκη - Ζολώτα) και σειρά πολιτικών παρεμβάσεων σε μια περίοδο με καταλυτικά γεγονότα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Από όλες τις πλευρές αυτή την περίοδο οι επιλογές του Συνασπισμού θεωρούνται καθοριστικές για το μέλλον του. Για το πώς αντιμετωπίζονται ορισμένα θέματα όπως των συνεργασιών, της προοπτικής των εκλογικών στόχων του και των προγραμματικών συμφωνιών, το ANTI ζήτησε την άποψη τεσσάρων στελεχών του Συνασπισμού. Τα ερωτήματα και οι απαντήσεις των κ. **Παναγιώτη Λαφαζάνη, Φώτη Κουβέλη, Δημήτρη Καραγκουλέ και Νίκου Κωνσταντόπουλου** ακολουθούν στη συνέχεια.

Δ. ΚΑΡΑΓΚΟΥΛΕΣ:

Διαμόρφωση προϋποθέσεων για συνάντηση του ευρύτερου προοδευτικού χώρου...

Ένας από τους βασικούς στόχους σας στις δυο προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις ήταν το χτύπημα του δικομματισμού. Και τον Ιούνιο και το Νοέμβριο κανένα κόμμα δεν κατόρθωσε να κερδίσει την αυτοδυναμία. Ποιοι είναι οι στόχοι σας τώρα με δεδομένη την εμπειρία της συμμετοχής του Συνασπισμού στις κυβερνήσεις Τζαννετάκη - Ζολώτα;

Δεν έχουν ίσως ακόμα αποκαλυφθεί πλήρως οι συνέπειες του Ιούνη στη διαμόρφωση της πολιτικής μας ζωής. Η Αριστερά με τη διαμόρφωση του Συνασπισμού και την εκλογική της ενίσχυση κατέκτησε ένα νέο ρόλο, πολύ πιο καθοριστικό, ανατρέποντας ταμπού και προκαταλήψεις δεκαετιών, ένα νέο ρόλο που επηρεάζει και την εξέλιξη της ίδιας της πολιτικής φυσιογνωμίας της Αριστεράς. Η κυβέρνηση Τζαννετάκη αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στον εκσυγχρονισμό της πολιτικής μας ζωής. Βήμα που ενισχύθηκε πολύ περισσότερο το Νοέμβρη. Οι συζητήσεις για «ήλιους» και «εφιάλτες» παραχώρησαν τη θέση τους, στα ελλείμματα, τη φορολογική μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό.

Ουσιαστικά έχει ξεκινήσει μια πορεία αναδιαμόρφωσης της πολιτικής σκηνής στη χώρα μας, που ως τώρα δεν εκδηλώθηκε και με μεταβολές στους υπάρχοντες πολιτικούς σχηματισμούς. Όμως καθόλου δεν αποκλείεται αυτό να γίνει στο κοντινό μέλλον.

Οι εκλογές τον Απρίλη έρχονται λοιπόν σε μια περίοδο που τα δεδομένα της πολιτικής μας ζωής, μεταβάλλονται, την ίδια στιγμή που οι αλλαγές που συντελούνται στην Ανατολική Ευρώπη διαμορφώνουν μια τελείως καινούρια πραγματικότητα στον κόσμο.

Το αποτέλεσμα των ερχόμενων εκλογών θα κρίνει πολλά για το ρόλο του Συνασπισμού αλλά και στην εξέλιξη της πολιτικής του φυσιογνωμίας. Ουσιαστικά κρίνεται σε μεγάλο βαθμό αν στη νέα μεταβαλλόμενη διεθνή και εσωτερική πραγματικότητα θα εδραιωθεί ο νέος ρόλος της Αριστεράς που κατακτήθηκε τον τελευταίο χρόνο ή αν τελικά

αυτό θα μείνει μια ολιγόμηνη παρένθεση στην κυριαρχία του δικομματισμού.

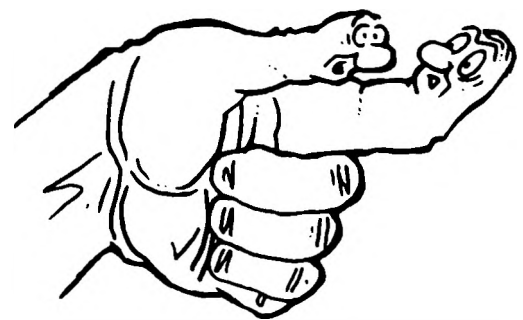
Οι τολμηρές πολιτικές επιλογές της Αριστεράς τον Ιούνιο και η συνέχεια τους το Νοέμβριο, ασφαλώς πρέπει να καταγραφούν σαν σημαντικές και για την εξέλιξη της πολιτικής πρακτικής της. Ωστόσο είναι φανερό ότι δεν μπορούν να αποτελέσουν μόνιμα στοιχεία της πολιτικής της.

Η στάση της ΝΔ απέναντι στην κυβέρνηση Ζολώτα έδειξε, σε αντίθεση με τα βήματα του καλακαιριού, τις περιορισμένες εκσυγχρονιστικές δυνατότητές της και την ατομία της όταν τα θέματα που τίγονται αφορούν την οικονομία. Καινούριες συγκλίσεις με την ίδια ή τμήματά της ασφαλώς δεν πρέπει να αποκλειστούν για το μέλλον, όμως θα έχουν κατά κύριο λόγο συγκυριακό και όχι μόνιμο χαρακτήρα.

Το ζητούμενο λοιπόν για την Αριστερά, αν θέλει να προβάλλει μια εναλλακτική κυβερνητική πρόταση στο δικομματισμό, είναι μέσα από την ισχυροποίησή της στις ερχόμενες εκλογές, η διαμόρφωση των προϋποθέσεων για τη συνάντηση του ευρύτερου προοδευτικού χώρου. Μιλάμε για προϋποθέσεις συνάντησης, γιατί ασφαλώς μια τέτοια συνεργασία θα πρέπει να κινείται σε άλλη κατεύθυνση από την πολιτική της οκταετίας. Διαφορετικά ούτε προοδευτικό προσανατολισμό θα έχει αλλά και θα τραυματίζει την αυτοτελή πολιτική παρουσία του Συνασπισμού στην πολιτική μας ζωή.

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ:

Να εργασθούμε για μετατροπή του Συνασπισμού σε ενιαίο πολιτικό σχήμα...

Ο Συνασπισμός παραμένει μια «ιδιότυπη ομοσπονδία κομμάτων, κινήσεων και προσωπικοτήτων». Κατά καιρούς διατυπώθηκαν επικρίσεις γι' αυτό το σχήμα. Προτάθηκε μάλιστα η μετατροπή του σε ενιαίο πολιτικό σχήμα. Εσείς τι λέτε;

Η δημιουργία του Συνασπισμού αποτελεί σημαντική κατάκτηση όχι μόνο για την Αριστερά αλλά συνολικά για την πολιτική ζωή της Ελλάδας. Πολιτική δύναμη σύγχρονη, υπεύθυνη και ριζοσπαστική διεκδικεί τη συνεχή παρουσία της

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

και όχι την πρόσκαιρη εκλογική παρέμβαση.

Η σύγκλιση και η συμφωνία των δυνάμεων που τον απαρτίζουν γίνεται στη βάση συγκεκριμένου προγράμματος, που αποτελεί και το σταθερό σημείο αναφοράς του Συνασπισμού.

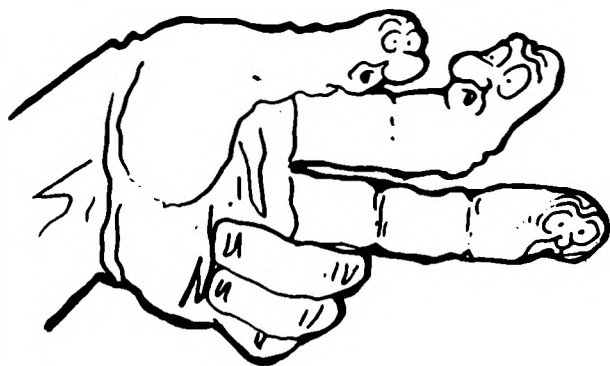
Το θέμα της μετατροπής του Συνασπισμού σε ενιαίο και αυτοτελή πολιτικό σχηματισμό και της υπέρβασης των κομμάτων και των άλλων δυνάμεων που τον απαρτίζουν έχει τεθεί. Λόγοι όμως που αναφέρονται στη διαφορετικότητα των ιδεολογικών και πολιτικών χαρακτηριστικών των συνασπισμένων δυνάμεων, που σχετίζονται με την ιστορία του ελληνικού αριστερού κινήματος και της ιστορικά επίσης διαμορφωμένης έκφρασης (όχι αναγκαία γνήσιας) των κοινωνικών τάξεων και διαστρωματώσεων, δεν επιτρέπουν αυτή την πολιτική στιγμή την ακύρωση ή και τον περιορισμό της αυτοτελούς λειτουργίας και δράσης των κομμάτων κυρίως που βρίσκονται στο Συνασπισμό.

Προοπτικά και σε συνάρτηση με τις ιδεολογικές και πολιτικές κατακτήσεις και εκσυγχρονισμό του Συνασπισμού και των δυνάμεών του προβάλλει αναγκαία η μετατροπή του σε ενιαίο πολιτικό σχηματισμό, όπου οι επί μέρους τάσεις και απόψεις θα μπορούν να εκφράζονται και να συντίθενται, μέσα από τη διαφορετικότητά τους, σε ενιαίο πολιτικό λόγο και πρακτική.

Προς την κατεύθυνση αυτή οφείλουμε να εργασθούμε. Κι από τώρα να διαμορφώσουμε τις ικανές και κατάλληλες αφετηρίες, ενισχύοντας τη συλλογικότητα των οργάνων του Συνασπισμού και ιδιαίτερα των πολιτικών κινήσεων βάσης, που εκφράζουν και την ουσιαστική δύναμη του Συνασπισμού.

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ:

Συνεργασίες με πρόγραμμα και αρχές για προοδευτικές λύσεις

Στο διάστημα που μεσολάβησε από τις εκλογές του Νοεμβρίου μέχρι τώρα δεν φαίνεται να τροποποιούνται ριζικά οι πολιτικοί συσχετισμοί. Παράλληλα, κρίνοντας από τη στάση των κομμάτων τώρα, η Οικουμενική είναι δύσκολο να επαναληφθεί. Ποια είναι η άποψή σας για τις κυβερνητικές συνεργασίες με δεδομένο ότι το

ΠΑΣΟΚ προεκλογικά απέκλεισε προγραμματική συμφωνία με άλλο κόμμα;

Από τον Ιούνιο του 1989 βρισκόμαστε σε νέα περίοδο πολιτικών εξελίξεων. Αφετηρία τους το εκλογικό αποτέλεσμα, που μετά δεκαετίες, απέκλεισε τις μονοκομματικές αυτοδυναμίες και διαμόρφωσε άλλους κοινοβουλευτικούς και πολιτικούς συσχετισμούς. Το εκλογικό αυτό αποτέλεσμα, που επικυρώθηκε και στις εκλογές του Νοεμβρίου, αποτελεί την ορατή όψη της αποτυχίας όλων των κυβερνητικών πολιτικών, οι οποίες όπως εφαρμόστηκαν στηριγμένες στην πρακτική, τη νοοτροπία και τις επιδιώξεις των κομματικών αυτοδυναμιών, χρεωκόπησαν, αφού στάθηκαν ανίκανες να λύσουν, έγκαιρα και σωστά, τα μεγάλα προβλήματα της οικονομίας, της κοινωνίας και των θεσμών της πολιτείας. Επιπρόσθετα, τα εκλογικά αυτά αποτελέσματα συντελούν στην αποκάλυψη των χρονίων και πολλαπλών καθυστερήσεων σε όλους τους τομείς, που πλέον βρίσκονται σε τέτοια σύνθετη ένταση, ώστε να μην είναι δυνατό πια να λειτουργεί η πολιτική ερήμην τους.

Η νέα αυτή περίοδος δεν είναι η περίοδος των ριζικών τροποποιήσεων ή των ανατροπών στους συσχετισμούς εκλογικής δύναμης, χαρακτηρίζεται, κυρίως, από τις αργές, αλλά σταθερές αποκρυσταλλώσεις, τις επίπονες και όχι πάντα ευθύγραμμες εξελίξεις, από τις σύνθετες και όχι πάντα ομοιογενείς συνειδητοποιήσεις του καινούριου περιεχομένου που έχουν πια οι ανάγκες ζωής στα παλαιά αλλά και σε νέα πεδία κοινωνικής παρουσίας.

Η «άλλη» Αριστερά

Με μια απόφαση για διερεύνηση των δυνατοτήτων για εκλογική κάθοδο της μη «συνασπισμένης Αριστεράς» και εκλογή νέας ΚΕ έληξε το συνέδριο του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ.

Αν η διερεύνηση αυτή αποδώσει θα πρέπει να αναμένεται ότι το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. θα δοκιμάσει για τρίτη φορά τις δυνατότητές του συνεργαζόμενο με το νεοιδρυθέν «Νέο Αριστερό Ρεύμα» (ΝΑΡ) —αποχωρήσαντες από το ΚΚΕ και διαφωνούντες της ΚΝΕ— και τις δυνάμεις που είχαν συγκροτήσει την «Αριστερή Πρωτοβουλία».

Στη νέα ΚΕ δεν μετέχουν τα στελέχη που διατύπωσαν έντονη κριτική για τη μη συνεργασία του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. με το Συνασπισμό και τα οποία αναμένεται να προχωρήσουν σε πρωτοβουλία συνεργασίας με το Συνασπισμό με όσους συμφωνούν (Β. Κωτούλας, Αλ. Φλουμπουράρης, Ν. Φίλης κ.ά.). Επίσης δεν μετέχουν όσα στελέχη προέρχονται από το χώρο του

Αρνητικό δεδομένο της πολιτικής ζωής του τόπου είναι το γεγονός ότι ο πολιτικός διάλογος ποτέ δεν λειτούργησε, για να οδηγήσει σε πολιτικές συνθέσεις ή πολιτικές συνεργασίες προγραμματικών συγκλίσεων. Πάντοτε χρησιμοποιήθηκε ως προεκλογικό σύνθημα ή τακτική χειρονομία, που αποσκοπούσε στην πολιτική εκμετάλλευση σε βάρος άλλων δυνάμεων. Είναι αναμφισβήτητο ότι τα λεγόμενα κόμματα εξουσίας, εθισμένα στην πρακτική της αυτοδύναμης παρουσίας τους στην κυβέρνηση επιδίωξαν την κατάκτηση και νομή της κυβερνητικής δύναμης, γιατί σε αυτήν έβλεπαν και ένα συνεκτικό δεσμό και στήριγμα της συνοχής τους.

Ποτέ στη λογική τους, από τακτικής ή στρατηγικής πλευράς, δεν υπήρξε, ως υπαρκτό στοιχείο προβληματισμού το ενδεχόμενο ισότιμης και δεσμευτικής συνεργασίας σε προγραμματική βάση για την υλοποίηση κοινά αποδεκτών στόχων της κυβερνητικής πολιτικής.

Το αίτημα της συνεργασίας, έτσι, δεν κάλυπτε ούτε το πεδίο των αναγκαιών κοινωνικών συμμαχιών ούτε τις διαδικασίες των χρησιμων πολιτικών προσεγγίσεων. Αποτελούσε σταθερό ή ευκαιριακό σύνθημα, που καταναλωνόταν σε μια ή πολλαπλές χρήσεις, για να αποπροσανατολίσει τις ευαίσθητες και να εκμεταλλευθεί τις λαχτάρες κοινωνικών δυνάμεων. Ένα τέτοιο πρότυπο συνεργασιών λειτουργεί στη βάση της πρόσκλησης για προσχώρηση του άλλου ή της πρόκλησης για επιβολή σε βάρος του τέτοιων συνθηκών, που θα τον μετατρέψουν σε συμπλήρωμα ή αποδέκτη μονομερών πολιτικών αποφάσεων. Στοιχεία που διαμορφώνουν αυτό το πρότυπο είναι η αρχηγική δομή των κομμάτων εξουσίας, ο χαρακτήρας της

περιοδικού «Πολίτης» εκφράζοντας τη διαφωνία τους με τη «διερευνητική» πρόταση που επιχειρεί το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ.

Σε περίπτωση που δεν ευοδωθεί η πρόταση του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. για συνεργασία της «άλλης Αριστεράς», οριστική απόφαση θα πάρει το Εθνικό Συμβούλιο. Να σημειωθεί επίσης ότι υπήρχε και πρόταση για αυτοδιάλυση, αν δεν προχωρήσει η πρόταση της σύγκλισης. Με την απόφαση αυτή ουσιαστικά το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. μπαίνει σε μία φάση αλλαγής του χαρακτήρα του και πιθανόν διάλυσής του, έστω και αν πετύχει τη σύγκλιση που επιδιώκει. Ακόμα και στην περίπτωση της εκλογικής επιτυχίας θα είναι υποχρεωμένο να αντιμετωπίσει τη διαδικασία ενοποίησης του με τους συνεργαζόμενους και πλέον αναγκαστικά οδηγείται στη ριζική αλλαγή της τωρινής του φυσιογνωμίας. Άλλωστε, αυτή η διαδικασία έχει αρχίσει από την προηγούμενη εκλογική περίοδο. Σε αυτή την περίπτωση ευόδωσης της σύγκλισης και εκλογικής επιτυχίας θα πρέπει να αναμένουμε και το «Συνασπισμό της άλλης Αριστεράς»...

πρακτικής τους ως μηχανισμών εκλογικής πελατείας, η κυρίαρχη παραγοντική νοοτροπία του κομματικού εγωισμού, η έλλειψη δημοκρατικών διαδικασιών για τη λήψη των αποφάσεων και η αντικατάστασή τους από μηχανισμούς παραταξιακών και οικονομικών συμφερόντων επικράτησης και εκμετάλλευσης, η απουσία δεσμευτικών προγραμματικών θέσεων που προκύπτουν από την κοινωνική βάση και στήριξη.

Πρέπει λοιπόν να προσδιορίσουμε ότι όταν μιλάμε για πολιτικές συνεργασίες και κυβερνητικές συγκλίσεις, δεν μιλάμε χωρίς συγκεκριμένες προγραμματικές συμφωνίες, αμοιβαία αποδεκτές και δεσμευτικές λύσεις, που θα καλύπτουν αντίστοιχες κοινωνικές συμμαχίες και θα υλοποιούνται από αξιόπιστα σχήματα κυβερνητικής σύνθεσης, με μεθόδους φερέγγυες και αποτελεσματικές; στη βάση της σύνθεσης των απόψεων και όχι με τη λογική της επιβολής του ισχυρότερου και στο κοινοβουλευτικό και στο κομματικό επίπεδο, αλλά και στο κοινωνικό πεδίο.

Μια τέτοια ανοιχτή πολιτική αναζήτηση των προϋποθέσεων και των όρων της συνεργασίας δεν μπορεί να στηριχτεί σε διαδικασίες παράκαμψης ή υπέρβασης των ανοιχτών προβλημάτων ούτε σε νοοτροπίες συγκάλυψης ή μετάθεσης ευθυνών. Άλλωστε η προσωποποίηση των πολιτικών εντάσεων όχι μονάχα συσκοτίζει τα αντικειμενικά δεδομένα της πολιτικής πραγματικότητας, αλλά και εκτρέφει νοσηρές επιβιώσεις παραπολιτικών συσπειρώσεων, που διαστρέφουν και παραμορφώνουν τις δυνατότητες και τις προοπτικές των εξελίξεων.

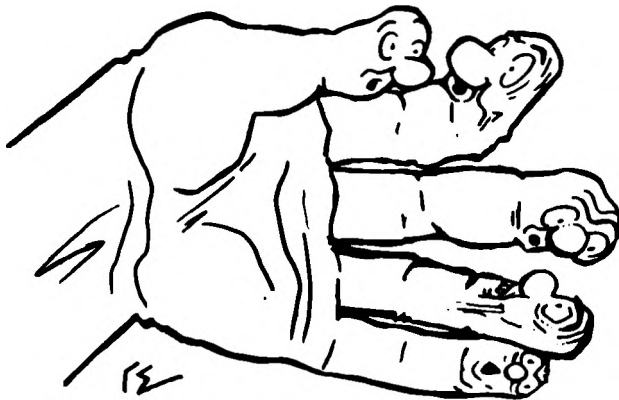
Οι κυβερνήσεις του Ιουνίου και του Νοεμβρίου αποτελούν τακτικές προσεγγίσεις, που πρέπει να οδηγήσουν στην υπέρβαση του στερεότυπου της δικομματικής εναλλαγής στην κυβερνητική αυτοδυναμία. Οι συνθήκες που υπάρχουν προς αντιμετώπιση, κυρίως στο επίπεδο των λειτουργιών των κομμάτων που άσκησαν εξουσία, περισσότερο θητεύουν στις παραδοσιακές μεθοδολογίες και λιγότερο απελευθερώνουν νέα κριτήρια σκέψης και δράσης.

Η επικράτηση, όμως, της λογικής των αυτοδυναμιών, θα οδηγήσει στην επιβίωση των αρνητικών καταστάσεων του παρελθόντος, που εξάντλησε πια τις ανοχές και τις αντοχές του θεσμικού πλαισίου και των κοινωνικών πιέσεων. Είναι αναγκαία η οριστική απομάκρυνση από τον τρόπο άσκησης της πολιτικής και κυβερνητικής δύναμης, χρήσης των θεσμών και αντιμετώπισης των κοινωνικών αναγκών. Η πορεία προς αυτήν την κατεύθυνση περνάει από την προώθηση των κυβερνητικών συνεργασιών, που θα εκφράζουν αντίστοιχες κοινωνικές συμμαχίες και πολιτικές συναινέσεις για να υλοποιηθούν προοδευτικές λύσεις στα μεγάλα προβλήματα του τόπου, με κοινά κριτήρια αμοιβαίας αποδοχής. Η πορεία προς αυτήν την κατεύθυνση δεν είναι υπόθεση διακηρύξεων

προεκλογικής σκοπιμότητας, αλλά σταθερής πολιτικής επιδίωξης. Την στήριξη αυτής της πορείας υπηρετεί η προγραμματική θέση του ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ που δεν συγκεντρώνεται ούτε εξαντλείται στην αναζήτηση ευκαιριακών εκλογικών συνεταιρίων. Και μετά τις εκλογές του Απριλίου, προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να συνεχιστεί η πολιτική προσπάθεια της Αριστεράς, που θα διαμορφώσει ρυθμιστικού χαρακτήρα εξελίξεις στους κομματικούς και πολιτικούς συσχετισμούς. Η εκλογική στήριξη αυτής της προσπάθειας απομακρύνει τον κίνδυνο οπισθοδρομήσεων και αναδιπλώσεων που θα αναβιώσουν νοοτροπίες, πρακτικές και σχήματα του παρελθόντος.

ΠΑΝ. ΛΑΦΑΖΑΝΗΣ:

Ο Συνασπισμός δεν πάσχει από κυβερνητισμό, ούτε επιδιώκει το «βόλεμα» μιας αντιπολίτευσης...

Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις ο Συνασπισμός βρίσκεται τώρα σε μια περίοδο πολιτικής «αναμονής». Ταυτόχρονα διατυπώνονται έμμεσα δυο προτάσεις. Μια που θέτει θέμα συνεργασίας υπό όρους με το ΠΑΣΟΚ και μια «απεγκλωβισμού» από κυβερνητικές ευθύνες και επανόδου στην αντιπολίτευση. Τι συμβαίνει;

Οπωσδήποτε είναι έξω από τα πράγματα οποιαδήποτε εκτίμηση που θεωρεί ότι ο Συνασπισμός βρίσκεται σε θέση αναμονής. Ο Συνασπισμός δεν έχει να αναμένει κανέναν. Έχει να επιδείξει τολμηρές ριζοσπαστικές επιλογές που επιβεβαιώνουν τον αυτόνομο ρόλο του. Έχει συνεισφέρει σε ένα πλούσιο δημοκρατικό και κοινωνικό έργο από τον περασμένο Ιούνιο. Έχει συμβάλει αποφασιστικά στη βελτίωση του πολιτικού κλίματος και στην ανάδειξη των μεγάλων προβλημάτων της χώρας στο κέντρο της αντιπαράθεσης, προβλήματα που ο δικομματισμός παρόξυνε και η δικομματική δημαγωγία κρατούσε στη σκιά. Και

το κυριότερο ο Συνασπισμός έχει αρραγή ενότητα, συνέχεια και συνέπεια στις θέσεις του. Με αυτά τα εφόδια έχουμε επεξεργαστεί μέσα από πλατιά συζήτηση και προωθούμε με αυτοπεποίθηση και ευθύνη την εκλογική τακτική μας που έχει κεντρικό άξονα την αποφασιστική ενίσχυση του Συνασπισμού σαν προϋπόθεση για να δοθούν μετεκλογικά προοδευτικές δημοκρατικές λύσεις στα μεγάλα προβλήματα της χώρας.

Πάγια θέση του Συνασπισμού ήταν και παραμένει η αποτροπή των αυτοδυναμιών και η επιδίωξη της συνεργασίας των προοδευτικών δυνάμεων όπου κι αν βρίσκονται. Όπως πάντα είμαστε υπέρ του διαλόγου ανάμεσα σε όλους τους πολιτικούς χώρους χωρίς εκ των προτέρων αποκλεισμούς και χωρίς να θέτουμε τεχνητές διαχωριστικές γραμμές. Άλλοι είναι και όχι ο Συνασπισμός που όπως κατά περίπτωση ανακαλύπτουν τα θέματα αυτά, το ίδιο ευκαιρικά τα εγκαταλείπουν προκειμένου να εξυπηρετήσουν εφήμερες σκοπιμότητες. Δείτε τη διαδρομή του ΠΑΣΟΚ και την κατά καιρούς στάση της ηγεσίας του και θα έχετε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των όσων εννοώ.

Το δίλημμα που θέτετε με την ερώτησή σας δεν αποτελεί δίλημμα για το Συνασπισμό ούτε πολύ περισσότερο αποτελεί κάποιο πεδίο μιας υποτιθέμενης αντιπαράθεσης στα πλαίσιά του. Ο Συνασπισμός δεν διακατέχεται από σύνδρομο να θέτει «όρους» για τους όρους, δεν πάσχει από κυβερνητισμό ούτε επιδιώκει το «βόλεμα» μιας αντιπολίτευσης. Αυτά έχουν αποσαφηνιστεί όχι μόνο στα λόγια αλλά κυρίως στην πολιτική πρακτική μας. Ο Συνασπισμός κινούμενος στα πλαίσια του προγράμματός του επεξεργάζεται και θα δώσει σύντομα στη δημοσιότητα την εκλογική του διακήρυξη μέσα από την οποία θα δίνει πολύ συγκεκριμένες απαντήσεις για την επίλυση των καιρίων προβλημάτων της χώρας που προβάλλουν με τη μεγαλύτερη επιτακτικότητα στην ημερήσια διάταξη. Με αυτή τη διακήρυξη θα απευθυνθεί στο λαό για να ζητήσει την εκλογική ενίσχυσή του. Με αυτή τη διακήρυξη σαν βάση θα απευθυνθεί επίσης μετεκλογικά στις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις και θα αναζητήσει τη δυνατότητα προγραμματικών συγκλίσεων για τη διακυβέρνηση της χώρας. Στην περίπτωση που τέτοιες προγραμματικές συγκλίσεις δεν μπορέσουν να επιτευχθούν, ο Συνασπισμός δεν θα έχει κανένα πρόβλημα να υπηρετήσει το λαό και τον τόπο από τη θέση της υπεύθυνης και ριζοσπαστικής αντιπολίτευσης. Διλήμματα δεν υπάρχουν για το Συνασπισμό. Έχει αποδείξει και την ικανότητά του και την ευελιξία του να συνεισφέρει σε δύσκολες και περίπλοκες καταστάσεις στην ανεύρεση θετικών διεξόδων. Τα διλήμματα τα έχουν άλλοι. Αυτοί οφείλουν να τοποθετηθούν και να δώσουν υπεύθυνες απαντήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: ΕΥΝΟΟΥΝΤΑΙ ΜΟΝΟΝ ΟΙ ΨΗΛΟΙ

του Ρεπόρτερ

Παρ' όλο που μένουν άλλες δύο εβδομάδες μέχρι την έναρξη της κοινοβουλευτικής μάχης για την ανάδειξη του νέου προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας (η πρώτη ψηφοφορία έχει ορισθεί για τις 23 Φεβρουαρίου) έχει ήδη καταστεί σαφές ότι η έκβασή της θα εξαρτηθεί όχι από τη διαμάχη των ονομάτων, αλλά από την προβλεπόμενη —και επιδιωκόμενη— έκβαση των νέων εκλογών.

Απόδειξη η πρόσφατη δήλωση του κ. **Γεωργίου Παπανδρέου**: «*Αν η ΝΔ αποδεχόταν παράταση του βίου της κυβέρνησης, τότε μια πρόταση προεδρίας Καραμανλή θα προκαλούσε διαφορετική συζήτηση... οι συνθήκες διαπραγμάτευσης θα ήταν διαφορετικές*».

Η «*δήλωση Γιωργάκη*», έγινε την επομένη μιας «*ιδιαίτερα φιλικής συνεργασίας του με τον Ανδρέα*» και αποκάλυψε ποιες είναι οι ενδόμυχες σκέψεις της «*οικογένειας*», σε μια στιγμή κατά την οποία το επίσημο ΠΑΣΟΚ δηλώνει ότι τελεί σε «*κατάσταση αναμονής*» και όχι προτάσεων για το θέμα του προέδρου.

Είναι προφανές ότι ο κ. **Ανδρέας Παπανδρέου** θα αντάλλασσε την υποστήριξη της υποψηφιότητας του κ. Καραμανλή, με την αναβολή των εκλογών, την παράταση της «*οικουμενικής*» διακυβέρνησης και φυσικά την οριστική ματαίωση της παραπομπής του στο Ειδικό Δικαστήριο. Απόψεις οι οποίες είναι γνωστό ότι δεν διίστανται από εκείνες του πρώην προέδρου της Δημοκρατίας.

¹ Ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου επιβεβαίωσε τις εκτιμήσεις αυτές τη Δευτέρα, μέσα στο αεροσκάφος που τον μετέφερε στο Βερολίνο. «*Ο κ. Μητσοτάκης βιάστηκε να προτείνει τον κ. Καραμανλή*» δήλωσε στους δημοσιογράφους που τον συνόδευαν, υπονοώντας ότι είναι έτοιμος για έναν διάλογο με στόχο την ανάδειξη προέδρου κοινής αποδοχής.

Την Τετάρτη, υπέρ της εκλογής προέδρου «*κοινής αποδοχής*» τάχθηκε και ο γραμματέας του Συνασπισμού κ. **Λεωνίδας Κύρκος**, παρ' όλο που μια ισχυρή τάση στην ηγεσία του Συνασπισμού είναι υπέρ μιας νέας υποψηφιότητας Σαρτζετάκη.

Είναι προφανές ότι οι δυο κινήσεις αποσκοπούν στον εξαναγκασμό του κ. Μητσοτάκη να δεχθεί ένα διάλογο για πρόεδρο κοινής αποδοχής και να απωλέσει την ευχέρεια πρωτοβουλιών που δια-

θέτει αυτή τη στιγμή.

Ο πρόεδρος της ΝΔ προσπαθεί με κάθε τρόπο να αποφύγει ένα διάλογο για υποψήφιο κοινής αποδοχής. Αν και φοβάται ότι ο κ. Παπανδρέου θα κάνει «*ρελάνς*» με την υπόδειξη της υποψηφιότητας κάποιας άλλης προσωπικότητας του συντηρητικού χώρου, όπως ο κ. **Ράλλης**, δεδομένου ότι ο κ. **Ζολώτας**, είναι για την ώρα αποφασισμένος να σταματήσει τα μαθήματα Πολιτικής Οικονομίας. Δεν αποκλείεται επίσης το ΠΑΣΟΚ να εξαναγκασθεί στο τέλος να ψηφίσει υπέρ μιας πρότασης του Συνασπισμού για τον κ. **Σαρτζετάκη** προκειμένου να αποφύγει την εκλογική μάχη.

Παρ' όλο που ο κ. **Μητσοτάκης** έχει αυτοδεσμευθεί με την υποψηφιότητα Καραμανλή, στην πραγματικότητα πιστεύει ότι «*ο γέρων της Πολιτείας*» δεν θα δεχθεί τελικά να είναι υποψήφιος ενός κόμματος. Στην περίπτωση αυτή ο κ. Μητσοτάκης ελπίζει ότι αν δεν εξασφαλίσει την αυτοδυναμία και μαζί με αυτήν τη δυνατότητα για την εκλογή «*δικού του*» προέδρου θα του απομείνει τουλάχιστον η ευχέρεια των πρωτοβουλιών στις διαπραγματεύσεις που θα ακολουθήσουν μετά τις εκλογές.

Ο αρχηγός της ΝΔ αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο κέντρο μιας διπλής πίεσης. Από την πλευρά των «*δελφίνων*» οι οποίοι επιθυμούν διακαώς μια νέα εκλογική μάχη και εκ μέρους των βουλευτών οι οποίοι αναφέρουν καθημερινά στη Ρηγίλλης ότι «*το εκλογικό σώμα αντιτίθενται σε μια νέα εκλογική αναμέτρηση*». Κάτω από αυτές τις συνθήκες, υποστηρίζουν ορισμένοι νεοδημοκράτες βουλευτές, το εκλογικό αποτέλεσμα θα διαφέρει «*προς τα κάτω*» από το προηγούμενο του Νοεμβρίου, με αποτέλεσμα η παράταξη να εισέλθει σε μια νέα περίοδο αρχηγικών αμφισβητήσεων.

Στο σημείο αυτό ακριβώς είναι που ο κ. Παπανδρέου πιέζει τον κ. Μητσοτάκη, με το αίτημά του για παράταση της οικουμενικής διακυβέρνησης, όπως έγραψε ήδη το ΑΝΤΙ στο τεύχ. 426. Το δίλημμα του κ. Μητσοτάκη είναι ότι αν δεν κερδίσει πάλι την αυτοδυναμία θα εξαναγκασθεί να εγκαταλείψει και την Ρηγίλλης, ενώ αν παραταθεί η ζωή της κυβέρνησης θα παραμείνει, «*τουλάχιστον*», πρόεδρος της ΝΔ «*και βλέπουμε*».

Στο μεταξύ, ο κ. **Κωνσταντίνος Καραμανλής** σιωπά, γνωρίζοντας πολύ καλά

ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου μόνο στη δική του παρουσία στο προεδρικό Μέγαρο μπορεί να στηρίξει την ελπίδα ότι θα αποφύγει την περιπέτεια του Ειδικού Δικαστηρίου. Είναι άλλωστε γνωστό ότι ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θέτει υπεράνω όλων τη διαφύλαξη της υστεροφημίας του.

Κατά τα άλλα η διαμάχη των υποψηφιοτήτων έδωσε την ευκαιρία σε άλλους να προβάλουν εαυτόν και σε άλλους να δώσουν την ευκαιρία στους αντιπάλους για σκωπτικά σχόλια του τύπου «*το ΠΑΣΟΚ δεν εξετάζει υποψηφιότητες κάτω του 1.70*».

Το σχόλιο έγινε από τον κ. **Κώστα Λαλιώτη** και αφορούσε την αυτοπρόταση του κ. **Αθανάσιου Κανελλόπουλου**. Σύμφωνα όμως με τις εκτιμήσεις καλά πληροφορημένων πηγών, πραγματικός στόχος του κ. Λαλιώτη ήταν η εξουδετέρωση κάθε κινδύνου για τη λύση Καραμανλή. Άλλωστε δεν είναι τυχαίο ότι ακραϊφνείς «*καραμανλικοί*», όπως οι κ. Έμπερτ, Βαρβιτσιώτης και Λιάπης κινήθηκαν κι αυτοί στην ίδια γραμμή «*γελοιοποίησης*» της αυτοπρότασης του πρώην υπουργού Προεδρίας.

Στη σκακιέρα της προεδρικής εκλογής έχει προστεθεί και το όνομα του κ. **Γιάννη Αλευρά** αν και ο κ. Παπανδρέου ακούστηκε να απευθύνει στα μέλη του Ε.Γ. το εξής ερώτημα: «*Θέλετε να πάμε στις εκλογές με το σύνθημα Καραμανλής ή Αλευράς;*». Η αναφορά του ονόματος του κ. Αλευρά εκνεύρισε φαίνεται κάποιους, με αποτέλεσμα να φτάσουν στον πρόεδρο και τα μέλη του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ ανώνυμες επιστολές που έγραφαν, μεταξύ άλλων, ότι «*το Κίνημα έχει το δικό του Περτίνι, τον κ. Γιάννη Χααραλαμπόπουλο και δεν είναι δυνατόν να αναζητά άλλον για υποψήφιο πρόεδρο*».

Εμφάνιση υποψηφίου πραγματοποιήσε αυτήν την εβδομάδα και ο κ. **Γ. Μαγκάκης** ο οποίος με δήλωσή του στη Βουλή, με αφορμή την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, έθεσε θέμα αναθεώρησης του Συντάγματος. «*Αντικαραμανλικοί*» κύκλοι του ΠΑΣΟΚ θεωρούν την κίνηση Μαγκάκη προπαρασκευή του εδάφους για μια νέα αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη.

Μια αναθεώρηση όμως που θα ήταν αναγκαία μόνο στην περίπτωση μιας συμφωνίας ΝΔ-ΠΑΣΟΚ στο πρόσωπο του κ. Καραμανλή. | |

Δεν υπάρχει λοιπόν αντίδοτο για το καπιταλιστικό μικρόβιο που προσέβαλε τις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού»; Ακόμα και ένας από τους πιο ...ανθεκτικούς σοσιαλιστικούς οργανισμούς, η Λ.Δ. της Αλβανίας, φαίνεται να μην μπορεί να αποφύγει τα πρώτα συμπτώματα. Στον τελευταίο του λόγο στην ολομέλεια της ΚΕ που έγινε στα τέλη Ιανουαρίου, ο Ραμίζ Αλία προχώρησε σε ορισμένα ανοίγματα, προσεκτικά μεν αλλά εντυπωσιακά για το άλλοτε «απόρθητο φρούριο του μαρξισμού-λενινισμού».

Έτσι ο ηγέτης του κόμματος Εργασίας της Αλβανίας εξήγγειλε την επανίδρυση του υπουργείου Δικαιοσύνης, που θα έχει τώρα ως σκοπό να ελέγχει την «νομιμότητα» των κρατικών ενεργειών. Στα ίδια πλαίσια επαναφέρεται στην δικαιοσύνη και ο θεσμός του συνήγορου υπεράσπισης που είχε καταργηθεί μετά την επανάσταση: δεν υπήρχε κανένας λόγος να υπάρχει συνήγορος αφού τα λαϊκά δι-

στο κρέας που χορηγείται με το δελτίο (κάθε άτομο δικαιούται 1 κιλό το μήνα) φαίνεται να είναι μια από τις κυριότερες αιτίες της δυσφορίας του πληθυσμού, που παραμένει πάντως σιωπηλός. Απομένει να διευκρινισθεί, αν οι υποσχέσεις του Ραμίζ Αλία θα έχουν και πρακτικό αντίκρουσμα: οι συνεχείς αναφορές του παρελθόντος σε ένα πρόβλημα που τείνει να γίνει καθεστώς, δεν είχαν μέχρι σήμερα κανένα χειροπιαστό αποτέλεσμα.

Άρτος και θεάματα

Εκεί που δεν υπάρχει άρτος, υπήρχε θέαμα, ή καλύτερα λογοτεχνία: εκτός από τη σιωπηλή αποδοχή της ροκ μουσικής (η οποία εξορκίζεται παλιότερα ως μουσική ναρκομανών που επιδίδονται σε όργια) το πιο χαρακτηριστικό άνοιγμα στον τομέα της κουλτούρας, ήταν ότι το καθεστώς επέτρεψε την κυκλοφορία του μυθιστορήματος «Τα μαχαίρια».

Το βιβλίο του Νεσάτ Τοζάζ, ενός υπαλλήλου του υπουργείου Εσωτερικών που φαίνεται να... γνωρίζει τα πράγματα από κοντά, αναφέρεται στη δράση της «Σιγκουρίμι» της πανταχού παρούσης Μυστικής Αστυνομίας. Στα Τίρανα, κάποιος σκίζει με ένα μαχαίρι τα λάστιχα των αυτοκινήτων ορισμένων ξένων διπλωμάτων. Στην αρχή, όλοι υποπτεύονται ότι πρόκειται για μια ενέργεια-προβοκάτσια, που αποσκοπεί στη διατάραξη των σχέσεων της Αλβανίας με τον έξω κόσμο. Γρήγορα, αποκαλύπτεται ότι ο δράστης δεν ήταν παρά μια ψυχικά ανισόρροπη, αλλά η «Σιγκουρίμι», παρ' ότι γνωρίζει την αλήθεια θα επιμένει στην αρχική εκδοχή συλλαμβάνοντας και στέλνοντας στο αλβανικό γκούλαγκ όλους τους αθώους που είχαν σχέση με το μαχαίρι.

Τα 15.000 αντίτυπα του βιβλίου θα γίνουν ανάρπαστα μέσα σε λίγες μέρες, αλλά το best seller και ο συγγραφέας του άλλωστε οφείλουν την τύχη τους

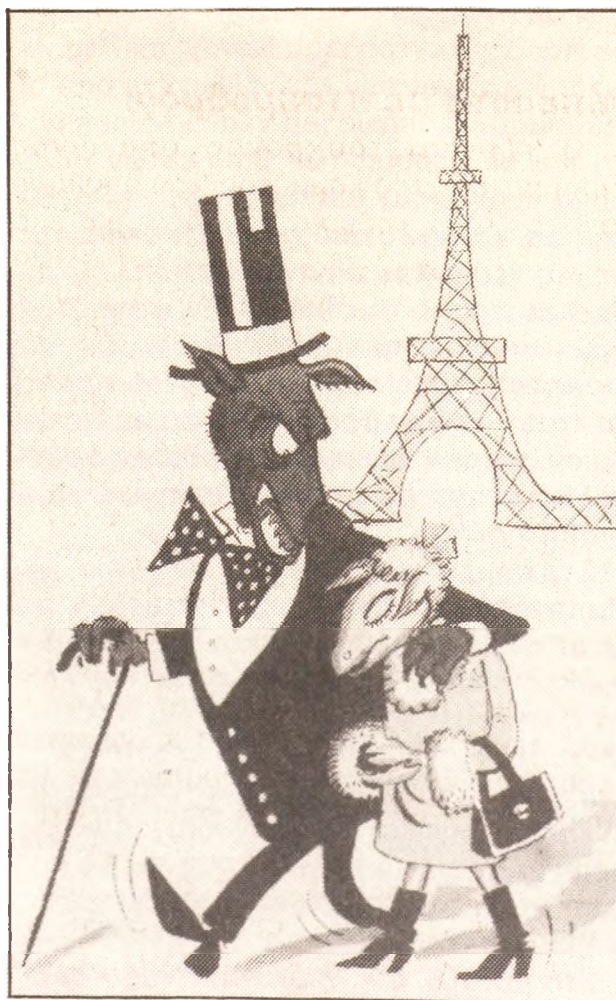
ΑΛΒΑΝΙΑ: ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ...

Η «ιμπεριαλιστική περικύκλωση» χαλάρωσε...

καστήρια εθεωρούντο de facto ακριβοδικαία. Και οι κατηγορούμενοι de facto ένοχοι...

Η αρχή της «οικογενειακής ευθύνης», την οποία είχαν γνωρίσει πολύ καλά οι οικογένειες όσων Ελλήνων καταφέρανε να αποδράσουν - φαίνεται να τίθεται και αυτή υπό αμφισβήτηση. «Να μην κρίνουμε τον καθένα σύμφωνα με την οικογένειά του», παρατήρησε στην ολομέλεια ο Ραμίζ Αλία, που αφιέρωσε ένα μεγάλο μέρος της εισήγησής του στα οξυμένα προβλήματα της οικονομίας. Μεταξύ των μέτρων που φιλοδοξούν να αντιμετωπίσουν την πτώση της παραγωγικότητας και τις ελλείψεις στα τρόφιμα, συγκαταλέγεται και η υιοθέτηση της αρχής των αμοιβών με βάση την παραγωγικότητα: ολόκληρο το ισοπεδωτικό σύστημα των μισθών και μαζί του η συνταγματική θέσπιση της σχέσης 1 προς 2,5 ανάμεσα στον μικρότερο και τον μεγαλύτερο μισθό, μοιάζει να τίθενται ντροπαλά υπό αναθεώρηση.

Τελευταία αλλά όχι λιγότερο σημαντική θεωρείται η υπόσχεση του Αλβανού ηγέτη ότι το 1990 θα είναι ούτε λίγο ούτε πολύ το έτος... του κρέατος: οι ελλείψεις

Αλβανική γελοιογραφία.

στην υποστήριξη του σημερινού προέδρου της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών και του Ισμαήλ Κανταρέ. Ο διάσημος λογοτέχνης και υποψήφιος για το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας, θα αναλάβει μάλιστα να υπερασπίσει το μυθιστόρημα με ένα άρθρο του στην επιθεώρηση «Ντρίτα», στο οποίο κάθε άλλο παρά μασάει τα λόγια του. Στο στόχαστρο, όχι μόνο η Μυστική Αστυνομία, αλλά και η αλβανική λογοτεχνία η οποία «ελάχιστα απασχολήθηκε μέχρι σήμερα με τα προβλήματα της δημοκρατίας, του σεβασμού των νόμων, των δικαιωμάτων του ανθρώπου: γεγονός που δεν είναι προς τιμήν της».

Τα μαχαίρια στο κόμμα

Προσεκτικός όπως πάντα στις κινήσεις του, ο κορυφαίος Αλβανός λογοτέχνης προχώρησε στα τολμηρά του βήματα με την υποστήριξη μιας μερίδας της κομματικής ηγεσίας, η οποία με την σειρά της απέβλεπε να πλήξει κάποια άλλη: λέγεται ότι ο πραγματικός στόχος των «μαχαίριων» ήταν το ...μαχαίρωμα του υπεύθυνου της Μυστικής Αστυνομίας και υπουργού Εσωτερικών Στέφαν Στεφάνι.

του Στέλιου Κούλογλου

Μέλος του Π.Γ. ο τελευταίος θεωρείται ότι είναι επικεφαλής μαζί με την Νετζμιγιέ Χότζα, χήρα του ιδρυτή της μεταπολεμικής Αλβανίας και προέδρου του «Δημοκρατικού Μετώπου» (κότι σαν το ΕΑΜ αλλά αλβανικά), της δογματικής παράταξης του κόμματος.

Λέγεται ότι η γενιά των «παρτιζάνων»-βετεράνων του κόμματος, οι δογματικοί, τάσσονται υπέρ της αυστηρής προσηλωσης στο σοσιαλισμό των Εμβέρ Χότζα και δεν διστάζουν να επαναλαμβάνουν ότι οι εκτιμήσεις του «μεγάλου τιμονιέρη» επαληθεύθηκαν από την ίδια τη ζωή: οι «ρεβιζιονιστικές» χώρες της Αν. Ευρώπης ολοκλήρωσαν τη στροφή τους προς τον καπιταλισμό μέσα στο 1989 και οι λαοί ξεσηκώθηκαν ενάντια «στις προδοτικές κλίκες των αναθεωρητών». Αυτό που ξεχνούν να πουν πάντως, είναι ότι ο Χότζα είχε προβλέψει πως οι λαοί θα εξεγείροντο για την επαναφορά του κομμουνισμού και όχι για την ανατροπή του.

Η «φιλελεύθερη» (τηρουμένων όλων των αναλογιών) πτέρυγα του κόμματος φαίνεται αντίθετα να πιστεύει ότι η Αλβανία αρχίζει να αντιμετωπίζει τα προβλήματα που οδήγησαν τις άλλες χώρες στον καπιταλισμό: είναι φανερό ότι ο «κομμουνισμός σε συνθήκες πολέμου» έχει φτάσει στο τέλος του, η «αυτοθυσία των μαζών» και ο εθνικισμός δεν μπορούν να αναστείλουν την πτώση της παραγωγικότητας. Επομένως το ξεπέραςμα της αυτο-απομόνωσης και η στροφή προς την Δύση είναι απαραίτητες κινήσεις ώστε να βγει η χώρα από την καθυστέρηση. Λέγεται μάλιστα ότι ακριβώς η στάση απέναντι στην Δύση αποτέλεσε την αφορμή για μια σκληρή αναμέτρηση στο επίπεδο του Π.Γ. (13 τακτικά και 4 αναπληρωματικά μέλη): στην ιταλική πρεσβεία έχει καταφύγει εδώ και χρόνια η οικογένεια Πάπου ζητώντας πολιτικό άσυλο. Οι αλβανικές αρχές απορρίπτουν κατηγορηματικά κάθε ιδέα να επιτρέψουν στην οικογένειά να φύγει από τα Τίρανα προς τη Δύση, αλλά σε μια συνεδρίαση του Π.Γ. εξετάστηκε το ενδεχόμενο εισβολής της αλβανικής αστυνομίας στην ιταλική πρεσβεία. Η πρόταση απορρίφθηκε —σύμφωνα πάντα με πληροφορίες— για μια ψήφο, αλλά είναι φανερό ότι η υιοθέτησή της θα επιδείνωνε αφάνταστα τις σχέσεις της χώρας με όλη τη Δύση και την ΕΟΚ.

Τα οικονομικά και εμπορικά ανοίγματα προς την τελευταία, έχουν αναλάβει δύο στελέχη της «μεταρρυθμιστικής» πτέρυγας ο άλλοτε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπεύθυνος σήμερα για την Ε-

Αλβανική γελοιογραφία.

νέργεια και τα Ορυχεία Μπεσνίκ Μπεκτέσι και ο Φαρουντίν Χότζα. Στην «κλίκα των 4» που κινείται βεβαίως σε εντελώς αντίθετες κατευθύνσεις από αυτήν της Κίνας, οι παρατηρητές κατατάσσουν τον υπεύθυνο του Π.Γ. για θέματα ιδεολογίας Φώτο Τσάμι και τον ίδιο τον Ραμίζ Αλία.

Μπροστά σε σταυροδρόμι

Ο εξηντατετράχρονος σημερινός γραμματέας του κόμματος (του οποίου η άνοδος στην εξουσία συνοδεύτηκε από την ανάδειξη και πολλών νέων σε ηλικία στελεχών) φαίνεται να ταλαντεύεται ανάμεσα στους δύο δρόμους που ανοίγονται μπροστά στη χώρα του. Το Φεβρουάριο του 1989, ανακοίνωσε την αντικατάσταση πολλών υπουργών και κομματικών υπευθύνων, καταδικάζοντας «τη φτώχεια και τις αδυναμίες» ορισμένων ηγετικών στελεχών. Το Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς, έδειχνε να «πατάει σε δυο βάρκες», επιστρέφοντας από τη μια πλευρά σε πολλά χοτζικά παραληρήματα και εγκαινιάζοντας από την άλλη ένα νέο λεξιλόγιο: καταδικη «της γραφειοκρατίας», δυνατότητα διορισμών σε θέσεις κλειδιά (υπουργεία, διπλωματικές υπηρεσίες, στρατός) μη κομματικών στελεχών, υπογράμμιση της αναγκαιότητας «αντιπαράθεση των ιδεών», κριτική σε αυτούς που ταυτίζουν την «ενότητα» με την «ομοφωνία».

Σε μια από τις τελευταίες ομιλίες του έδειχνε να γυρνάει στις παλιές καλές συνταγές του σταλινισμού. Σε ορισμένους συντρόφους του έλεγε: «εξ αιτίας ίσως του γεγονότος ότι αυξήθηκαν οι οικονομικές και πολιτικές δραστηριότητες με το εξωτερικό, καλλιεργήθηκε η αυταπάτη ότι η ιμπεριαλιστική και καπιταλιστική περικύκλωση χαλάρωσε. Πρόκειται για μια βλαβερή ιδέα. Το κόμμα μου δεν θα επιτρέψει ποτέ να περάσει μια παρόμοια ψύχωση».

Για να αντιμετωπίσει τα διαρκώς αυξανόμενα προβλήματα της η Αλβανία θα επιστρέψει λοιπόν στη μόνη γνήσια, τη σταλινική ψύχωση. Το βέβαιο είναι πάντως ότι η γειτονική χώρα βρίσκεται μπροστά σε ένα σταυροδρόμι. Στην καλύτερη περίπτωση, θα ακολουθήσει μια περεστρόικα, που, όπως και στους «σοβιετικούς ρεβιζιονιστές», θα ξεκινήσει μέσα από το κόμμα. Για πολύ ειδικούς λόγους η Αλβανία είναι απίθανο να γνωρίσει μια εξέγερση τύπου Ρουμανίας. Στη χειρότερη, θα γίνει πραγματικότητα ένα ανέκδοτο που κυκλοφορεί στα Τίρανα: η Δύση δωροδοκώντας την ηγεσία θα εξασφαλίσει τη στασιμότητα της χώρα, το σταμάτημα της όποιας εξέλιξης. ώστε μετά από χρόνια, οι νεότερες γενιές να επισκέπτονται τη χώρα - Μουσείο, για να βλέπουν πως ήταν κάποτε ένας σοσιαλιστικός παράδεισος. Ή αλλιώς μια χώρα, τον 19ο αιώνα...

Books and comics from USA

at very cheap prices

*Fiction
and non-fiction
books*

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
Τέρμα Τρόλεϋ Αγ. ΑΡΤΕΜΙΟΥ Νο 4

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Το τέλος της Αριστεράς...

Της Σύνταξης: Η αυτοκρατορία της συναινεσης και το τσίρκο της πολιτικής

Η. Ιωακείμογλου: Το τέλος της Αριστεράς και τα αντικαπιταλιστικά κινήματα

Σ. Μάξιμος: Η οικονομική επιστήμη και ο Ξ. Ζολώτας

Γ. Μηλιός: Η θεωρητική τομή στο έργο του Ν. Πουλιαντζά

Κ. Busch: 1992 και κλαδικός μετασχηματισμός

Η. Ιωακείμογλου και Γ. Μηλιός: Οι εξωτερικές συναλλαγές της Ελλάδας (1960-1988)

Θ. Σταυρόπουλος: Η σοσιαλιστική πτέρυγα της Γαλλικής Επανάστασης

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 1990

30

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΟΙΞΗ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛ

Σ' έναν Ανατολικογερμανό εβραϊκής καταγωγής οφείλει το ξανάνιωμα της η γερμανική σοσιαλδημοκρατία. Μοιάζει υπερβολικό, αλλά η ίδρυση του Σοσιαλδημοκρατικού Γερμανικού Κόμματος στις 7 Οκτωβρίου στην Ανατολική Γερμανία από τον **Ιμπραήμ Μπέμε** και μία δεκάδα ακόμα νέων διανοουμένων αποδείχθηκε ένα εγχείρημα με καταπληκτικές προοπτικές. Ο Μπέμε ιδρύοντας το κόμμα της Ανατολικής Γερμανίας το ονόμασε SDP αντί SPD για να το διαχωρήσει ακριβώς από το κόμμα των Μπραντ, Σμιντ, Φόγκελ, Λαφονταίν που διατηρούσε στενές σχέσεις με το καθεστώς του Έριχ Χόνεκερ.

Τις πρώτες εβδομάδες της ίδρυσής του οι Ανατολικογερμανοί Σοσιαλδημοκράτες χαρακτηρίζονταν από τους επαγγελματίες σοσιαλδημοκράτες συναδέλφους τους της Δυτικής Γερμανίας «... πράσινοι - εναλλακτικοί που από πείσμα ονομάστηκαν Σοσιαλδημοκράτες...». Αργότερα το SPD μετά από εισήγηση του Βίλλυ Μπραντ και του υπεύθυνου για την ευρωπαϊκή του πολιτική Έγκον Μπαρ αποφάσισε να διακόψει εντελώς τις σχέσεις του με το ΕΣΚΓ και να αναγνωρίσει ως «αδελφό κόμμα» στη ΓΛΔ το SDP. Από τότε οι «πεισματάρηδες εναλλακτικοί» του Ανατολικού Βερολίνου ενηλικιώθηκαν. Τους βοήθησε σημαντικά και η άφθονη υλική βοήθεια από τη Δυτική Γερμανία. Τις μέρες αυτές η συμμετοχή των Δυτικογερμανών πολιτικών της σοσιαλδημοκρατίας στην προεκλογική περίοδο της Ανατολικής Γερμανίας είναι τόσο έντονη ώστε δεν περνά μέρα που να μην εμφανίζεται κάποιο στέλεχος του SPD στη Λειψία, το Ρόστοκ ή την Ερφούρτη. Στην Ερφούρτη, πρωτεύουσα της Θουριγγίας έχει εγκατασταθεί ο πρώην δή-

μαρχος της Φραγκφούρτης Ρούντι Αρντ που συντονίζει τον προεκλογικό αγώνα των συντρόφων του στην Ανατολική Γερμανία.

Αν το συνέδριο του Μπαντ Γκόντεσπεργκ το 1958 σήμαινε την οριστική στροφή των Γερμανών σοσιαλδημοκρατών στο ρεφορμισμό το συνέδριο του Βερολίνου στις 20 Δεκεμβρίου του 1989 υπογράμμισε τη στροφή τους στις γερμανο-γερμανικές σχέσεις από την Οστ-Πολιτική και την τοποθέτηση του γερμανικού ζητήματος στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης. «... Ας αναπτυχθεί από κοινού ό,τι έχει κοινή προέλευση...» διακήρυξε ο Βίλλυ Μπραντ από το βήμα του συνεδρίου του Βερολίνου ο οποίος στα '76 του χρόνια γύρισε στην ενεργό πολιτική για να ηγηθεί της προεκλογικής εκστρατείας των Σοσιαλδημοκρατών στην Ανατολική Γερμανία. Ένα μήνα αργότερα στις 28 Ιανουαρίου ο Βίλλυ Μπραντ μιλούσε στην Γκότα στην πόλη που ιδρύθηκε η Γερμανική Σοσιαλδημοκρατία το 1875 στην ιδρυτική συνδιάσκεψη του SDP της Θουριγγίας. «... Η γερμανική ενότητα θα είναι ευρωπαϊκή ή δεν θα υπάρξει...» είπε αλλά προειδοποίησε ότι «...η Γερμανία δεν θα εγκαταλείψει το ΝΑΤΟ όσο δεν διαφαιίνεται ένα εναλλακτικό σύστημα ασφάλειας στην Ευρώπη...». Την ίδια ώρα ο αναπληρωτής του Μπραντ στην προεδρεία του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος «σάρωνε» τους αντιπάλους του στις εκλογές του πιο καθολικού κρατιδίου της ΟΔΓ του Ζάαρλαντ, κερδίζοντας το 54,4% των ψήφων.

Ο Όσκαρ Λαφονταίν υποψήφιος των σοσιαλδημοκρατών για την Καγκελαρία στις κοινοβουλευτικές εκλογές της 2ας Δεκεμβρίου απεχθάνεται το γερμανο-

«ΠΟΣΟ ΑΜΟΛΥΝΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο MODROW»;

Ο εφιάλης του παρελθόντος στην Ανατολική Γερμανία έχει αρχίσει τις τελευταίες ημέρες να επισκιάζει και το «ιστορικό» του πρωθυπουργού Hans Modrow.

Η διαλατικότητα και η μετριοπάθεια που χαρακτήρισαν σε ανύποπτο χρόνο τις κινήσεις του Modrow και οδήγησαν πολύ πριν τη «Βελούδινη Επανάσταση» στην αποφυγή αιματηρών συγκρούσεων μεταξύ διαδηλωτών και σωμάτων ασφαλείας, ανέδειξαν το σημερινό πρωθυπουργό σε σύμβολο της συναίνεσης και σε πρότυπο μιας νέας πολιτικής στη χώρα τόσο στις γραμμές της αντιπολίτευσης όσο και μέσα στο ίδιο το κομμουνιστικό κόμμα.

Σήμερα η φερεγγυότητα του Modrow μοιάζει να διακυβεύεται στην ίδια τη γενέτειρά του, τη Δρέσδη.

Αιτία, το πόρισμα της Ειδικής Εξεταστικής

Επιτροπής του Συνεδρίου των Δημοτικών Συμβούλων για τα τελευταία επεισόδια μεταξύ πολιτών και δυνάμεων ασφαλείας τον Οκτώβρη του '89, που στη Δρέσδη απέβησαν σκληρότερα παρά ποτέ.

Σύμφωνα με το πόρισμα της Επιτροπής ο Modrow κατείχε τότε τη θέση του Υπεύθυνου στη Δρέσδη για τα σώματα ασφαλείας, θέση κλειδί δίπλα στη Κεντρική Υπηρεσία του Βερολίνου.

Το κατά πόσον, ο τότε πρώτος γενικός γραμματέας του SED ήταν ενεργά αναμειγμένος στα επεισόδια της Δρέσδης ενισχύεται από τη μαγνητοφώνηση μιας συνομιλίας μέσω του ασυρμάτου της αστυνομίας, σύμφωνα με την οποία οι συλλήψεις των πολιτών και οι ενέργειες των ασφαλιτών έπρεπε να συνεχισθούν μετά από συνεννόηση με το σύντροφο Modrow.

ΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

γερμανικό σαν προνομιακό πεδίο άσκησης της πολιτικής. Προτιμά να μιλά για τις συνέπειες της γερmano-γερμανικής προσέγγισης: Έτσι όταν στις αρχές του Νοέμβρη ζήτησε να καταργηθούν όλα τα προνόμια των Ανατολικογερμανών που καταφεύγουν στη Δύση και έχουν επιβαρύνει υπέρμετρα το σύστημα των κοινωνικών παροχών της Δυτικής Γερμανίας δέχθηκε επίθεση από παντού: Οι Σοσιαλδημοκράτες αντίπαλοι τού προσήψαν ότι βρίσκεται εκτός τόπου και χρόνου, οι χριστιανοδημοκράτες τον κατηγορήσαν ότι συναγωνίζεται στην καλλιέργεια ενστικτών ξενοφοβίας τον πρόεδρο των ρεπουμπλικάνων Σένχουμπερ.

Αυτή η τελευταία μομφή δεν μοιάζει εντελώς αβάσιμη. Στο Ζάαρλαντ οι Ρεπουμπλικάνοι (Νεο-Ναζιστές) είχαν ελάχιστη απήχηση στις εκλογές της προπερασμένης Κυριακής, δεν κατόρθωσαν να υπερβούν το φράγμα του 5% για να μπου στο τοπικό Κοινοβούλιο.

Πολλοί από τους άνεργους συνέχισαν να ψηφίζουν τον «... Όσκαρ...». Η επιστημονική ομάδα του Πανεπιστημίου του Μάνχαϊμ που ερεύνησε τη συμπεριφορά του εκλογικού σώματος στο Ζάαρλαντ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πουθενά αλλού στην Δυτική Γερμανία το πρόσωπο του υποψηφίου δεν παίζει τόσο μεγάλο ρόλο στην έκβαση της εκλογικής αναμέτρησης.

Το γεγονός ότι ένας σοσιαλδημοκράτης κέρδισε άνετα στο κρατίδιο με τους περισσότερους καθολικούς (72,7% του πληθυσμού) στην Δυτική Γερμανία δείχνει το λόγο της επιτυχίας του Λαφονταίν: «*Σε μια αλλαγμένη πραγματικότητα, οι ψηφοφόροι συμπεριφέρονται διαφορετικά, εμείς τι κάνουμε;*» αναρωτιέ-

του Τάσου Αναστασίου

ται οι υποψήφιος Καγκελάριος που θεωρεί τον συνυποψήφιό του Χέλμουτ Κολ «...άνθρωπο μιας άλλης εποχής...».

Για τον Λαφονταίν νέα πολιτική σημαίνει απόλυτη προτεραιότητα στα θέματα του περιβάλλοντος, της μείωσης των ωρών εργασίας, της επανεκπαίδευσης εκείνων που δουλεύουν σε βιομηχανίες που «πεθαίνουν»: Χάλυβα, άνθρακα. «...*Για την Γερμανία προτιμώ να μιλά ο Β. Μπρατ...*» λέει ο υποψήφιος για την Καγκελαρία τονίζοντας πως «...*το κοινωνικό επικαλύπτει το εθνικό...*».

Η νίκη του Λαφονταίν κάθε άλλο παρά προοιωνίζει τη νίκη των σοσιαλδημοκρατών στις εκλογές του Δεκεμβρίου. Αυτό που προσδοκούν ο Φόγκελ, ο Μπρατ, ο Έμκε, ο Μπαρ και ο Λαφονταίν είναι μια νίκη του Ανατολικογερμανικού Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος στις εκλογές της 18ης Μαρτίου. Οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν ότι το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα προηγείται και ότι είναι πιθανό να εξασφαλίσει το 22-25% του συνόλου των ψήφων.

Αυτή ακριβώς την επίδραση των εκλογών στην Ανατολική Γερμανία θα προσπαθήσει να αξιοποιήσει και ο Καγκελάριος Κολ που από την ερχόμενη εβδομάδα θα παίρνει μέρος στις προεκλογικές συγκεντρώσεις των συντηρητικών κομμάτων της Ανατολικής Γερμανίας.

Οι επιτελείς και των δυο κομμάτων υπολογίζουν ότι τόσο ο ένας σχηματισμός (συντηρητικός) όσο και ο άλλος (σοσιαλδημοκρατικός) δεν θα πάρει την απαραίτητη πλειοψηφία, για να επαναληφθεί η ιστορία και να διαχειριστεί τη διαδικασία της γερμανικής ενοποίησης, ένας μεγάλος συνασπισμός (ΧΔΕ/ΧΚΕ-ΣΔΚΓ) όμοιος με εκείνον που κυβέρνησε τη χώρα τη δεκαετία του 1960.

στις 5 Δεκεμβρίου σφραγίσθηκαν. Αν βέβαια το ζητούμενο ντοκουμέντο βρίσκεται ακόμα εκεί.

«Αμόλυντος» ή μη ο Modrow, το ερώτημα που πλανιέται τη στιγμή αυτή στην Ανατολική Γερμανία, αποτελεί χωρίς άλλο ένα πλήγμα για τη φερεγγυότητα της πολιτικής και των εκπροσώπων της στη χώρα αυτή.

Η επανάκτησή της που είναι αμφίβολο αν μπορεί να επιτευχθεί μέχρι τις εκλογές της 18ης Μαρτίου, θα αποτελούσε σύμφωνα με διεθνείς παρατηρητές, ένα καίριο μοχλό για την ανακοπή των ορδών των ανατολικογερμανών που διαφεύγουν προς την αδελφή χώρα.

Υπό το πρίσμα αυτό η σημασία της διαλεύκανσης του ζητήματος Modrow δεν είναι και τόσο επουσιώδης.

Λήδα Καζαντζάκη

ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Βασίλης Τσιαμπούσης
Η ΒΕΣΠΑ

καί άλλα έπαρχιακά διηγήματα

Νίκος Βασιλειάδης
ΑΓΑΘΟΣ

Τόλης Καζαντζής
ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ

Νίκος Β. Λαδάς
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
(1973-1975)

Όμηρος Πέλλας
ΣΤΑΛΑΓΚ ΝΙΣ

Μιά νέα προσπάθεια
της ΝΕΦΕΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3607744-3604793

ΤΟΥΡΚΙΚΑ

Πενταετής εμπειρία στη διδασκαλία της τουρκικής σε Έλληνες.
Έναρξη μαθημάτων στα τέλη Σεπτεμβρίου από πεπειραμένου δασκάλου της ανεξάρτητης Ελληνοτουρκικής Ένωσης. Διδασκαλία σε γκρουπ και ιδιαίτερα μαθήματα.

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
Σολωμού 25α, 5ος όροφος
τηλ.: 36.25.821 και 36.01.551

ΤΟ ΚΚΣΕ ΥΠΟΒΑΛΛΕΤΑΙ ΣΕ ΣΤΡΙΠ-ΤΙΖ

Δεν είναι τυχαίο ότι η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΣΕ που τελείωσε προχθές Τετάρτη ασχολήθηκε κυρίως με την κατάργηση της μονοκρατορίας του κόμματος: σε μια στιγμή που τα εθνικιστικά κινήματα θέτουν υπό αμφισβήτηση την ενότητα της Σοβιετικής Ένωσης και η οικονομική κατάσταση χειροτερεύει ο Γκορμπατσώφ διάλεξε να ασχοληθεί με την ανακατανομή της πολιτικής εξουσίας επειδή συνειδητοποιούσε ότι το κόμμα του αποτελεί σήμερα τη βασική τροχοπέδη της περεστρόικα.

Τις μέρες πριν την Ολομέλεια, το ΚΚΣΕ δεχόταν καταιγισμό εχθρικών δημοσιευμάτων και δηλώσεων. Με ευθείες αναφορές στο «Εσωτερικό κόμμα» του Οργουελιανού «1984» τα έντυπα - εμπροσθοφυλακή των μεταρρυθμίσεων όπως τα «Νέα της Μόσχας» ή το «Argumenti I facti» παρουσίαζαν ορισμένα εκπληκτικά στοιχεία για το μηχανισμό του κόμματος. Το γενικό συμπέρασμα ήταν ότι αν η νομενκλατούρα δηλαδή, ο κομματικός μηχανισμός διατηρηθεί ως έχει, τίποτα δεν μπορεί να αλλάξει στη Σοβιετική Ένωση.

του Στέλιου Κούλογλου

«Υπάρχει κόμμα που πραγματικά πιστεύει ότι μια τέτοια Κεντρική Επιτροπή μπορεί να δείξει δυναμισμό, επαναστατική ενέργεια, ευλυγισία ή επαναστατική σκέψη;», ρωτούσαν, π.χ., τα «Argumenti I facti» παρουσιάζοντας την ηλικιακή σύνθεση της Κεντρικής Επιτροπής. Η τελευταία, εκλεγμένη το 1986 από το 27ο συνέδριο, είχε ανανεωθεί εντυπωσιακά τον Απρίλιο του 1989 αλλά παρ' όλα αυτά τα μέλη της παρουσίαζαν από πλευράς ηλικίας την παρακάτω εικόνα.

Γεννηθέντες 1898-1919: 58 μέλη (ηλικίας 81 έως 92 ετών).

Γεννηθέντες 1920-1929: 129 μέλη (ηλικίας 61 έως 70 ετών).

Γεννηθέντες 1930-1939: 98 μέλη (ηλικίας 51 έως 60 ετών).

Γεννηθέντες 1940-1949: 11 μέλη (ηλικίας 41 έως 50 ετών).

Γεννηθέντες 1950-1959: 4 μέλη (ηλικίας 31 έως 40 ετών).

Σύμφωνα δηλαδή με τους νόμους περί συνταξιοδότησης που ισχύουν, σήμερα στην ΕΣΣΔ το 61% από τα 300 μέλη της σημερινής κεντρικής επιτροπής θα έπρεπε να είχαν πάρει τη σύνταξή τους...

Οι Μπρέζνιεφικοί

«Τα μέλη της νομενκλατούρας», σχολιάζαν εν τω μεταξύ τα «Νέα της Μόσχας» «κρατούν την ιδιότητά τους εφ' όρου ζωής», περισσότερα από τα μισά μέλη της Κεντρικής Επιτροπής και της Κ.Ε.Ε. (Κεντρική Εξελεγκτική Επιτροπή) είχαν χρηματίσει στα ίδια ανώτατα καθοδηγητικά πόστα για πάρα πολλά χρόνια, ήδη από την εποχή της στασιμότητας του Μπρέζνιεφ ή και του Στάλιν: έξι μέλη μένοντας στην Κεντρική Επιτροπή επί 37 χρόνια, 20 επί 28 χρόνια, 22 επί 23 χρόνια, 47 επί 18 χρόνια (ήταν αυτοί που κρέμασαν τα παράσημα στον Μπρέζνιεφ) και 43 επί 13 χρόνια.

Περισσότεροι από αυτούς υποστήριζαν στα λόγια την περεστρόικα του Γκορμπατσώφ απλώς για να μην χάσουν τα προνόμιά τους. «Γι' αυτό όταν στην 19η Πανερωσιακή Συνδιάσκεψη διατυπώθηκε η πρόταση να τεθεί όριο παραμονής στα καθοδηγητικά όργανα (σ.σ. το όριο που προτάθηκε ήταν 10 χρόνια) την «αρνήθηκαν» εξηγούσαν τα «Argumenti I facti». «Μια τέτοια ρύθμιση θα εξανάγκαζε πάρα πολλούς να παραιτηθούν».

Ενδιαφέρον όμως παρουσιάζει και ο ...επαγγελματικός «προσανατολισμός» των 560 περίπου ανωτάτων στελεχών που εκλέχθηκαν από το προηγούμενο συνέδριο στην Κεντρική Επιτροπή (307 τακτικά μέλη και 170 αναπληρωματικά) και στην Κεντρική Εξελεγκτική Επιτροπή.

Τα 500 από αυτά είναι υπουργοί, πρώτοι γραμματείς δημοκρατιών, διευθυντές επιχειρήσεων και ανώτατοι αξιωματικοί του στρατού και της μυστικής αστυνομίας!

Η εικόνα παραμένει το ίδιο καταθλιπτική ακόμα και μετά τον «εμφύλιο» του '89 όταν ο Γκορμπατσώφ —που είχε εν τω μεταξύ εδραιώσει την εξουσία του— περιόριζε τον αριθμό των μελών της Κεντρικής Επιτροπής συνταξιοδοτώντας περισσότερα από 100 μέλη. Από τη σημερινή Κεντρική Επιτροπή, που αριθμεί 249 τακτικά μέλη, τα 95 είναι υπουργοί κι αναπληρωτές πρωθυπουργοί! Μεταξύ τους υπάρχουν, ούτε λίγο ούτε πολύ, 15 αναπληρωτές υπουργοί εθνικής άμυνας! Τα 2/3 της σημερινής Κεντρικής Επιτροπής δουλεύουν στις επιχειρήσεις, τον κομματικό μηχανισμό, το στρατό και την ΚGB!

Το «Κόμμα του Προλεταριάτου» δηλαδή δεν έχει καθόλου προλετάρους στις ηγετικές βαθμίδες που ασκούν την εξουσία. Τη στιγμή που στο ΚΚΣΕ οι εργάτες ανέρχονται στο 45% του συνόλου των

μελών και αυτοί που δουλεύουν στην αγροτική παραγωγή στο 12% (57% σύνολο) η ΚΕ του 1986 είχε να παρουσιάσει 15 εργάτες και 7 αγρότες που αντιστοιχούν στο 7% του συνόλου των μελών της. Οι γυναίκες που αποτελούν το 1/3 του κομματικού δυναμικού δεν ξεπερνούσαν τις 15 στην ΚΕ (5% περίπου).

Η αδύνατη μεταρρύθμιση

Το πρόβλημα όμως της παρουσίας των γυναικών ή των προλεταρίων είναι το μικρότερο, μέσα σε αυτές τις συνθήκες το ουσιαστικό είναι ότι παρά τις προσπάθειες αλλαγής της σύνθεσης της ΚΕ η νομενκλατούρα φρόντισε να αναπαράγει τον εαυτό της: οι εργάτες και οι αγρότες μέλη της ΚΕ, π.χ. των οποίων ο αριθμός ανέβηκε από 22 σε 29 μετά τον Απρίλιο ανήκουν και αυτοί στις κομματικές παλιόσειρές: ο οικοδόμος Λαβορνίτσκι συμμετέχει επί 18 χρόνια στην Κ.Ε., ο εργάτης μετάλλου Καλφόνικωφ 18 χρόνια, ο «σύντροφος» Κλετσνικόφ επίσης δεν πρόκειται δηλαδή για εργάτες αλλά για μέλη της νομενκλατούρας.

Στην πραγματικότητα μία από τις αιτίες της στασιμότητας της ίδιας της περεστρόικα είναι ότι ο εμπνευστής της δεν μπόρεσε να απαγκιστρωθεί από το ηγετικό στρώμα που είναι διαποτισμένο από το σταλινισμό και την παλιά πολιτική κουλτούρα και δεν ενδιαφέρεται παρά να διασώσει τα προνόμιά του. Το 1989, μετά το μεγάλο ανασχηματισμό, όχι μόνο δεν κατέβηκε ο μέσος όρος κομματικής ηλικίας, αλλά υπήρξε και μέλος, ο ακαδημαϊκός Αλεξάντρωφ, ο οποίος, μετά από 23 χρόνια συμμετοχής σε καθοδηγητικά όργανα, εκλέχθηκε για πρώτη φορά μέλος της ΚΕ του ΚΚΣΕ σε ηλικία μόλις... 83 ετών!

Και μετά διαμαρτυρόμαστε εμείς στην Ελλάδα ότι δεν έχουμε περεστρόικα... Γ

ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης δημιούργησε μian εντελώς καινοφανή πολιτική κατάσταση στις χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού. Οι χώρες αυτές έχουν να αντιμετωπίσουν τα πολύπλοκα προβλήματα μετάβασης σε νέες συνταγματικές δομές και νομικές ρυθμίσεις που θα ανταποκρίνονται στοιχειωδώς στα βασικά χαρακτηριστικά των δημοκρατικών και κοινοβουλευτικών καθεστώτων.

Αλλά, προϋπόθεση και συστατικό στοιχείο της οργάνωσης, τέτοιων πολιτικών συστημάτων είναι η ύπαρξη πολλών κομμάτων, ο πολυκομματισμός, θεσμός κατοχυρωμένος συνταγματικά. Ωστόσο, πέρα από τις νομικές ρυθμίσεις υπάρχει το πρόβλημα της οργάνωσης σε κόμματα των πολυάριθμων αντιπολιτευτικών ομάδων που εμφανίστηκαν και που σύντομα θα κληθούν να διεκδικήσουν την ψήφο του λαού σε ελεύθερες εκλογές, πολλές από τις οποίες έχουν κιάλας καθοριστεί.

Οι δυσκολίες συγκρότησης πολιτικών κομμάτων, ικανών να διεκδικήσουν μερίδιο της εξουσίας είναι προφανείς. Ποικίλλουν βέβαια από χώρα σε χώρα. Γιατί δεν έχουμε να κάνουμε μόνο με διαφορετικές πολιτικές παραδόσεις αλλά και γιατί οι ίδιες οι διαδικασίες των επαναστατικών αλλαγών δημιούργησαν τις συνθήκες για διαφορετικές πολιτικές ομαδοποιήσεις και παντός είδους πολιτικές πλατφόρμες.

Επικρατεί προς το παρόν μία πανσπερμία πολιτικών οργανώσεων σε κάθε χώρα αλλά και μία σύγχυση ιδεολογικών ορίων. Πρόκειται για φαινόμενο απόλυτα κατανοητό και φυσιολογικό όταν η ελεύθερη έκφραση και συλλογική πολιτική οργάνωση των πολιτών ήταν ανύπαρκτες για τόσες δεκαετίες.

Η διαμόρφωση εκλογικού συστήματος και η διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών, η λειτουργία των νέων πολιτικών συστημάτων θα δημιουργήσει σταδιακά και τις συνθήκες μέσα στις οποίες θα μορφοποιηθούν τελικά τα κύρια πολιτικά ρεύματα με σαφή και ευδιάκριτα τα ιδεολογικά όρια και τις πολιτικο-ιδεολογικές κατευθύνσεις.

Στο φάκελο, προσπαθούμε να καταγράψουμε τις κυριότερες πολιτικές δυνάμεις όπως φαίνεται να διαμορφώνονται στις χώρες αυτές, μολονότι η κατάσταση εξακολουθεί να είναι εξαιρετικά ρευστή και οι πολιτικοί σχηματισμοί εξαιρετικά εύθραυστοι και προσωρινοί.

Γενικό χαρακτηριστικό της σημερινής κατάστασης αποτελεί η προσπάθεια επιβίωσης των κομμουνιστικών κομμάτων τα οποία μετονομάζονται, διασπώνται, προσπαθούν να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα για να επιβιώσουν εκλογικά και να διατηρήσουν κάποιο μερίδιο της εξουσίας.

Η πρώτη καταγραφή των νέων πολιτικών δυνάμεων στην οποία προχωρούμε είναι φυσικά ελλιπής. Τα κενά είναι πολλά. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι ο φάκελος θα αποτελέσει ένα χρήσιμο πρώτο βοήθησε για όσους θα ήθελαν να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις στις χώρες αυτές και τη διαμόρφωση των νέων πολιτικών δυνάμεων.

Θέλοντας απλώς να αποτελέσει έναν όσο το δυνατόν πιο πιστό οδηγό των βασικών πολιτικών δυνάμεων μάλλον παρά έναν λεπτομερή κατάλογο ο φάκελος περιέχει, όπου είναι δυνατόν, και ορισμένα στοιχεία για την ιδεολογικο-πολιτική συγγένεια των πολιτικών ομάδων με τις ήδη γνωστές πολιτικές ταξινομήσεις στη Δύση, χωρίς αυτό βέβαια να αποτελεί και ασφαλή δείκτη για το πραγματικό πολιτικό και ιδεολογικό στίγμα των πολιτικών αυτών σχηματισμών.

Ξεχωριστή περίπτωση αποτελεί φυσικά η Σοβιετική Ένωση με τα τεράστια οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει και τους κινδύνους για την ακεραιότητα της ένωσης που δημιουργούν τα εθνικιστικά κινήματα, κίνδυνοι που ανάγκασαν τον Γκορμπατσώφ να δείξει την στρατιωτική του πυγμή στο Αζερμπαϊτζάν. Οι συνθήκες των 200.000 διαδηλωτών στη Μόσχα στις 4 Φεβρουαρίου, το μεγαλύτερο πλήθος που γνώρισε η σοβιετική πρωτεύουσα από τη δεκαετία του 1920, βρήκαν την απήχσή τους στην κρίσιμη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΣΕ λίγες μέρες αργότερα, όπου ο Γκορμπατσώφ στην εισήγησή του μίλησε σαφώς για πολυκομματισμό, «σε κάποιο στάδιο». Αλλά η εμφάνιση για πρώτη φορά λαϊκής αντιπολίτευσης στους δρόμους πιθανόν να σημαίνει ότι αυτό «το στάδιο» δεν ανάγεται σε κάποιο απώτερο μέλλον.

Οι κραδασμοί της περεστρόικα

Η Σοβιετική Ένωση αποτελεί αναμφισβήτητα ειδική περίπτωση. Οι διαδικασίες πολιτικού μετασχηματισμού είναι σταδιακές. Η περεστρόικα ασθμαίνει υπό το βάρος των τεράστιων οικονομικών προβλημάτων, την πίεση της νομενκλατούρας και των συντηρητικών δυνάμεων. Δεν πρέπει φυσικά να διαφεύγει της προσοχής ότι οι επαναστατικές αλλαγές που συντελούνται στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης θα ήταν αδύνατες χωρίς το «πράσινο φως» του Γκορμπατσώφ, χωρίς τη δική του τόλμη στην εξωτερική πολιτική, χωρίς τη δική του φαντασία και αποφασιστικότητα.

Ήδη στην πρόσφατη ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΣΕ ο Γκορμπατσώφ στην εισήγησή του άφησε πολλά περιθώρια για κατάργηση του άρθρου 6 του Σοβιετικού Συντάγματος, που κατοχυρώνει την μονοκρατορία και το πολιτικό μονοπώλιο του ΚΚ. Εννοείται ότι η επιλογή της χρονικής στιγμής για το αποφασιστικό αυτό βήμα θα εξαρτηθεί από πολλούς παράγοντες και προ παντός από την ικανότητα του Γκορμπατσώφ να ενισχύσει τις διαδικασίες της περεστρόικα, να αλλάξει ριζικά το κόμμα και την πολιτική του κουλτούρα και να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο του λαού. Ωστόσο οι Βουλές της Λιθουανίας και Λεττονίας έχουν καταργήσει το άρθρο 6. Παρά τις δυσκολίες αυτές βήματα εκδημοκρατισμού του πολιτικού συστήματος έχουν γίνει. Και είναι αρκετά και προς την ορθή κατεύθυνση. Σαν τέτοιο θεωρείται ο τρόπος με τον οποίο διεξήχθησαν οι τελευταίες εκλογές για το Συνέδριο των Λαϊκών Αντιπροσώπων, όπου τις θέσεις διεκδίκησαν περισσότεροι του ενός επίσημου υποψηφίου και στις οποίες πολλοί κομματικοί υπέστησαν εκλογική πανωλεθρία. Επιπλέον οι εκλογές αυτές διεξήχθησαν σε συνθήκες ελευθερίας και πολιτικού διαλόγου.

Παρ' όλα αυτά η ριζοσπαστικότερη πτέρυγα των βουλευτών που εκλέχτηκαν, καθώς και μεγάλα τμήματα του πληθυσμού, όπως φάνηκε από την πρόσφατη τεράστια διαδήλωση στη Μόσχα, στρέφουν την πάλη τους για τα δημοκρατικά δικαιώματα στη συνταγματική κατοχύρωση του πολυκομματισμού.

Οι προσπάθειες για την εμβρυακή δημιουργία πολιτικών ομαδοποιήσεων και κομμάτων μπορούν να χωριστούν σχηματικά σε τρεις τομείς.

Κατ' αρχήν σε όλες τις Δημοκρατίες της Βαλτικής (Λιθουανία, Λεττονία, Εσθονία) υπάρχουν τα Εθνικά Μέτωπα των εθνικιστικών κινήματων που διεκδικούν πολιτική και οικονομική αυτονομία κι αποτελούν άμεση πρόκληση της κομμουνιστικής εξουσίας.

Λόγω συγγενών πολιτιστικών παραδόσεων και αντιλήψεων τα εθνικά αυτά κινήματα έχουν στενή συνεργασία μεταξύ τους και πορεύονται βάσει προσωπικού σχεδιασμού.

Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται τα κινήματα των λαών του Καυκάσου με έντονη την εμφύλια σύρραξη Αρμενίων και Αζέρων.

Στην τρίτη κατηγορία πρέπει να καταταχθεί η «αντιπολίτευση» των 350-400 βουλευτών της λεγόμενης Διαπεριφερειακής Ομάδας με επικεφαλής τους Γιέλτσιν, Ποπώφ και Αφανάσεφ. Οι περισσότεροι από τους βουλευτές αυτούς εξακολουθούν να είναι μέλη του ΚΚΣΕ και δρουν σύμφωνα με το καταστατικό του. Υπάρχουν όμως ενδείξεις ότι σύντομα η ομάδα αυτή θα προωθήσει την ίδρυση κόμματος. Η «αντιπολίτευση» κατηγορεί τον Γκορμπατσώφ σαν ισορροπιστή και «κεντρώο» και τον προτρέπει να επιταχύνει την εφαρμογή ενός πιο ριζοσπαστικού προ-

Σοβιετικός στρατός στο κέντρο του Μπακού.

γράμματος. Χαρακτηριστικές από αυτήν την άποψη είναι οι συγκρούσεις στην ολομέλεια της ΚΕ μεταξύ των ριζοσπαστών και των συντηρητικών μελών της.

Ωστόσο, ο άμεσος κίνδυνος για τον Γκορμπατσώφ προέρχεται από τα δεξιά. Έχει να αντιμετωπίσει όχι μόνο την κομματική και κρατική συντηρητική γραφειοκρατία αλλά κι όλες τις δεξιές - συντηρητικές δυνάμεις που απελευθέρωσε αναγκαστικά η πολιτική της περεστρόικα.

Αναβιώνει ακόμα και ο ρωσικός εθνικισμός με πατριωτικά συνθήματα, λόγω των κινδύνων διαμελισμού της Σοβιετικής Ένωσης. Ακόμα και η Ένωση Ρώσων Συγγραφέων κάνει εκκλήσεις για την προστασία της ρωσικής γλώσσας και κουλτούρας. Εκκλησία και συντηρητικές εθνικιστικές ρωσικές δυνάμεις δεν βλέπουν με καλό μάτι το δυτικό προσανατολισμό του Γκορμπατσώφ, το δυτικό πνεύμα που το θεωρούν σαν διαβρωτικό για τη ρωσική «πνευματικότητα» και κουλτούρα.

Η αντι-σημιτισμός έχει κάνει επίσης ενεργά την εμφάνισή του στο πρόσωπο της οργάνωσης Ραμπατ που έχει αρχηγό τον Ιγκόρ Σύχωφ, με ακραία εθνικιστικά και αντι-σιμητικά συνθήματα.

Μια άλλη δεξιά οργάνωση είναι το Ενωμένο Μέτωπο Εργατών με επικεφαλής τον Βλαντιμίρ Γιακούσεφ. Η οργάνωση, που αρνείται να αποκαλύψει τον αριθμό των μελών της, επιδιώκει να εκμεταλλευθεί τη δύσκολη οικονομική κατάσταση και την έλλειψη καταναλωτικών αγαθών για να αποκτήσει υποστήριξη στις τάξεις των Εργατών. Σχεδιάζει μάλιστα μεγάλη συγκέντρωση για τις 18 Φεβρουαρίου για «την υπεράσπιση του στρατού και της πατρίδας».

Μέσα από αυτές τις Συμπληγάδες πρέπει να πορευθεί ο Γκορμπατσώφ. Σαν κρίσιμο επόμενο χρονικό σημείο θεωρείται η άνοιξη, όταν η αναμενόμενη επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης και τα άδεια ράφια των καταστημάτων θα μπορούσαν να δώσουν ισχυρά όπλα στα χέρια των συντηρητικών να ανατρέψουν τον Γκορμπατσώφ.

Πέτρος Βαλτινός, - Β.Κ.

Ο Σύχωφ, αρχηγός της ρωσικής οργάνωσης Παμιατ.

Πολυμορφία και πολυχρωμία

Στο υπουργείο Εσωτερικών του Ανατολικού Βερολίνου είχαν καταχωρηθεί στις αρχές του Γενάρη οι τίτλοι δεκατριών πολιτικών κομμάτων και κινήσεων, αλλά τώρα πια προστίθενται στον κατάλογο δύο τουλάχιστον κόμματα την ημέρα. Ανεπίσημα στη χώρα υπάρχουν πάνω από 165 κόμματα και κινήσεις. Ασφαλώς δεν υπάρχει πιο επικερδής δραστηριότητα από το να ιδρύσεις ένα κόμμα και να περιμένεις την ανάλογη οικονομική υποστήριξη της Βόννης. Χωρίς χρήματα η πολιτική δεν γίνεται επάγγελμα — αυτό το γνώριζαν οι μέχρι τώρα προνομιούχοι του είδους, οι γραφειοκράτες του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος (ΚΚΓ) αλλά από τους μαθητευόμενους μάγους πολύ λίγοι θα περάσουν τις εξετάσεις της 18ης Μαρτίου¹. Πιο θεαματική εξέλιξη ίσως συνιστά η εμφάνιση των ακροδεξιών Ρεπουμπλικάνων στη χώρα, όπου, άρχισαν να ιδρύουν και επίσημα τοπικές οργανώσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο κύμα της ίδρυσης Ρεπουμπλικανικών οργανώσεων βάσης στη Λειψία αντέδρασε το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα ζητώντας να εφαρμοστεί απαρέγκλιτα ο νόμος της χώρας που ποινικοποιεί πολιτικές δραστηριότητες, που προάγουν το ρατσισμό και το ναζισμό².

Οι νέες οργανώσεις

Το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (SPD): Είχε στις αρχές του 1990 32.000 μέλη, στο τέλος του Γενάρη — μετά από 25 μέρες — έφθασε τα 700.000 μέλη. Ιδρύθηκε τη μέρα της πρώτης μεγάλης διαδήλωσης κατά του καθεστώτος Χόνεκερ στις 7 Οκτώβρη 1989 στο Βερολίνο από πρώην στελέχη του ΕΣΚΓ και ιερωμένους. Θεωρεί τον εαυτό του «συνεχιστή των ευρωπαϊκών σοσιαλιστικών και σοσιαλδημοκρατικών παραδόσεων». Πρώτος εκπρόσωπός του ο ιστορικός *Ιμπραήμ Μπέμε*, μέχρι το 1976 μέλος του ΕΣΚΓ. Το SPD είναι σήμερα η πιο δυναμικά αναπτυσσόμενη οργάνωση στην Ανατολική Γερμανία. Στους στόχους της περιλαμβάνονται «... μια οικολογικά προσανατολισμένη οικονομία της αγοράς με δημοκρατικό έλεγχο της οικονομικής εξουσίας...» ενώ «θεωρεί δυνατή την ένωση των δύο γερμανικών κρατών ενόσω ακόμα υπάρχουν οι δύο συνασπισμοί στην Ευρώπη».

Η Δημοκρατική Αφύπνιση (DA): Ιδρύθηκε στις αρχές Οκτώβρη από το δικηγόρο *Σνουρ*, τον ιερέα *Έππελμαν* και το λουθηρανό επίσκοπό της *Βυττεμβέργης Σέρλεμερ*. Στις 15 Δεκεμ-

βρίου έγινε το πρώτο συνέδριό της στη Λειψία όπου η αριστερή πτέρυγα απεχώρησε μαζί με τον *Σέρλεμερ*. Διαγράφηκαν οι όροι «σοσιαλισμός» και «δεύτερο γερμανικό» κράτος. Ο *Σέρλεμερ* και οι οπαδοί του προσχώρησαν στο Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, (ο πρώτος για να αποχωρήσει πάλι πριν πέντε ημέρες) ενώ ο *Σνουρ* και τα άλλα στελέχη της «Αφύπνισης» προσέγγισαν τη Χριστιανοδημοκρατική και τη Χριστιανοκοινωνική Ένωση της ΟΔΓ. Η «Αφύπνιση» πιστεύει στην κοινωνική «οικονομία της αγοράς» και ζητάει την άμεση ένωση των δύο γερμανικών κρατών.

Το κίνημα των πολιτών «Δημοκρατία τώρα»: (DJ) Ιδρύθηκε πολύ πριν από όλες τις αντικαθεστωτικές ομάδες και κινήσεις. Πρόκειται για συνασπισμό Χριστιανών και κριτικών μαρξιστών. Σύμφωνα με το πρόγραμμά της ο σοσιαλισμός «πρέπει να πάρει τη δημοκρατική μορφή που του αρμόζει». Στο προεκλογικό πρόγραμμα της κίνησης ωστόσο οι τόνοι είναι εντελώς διαφορετικοί. Εντύπωση κάνουν οι όροι «οικονομία της αγοράς» «πολιτική ενότητα των Γερμανιών». Για την ενότητα των Γερμανιών προτείνεται ένα χρονοδιάγραμμα με τρεις φάσεις που καταλήγει σε διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

Το «Νέο Φόρουμ» (NF): Η οργάνωση που συνδέθηκε περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη με την εξέγερση του φθινοπώρου αριθμεί 200.000 μέλη αλλά η δύναμή της είναι και η αδυναμία της. Το πρόσφατο συνέδριό του «Φόρουμ» στο Βερολίνο αποφάσισε να παραμείνει μια κίνηση πολιτών και να μη μετατραπεί σε κόμμα. Στο πρόγραμμά του το «Νέο Φόρουμ» ζητά μια «κοινωνία αλληλεγγύης» με δικαιοσύνη και πλουραλισμό σε μια οικολογικά προσανατολισμένη «οικονομία της αγοράς».

Προτείνει να λυθεί το γερμανικό πρόβλημα με δημοψήφισμα. Πριν από τρεις εβδομάδες το «Φόρουμ» γνώρισε τη σοβαρότερη κρίση του με την αποχώρηση μιας μεγάλης ομάδας εργατικών στελεχών του που σχημάτισαν στην πόλη Καρλ Μαρξ Σταντ το «Κόμμα του Γερμανικού Φόρουμ» που θα συνεργαστεί στη συμμαχία της Δεξιάς.

Οι Πράσινοι (GP): Ιδρύθηκε σχετικά αργά, στα τέλη του Νοέμβρη. Υποστηρίζει ότι η Ανατολική Γερμανία θα πρέπει να εξασφαλίσει το δικό της αυτόνομο, οικολογικά προσανατολι-

Απο τις τεραστίες διαδηλώσεις στην Ανατολική Γερμανία.

σμένο δρόμο ανάπτυξης, αλλά δεν αποκλείει την ένωση των Γερμανιών στα πλαίσια του «Ευρωπαϊκού σπιτιού». Για τις ανάγκες του προεκλογικού τους αγώνα οι «πράσινοι» της ΟΔΓ τους έχουν διαθέσει 100.000 μάρκα.

Η «Ενωμένη Αριστερά» (VL): Τροτσκιστές, πρώην μέλη του ΕΣΚΓ, συνδικαλιστές και βετεράνοι του αντιφασιστικού αγώνα

συμμετέχουν σ' αυτή την οργάνωση που θέλει να μετατρέψει τη χώρα σε μια «δημοκρατία των συμβουλίων».

Οι καθεστωτικές οργανώσεις

Εκτός όμως από τις οργανώσεις που προήλθαν από τους κόλπους των αντικαθεστωτικών υπάρχουν και οι πρώην σύμμαχοι του ΕΣΚΓ στις κυβερνήσεις που κυβερνούσαν τη χώρα από το 1949:

Η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (CDU): Στις 15 Δεκεμβρίου, στο έκτακτο συνέδριό του, το κόμμα αυτό «έκοψε» με ό,τι το έκανε διαφορετικό από όλα τα άλλα Χριστιανοδημοκρατικά κόμματα της ηπείρου μας: Διαγράφηκαν οι λέξεις «σοσιαλισμός» και «σοσιαλιστική ιδιοκτησία». Το κόμμα υποστηρίζει μια κοινωνική και οικολογική οικονομία της αγοράς. Ο πρόεδρος του μέχρι τον Οκτώβρη *Γκαϊτινγκ*, είναι προφυλακισμένος για σωρεία οικονομικών σκανδάλων και κατάχρηση εξουσίας. Με πρωτοβουλία του νέου προέδρου *Ντε Μαίζερ* έχει ήδη ζητήσει να δημιουργηθεί συνασπισμός των συντηρητικών σχηματισμών ενόψει των εκλογών του Μάρτη με τις ευλογίες του Κολ. Προνομιακός σύμμαχος των Χριστιανοδημοκρατών, η **Γερμανική Κοινωνική Ένωση** ένας συνασπισμός δώδεκα κινήσεων που, πρόσκεινται στην Βαυαρική Χριστιανοκοινωνική Ένωση. Πρόεδρος του νεότευκτου αυτού οργανισμού ο ιερέας της περιφημής *Τομασκίρχε της Λειψίας Χανς Βίλελμ Έμπελιγκ*, που δηλώνει θαυμαστής του Φραντς Γιόζεφ Στράους.

Το Δημοκρατικό Κόμμα Αγροτών Γερμανίας (DBD): Έχει περίπου όσα μέλη και η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (115.000) κατέχει στο πρόσωπο του προέδρου του *Γκύντερ Μαλούντα* τη θέση του προέδρου της Βουλής αλλά δύσκολα θα αντιπροσωπευθεί στη Βουλή που θα προκύψει από τις εκλογές της 18ης Μαρτίου, αφού ήταν το κόμμα που στενότερα συνεργαζόταν με το καθεστώς Χόνεκερ.

Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα Γερμανίας (LDPD): Το κόμμα του προέδρου του Κρατικού Συμβουλίου *Μάνφρεντ Γκέρλαχ* υποστηρίζει το ξεπέραςμα της διαίρεσης της Γερμανίας. Την περασμένη εβδομάδα ο Γκέρλαχ για να μη χάσει προφανώς το τρένο των εξελίξεων πρότεινε να γίνει δημοψήφισμα για την ένωση των δύο Γερμανιών στις 2 Δεκεμβρίου —μέρα

των βουλευτικών εκλογών στην Ομοσπονδιακή Γερμανία. Το LDPD έχει δημιουργήσει με την παρουσία του πρόβλημα στους Φιλελεύθερους της Ομοσπονδιακής Γερμανίας που θα προτιμούσαν να ιδρύσουν ένα εντελώς νέο κόμμα ενόψει των εκλογών του Μάρτη. Αλλά το «Φιλελεύθερο Κόμμα» που ιδρύθηκε εδώ (FDP) ελάχιστους Ανατολικογερμανούς συγκινεί. Στην αλλαγή του προφίλ του κόμματος σημαντικό ρόλο θα παίξει η αλλαγή της ηγεσίας. Στη θέση του Γκέρλαχ που αποχωρεί, πρόεδρος αναλαμβάνει ο υπουργός Δικαιοσύνης στην κυβέρνηση *Χανς Μόντροου, Κουρτ Βύνσε*.

Το Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα (NDPP): Στο πρόγραμμά του δεν διαφέρει από τους άλλους σχηματισμούς. Προτείνει το σταδιακό σχηματισμό της Γερμανικής Ομοσπονδίας ως το 1995. Είχε μια ηγεσία βουτηγμένη στη διαφθορά μέχρι τον Οκτώβρη —ο πρώην πρόεδρος του κόμματος *Χομάν* είναι στη φυλακή— και δεν έχει καμία απολύτως βοήθεια από τη Δυτική Γερμανία.

Η υποχρέωση των πολιτικών κομμάτων να συγκεντρώσουν 15.000 υπογραφές για την κάθοδο των συνδυασμών σε όλη τη χώρα αλλά και η έλλειψη εκλογικού «πλαφόν» στην εκλογή βουλευτών θα επιφέρει συγκολλήσεις, αποσχίσεις, προσωρινές συμμαχίες διαμορφώνοντας διαφορετικά το πολιτικό τοπίο της χώρας τον επόμενο μήνα. Όλες πάντως οι πολιτικές δυνάμεις που αναφέρονται έχουν δεσμευθεί δημόσια ότι δεν πρόκειται να συνεργαστούν με το ΕΣΚΓ —Κόμμα Δημοκρατικού Σοσιαλισμού λέγεται από την περασμένη Κυριακή— μετά τις εκλογές.

Τ. Αναστασίου

1. Οι οργανώσεις που θα πάρουν μέρος στις εκλογές χρηματοδοτούνται γενναία από τη Βόννη. Το θέμα της οικονομικής βοήθειας από το εξωτερικό συζητήθηκε, το ΕΣΚΓ πρόβαλε την εύλογη αξίωση να απαγορευτεί η εξωτερική οικονομική βοήθεια στα κόμματα που θα πάρουν μέρος στις εκλογές, αλλά η άρνησή του να παραδώσει την τεράστια περιουσία του στην κοινωνία υπονόμευσε μια παρόμοια αξίωση.
2. Η ίδρυση Ρεπουμπλικανικών Οργανώσεων στη Λειψία αντιμετωπίστηκε με απάθεια από το ΕΣΚΓ, η εφημερίδα της Ελεύθερης Γερμανικής Νεολαίας παρουσίασε συνέντευξη από τον εκπρόσωπο των Ρεπουμπλικανών.

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ:

Η τέχνη του συμβιβασμού

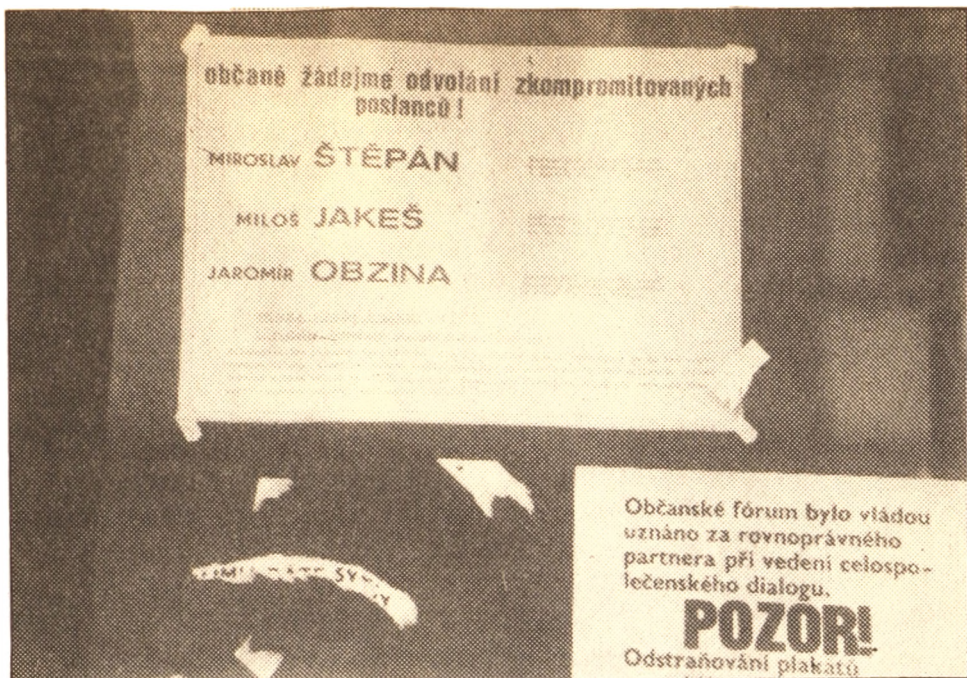
Οι εκλογές έχουν προγραμματισθεί για τον Ιούνιο και οι πολιτικές δυνάμεις βρίσκονται σε κατάσταση ρευστότητας και συνεχών ανακαλύψεων.

Η χώρα έχει βέβαια την πολιτική εμπειρία να επιφέρει ομαλά και

ειρηνικά της πολιτικές και θεσμικές αλλαγές, όπως με μεγάλη ωριμότητα, χωρίς αιματοχυσία, ο τσεχοσλοβακικός λαός κατάφερε να επιβάλλει ως πρόεδρο της χώρας τον πασίγνωστο συγγραφέα Βακλαβ Χάβελ και ως πρόεδρο της Βουλής τον Αλεξάντερ Ντούμπσεκ. Τηρήθηκαν έτσι οι ισορροπίες, μολονότι το ΚΚ έπαψε να έχει την πλειοψηφία στην κυβέρνηση. Αυτή η ισορροπία εγγυάται και την ομαλή μετάβαση σ' ένα σύγχρονα οργανωμένο δημοκρατικό καθεστώς και την ομαλή πορεία προς τις εκλογές.

Μια πρόσθετη απόδειξη της συμφωνημένης ομαλής πορείας αποτελεί το γεγονός, ότι πρόσφατα παραιτήθηκαν εκατό κομμουνιστές από τη Βουλή, που έχει 350 μέλη, για να αντικατασταθούν από ισάριθμους των κομμάτων της αντιπολίτευσης, ενώ συμφωνήθηκε επίσης ένα ανώτατο όριο συμμετοχής (40%) κομμουνιστών στον κρατικό μηχανισμό.

Στο χώρο των κατεστημένων πολιτικών κομμάτων, το ΚΚ με πρόεδρο τον πρώην πρωθυπουργό Αντάμετς, βρίσκεται σε περίοδο ανασύνταξης, περνώντας μεγάλη κρίση. Σύμφωνα με ορισμένα στοιχεία, από τις αρχές ακόμα του 1989 είχαν αποχωρήσει 130.000 από τα 1.700.000 μέλη του. Οι αποχωρήσεις συνεχίζονται καθώς έσπασε και το μονοπώλιο της εξουσίας του ΚΚ και κατά συνέπεια ο ολοκληρωτικός έλεγχος του κρατικού μηχανισμού. Το ΚΚ έχει ζητήσει ανοιχτά συγγνώμη από το λαό για το 1968 κι έχει αποκα-

Αυτοσχέδιες εφημερίδες της αντιπολίτευσης, όπου διακωμωδούνται πρωην ηγετικά στελέχη του κόμματος.

ταστήσει στελέχη «της άνοιξης». Είναι φανερό, ότι οι προσωπικότητες που ηγήθηκαν τότε του κινήματος εκδημοκρατισμού, συγκεντρώνουν τις συμπάθειες της βάσης του ΚΚ. Είναι χαρακτηριστικό ακόμα, ότι τον Δεκέμβριο ο Μλύναρ, μέλος της ΚΕ το 1968 που διέφυγε κατόπιν στον εξωτερικό, πέρασε στην εφημερίδα του κόμματος. Ήδη το ΚΚ προετοιμάζεται να αλλάξει και τίτλο και πολιτικό δόγμα στρεφόμενο προς τον δημοκρατικό σοσιαλισμό και συγκροτώντας επιτροπές για να εξετάσει το παρελθόν του. Ωστόσο, παρά της προσπάθειάς του, το ΚΚ δεν αναμένεται να συγκεντρώσει πάνω από το 15% των ψήφων στις εκλογές, σύμφωνα με ορισμένες δημοσκοπήσεις.

Σύμμαχο κόμμα είναι το Αγροτικό και ιδρύθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο. Το κόμμα εκπροσωπεί αγρότες και διευθυντές αγροκτημάτων που φοβούνται την απο-κολλεκτιβοποίηση. Έχει δυνατές ανάπτυξης, εφόσον οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αριθμούν

1.000.000 μέλη. Υπάρχουν έντονες διαφωνίες στους κόλπους του σχετικά με το θέμα της ιδιοκτησίας και τη στάση απέναντι στο ΚΚ.

Στην Αριστερά κατατάσσεται φυσικά και η Αναγέννηση (Obroda) όπου έχουν συσπειρωθεί διαγραμμένοι του ΚΚ. Το κόμμα ασπάζεται τις αρχές του δημοκρατικού σοσιαλισμού και συνεργάζεται με το Φόρουμ. Μολονότι η Obroda δεν φαίνεται να έχει πολλά μέλη, εν τούτοις στους κόλπους της συγκεντρώνει ονόματα κύρους όπως τον Ντούμπτσεκ, τον Γίρι Χάγκεκ κλπ. Αριστερά πρέπει να τοποθετηθεί και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, το οποίο είναι στην ουσία δορυφόρος του ΚΚ εδώ και 40 χρόνια και επανασυστήθηκε κατηγορώντας το ΚΚ για μαύρη εποχή δικτατορίας. Ηγέτης του ο Skoda. Αντίπαλο δέος της Αριστεράς είναι φυσικά το «Φόρουμ των πολιτών» που ξεκίνησε τις μεγάλες κινητοποιήσεις περίου και προώθησε τον Χάβελ στην προεδρία. Η χαλαρή, αντιγραφειοκρατική δομή του αποτελεί και το βασικό ελκυστικό του στοιχείο σε μια χώρα όπου επικρατεί ακόμα μεγάλο κυνισμός για την πολιτική.

Το Φόρουμ έχει απογυμνωθεί από ορισμένα σημαντικά στελέχη του που κατέλαβαν κυβερνητικές θέσεις, ενώ ταυτόχρονα διεξάγεται στις γραμμές του ζωηρή συζήτηση για το μέλλον του. Θα πρέπει να μετεξελιχθεί σε πολιτικό κόμμα ή να παραμείνει σαν ηθική, καθοδηγητική δύναμη κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου προς πλήρες δημοκρατικό καθεστώς; Η ευρύτητα των απόψεων που συνυπάρχουν στο Φόρουμ αποτελεί ένα από τα εμπόδια για την συγκρότησή του σε πολιτικό κόμμα. Η απήχησή του, πάντως, είναι μεγάλη και αναμένεται να κερδίσει τις εκλογές. Ήδη, ο επικεφαλής της προεκλογικής του εκστρατείας, Ούρμιταν, προχωρεί στη συγκρότηση περιφερειακών επιτροπών στήριξης του Φόρουμ.

Ανάμεσα σ' αυτές της πολιτικές δυνάμεις θα κριθεί και η εκλογική μάχη του Ιουνίου. Τα άλλα κόμματα — 51 έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα και ο αριθμός αυτός συνεχώς μεταβάλλεται — αποτελούν αόριστο στοιχείο. Την απάντηση θα δώσουν φυσικά οι εκλογές που θα γίνουν με ένα πολύπλοκο σύστημα απλής αναλογικής.

Μάρω Γεωργίου - Β.Κ.

ΠΟΛΩΝΙΑ:

Η πολιτική βεντάλια

Ακριβώς πριν ένα χρόνο, πέρσι το Φεβρουάριο, σε ένα κτίριο της επιβλητικής λεωφόρου Ujazdowski, στο κέντρο της Βαρσοβίας, άρχιζαν οι συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης ανάμεσα στους κομμουνιστές (κυβέρνηση) και την Αλληλεγγύη (αντιπολίτευση). Κανείς — ούτε ο **Λεχ Βαλέσα** στα πιο τρελλά

όνειρά του — δεν μπορούσε να φανταστεί πόσο καταλυτικές για το καθεστώς θα απέβαιναν αυτές οι συζητήσεις.

Οι εξελίξεις υπήρξαν σαρωτικές. Αντί ιστορικού συμβιβασμού το, επί σαράντα δύο χρόνια, κυβερνών κομμουνιστικό κόμμα «απεκόμισε» ιστορική ήττα. Τον Ιούνιο διεξήχθησαν οι πρώτες ελεύθερες εκλογές για την ανανέωση του συνόλου των μελών της Γερουσίας και του 35% των μελών της Βουλής (Δίαιτα). Καθολικός θρίαμβος των υποψηφίων της Αλληλεγγύης. Καθολική αποδοκιμασία των υποψηφίων του κόμματος. Άμεση συνέπεια: ο σχηματισμός μη κομμουνιστικής κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον **Ταντέους Μαζοβιέτσκι**, στενό συνεργάτη και σύμβουλο του **Λεχ Βαλέσα**.

Οι Πολωνοί το 1980, πολύ πριν από την εμφάνιση του **Μιχαήλ Γκορμπατσώφ**, τολμούν το αδιανόητο. Δημιουργούν την Αλληλεγγύη, το πρώτο ανεξάρτητο συνδικάτο στην Ανατολική Ευρώπη. Το καλοκαίρι του 1989 η Αλληλεγγύη αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας ενώ το κομμουνιστικό κόμμα παραδέχεται την πολιτική, κοινωνική, οικονομική και ηθική χρεωκοπία του καθεστώτος.

Πολυάριθμα κόμματα έχουν ήδη δημιουργηθεί, καθώς η Πολωνία διανύει τον όγδοο μήνα από την αποκατάσταση των πολιτικών ελευθεριών. Όλα προετοιμάζονται πυρετωδώς για τις δημοτικές εκλογές του ερχομένου Ιουνίου. Θα αναφερθούμε στα σημαντικότερα.

Επιτροπή Πολιτών της Αλληλεγγύης

Με αυτό τον τίτλο συμμετείχε στις περαινές εκλογές η Αλληλεγγύη, η οποία συσπειρώνει στους κόλπους της τη συντριπτική πλειοψηφία των Πολωνών. Αποτελεί ουσιαστικά το μόνο πολιτικό χώρο που εμπνέει εμπιστοσύνη στον κόσμο. Το κύρος της είναι αδιαμφισβήτητο. Χαρακτηριστικό είναι ότι παρά την τρομερή οικονομική κρίση — η χώρα βρίσκεται στα πρόθυρα της πτώχευσης — και παρά τα αυστηρότατα οικονομικά μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση του **Ταντέους Μαζοβιέτσκι** στις αρχές Ιανουαρίου, οι Πολωνοί δίνουν πίστωση χρόνου στους ανθρώπους της Αλληλεγγύης. *Δεν μπορείς να κολυμπήσεις, λένε, χωρίς να βραχείς.*

Στο εσωτερικό της Αλληλεγγύης έχουν διαμορφωθεί ήδη διάφορες τάσεις και στο μέλλον δεν αποκλείεται να υπάρξει κάποια διάσπαση ή, καλύτερα, να δημιουργηθούν δύο πολιτικοί φορείς. Το ενδεχόμενο αυτό όμως κατά κανένα τρόπο δεν σημαίνει ότι η Αλληλεγγύη σπαράσσεται από έριδες ούτε ότι απειλείται η συνοχή της.

Ο **Λεχ Βαλέσα** είναι πάντα ο «*αγαπημένος ηλεκτρολόγος*» των Πολωνών. Η δημοτικότητά του παραμένει αμείωτη. Τον συναγωνίζονται τέσσερις στενοί συνεργάτες του, δοκιμασμένοι «φίλοι» από τις παλιές δύσκολες εποχές. Ο καθολικός, δημοσιογράφος, δημιουργός του σημαντικού περιοδικού «*Wież*» και νυν πρωθυπουργός **Ταντέους Μαζοβιέτσκι**. Ο διεθνούς κύρους ιστορικός, κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Αλληλεγγύης, **Μπρόνιαλαβ Γκέρμεκ**. Ο εκρηκτικός **Γιάτσεκ Κουρόν**, από τους ιδρυτές το 1976 της *Επιτροπής Κοινωνικής Αυτοάμυνας* (KOR), τώρα βουλευτής και υπουργός **Εργασίας** και **Κοινωνικής Πολιτικής**. Τέλος, ο χαρισματικός **Άνταμ Μίχνικ**, από τους ιδρυτές της KOR, πολιτικό «έτερον ήμισυ» του **Κουρόν**, βουλευτής και αρχισυντάκτης της εφημερίδας της Αλληλεγγύης «*Gazeta Wyborcza*».

Τα δύο σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

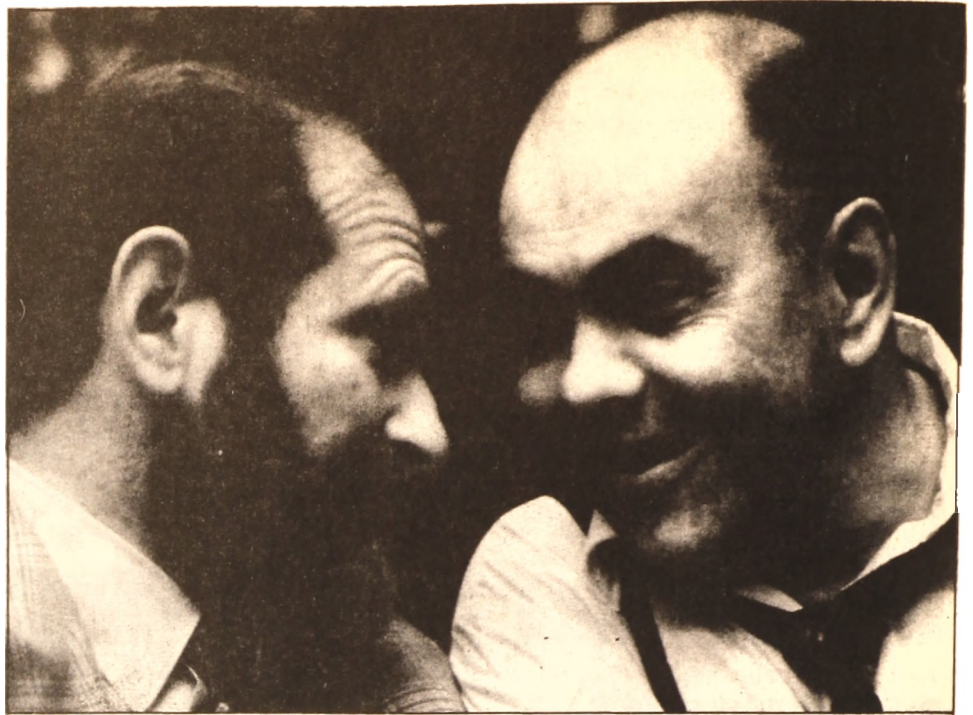
Και συνεκλήθη την 27ην Ιανουαρίου το ενδέκατο και έσχατο συνέδριο του κομμουνιστικού κόμματος. Και απεφάσισαν οι αντιπρόσωποι, εν ομοφωνία, την αυτοδιάλυσή του. Και εκ της αυτοδιάλυσεως προέκυψαν κόμματα δύο, αμφότερα σοσιαλδημοκρατικά. Τα καταστατικά τους ακόμη δεν έχουν δοθεί στη δημοσιότητα. Από τις δηλώσεις των εκπροσώπων τους όμως προκύπτει, ότι τα δύο νέα κόμματα απορρίπτουν τόσο το λενινιστικό όσο και το μαρξιστικό δόγμα. Ένα λεπτό σημείο που δεν έχει μέχρι στιγμής διευκρινισθεί είναι εάν τα δύο σοσιαλδημοκρατικά κόμματα θα διεκδικήσουν το μερίδιό τους από την τεράστια περιουσία του κομμουνιστικού κόμματος...

Πρόεδρος του ενός κόμματος είναι ο 35ετής **Αλεξάντερ Κβαζνιέφσκι**, υπουργός Αθλητισμού στην τελευταία κομμουνιστική κυβέρνηση του **Μιετσισλάβ Ρακόβσκι**, μοντέρνος γραφειοκράτης-μάντζερ, ο οποίος δηλώνει ότι οι «*οι ιδεολογίες δεν έχουν πλέον τη σημασία που είχαν κάποτε*». Προεξοφλεί μάλιστα την αποτυχία του κόμματός του στις δημοτικές εκλογές του Ιουνίου αλλά ελπίζει ότι μετά από ένα χρόνο, «*όταν θα έχουν κλείσει πολλά εργοστάσια και ο αριθμός των ανέργων θα είναι μεγάλος τότε οι Πολωνοί θα αντιληφθούν ότι η Αλληλεγγύη δεν μπορεί να λύσει όλα τα προβλήματα και θα μας πλησιάσουν*».

Ο **Ταντέους Φίσιμπαχ**, βουλευτής, είναι ο ηγέτης του δεύτερου σοσιαλδημοκρατικού κόμματος. Διατηρεί αρκετά καλές σχέσεις με τον **Λεχ Βαλέσα** από το 1980. Τότε ο **Φίσιμπαχ** ήταν γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματος στο Γκντάνσκ και υποστήριζε τους απεργούς της Αλληλεγγύης, πράγμα που του στοίχισε αρκετά. Στο αψε-σβήσε «μετετέθη» στη Φινλανδία για να καλύψει τη θέση... του εμπορικού ακολούθου.

Τα τρία αγροτικά κόμματα

Το πρώτο ονομάζεται **Πολωνικό Αγροτικό Κόμμα-Οντροτζένιαν**

Ο Μπρόνιαλαβ Γκέρμεκ με τον Γιάτσεκ Κουρόν.

(Αναγέννηση). Είναι το ένα από τα δύο κόμματα-δορυφόρους του αυτοδιαλυθέντος κομμουνιστικού κόμματος. Άγνωστον σε ποιάν αναγέννηση προσβλέπει.

Το δεύτερο, το **Πολωνικό Αγροτικό Κόμμα-Βιλλανόβσκα** (περιοχή πολύ κοντά στη Βαρσοβία), επανιδρύθηκε πρόσφατα. Αποτελεί την «*ιστορική συνέχεια*», όπως λένε οι εκπρόσωποί του, του προπολεμικού ομόνυμου κόμματος. Όπως και εκείνο έτσι και αυτό έχει στενές σχέσεις με την Εκκλησία.

Τρίτο το **Πολωνικό Αγροτικό Κόμμα - Σολινταρνόσκ** (λέξη της οποίας το νόημα, προφανώς, όλοι γνωρίζουμε). Οι πρώτες, παράνομες φυσικά, ομάδες αυτού του κόμματος δημιουργήθηκαν το 1980 από αγρότες που συνεργάζονταν με την Αλληλεγγύη.

Τα τρία αγροτικά κόμματα προσπάθησαν να διαμορφώσουν κοινό πρόγραμμα, ώστε να μπορέσουν να συνεργασθούν στις δημοτικές εκλογές. Διαφώνησε το τρίτο το οποίο θα συμπράξει με την Αλληλεγγύη. Τα άλλα δύο, το **Οντροτζένιαν** και το **Βιλλανόβσκα** εν τέλει κατέληξαν σε συμφωνία.

Πολωνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα

Παρά τον τίτλο του, είναι το μόνο πράγματι σοσιαλδημοκρατικής κατεύθυνσης κόμμα. Πρόεδρός του ο **Γιαν Ζόζεφ Λίποκι**, βουλευτής, κριτικός λογοτεχνίας, από τους ιδρυτές της KOR μαζί με τον **Γιάτσεκ Κουρόν** και τον **Άνταμ Μίχνικ**, προσωπικότητα για την οποία οι πάντες μιλούν με άπειρο σεβασμό. Το κόμμα αυτό δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα κοινωνικά δικαιώματα. Ο πρόεδρος του θεωρεί ότι ο διακρίσεις «*δεξιός*», «*αριστερός*» στερούνται ουσιαστικού περιεχομένου. «*Άλλού κρίνονται τα πράγματα*», υποστηρίζει, «*παραδείγματος χάριν στην ακεραιότητα και την εντιμότητα των πολιτών*».

Η Συνομοσπονδία της Ανεξάρτητης Πολωνίας

Χαρακτηριστικό αυτού του πολιτικού χώρου είναι ο έντονος εθνικισμός. Η KPN (από τα αρχικά της Συνομοσπονδίας) πλαισιώνεται από ελάχιστο κόσμο όμως κατορθώνει να κάνει αρκετά αισθητή την παρουσία της, π.χ. με θορυβώδεις μικροδιαδηλώσεις, καταλήψεις κτιρίων που ανήκουν (;) στο αυτοδιαλυθέν Κομμουνιστικό Κόμμα.

Υπάρχουν πολλά άλλα κόμματα και πολιτικές οργανώσεις, ελάχιστης όμως εμβέλειας και μηδαμινής σημασίας. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνεται το ονομαζόμενο, **Δημοκρατικό Κομμα**. Μαζί με το **Αγροτικό Οντροτζένιαν** ήταν επί σαράντα δύο χρόνια ο δεύτερος δορυφόρος, δήθεν άλλοθι του μονοκομματικού καθεστώτος.

Τέλος, ας σημειωθεί ότι στο νότο της Πολωνίας, στην Κρακοβία, δημιουργήθηκε η πρώτη κίνηση Πράσινων - Οικολόγων. Καθόλου τυχαίο αφού η Κρακοβία είναι μία από τις περισσότερο μολυσμένες πόλεις της Ευρώπης. Εδώ στην πρώτη πρωτεύουσα της Πολωνίας, το τοξικό νέφος που δημιουργεί το συγκρότημα εργοστασίων της Νόβα Χούτα υπονομεύει τη ζωή των κατοίκων. Πρώιμες γεννή-

σεις, υψηλός δείκτης παιδικής θνησιμότητας, χρόνιες βρογχίτιδες, άσθμα, καρκίνος του πνεύμονος. Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, ο μέσος όρος ζωής στην Κρακοβία είναι κατά τέσσερα χρόνια μικρότερος από ότι στην υπόλοιπη Πολωνία.

Τέτα Παπαδοπούλου

ΟΥΓΓΑΡΙΑ:

Στην τελική ευθεία

Η κατεδάφιση είναι ευκολότερη από την ανοικοδόμηση. Αυτό φαίνεται να ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ουγγαρίας που πάντα πρωτοστατούσε, στα λόγια και στην πράξη, σε κάθε μεταρρυθμιστική κίνηση στην Ανατολική Ευρώπη, αλλά σίγουρα θα αντιμετωπίσει δυσκολίες να κυβερνηθεί.

Περιέργως η Ουγγαρία, μολοντί άρχισε νωρίς την πορεία προς τον εκδημοκρατισμό και τον πλουραλισμό, κυβερνάται από αμιγή κυβέρνηση κομμουνιστών, οι οποίοι βέβαια έχουν αλλάξει τίτλο και πρόγραμμα. Ωστόσο ελέγχουν την γραφειοκρατία, διατηρούν μεγάλα περιουσιακά στοιχεία που υπολογίζονται σε 140 εκ. δολάρια, ελέγχουν την τηλεόραση και το ραδιόφωνο.

Από την άλλη μεριά είναι η μόνη χώρα της Ανατολικής Ευρώπης στην οποία τα πολιτικά κόμματα είναι νόμιμα εδώ και ένα χρόνο, η λογοκρισία έχει κι αυτή καταργηθεί πριν από πολύ καιρό και γενικά υπήρξε ικανό χρονικό διάστημα για την προεκλογική προετοιμασία των κομμάτων.

Είναι επίσης γεγονός ότι η Ουγγαρία από τον περασμένο Οκτώβριο κατοχύρωσε με συνταγματικές τροπολογίες τόσο το χαρακτήρα της ως Δημοκρατία με διάφορους θεσμούς όσο και τον πολυκομματικό χαρακτήρα του πολιτικού της συστήματος.

Ένα μήνα πιο πριν το κυβερνών Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ουγγαρίας (δηλ. το ΚΚ) σε έκτακτο συνέδριό του ενέκρινε με μεγάλη πλειοψηφία την αλλαγή του τίτλου του σε Σοσιαλιστικό Κόμμα. Το πρόγραμμά του προσαρμόστηκε αντίστοιχα σε ιδεολογικο-πολιτικές θέσεις που δεν απέχουν κατά πολύ από τη δυτική σοσιαλδημοκρατία.

Πριν το ιστορικό αυτό συνέδριο το κόμμα είχε περίπου 700.000 μέλη.

Η ηγετική φυσιογνωμία του σοσιαλιστικού, πλέον, κόμματος είναι ο Ίμρε Ποζγκάου, ο οποίος όμως αναγκάστηκε την περασμένη εβδομάδα να εγκαταλείψει τον έλεγχο της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου μετά από σκάνδαλο που έγινε γνωστό ως Γουώτεργκεπτ της Ουγγαρίας.

Αφορά την παγίδευση τηλεφώνων, τις παρακολουθήσεις κλπ., των κομμάτων της αντιπολίτευσης από την αστυνομία,

πράγμα που αποκάλυψαν με συγκεκριμένα στοιχεία τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Δεν είναι γνωστή η ακριβής εκλογική απήχηση των Ούγγρων πρώην κομμουνιστών και νυν σοσιαλιστών, λέγεται πάντως ότι κυμαίνεται μεταξύ 20 έως 25%, ποσοστό καθόλου ευκαταφρόνητο.

Κύριος αντίπαλος των Σοσιαλιστών είναι το Δημοκρατικό Φόρουμ (HDF), το μεγαλύτερο κόμμα της αντιπολίτευσης. Το κόμμα έχει κεντρο-δεξιό προσανατολισμό και εθνικιστικές τάσεις. Ηγέτης του, ο Γκιούλα Κοντολιάνι.

Το Φόρουμ βρίσκεται σε οξυτάτη επίσης διαμάχη με το έτερο μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης, το τρίτο σε δύναμη, τη Συμμαχία των Ελευθέρων Δημοκρατών (AFD), από τον περασμένο Νοέμβριο, όταν στο δημοψήφισμα που διεξήχθη σχετικά με το εκλογικό σύστημα και το χρόνο εκλογής του προέδρου της Δημοκρατίας, συνέπλευσαν με την κυβέρνηση. (Παρόλα αυτά το δημοψήφισμα κέρδισε η αντιπολίτευση).

Ο ηγέτης του Φόρουμ, Γιόζεφ Άνταλ

Από τη μεριά τους οι Ελεύθεροι Δημοκράτες κατηγορούν το Φόρουμ για αντι-σημιτισμό και υπερ-εθνικισμό. Οι Δημοκράτες στελεχώνονται από πολλά πολιτικά talenta —λέγεται ότι έχουν στελέχη για τρεις κυβερνήσεις— και πλαισιώνονται από νέους, γόνους κομματικών στελεχών, τεχνοκράτες και Εβραίους. Είναι το μόνο κόμμα που το πρόγραμμά του είναι «θατσερικού» χρώματος.

Τέλος, όσοι παλαιοί κομμουνιστές δεν δέχτηκαν να ακολουθήσουν τη νέα πορεία του κόμματος και συγκεκριμένα δύο μικρές ομάδες, ο σύνδεσμος Γιάνος Καντάρ και η ομάδα Φέρεν Μούνιχ, διατηρούν τον παλιό τίτλο του κόμματος και διεκδικούν την παρουσία του. Η απήχηση τους όμως δεν ξεπερνά το 2-3% του εκλογικού σώματος.

Το βασικό πρόβλημα, σύμφωνα με τη διάταξη των πολιτικών δυνάμεων σήμερα, είναι από ποιους θα κυβερνηθεί η χώρα μετά τις εκλογές εφόσον είναι πλέον μαθηματικώς βέβαιον ότι κανένα κόμμα δεν πρόκειται να έχει αυτοδυναμία. Δεν αποκλείεται να χρειαστούν 6 έως 7 κόμματα για να σχηματίσουν μια βιώσιμη κυβέρνηση συνασπισμού, η οποία όμως ακριβώς λόγω του μεγάλου αριθμού των κομμάτων θα έχει ταυτόχρονα και την τρωτή της πλευρά, τη στιγμή που έχουν διογκωθεί τα κρίσιμα οικονομικά προβλήματα της χώρας.

Β.Κ

Αμφίβολη πορεία

Το **Εθνικό Μέτωπο Σωτηρίας** κρατά τα ηνία της χώρας. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από το Μέτωπο το οποίο έδειξε ικανότητες πολιτικής κινητοποίησης των οπαδών του απ' όλη τη χώρα εναντίον ηγετών της αντιπολίτευσης στις αρχές του μήνα.

Το Μέτωπο ισχυρίζεται ότι δεν είναι κόμμα αλλά «*γνήσιο τέκνο της επανάστασης*», πρωτόγνωρος πολιτικός σχηματισμός, προϊόν ανάγκης. Υπόσχεται να οδηγήσει τη χώρα σε δημοκρατικές εκλογές. Χωρίστηκε πρόσφατα σε δύο μέρη: το ένα αποτελεί την προσωρινή κυβέρνηση ενώ το άλλο, η πολιτική πτέρυγα, ασχολείται αποκλειστικά με την προεκλογική προετοιμασία.

Ξεχωρίζουν στην ηγεσία του τρία στελέχη. Ο **Ίον Ιλιέσκου**, πολιτικό στέλεχος του ΚΚ, που απομακρύνθηκε το 1971. Σπούδασε στη Μόσχα και είναι απόφοιτος της Σχολής Κομματικών Στελεχών, συνομήλικος του Γκορμπατσώφ και συμφοιτητής του στο Πανεπιστήμιο της Μόσχας. Θεωρείται από πολλούς «άνθρωπος του Γκορμπατσώφ».

Ο εβραϊκής καταγωγής **Σύλβιο Μπρουκάν**, 74 ετών θεωρείται ο «εγκέφαλος» του Μετώπου. Διετέλεσε αρχισυντάκτης της «Σκινττία», επίσημου οργάνου του ΚΚ, ήταν υπεύθυνος της προπαγάνδας, καθηγητής της Σχολής Κομματικών Στελεχών και της «Σεκιουριτάτε». Υπηρέτησε ως πρεσβευτής στην Ουάσιγκτον, όπου και διαφοροποιήθηκε από το καθεστώς Τσαουσέσκου, υπογράφοντας την «επιστολή των έξι», μοναδική ίσως πράξη διαμαρτυρίας προσωπικτήτων εναντίον της τυρανίας του Τσαουσέσκου.

Ο **Πέτερ Ρόμαν** είναι ο νεότερος της τριάδα, 45 ετών, από μεγαλοαστική οικογένεια και σπουδαγμένος στη Γαλλία. Είναι πρόεδρος της κυβέρνησης. Ο αντιπρόεδρος **Ντουμίτρου Μαζίλου** παραιτήθηκε κατηγορώντας το Μέτωπο για «σταλινικές μεθόδους». Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχει διάκριση μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας. Και τις δύο εξουσίες ασκεί το Συμβούλιο του Μετώπου που αποτελείται από 145 μέλη. Αλλά τις κρίσιμες αποφάσεις παίρνει το Εκτελεστικό Γραφείο που αποτελείται από 10 μέλη.

Εξαιτίας των λαϊκών κινητοποιήσεων πριν λίγες μέρες το Μέτωπο αναγκάστηκε να καθίσει στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων με τριάντα ομάδες και κόμματα της αντιπολίτευσης.

Η συμφωνία που προέκυψε από τις συνομιλίες αυτές είναι αμφίβολο αν αφαιρεί την εκτελεστική δύναμη του Μετώπου ωστόσο επήλθε συμφωνία για την αύξηση του Συμβουλίου σε 180 μέλη, το οποίο μετονομάστηκε **Προσωρινό Συμβούλιο Εθνικής Ενότητας**.

Το ήμισυ των μελών του θα καλύψουν τρεις αντιπρόσωποι από κάθε ένα από τα τριάντα κόμματα της αντιπολίτευσης. Ο Μπρουκάν, δήλωσε πρόσφατα ότι είναι αδύνατο να μοιραστεί η εκτελεστική εξουσία ανάμεσα σε τριάντα κόμματα, πράγμα που διαψεύδει κατά τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο τους ισχυρισμούς της αντιπολί-

τευσης ότι «*έσπασε το μονοπώλιο της εξουσίας*» του Μετώπου. Ωστόσο ο ίδιος λίγες μέρες αργότερα, παραιτήθηκε από το αξιωμα του, λέγοντας ότι η πολιτική αρένα κυριαρχείται από προσωπικές φιλοδοξίες, καριερισμό και πολιτικό οππορτουισμό.

Από τα κόμματα της αντιπολίτευσης ισχυρό εμφανίζεται το **Εθνικό Κόμμα Αγροτών** του οποίου ηγείται ο **Κορνέλιου Κοπόσου**, 74 ετών. Άλλη προσωπικότητα είναι η **Ντόινα Κόρνεα**, αλλά δεν φαίνεται να έχει ιδιαίτερες πολιτικές ικανότητες. Το Αγροτικό Κόμμα θεωρείται από τους κυριότερους διεκδικητές της εξουσίας, όταν γίνουν οι εκλογές.

Ένα άλλο ισχυρό κόμμα της αντιπολίτευσης είναι το **Εθνικό Φιλελεύθερο Κόμμα**, το οποίο ισχυρίζεται ότι έχει 1 εκ. μέλη, αριθμός μάλλον υπερβολικός και αδύνατο φυσικά να ελεγχθεί. Εκτελεστικός του γραμματέας είναι ο **Σορίν Μποτέζ** που δηλώνει ότι όλοι μισούν τον κομμουνισμό όπως το διάολο.

Το **Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα** με πρόεδρο τον **Αντριάν Στεφανέσκου** είναι άγνωστο τι επιρροή έχει. Αλλά από τους πρώτους που εμφανίσθηκαν να συγκροτούν κόμμα είναι οι **Χριστιανοί** που ως τώρα έχουν δημιουργήσει δύο πολιτικές ομάδες.

Τα προγράμματα των κομμάτων της αντιπολίτευσης δεν διαφέρουν και πολύ. Είναι άλλωστε αδύνατο να εκτιμηθεί αντικειμενικά η λαϊκή τους απήχηση και η εκλογική τους επίδοση στις προσεχείς εκλογές, ελλείψει στοιχείων.

Ανάμεσα στα τριάντα κόμματα που διαπραγματεύθηκαν με το Μέτωπο τη συμμετοχή τους στο νέο Συμβούλιο, το οποίο θα ασκεί κατά κάποιο τρόπο τη νομοθετική εξουσία μέχρι τις εκλογές, συναντά κανείς και το **Οικολογικό Κόμμα**, το **Αντι-ολοκληρωτικό Φόρουμ** και τη **Δημοκρατική Ένωση Ούγγρων** της Ρουμανίας.

Παρά τους ισχυρισμούς και τη φαινομενική νίκη των κομμάτων της αντιπολίτευσης, που χαρακτηρίστηκε σαν «ιστορική στιγμή» το Μέτωπο φαίνεται προς το παρόν να κρατά όλους τους κρίσιμους ά-

σους στο πολιτικό παιχνίδι. Διαθέτει επιτροπές παντού, στις επαρχιακές πόλεις, στα χωριά, στις επιχειρήσεις και τα εργοστάσια. Ελέγχει από μία: Τη «**Ρομάνια Λιμπερα**», που είναι και η μοναδική αντιπολιτευτική φωνή στα μέσα ενημέρωσης.

Η συμφωνία του Μετώπου με τα κόμματα της αντιπολίτευσης φαίνεται να απομάκρυνε επί του παρόντος τις βίαιες συγκρούσεις στους δρόμους. Αλλά η κατάσταση είναι εύθραυστη και η πορεία δεν φαίνεται ούτε εύκολη ούτε σίγουρη.

Π.Μ. - Β.Κ.

Διαλυτικές τάσεις

Η ενότητα της Γιουγκοσλαβίας που δοκιμάζεται ήδη σκληρά στο Κοσσυφοπέδιο από την εξέγερση των Αλβανών δέχτηκε καινούργιο πλήγμα από την απόφαση του ΚΚ της Σλοβενίας να εγκαταλείψει τη λίσκα των Κομμουνιστών.

Το έκτακτο συνέδριο του κόμματος στη Λουμπλιάνα στις 4 Φεβρουαρίου αποφάσισε επίσης την αλλαγή του τίτλου σε *Δημοκρατικό Κόμμα Ανανέωσης*. Το πρόγραμμα που εγκρίθηκε είναι σαφώς δυτικό-ευρωπαϊκό. Το Συνέδριο ζήτησε επίσης τη νομιμοποίηση των κομμάτων της αντιπολίτευσης σ' όλη τη Γιουγκοσλαβία, τον τερματισμό των πολιτικών δικών, την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων και το διάλογο με τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Η κίνηση αυτή των κομμουνιστών της Σλοβενίας ήρθε σαν επακόλουθο της αποχώρησής τους από το συνέδριο του ΚΚ στο Βελιγράδι τον περασμένο μήνα σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για την προσπάθεια των Σέρβων να επιβραδύνουν το ρυθμό των πολιτικών μεταρρυθμίσεων.

Τοπικοί λόγοι υπαγόρευαν επίσης την κίνηση αυτή. Τον περασμένο Απρίλιο ο υποψήφιος του κόμματος για την προεδρία ηττήθηκε. Φέτος τον Απρίλιο διεξάγονται εκλογές στις οποίες συμμετέχουν πολλά κόμματα. Οι σοσιαλδημοκράτες, που στο πρόγραμμά τους περιλαμβάνουν την απόσχιση από την Ομοσπονδία, αναμένεται να έχουν μεγάλα κέρδη. Ένας πρόσθετος λόγος για το πρώην ΚΚ να κινηθεί προς την κατεύθυνση ανεξάρτητης στάσης. Επιπλέον οι σοσιαλδημοκράτες κατεβαίνουν στις εκλογές σε συνασπισμό με τον τίτλο «ΔΗΜΟΣ» στον οποίο συμμετέχουν άλλα τέσσερα κόμματα: η *Δημοκρατική Ένωση*, η *Αγροτική Ένωση*, οι *Χριστιανοδημοκράτες* και οι «*Πράσινοι*». Έτσι, η μάχη θα είναι σκληρή καθώς η Δημοκρατική Ανανέωση θέτει επικεφαλής της εκστρατείας της τον δημοφιλή Μίλαν Κούκαν.

Τον Απρίλιο θα διεξαχθούν εκλογές και στην Κροατία, όπου οι απόψεις των εκεί κομμουνιστών δεν απέχουν πολύ από τις απόψεις των κομμουνιστών της Σλοβενίας. Υποστηρίζουν ότι για να κρατηθούν στην εξουσία πρέπει να την μοιραστούν με μη κομμουνιστές. Μέχρι στιγμής έχουν εμφανισθεί δεκατρία κόμματα με χαρακτηριστικό στοιχείο την αναβίωση του Αγροτικού Κόμματος, του μεγαλύτερου δημοκρατικού κόμματος πριν τον πόλεμο. Το Αγροτικό Κόμμα, όπως το Σοσιαλδημοκρατικό, το Υπερεθνικό Ριζοσπαστικό και η Κρατική Κοινωνικο-Φιλελεύθερη Ένωση, κρατούν αποστάσεις από τους εθνικιστές, κι έχουν δημοκρατικό προσανατολισμό.

Εθνικιστικές τάσεις έχουν η Δημοκρατική Κοινότητα, η Αδελφική Κοινότητα και η Δημοκρατική Ένωση.

Στο Κοσσυφοπέδιο υπάρχει η Δημοκρατική Ένωση με πάνω από 100.000 μέλη, που είναι όλοι τους Αλβανοί.

Στη Βοϊβοδίνα, λειτουργεί η Δημοκρατική Κοινότητα των Ούγγρων

που κατηγορείται για εθνικισμό, ενώ η ηγεσία της αρκείται στο να υπογραμμίζει ότι αποτελεί απλώς ομάδα πίεσης. Ας σημειωθεί ότι στην περιοχή ζει ουγγρική μειονότητα που αριθμεί 400.000 άτομα, ή 20% του συνόλου του τοπικού πληθυσμού.

Στη Βοσνία δεν υπάρχουν κόμματα με εθνικό προσανατολισμό ενώ στο Μαυροβούνι το Δημοκρατικό Κόμμα, η Δημοκρατική Εναλλαγή και η Κοινωνικο-Φιλελεύθερη Ένωση έχουν γιουγκοσλαβικό προσανατολισμό.

Στη «Μακεδονία» το κίνημα για την Μακεδονική Δράση, που ιδρύθηκε στις 3 Φεβρουαρίου αποσκοπεί στην «πνευματική συνένωση όλων των Μακεδόνων» που ζούν εκτός Γιουγκοσλαβίας. Το κόμμα τάσσεται υπέρ του πολυκομματισμού και της δημοκρατίας, αλλά είναι προφανείς οι εθνικιστικοί του στόχοι.

Αντίθετα η Ένωση για τη Δημοκρατία έχει μάλλον γιουγκοσλαβικό προσανατολισμό ενώ το Μακεδονικό Σοσιαλιστικό Κόμμα συγκροτείται ουσιαστικά από τους πρώην κομμουνιστές ηγέτες της περιοχής που είχαν διωχθεί στη δεκαετία του '70.

Στη Σερβία επικρατεί φυσικά ο λαϊκιστής Μιλόσεβιτς που στις εκλογές του περασμένου Νοεμβρίου κέρδισε το 82% των ψήφων μολονότι το άθροισμα των ψήφων για όλους τους υποψήφιους

Ο Σέρβος λαϊκιστής ηγέτης Μιλόσεβιτς.

έφθασε συνολικά στο 104%. Εν πάση περιπτώσει, η ηγεσία του Μιλόσεβιτς άρχισε να δέχεται τα πυρά τόσο των τοπικών επιχειρηματιών για την πολιτική του μπούκοτάζ των προϊόντων της Σλοβενίας όσο και των διανοούμενων που τον υποστήριξαν αρχικά αλλά τώρα δυσπιστούν για τις δημοκρατικές του προθέσεις.

Ομάδα δικηγόρων στο Βελιγράδι ανακοίνωσε τον περασμένο μήνα τη γέννηση του Ριζοσπαστικού Κόμματος, ισχυρού πολιτικού κινήματος πριν τον πόλεμο. Ένα άλλο κόμμα που ανασυστήθηκε με Συνέδριο στις 3 Φεβρουαρίου είναι το Δημοκρατικό Κόμμα, το οποίο με πολλούς γνωστούς διανοούμενους και με ήπιες σερβικές θέσεις μπορεί να αποκτήσει μαζικότητα. Τέλος, η Σερβική Λαϊκή Αναγέννηση είναι εθνικιστικό κόμμα που ζητάει την επανένωση όλων των περιοχών στις οποίες ζουν Σέρβοι.

Σε επίπεδο Γιουγκοσλαβίας λειτουργεί εδώ κι ένα χρόνο η Ένωση για τη Γιουγκοσλαβική Δημοκρατική Πρωτοβουλία που δεν έχει στόχο τη μαζικότητα ούτε θέλει, προς το παρόν τουλάχιστο, να μεταβληθεί σε κόμμα. Συσπειρώνει πάνω από χίλιους διανοούμενους κι έχει γραφεία σε δεκαέξι πόλεις. Στοχεύει στη δημιουργία των προϋποθέσεων για το πέρασμα σ' ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα.

Μολονότι κόμματα και κινήσεις αναπτύσσονται σ' όλη τη Γιουγκοσλαβία και δημιουργούν ισχυρές πιέσεις για πολυκομματισμό και δημοκρατία εν τούτοις το βασικό ερώτημα συνίσταται στο αν η χώρα θα καταφέρει να διατηρήσει την πολιτική της ενότητα.

Π.Χ. - Β.Κ.

Οι ομάδες της αντιπολίτευσης

Η βασική συνιστώσα των αντιπολιτευτικών δυνάμεων στη Βουλγαρία είναι η Ένωση των Δημοκρατικών Δυνάμεων (ΕΔΔ) με επικεφαλής τον Ζέλιο Ζέλεφ. Οι οργανωμένες πολιτικές δυνάμεις και κινήσεις που συμμετέχουν σε αυτήν είναι οι εξής: η Γενική Εργατική Συνομοσπονδία «Ποντκρέπα», η οικολογική οργάνωση «Εκογκλάσνοστ», η Λέσχη για τη Διαφάνεια και τη Δημοκρατία, η Ανεξάρτητη Λέσχη για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η Λέσχη των διωχθέντων μετά την 9η Σεπτεμβρίου του 1944, η Ανεξάρτητη Επιτροπή για

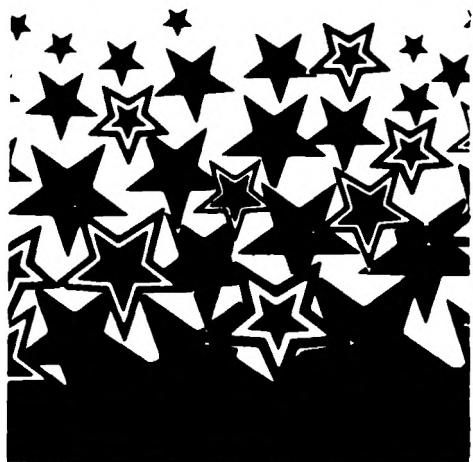
την προστασία των θρησκευτικών δικαιωμάτων, το Κίνημα της πρωτοβουλίας των πολιτών, η Βουλγαρική Αγροτική Λαϊκή Ένωση «Νικόλα Πετκόφ», το Εργατικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα (ενοποιημένο) και το Ριζοσπαστικό-Δημοκρατικό Κόμμα.

Η μεγαλύτερη οργάνωση στο χώρο της ΕΔΔ είναι το Συνδικάτο «Ποντκρέπα» και ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 1989 από 7 διανοούμενους που κατάγονταν από τη Φιλιππούπολη και τη Στάρα Ζαγκόρα. Δυο από τα ιδρυτικά της μέλη, ένα ζευγάρι ζωγράφων, απελάθηκαν αμέσως στην Αυστρία. Άλλα ιδρυτικά μέλη με σημαντικό ρόλο στις σημερινές πολιτικές εξελίξεις είναι ο πρόεδρος της Κωνσταντίν Τρέντσεφ, γιατρός από την Στάρα Ζαγκόρα, ο οικονομολόγος Τόντορ Γκάγκαλωφ, ο δημοσιογράφος και γραμματέας της οργάνωσης Πλάμεν Νταρακταϊέφ κ.ά. Στο ξεκίνημά της είχε το χαρακτήρα «συνδικάτου» των διανοούμενων για την προστασία των επαγγελματιών τους συμφερόντων. Την άνοιξη του '89 έκανε την πρώτη της δημόσια εμφάνιση όταν τα μέλη της πραγματοποίησαν διαδοχικές απεργίες πείνας για συμπαράσταση στον συγγραφέα Πέτερ Μανόλωφ, ο οποίος είχε κατηγορηθεί από το καθεστώς Ζίβκωφ ότι «προετοίμαζε την δια των όπλων ανατροπή του».

Μετά τη συμπαράσταση και σε άλλους αντιφρονούντες, η «Ποντκρέπα» με δήλωσή της καταδίκασε τις ενέργειες του καθεστώτος απέναντι στους μουσουλμάνους της Βουλγαρίας. Η δήλωση αυτή στοίχησε στους Τρέντσεφ και Γκάγκαλωφ 100 περίπου ημέρες κράτηση, ενώ όπως καταγγέλλουν οι ίδιοι υποβλήθηκαν σε ανακρίσεις υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών. Η υπόθεση αυτή, όσον αφορά το ποινικό της μέρος, μέχρι και σήμερα δεν έχει θεωρηθεί λήξασα...

Το Εθνικό Συμβούλιο της οργάνωσης συνέρχεται στις 16 Σεπτεμβρίου 1989, στο Βελίκο Τέρνοβο με αντικείμενο την επεξεργασία της προγραμματικής της διακήρυξης. Στο κείμενο ασκείται δριμεία κριτική στα ενσωματωμένα στον κρατικό μηχανισμό

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΔΔ

Ο χρόνος διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών έχει αναχθεί σε ουσιαστικό στοιχείο αντιπαράθεσης ανάμεσα στην κυβέρνηση και την αντιπολίτευση στη Βουλγαρία. Η κυβέρνηση επιμένει να διεξαχθούν το Μάιο, ενώ η αντιπολίτευση αντιπροτείνει το Νοέμβριο. Η πρώτη αφού αναβαπτίστηκε στην κολυμβήθρα του πρόσφατου συνεδρίου του ΒΚΚ διαβεβαιώνει τη δεύτερη ότι ο χρόνος για την προετοιμασία των κομμάτων επαρκεί, εννοώντας προφανώς τον εαυτό της. Τι απαντά η δεύτερη; Το ΑΝΤΙ είναι σε θέση να φέρει σήμερα στη δημοσιότητα το πρόγραμμα της Ένωσης των Δημοκρατικών Δυνάμεων για την «πορεία των πολιτικών μεταρρυθμίσεων».

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι ο «εκδημοκρατισμός της χώρας» και η «καθιέρωση ενός λειτουργικού κοινοβουλευτικού συστήματος», ενώ ο τελικός του σκοπός «συνίσταται στην εκλογή νέας Βουλής με δημο-

κρατικό τρόπο και μέσα από ελεύθερες εκλογές».

Στο εισαγωγικό μέρος του προγράμματος διατυπώνεται η θέση ότι «κανένας πολιτικός σχηματισμός δεν διαθέτει σαφές πρόγραμμα για την πορεία των πολιτικών εξελίξεων», συμπληρώνοντας ότι «λείπουν οποιεσδήποτε πολιτικές και νομικές εγγυήσεις για τον εκδημοκρατισμό. Η υπάρχουσα νομοθεσία, η μέχρι τώρα πολιτική πρακτική και το ήθος της εξουσίας δεν αποτελούν εγγύηση για κάτι τέτοιο. Μόνον η εκλογή μιας τέτοιας Βουλής μπορεί να αποτελέσει εγγύηση για την ανεπίστρεπτη και ανοδική πορεία του εκδημοκρατισμού».

Το πρώτο στάδιο για την εφαρμογή του προγράμματος διαρκεί έως τον Μάρτιο και έχει ως στόχο τη μερική ανανέωση της παρούσας Βουλής που χαρακτηρίζεται ως «υπάκουη μηχανή νομιμοποίησης των αποφάσεων της κομματικής ελίτ». Χρησιμοποιώντας με έξυπνο τρόπο τις σχετικές διατάξεις του Συντάγματος

και την ισχύουσα εκλογική νομοθεσία, η ΕΔΔ καλεί τα μέλη της, τους οπαδούς της και το λαό να λάβουν μέρος στις διαδικασίες ανάκλησης των βουλευτών εκείνων που είχαν διακριθεί για τη συνεργασία τους με το προηγούμενο καθεστώς και είναι ανάξιοι της λαϊκής εμπιστοσύνης.

Το δεύτερο στάδιο (Απρίλιος-Μάιος) είναι και το πιο ενδιαφέρον όσον αφορά τη στρατηγική της ΕΔΔ. Όπως τονίζει στο πρόγραμμά της θα φέρει προς συζήτηση και θα ζητήσει την ψήφιση 4 νομοσχεδίων, που θα διασφαλίζουν τις απαραίτητες πολιτικές και νομικές εγγυήσεις για την ομαλή πορεία του εκδημοκρατισμού.

Η «αναγνώριση και το καθεστώς λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων» θα είναι το αντικείμενο του πρώτου νομοσχεδίου. Ίσως προκαλεί εντύπωση στους αναγνώστες του περιοδικού ότι ζητείται η ψήφιση νόμου και όχι η αλλαγή του ισχύοντος, διότι απλού-

νισμό επίσημα συνδικάτα, σκιαγραφούνται οι ανεπάρκειες και τα αδιέξοδα της βουλγαρικής οικονομίας και διακηρύσσεται το δικαίωμα των εργαζομένων να «συγκροτούν οργανώσεις με δική τους πρωτοβουλία», όπως και το δικαίωμα της «εθελοντικής συμμετοχής».

Βασικές αρχές της «Ποντκρέπα» είναι η ανεξαρτησία από την κυβέρνηση και τις πολιτικές οργανώσεις για την πληρέστερη προστασία των συμφερόντων των μελών της και η δημοκρατική εσωτερική λειτουργία.

Η οργάνωση στην περίοδο του «Εκοφόρουμ» —Οκτώβριος '89— αριθμεί πλέον των εκατό μελών. Αργότερα μετονομάζεται σε Γενική Εργατική Συνομοσπονδία «Ποντκρέπα». Συγκροτείται σε εδαφική και παραγωγική βάση, διοικείται από δεκαπενταμελές ομοσπονδιακό συμβούλιο και ο αριθμός των μελών της —όπως δήλωσε στο ANTI ο Ντόντσο Ντόντσεφ, πρόεδρος του ανεξάρτητου Συνδικάτου των δημοσιογράφων— ανέρχεται σήμερα στα 100.000 άτομα. Η εργατική βάση της οργάνωσης είναι 10.000 περίπου, ενώ λειτουργούν ανεξάρτητες οργανώσεις στους μηχανικούς, τεχνικούς, δημοσιογράφους, οικονομολόγους, νομικούς, καλλιτέχνες κ.ά.

Στις 27 Δεκεμβρίου η «Ποντκρέπα» με δήλωσή της ζήτησε την παραίτηση της κυβέρνησης, το σχηματισμό μεταβατικής κυβέρνησης συνασπισμού και τη διάλυση των κομματικών οργανώσεων στους εργασιακούς χώρους.

Με πρωτοβουλία του δημοσιογράφου Μπορίς Σπάσωφ εκδόθηκε ένα φυλλάδιο με τίτλο «Αλλαγή», χωρίς όμως να υπάρξει συνέχεια αφού ο Σπάσωφ ανέλαβε εκπρόσωπος Τύπου της ΕΔΔ. Τη σκυτάλη παρέλαβε το Συνδικάτο των Δημοσιογράφων εκδίδοντας ένα άλλο έντυπο με τίτλο «Θέση». Το έντυπο λόγω της ανύπαρκτης υλικότεχνικής υποδομής θυμίζει εκδόσεις των παράνομων φοιτητικών οργανώσεων κατά την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα. «Σκεφτόμαστε να ανοίξουμε ένα δια-

Δύο από τους ηγέτες της αντιπολίτευσης: ο Πέτερ Μπερόν και ο Ζέλιο Ζέλεφ.

φημιστικό γραφείο και τα κέρδη να διοχετεύονται για τη συγκέντρωση των απαραίτητων μέσων ώστε η έντυπη μας δραστηριότητα να είναι πιο ευπρεπής και λειτουργική» μας δήλωσε ο Ντόντσο Ντόντσεφ.

«Η προτεραιότητα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων επηρεάζει σημαντικά την ταυτότητα και τη δράση της "Ποντκρέπα". Είμαστε κάτι σαν την πολωνική "Άλληλεγγύη", τηρουμένων βέβαια των αναλογιών» θα μας πει ο ίδιος.

Η Λέσχη για την υποστήριξη της «γκλάσνοστ» και της «περεστρόικα» συγκροτήθηκε στις 3 Νοεμβρίου του 1988 από εκατό

στατα παρόμοιος νόμος δεν υπάρχει. Όταν οι διάφορες πολιτικές οργανώσεις απευθύνθηκαν στα δικαστήρια, ζητώντας να αναγνωρισθούν, τους δόθηκε η απάντηση ότι κάτι τέτοιο είναι αδύνατον λόγω «έλλειψης σχετικής νομοθεσίας». Όταν οι δικηγόροι ξεπέρασαν την έκπληξή τους, έψαξαν το θέμα και επανήλθαν ρωτώντας με ποιο τρόπο το ΒΚΚ ή τα επίσημα συνδικάτα έχουν αναγνωρισθεί και λειτουργούν νόμιμα, τους απαντήθηκε ότι δεν υπάρχει δικαστική απόφαση για κάτι τέτοιο. Η περίπτωση αυτή δίνει μία εικόνα τι εννοεί η αντιπολίτευση όταν εκτός των άλλων έχει ως πρωταρχικό αίτημα τη «θέσπιση κράτους δικαίου».

Ο νόμος λοιπόν αυτός θα πρέπει να προβλέπει τον τρόπο αναγνώρισης των κομμάτων υπό την ιδιότητα νομικού προσώπου, την ισότιμη πρόσβαση τους στα μέσα ενημέρωσης και στη χρήση των τυπογραφικών μονάδων. Με το νόμο αυτό θα καταργηθούν οι

περιορισμοί στην ατομική και συνεταιριστική εκδοτική δραστηριότητα, θα απαγορευθεί η λειτουργία κομματικών οργανώσεων στους εργασιακούς χώρους και θα διακοπεί η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό, όπου το ΒΚΚ έχει να επιδείξει σημαντικές «επιδόσεις».

Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και το πρακτορείο ειδήσεων θα περάσουν στον άμεσο έλεγχο της Βουλής, η οποία και θα εκλέγει τις διοικήσεις.

Το δεύτερο νομοσχέδιο θα είναι προσωρινής διάρκειας και θα αφορά τον εκλογικό νόμο με τις εξής βασικές διατάξεις: καθιέρωση του πολυκομματικού συστήματος, θέσπιση αναλογικού εκλογικού συστήματος και θεσμοθέτηση του «ασυμβίβαστου» της βουλευτικής ιδιότητας με την κατοχή κυβερνητικής ή κρατικής θέσης.

Οι «αλλαγές στον ποινικό κώδικα της Βουλγαρίας» αφορούν το τρίτο νομοσχέδιο με σημαντικότερη διάταξη την α-

ποινικοποίηση των πολιτικών πράξεων, με εξαίρεση την προπαγάνδη της βίαιης ανατροπής της νέας συνταγματικής τάξης.

Τέλος, το τέταρτο νομοσχέδιο θα αφορά άμεσες εκλογές στο Σύνταγμα της χώρας, ώστε να εξαλειφθούν τα συνταγματικά εμπόδια για τον εκδημοκρατισμό της χώρας. Μεταξύ άλλων προβλέπεται η κατάργηση του σχετικού άρθρου που επιβάλλει το μονοπώλιο της κομμουνιστικής ιδεολογίας στην επιστήμη, την παιδεία και τον πολιτισμό, όπως και αυτού που απαγορεύει τη λειτουργία πολιτικών οργανώσεων που αντιτίθενται στο σοσιαλιστικό σύστημα.

Από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο θα διαρκέσει το τρίτο στάδιο, εντός του οποίου θα πρέπει να αυτοδιαλυθεί η Βουλή και να προκηρυχθούν οι εκλογές σε διάστημα 4-5 μηνών. Ωστόσο —όπως επισημαίνεται στο πρόγραμμα— η Βουλή θα εκπληρώσει τις λειτουργίες της έως την εκλο-

γή του νέου Σώματος.

Αφού λοιπόν διεξαχθούν οι βουλευτικές εκλογές, περίπου το Νοέμβριο, αρχίζει και το τέταρτο στάδιο. Συγκεκριμένα, εκτός της κυβέρνησης που θα προκύψει, η ΕΔΔ θα ζητήσει την επεξεργασία νέου Συντάγματος, του τέταρτου κατά σειράν, αφότου απελευθερώθηκε η Βουλγαρία από την οθωμανική αυτοκρατορία. Το πρώτο, που είναι γνωστό ως το Σύνταγμα του Τέρνοβου, συντάχθηκε το 1879, λίγο μετά την απελευθέρωση. Το Σύνταγμα αυτό καταργήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 1947 όταν ψηφίστηκε το «Σύνταγμα του Δημητρώφ». Το ισχύον Σύνταγμα, εγκρίθηκε ύστερα από δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 16 Μαΐου 1971. Ωστόσο, πριν 2 χρόνια η παρούσα Βουλή είχε εκλέξει μια επιτροπή με πρόεδρο τον Τοντόρ Ζίβκωφ για τη μερική αναθεώρηση του ισχύοντος Συντάγματος. Η επιτροπή αυτή μέχρι την πρόσφατη ανατροπή του Ζίβκωφ δεν είχε συνέλθει καν σε πρώτη συνεδρία.

N. X.

«Κυπατζήδες, πάρτε τους γκασμάδες»
Στιγμιότυπο από διαδήλωση της αντιπολίτευσης.

περίπου διανοούμενους. Όπως μας δήλωσε ο πρόεδρος της, Πέτκο Σιμεόνωφ, τα μέλη της Λέσχης έθεσαν ως βασικό στόχο να «παρέμβουν για την υλοποίηση αυτών που εξήγγειλε κάθε τόσο η διπρόσωπη εξουσία του καθεστώτος Ζίβκωφ, η οποία ενώ στα λόγια ήταν υπέρ της "περεστρόικα", έπραττε το ακριβώς αντίθετο».

Τα μέλη της Λέσχης προέρχονται κυρίως από το χώρο των κοινωνικών επιστημών και είχαν έλθει σε ανοικτή σύγκρουση στους χώρους εργασίας τους με το καθεστώς. Τα κατασταλτικά μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή περιελάμβαναν υπηρεσιακές και κομματικές κυρώσεις, παρακολουθήσεις, συλλήψεις και τα παρόμοια. Η σύγκρουσή τους συνολικά πλέον με το καθεστώς, οι καταλυτικές εξελίξεις που συνέβησαν στις άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και η στασιμότητα του γκορμπατσωφικού εγχειρήματος συνέβαλαν στο να εκπέσει από τον τίτλο της Λέσχης η «περεστρόικα» και να αντικατασταθεί με την «Δημοκρατία». Μέλη της είναι επώνυμοι πολίτες που συμμετέχουν ενεργά στις προσπάθειες για τον εκδημοκρατισμό της χώρας, γεγονός που προσδιορίζει και τον ρόλο που παίζει η Λέσχη στα πλαίσια της ΕΔΔ.

Η οικολογική οργάνωση «Εκογκλάσνοστ» ιδρύθηκε τον Απρίλιο του 1989 προκειμένου να αντιμετωπισθούν, μέσω της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, τα συσσωρευμένα περιβαλλοντικά προβλήματα που δημιούργησε το καθεστώς. Εξαιτίας της αυθαίρετης βιομηχανικής πολιτικής που ακολουθούσε σε συνδυασμό με τα μεγαλεπήβολα σχέδια του Ζίβκωφ και τις πολιτικές συμβατικές υποχρεώσεις του στο σύστημα της ΚΟΜΕΚΟΝ δεν μπορούσε να ανεχθεί την εκδήλωση οικολογικών ευαισθησιών και πολύ περισσότερο την παρουσία οργανωμένων οικολογικών κινήσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπισε την κινητοποίηση των κατοίκων της πόλης Ρούσε αλλά και όσων άλλων εξεδήλωσαν τη συμπάραστασή τους. Μεταξύ των οποίων ήταν και η Σόνια Μπάκιτς, σύζυγος του προέδρου της Βουλής Τόντορωφ, η οποία διεγράφη από το κόμμα ενώ ο σύζυγός της παραιτήθηκε από το Πολι-

τικό Γραφείο. Το πρόβλημα συνίσταται στη ρύπανση που προκαλεί το μεγάλο χημικό εργοστάσιο στην πόλη Γκιούργκεβο της Ρουμανίας, ιδιοκτησίας ΚΟΜΕΚΟΝ, που βρίσκεται στις όχθες του Δούναβη και από τη λειτουργία του μολύνονται τα νερά του ποταμού και η πόλη Ρούσε.

Η δημαγωγία του καθεστώτος φθάνει στο απώγειό της όταν τον Οκτώβριο του 1989 διοργανώνει στη Σόφια το «Εκοφόρομ», όπου συμμετείχαν αντιπροσωπείες από 33 χώρες και το οποίο δεν κατέληξε σε συμφωνία λόγω των σοβαρών αντιδράσεων που προέβαλε η Ρουμανία του Τσαουσέσκου. Δίνεται όμως η δυνατότητα στην «Εκογκλάσνοστ» να πληροφορήσει τις αντιπροσωπείες για τα όσα «καλά» συμβαίνουν στον τομέα του περιβάλλοντος και της Δημοκρατίας. Πολλές από τις αντιπροσωπείες δήλωσαν στις αρχές ότι θα αποχωρήσουν από το «Εκοφόρομ» εάν δεν σταματήσουν οι διώξεις. Στις 26 Οκτωβρίου η «Εκογκλάσνοστ» πραγματοποιεί συγκέντρωση στο κέντρο της Σόφιας. Η αστυνομία επεμβαίνει διαλύοντας τη συγκέντρωση και γεμίζοντας τις κλούβες. Οι συλληφθέντες οδηγούνται αρκετά χιλιόμετρα έξω από τη Σόφια και εγκαταλείπονται στους αγρούς. Αυτό θα πει οικολογική ενσωμάτωση...

Είναι η μόνη οργάνωση που έχει αναγνωρισθεί επίσημα ύστερα από συνεχείς προσφυγές στα δικαστήρια και πρόεδρος της είναι ο βιολόγος Πέτερ Μπερόν. Στους κόλπους της έχουν εκδηλωθεί σοβαρές διαφωνίες εάν θα μετεξελιχθεί ή όχι σε πολιτικό κόμμα. Στα τέλη Δεκεμβρίου μια ομάδα με επικεφαλής τον Αλεξάντερ Καρακατσάνωφ προχώρησε στη δημιουργία του κόμματος των Πρασίνων με πρόγραμμα, καταστατικό και διάθεση για κάθοδο στις εκλογές.

Φίλοι από τα παλιά

Αξιοσημείωτο στοιχείο στον πολιτικό χάρτη της Βουλγαρίας είναι η επανεμφάνιση πολιτικών κομμάτων που είχαν ιδρυθεί πριν από την 9η Σεπτεμβρίου και διαλύθηκαν κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου 1944-48. Ένα από αυτά είναι το **Δημοκρατικό Κόμμα** που ιδρύθηκε το 1895 από τον Πέτκο Καραβέλωφ και εξέφραζε τα μικρομεσαία στρώματα της Βουλγαρικής κοινωνίας. Το κόμμα αυτό συμμετείχε ενεργά στην πολιτική ζωή και υπέστη αρκετές διασπάσεις και μεταμορφώσεις. Κυβέρνησε τη χώρα είτε μόνο του (1908-1911) είτε συμμετέχοντας σε συνασπισμούς κομμάτων με σημαντικότερη τη μεταπολεμική περίοδο 1918-1919 και 1931-1934. Διαλύθηκε χωρίς καν την έκδοση δικαστικής απόφασης το 1947 από τη νέα εξουσία του Γκεόργκι Ντιμιτρώφ, την οποία αποκαλούσαν «κόκκινο φασισμό».

Μια επταμελής ομάδα πρωτοβουλίας συνέρχεται στις 19 Δεκεμβρίου στη Σόφια και εκδίδει την προγραμματική διακήρυξη του Δημοκρατικού Κόμματος με την οποία, «**αποκαθίσταται η νόμιμη δραστηριότητά του**». Στην ίδια διακήρυξη τονίζεται ότι «**θα συνδράμουμε στην οικονομική και πνευματική αναγέννηση της πατρίδας μας πάνω στις αρχές του ανθρωπισμού, της ελευθερίας και της δημοκρατίας**».

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η αναβίωση της **Αγροτικής Λαϊκής Ένωσης «Νικόλα Πετκώφ**», που διαλύθηκε με την καταδική σε θάνατο και την εκτέλεση του ομώνυμου ηγέτη της στις 23 Σεπτεμβρίου 1947. Ο Νικόλα Πετκώφ ήταν ένας από τους ηγέτες της ΑΛΕΒ κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου και πιστός κληρονόμος των αντιλήψεων του μεταρρυθμιστή αγροτιστή και λαϊκιστή Αλεξάντερ Σταμπολίνσκι. Το 1943 έγινε μέλος της εθνικής επιτροπής του Πατριωτικού Μετώπου και συμμετείχε στην πρώτη κυβέρνηση που συγκρότησε το Μέτωπο μετά την 9η Σεπτεμβρίου. Αποχώρησε από την κυβέρνηση τον Ιούλιο του '45 και τέθηκε επικεφαλής της αντιπολίτευσης. Η εκτέλεσή του σηματοδότησε και την εκτέλεση της αντιπολίτευσης στη Βουλγαρία.

Νίκος Χίος

εκδόσεις

ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 – τηλ. 36.02.007

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1958-1967

ΤΟΜΟΣ 9ος

ΟΙ ΓΕΡΟΝΤΙΣΣΕΣ ΚΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ 1958

ΕΝΑΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΜΙΚΡΕΣ ΠΙΝΕΛΙΕΣ 1959

ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ 1960

ΜΟΝΑΧΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ 1962

ΟΣΤΡΑΒΑ 1962

Η ΜΠΡΑΤΙΣΛΑΒΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΡΩΤΑΣ 1962

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ 1962

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΒΑΦΗ 1963

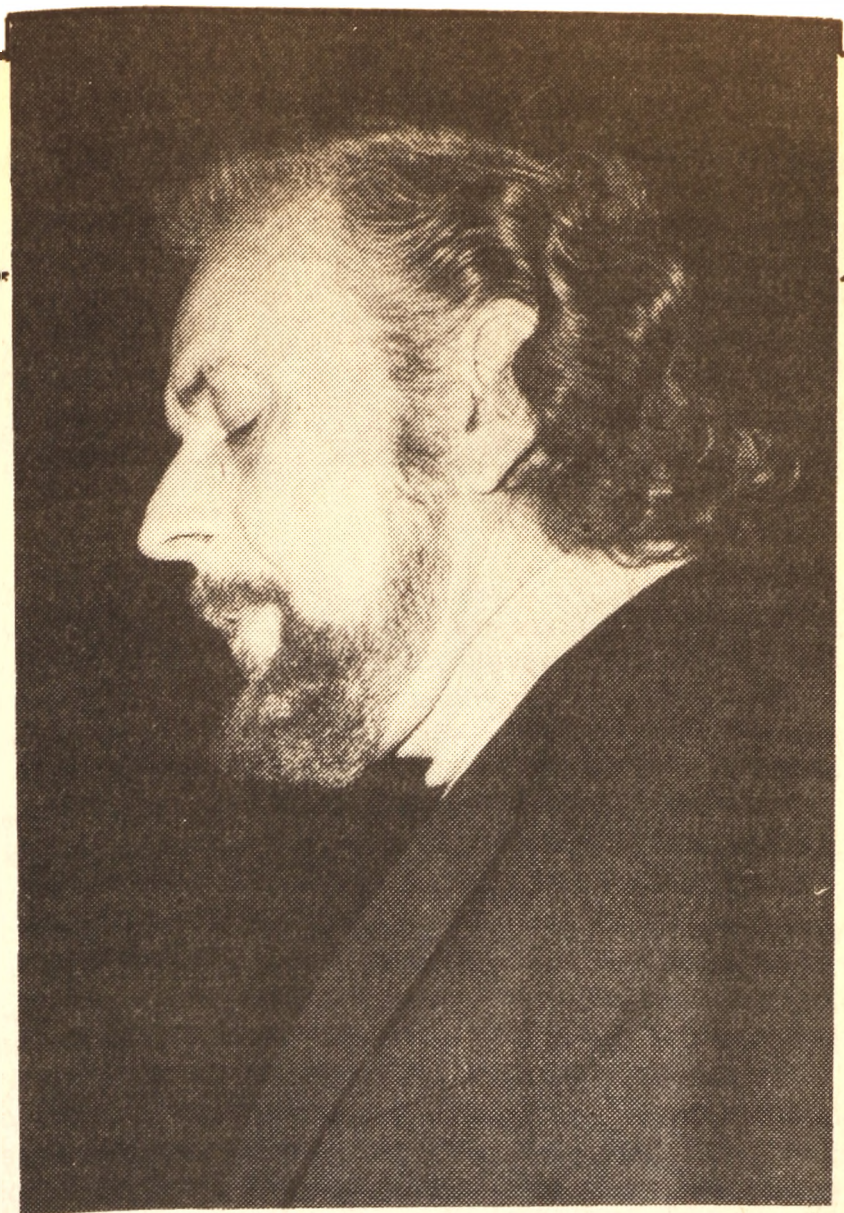
ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΕΙΡΑ ΠΡΩΤΗ 1957-1963

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΕΙΡΑ ΔΕΥΤΕΡΗ 1964-1965

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΣΕΙΡΑ ΤΡΙΤΗ 1961-1967

ΑΡΧΑΙΟ ΦΡΟΥΡΙΟ 1966

ΤΑΝΑΓΡΑΙΕΣ 1967

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1963-1972

ΤΟΜΟΣ 10ος

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ ΣΕΙΡΑ ΠΡΩΤΗ 1963-1965

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ ΣΕΙΡΑ ΔΕΥΤΕΡΗ 1968

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ ΣΕΙΡΑ ΤΡΙΤΗ 1969

ΠΕΤΡΕΣ 1968

ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑ 1968-1969

ΔΕΚΑΟΧΤΩ ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ 1968-1970

ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ ΚΑΙ ΣΚΑΛΑ 1970

Ο ΤΟΙΧΟΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΑΘΡΕΦΤΗ

1967-1971

ΘΥΡΩΡΕΙΟ 1971

ΠΑΡΟΔΟΣ 1971-1972

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

θ

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ι

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

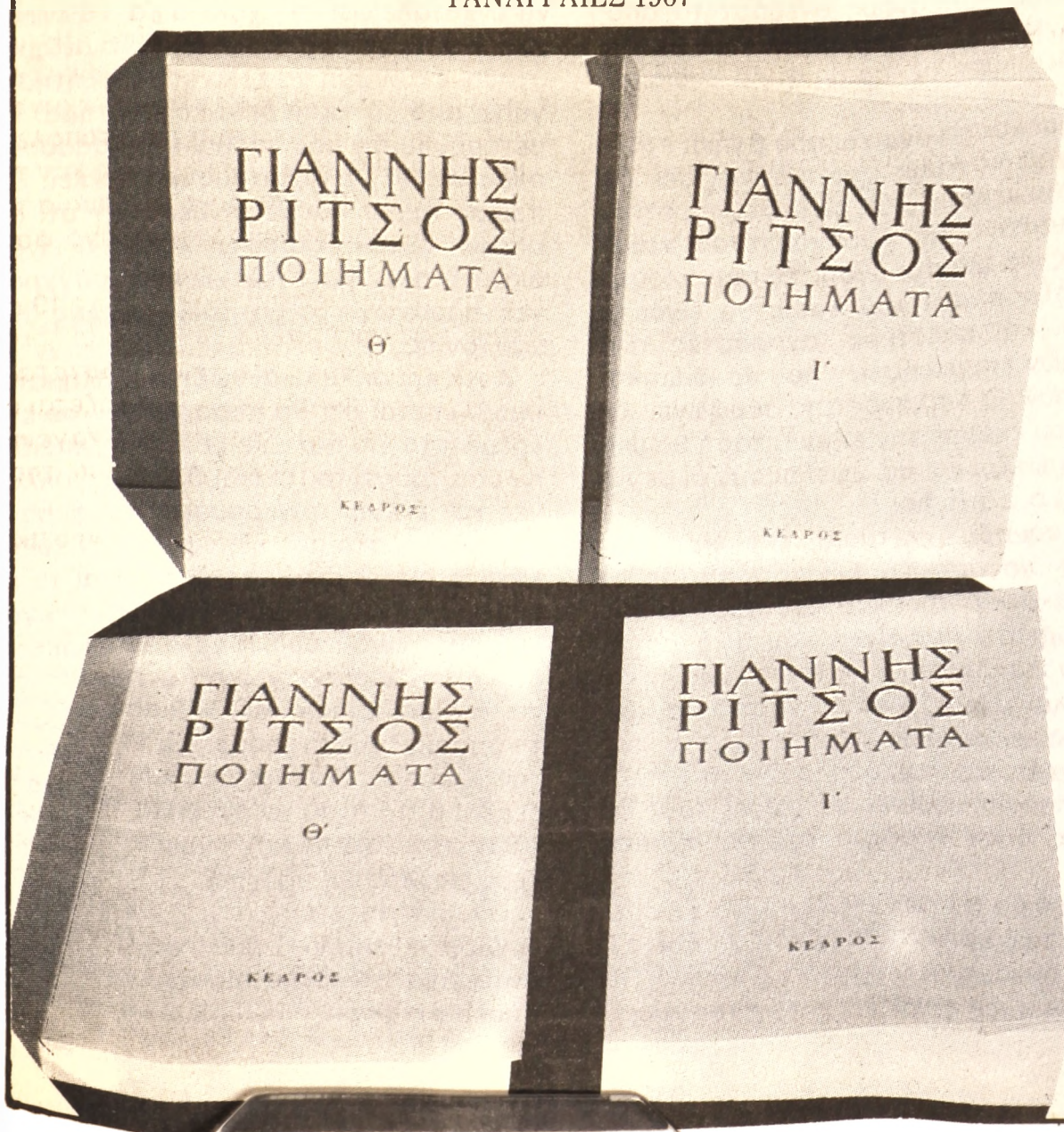
θ

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ
ΡΙΤΣΟΣ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ι

ΚΕΔΡΟΣ

ΡΟΥΜΑΝΙΑ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΑ ΕΞΟΥΣΙΑ

του Παντελή Μούτουλα

«Είναι όπως και πρώτα. Οι γονείς μου που είναι συνταξιούχοι κι έχουν ελεύθερο χρόνο, σηκώνονται νωρίς το πρωί και στήνονται στις ουρές. Αν βρουν κάτι ν' αγοράσουν, τρώμε. Αν όχι...».

Η νέα γυναίκα που μιλάει, ανήκει στη διανοήση του Βουκουρεστίου. Στο τμήμα του πληθυσμού που, όπως λέει η ίδια, δεν είχε τίποτα να πουλήσει στη μαύρη αγορά και γι' αυτό υπέφερε περισσότερο από κάθε άλλη κατηγορία Ρουμάνων στα χρόνια της δικτατορίας.

Η επανάσταση ανέτρεψε τη δικτατορία, αλλά άφησε ανέπαφο το δίκτυο της μαύρης αγοράς. Όσοι έχουν δολάρια και γνωριμίες εξακολουθούν να είναι προνομιούχοι. Η οικονομία βρίσκεται πάντα σε κρίση. Τα μεγαλεπήβολα έργα του παρελθόντος έχουν δυσθεώρητο κόστος απόσβεσης, το οποίο καλείται να πληρώσει ένας λαός που δεν παράγει. Στα εργοστάσια οι εργάτες σπαταλούν πολύτιμες ώρες συζητώντας για την πολιτική κατάσταση, στις υπηρεσίες οι προϊστάμενοι ασχολούνται αποκλειστικά με την αναζήτηση ερεισμάτων για να μην απολυθούν, στα λεωφορεία ελάχιστοι πληρώνουν εισιτήριο και στην πλατεία Νίκης όπου βρίσκεται το μέγαρο του Μετώπου Εθνικής Σωτηρίας, σχεδόν κάθε βράδυ γίνεται διαδήλωση οπαδών της αντιπολίτευσης.

Το Μέτωπο αντελήφθη έγκαιρα τη φθορά από την αποκλειστική νομή της εξουσίας και κατόρθωσε να πείσει τα κόμματα να συμμετάσχουν στη διακυβέρνηση της χώρας, ως τις εκλογές. Η πλειοψηφία του λαού έμεινε ικανοποιημένη από τη ρύθμιση, όπως κι από την καταδική σε ισόβια των τεσσάρων πρώην συνεργατών του δικτάτορα Τσαουσέσκου, αλλά η δυναμική μειοψηφία των διανοουμένων και των φοιτητών δύσκολα ξεγελιέται από τέτοιες εντυπωσιακές χειρονομίες της εξουσίας.

Προς το παρόν σοβαρός πολιτικός διάλογος διεξάγεται μόνο στα πηγαδάκια του μετρό και στις παρέες των διανοουμένων. Υλικό για συζήτηση υπάρχει άφθονο, καθώς αποκαλύπτονται κάθε μέρα νέες φρικαλεότητες του καθεστώτος Τσαουσέσκου. Στους κεντρικούς σταθμούς του μετρό τοιχοκολλήθηκε άρθρο που έγραψε ο ποδοσφαιριστής Μπελοντέντιτσι, γνωστός στους Έλληνες φιλάθλους από τη συμμετοχή του στην Εθνική Ρουμανίας. Ο Μπελοντέντιτσι αναφέ-

ρει ότι ο γιός του δικτάτορα, ο Νίκου, βίασε τη Νάντια Κομανέτσι όταν ήταν δεκαπέντε χρονών, ακριβώς δίπλα στην καμπίνα του ποδοσφαιριστή που άκουγε τις φωνές της αθλήτριας ανήμπορος να επέμβει.

Κανένα δημόσιο πρόσωπο δεν εξαιρείται από την κριτική. Αποδεικνύεται ότι οι κάτοικοι αυτής της χώρας παρακολουθούν με καταπληκτική προσοχή τα γενόμενα παρά το πέπλο μυστικότητας που έχει ρίξει μπροστά του το Μέτωπο. Αποδεικνύεται επίσης ότι ο λαός έχει μνήμη και αρνείται να συγχωρήσει τους όψιμους δημοκράτες, που τους γνωρίζει από παλιά. Με χαρακτηριστική ηρεμία και άνεση, απλοί άνθρωποι που ανήκουν σε νεοσύστατες οργανώσεις άμεσης δημοκρατίας ζητούν ανοιχτά στους δρόμους την παραίτηση ακόμη και υπουργών.

Μερικές φορές εφαρμόζεται ο γνωστός... βαλκανικός τρόπος συνεννόησης: Όλοι μαζί κι όποιος φωνάζει περισσότερο έχει δίκιο. Ακόμη και τότε όμως, οι απόψεις καταγράφονται με ακρίβεια στο μυαλό του συνομιλητή. Χλευασμοί δεν ακούγονται. Η ελευθερία έχει εξισώσει όλους τους Ρουμάνους ανεξάρτητα από φύλλο, ηλικία ή καταγωγή. Μιλούν με πάθος και ακούν με πραγματικό ενδιαφέρον.

Η μεσόκοπη γυναίκα, που βγήκε πρωί-πρωί με την τσάντα για να ψωνίσει, δε θέλει ιδιοκτησία γιατί είναι βέβαιη ότι οι συνεργάτες του προηγούμενου καθεστώτος και οι μαυραγορίτες που πλούτισαν στην πλάτη του λαού, θα είναι οι πρώτοι και καλύτεροι αγοραστής των κρατικών επιχειρήσεων που θα ιδιωτικοποιηθούν. Ο διπλανός της συμφωνεί: Οι νέοι που έκαναν την επανάσταση θα μείνουν απ' έξω και θα ωφεληθούν οι μεγάλοι και οι επιτήδιοι.

«Η αρμόδια επιτροπή του Μετώπου για τη διανομή της ξένης βοήθειας σε φάρμακα και τρόφιμα στα θύματα της σεκιουριτάτε μας δίνει σκάρτα και σάπια πράγματα», επιμένει η εικοσάχρονη κόπελα και μας δείχνει τα χαρτιά που βεβαιώνουν ότι τη δεύτερη μέρα της επανάστασης την πυροβόλησαν στο πόδι. «Η επιτροπή πρέπει να δώσει λόγο σε ποιους δίνει τρόφιμα πρώτης ποιότητας».

Ποιος θα την αναγκάσει όμως; Σε αυτή τη χαοτική κατάσταση κερδίζει όποιος έχει τη δύναμη να εκβιάσει για λύσεις. Παράδειγμα οι εργάτες των ανθρακωρυ-

χείων Βάλεα Ζιουλουι, τετρακόσια χιλιόμετρα από το Βουκουρέστι. Έλυσαν την απεργία τους μόνον όταν η κυβέρνηση υποσχέθηκε να καθιερώσει πενθήμερη και εξάωρη εργασία, πληρωμή υπερωριών για όσους δουλεύουν παραπάνω, κοινωνική και ιατρική περίθαλψη για όλους. Οι ρυθμίσεις θα ισχύσουν για όλα τα ανθρακωρυχεία. Από την πλευρά τους οι ανθρακωρύχοι δεσμεύτηκαν ότι ο όγκος της παραγωγής τους θα ικανοποιεί τις ανάγκες της χώρας.

Στις 22 Ιανουαρίου έγινε απεργία στο εργοστάσιο βαριάς βιομηχανίας IMGB του Βουκουρεστίου με αίτημα να απομακρυνθούν τα μέλη της διεύθυνσης που παραμένουν από τον καιρό της δικτατορίας και να εκλεγεί νέα διεύθυνση απευθείας από τους εργάτες, χωρίς τη μεσολάβηση της επιτροπής του Μετώπου Εθνικής Σωτηρίας.

Λίγες μέρες αργότερα, οι μαθητές των λυκείων διοργάνωσαν συλλαλητήριο στο Βουκουρέστι, ζητώντας να καταργηθούν οι εξετάσεις μεταξύ της πρώτης και της δευτέρας. Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα όποιος αποτύχει, υποχρεώνεται να εγκαταλείψει το σχολείο και να ενταχθεί αμέσως στην παραγωγή. Το αίτημα στάθηκε αφορμή να ξεκινήσει συζήτηση γύρω από το εκπαιδευτικό σύστημα. Η μεταρρύθμιση που επέβαλε ο Τσαουσέσκου το 1977 ελάχιστους ικανοποιεί. Οι περισσότεροι Ρουμάνοι θεωρούν ότι οι απόφοιτοι των «κλαδικών λυκείων» είναι ακατάλληλοι να στελεχώσουν σύγχρονες παραγωγικές μονάδες υψηλής τεχνολογίας.

Αυτά και άλλα ακανθώδη προβλήματα προβλέπεται ότι θα παραμείνουν σε εκκρεμότητα για πολύ καιρό ακόμη, επειδή η λύση τους απαιτεί διαρθρωτικές αλλαγές και ενέχει συγκρούσεις συμφερόντων. Τα θέματα που εξασφαλίζουν ευκολότερα συγκλίσεις απόψεων είναι τα εθνικά, αλλά περικλείουν και τους μεγαλύτερους κινδύνους. Η γαλλική εφημερίδα «Λιμπερασιόν» γράφει ότι οι Ρουμάνοι της σοβιετικής Μολδαβίας υψώνουν τη σημαία του εθνικισμού με το σύνθημα της «μεγάλης Ρουμανίας» και υπενθυμίζει ότι αυτό ήταν το σύνθημα των φασιστών στην ίδια περιοχή πριν από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Οπωσδήποτε εθνικισμός δε σημαίνει φασισμός, σημαίνει όμως φανατισμός κι αυτό είναι το τελευταίο που χρειάζεται σήμερα η χώρα.

ΠΟΙΟΥΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ Η ΕΝΤΑΣΗ ΣΤΟ ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ;

του Παντελή Μούτουλα

Η ιστορία παίζει παράξενα παιχνίδια. Ο Μαρξ έλεγε ότι ο κομμουνισμός θα καταργούσε τα σύνορα και ο Τρότσκι προπαγάνδιζε τη διαρκή επανάσταση. Τα σύνορα έμειναν, η επανάσταση ηττήθηκε.

Ήρθε ο Χομεϊνί. Τελείως διαφορετικές καταβολές, ιδεολογία, οπτικό πρίσμα, στόχοι. Ο Χομεϊνί προώθησε την εξαγωγή της επανάστασης, όπως η Σαουδική Αραβία προωθεί την εξαγωγή πετρελαίου και η Ελλάδα την εξαγωγή εσπεριδοειδών. Ο καθένας πουλάει ό,τι έχει.

Ο Χομεϊνί πέθανε και ο διάδοχός του Χασεμί Ραφσανζανί δήλωσε μετριοπαθής και διαλλακτικός απέναντι σε όλους τους αλλοδαπούς «εκπροσώπους του Σατανά». Η κοινή γνώμη άκουσε την ειδήση με ανακούφιση, ώσπου ξέσπασαν τα πρωτοφανή γεγονότα στο Αζερμπαϊτζάν. Χιλιάδες φανατικοί Αρμένιοι και Αζέροι βγήκαν στους δρόμους, στους κάμπους και στους λόφους με αυτόματα όπλα, μικρούς πυραύλους εδάφους και άρματα μάχης και απείλησαν τη συνοχή ολόκληρης αυτοκρατορίας. Να μην ξεχάσουμε και τα στρατιωτικά ελικόπτερα που πήραν μέρος στις μάχες.

Πού τα βρήκαν όλα αυτά; Η επίσημη εξήγηση είναι ότι τα έκλεψαν από στρατιωτικές αποθήκες. Το επόμενο ερώτημα: Σε χώρα κατεξοχήν στρατιωτική και αστυνομοκρατούμενη πόσο εύκολο είναι να οικειοποιούνται πολίτες στρατιωτικό υλικό και μάλιστα σε ποσότητες που αρκούν για τόσο εκτεταμένες συγκρούσεις;

Την απάντηση δίνουν ανεπίσημες και ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες από τη Σοβιετική Ένωση σύμφωνα με τις οποίες μέρος του πολεμικού υλικού, ίσως το μεγαλύτερο, προέρχεται από το Ιράν. Οι πληροφορίες λένε ότι πολιτικοί κύκλοι με επικεφαλής τον πρώην υπουργό Εσωτερικών Ίρι Μοχασεμί και τον Αγιατολάχ Μονταζερί στέλνουν στο Αζερμπαϊτζάν όπλα, εκρηκτικές ύλες και ισλαμικά προπαγανδιστικά έντυπα με σκοπό να συντηρήσουν την ένταση, να ενισχύσουν τον ισλαμικό φανατισμό και να κερδίσουν σε επιρροή στο εσωτερικό του Ιράν, έναντι του προέδρου Χασεμί Ραφσανζανί. Είναι η μετα-χομεϊνική συνέχεια της εξαγωγής της ισλαμικής επανάστασης.

Αν οι πληροφορίες αυτές δεν είναι τροϊόν έντεχνης προπαγάνδας ή αποτέλεσμα της παραδοσιακής σοβιετικής καχυποψίας για ύπαρξη εξωτερικών εχθρών, δίνουν νέα διάσταση στο θέμα. Σύμφωνα με αυτές λοιπόν, οι δυο επίδοξοι ηγεμόνες στέλνουν στο Αζερμπαϊτζάν πολιτικούς καθοδηγητές καθώς και στρατιωτικούς συμβούλους που είχαν ηττηθεί στο Αφγανιστάν, όπου βοηθού-

σαν τους μωαμεθανούς αντάρτες στον εμφύλιο πόλεμο. Ακόμη, μέσα στο ίδιο το Ιράν δημιουργούνται στρατόπεδα εκπαίδευσης κομμάντος που προορίζονται για το Αζερμπαϊτζάν.

Ήδη ο ραδιοσταθμός της Μόσχας επιβεβαίωσε έμμεσα αυτούς τους φόβους, καταγγέλλοντας τον πρόεδρο της ιρανικής Βουλής Μέχντι Καρούμπι ως υποκινητή του ισλαμικού φανατισμού στο ζήτημα του Αζερμπαϊτζάν. Αφορμή στάθηκε προειδοποίηση του Καρούμπι, ο οποίος συγκαταλέγεται στους οπαδούς της αντίληψης για εξαγωγή της επανάστασης, ότι η αποστολή σοβιετικών στρατευμάτων στο Αζερμπαϊτζάν και η καταστολή των ισλαμικών κινητοποιήσεων θα δημιουργήσουν περισσότερα προβλήματα στη Μόσχα απ' όσα θα λύσουν.

Οι ανεπίσημες πληροφορίες από τη Σοβιετική Ένωση αναφέρουν επίσης ότι κάποιο ρόλο στην υπόθεση παίζει και η Τουρκία μέσω των μηχανισμών πληροφοριών και προπαγάνδας που διαθέτει στην περιοχή.

Επίσημα η Άγκυρα διατείνεται ότι ενδιαφέρεται κι αυτή να διατηρήσει καλές σχέσεις με τη Μόσχα και στις ανακοινώσεις της επισημαίνει ότι είναι προς το συμφέρον πρώτα απ' όλα της ΕΣΣΔ να επιλυθεί ειρηνικά η διαμάχη μεταξύ Αζέρων και Αρμενίων. Δεν παραλείπει όμως να αναφέρεται στις κοινές ιστορικές και θρησκευτικές ρίζες των Αζέρων με τους Τούρκους και να προειδοποιεί στις επίσημες διμερείς επαφές τους Σοβιετικούς ότι η χρήση βίας κατά των Αζέρων από το στρατό θα έχει αρνητικές συνέπειες στις τουρκο-σοβιετικές σχέσεις. Παρ' όλα αυτά, η τουρκική αντιπολίτευση θεωρεί ανεπαρκή την κυβερνητική αντίδραση και στην Εθνοσυνέλευση την κατηγορήσε για αδυναμία απέναντι στη γείτονα.

Ανεπίσημα η τουρκική προπαγάνδα οργιάζει, εκμεταλλευόμενη το γεγονός ότι η κοινή γνώμη της χώρας τάσσεται με φανατισμό υπέρ των Αζέρων. Η εφημερίδα Τερτζουμάν δημοσίευσε φωτογραφία νεκρού Αζέρου που του είχαν βάλει στο στόμα χαρτονομίσματα. «Ίδου ο πληρωμένος πράκτορας των Σοβιετικών που πήγε στο Αζερμπαϊτζάν για να προκαλέσει αναταραχή», τόνιζε το δημοσίευμα.

Πρόσφατα ο πρωθυπουργός του Αζερμπαϊτζάν επισκέφτηκε την Άγκυρα όπου του επιφυλάχτηκε υποδοχή αρχηγού κράτους. Στις συνομιλίες του με την τουρκική κυβέρνηση δέσποσε το θέμα του Ναχitseβάν, της αυτόνομης επαρχίας που υπάγεται στο Αζερμπαϊτζάν, αλλά βρίσκεται γεωγραφικά εγκλωβισμένη μεταξύ Αρμενίας και Ιράν. Με βάση τη συνθήκη του Καρς (1921) η ΕΣΣΔ και η Τουρκία είναι εγγυήτριες δυνάμεις ότι

η επαρχία δεν θα προσαρτηθεί από τρίτο κράτος. Η τουρκική προπαγάνδα προέβαλε έντονα τις εκκλήσεις του Λαϊκού Μετώπου του Ναχitseβάν για βοήθεια από την Τουρκία, μετά τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της επαρχίας στις 20 Ιανουαρίου.

Η Τουρκία όμως, δεν θέλει να ανεξαρτητοποιηθούν οι περιοχές αυτές κι αν προβάλλει τα αιτήματά τους είναι γιατί προσπαθεί να ικανοποιεί ταυτόχρονα τους φανατικούς ισλαμιστές στο εσωτερικό της χώρας. Ανεξάρτητο Αζερμπαϊτζάν σημαίνει ενδυνάμωση του εθνικού κινήματος των Αζέρων, οι οποίοι διεκδικούν αλλαγή των συνόρων μεταξύ της σοβιετικής Δημοκρατίας και της Τουρκίας ώστε να δημιουργηθεί νέο κράτος που θα περιλαμβάνει όλο τον πληθυσμό που σήμερα κατοικεί και στις δυο πλευρές. Εκείνο που επιδιώκει η Τουρκία είναι περισσότερη αυτονομία του Αζερμπαϊτζάν και του Ναχitseβάν, ώστε να αναπτύξει στενότερες σχέσεις μαζί τους και να εξισορροπήσει το μειονέκτημα από τη χαλάρωση των δυο στρατιωτικών συνασπισμών, που μειώνει το ρόλο της ως εγγυήτρια της ασφάλειας των ανατολικών συνόρων του ΝΑΤΟ. Μέσω της ενίσχυσης του πνεύματος του παντουρκισμού η Άγκυρα επιδιώκει τη γεωγραφική διεύρυνση του ελέγχου της στους ασιατικούς πληθυσμούς.

Βέβαια η αντιπαράθεση στο Αζερμπαϊτζάν έχει και την άλλη πλευρά, τους Αρμένιους. Ο ξεχασμένος Γκειςτάρ Αλίεφ που τον έδωξε ο Γκορμπατσώφ το 1987 ως εκπρόσωπο του μπρεζνιεφικού πνεύματος στην κομματική ηγεσία υπενθύμισε ότι τις ταραχές τις ξεκίνησαν οι Αρμένιοι πριν από τρία χρόνια στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, όταν επετέθεσαν μαζί με εναντίον της μειονότητας των Αζέρων, όπως ακριβώς έκαναν πρόσφατα οι Αζέροι εναντίον τους στο Μπακού και τις άλλες πόλεις του Αζερμπαϊτζάν. Ο Αλίεφ κατηγορήσε έμμεσα τον Γκορμπατσώφ ότι χειρίστηκε λανθασμένα το θέμα των σχέσεων των δυο κοινοτήτων από την αρχή επειδή το άφησε να εξελιχθεί σε σύγκρουση.

Σήμερα παρουσιάζεται ευκαιρία για την ενεργοποίηση του αρμενικού λόμπι, στη Δ. Ευρώπη και στις ΗΠΑ, προς την κατεύθυνση της επιβολής κυρώσεων στο Ιράν. Το ενδεχόμενο εγχείρημα έχει πολλές πιθανότητες επιτυχίας σε περίπτωση που η κατάσταση ξεφύγει από τον έλεγχο των σοβιετικών αρχών, επειδή το Ιράν δεν έχει καλές σχέσεις με τη Δύση.

Προς το παρόν πάντως, είναι οι Αρμένιοι εκείνοι που διέκοψαν τις συνομιλίες με τους Αζέρους στη Ρίγα της Λετονίας και παρέτειναν το κλίμα του αδιεξόδου.

ΠΑΝΑΜΑΣ :

Ισραήλ και Νοριέγκα

Αφού εξετμήσθη η «γοητεία» της επέμβασης των Αμερικανών πεζοναυτών στον Παναμά και οι νικητές επέστρεψαν περιχαρείς στις βάσεις τους στις ΗΠΑ θρηλώνοντας είκοσι τρεις νεκρούς στρατιώτες (για τους σκοτωμένους Παναμέζους στρατιώτες και τους πάνω από χίλιους διακόσιους νεκρούς άμαχους Παναμέζους πολίτες να μη γίνεται λόγος), κανένας δεν ασχολήθηκε με έναν από τους πιο στενούς φίλους και έως τέλους συνεργάτες του στρατηγού Νοριέγκα, τον χαϊδεμένο σύμμαχο της Αμερικής, το κράτος του Ισραήλ.

Το κράτος του Ισραήλ έχει αναγάγει σε επικερδέστατες μπιζνες το φόβο δικτατόρων και βαρώνων παραγωγής και διακίνησης κοκαΐνης στην Κολομβία. Και τούτο διότι αυτό σημαίνει περιζήτητο εισόδημα σε συνάλλαγμα, σε καιρούς που το ρευστό παίζει σημαντικό ρόλο σε μια χαρπαλεύουσα οικονομία.

Όπως είναι γνωστό, κύρια πηγή συναλλάγματος του Ισραήλ είναι ο Αμερικανός φορολογούμενος, ο οποίος συνεισφέρει στον προϋπολογισμό του Ισραήλ τέσσερα δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Όμως δεύτερη πηγή είναι η πώληση όπλων και η παροχή «υπηρεσιών ασφαλείας» μέσω 800 ημικρατικών ισραηλινών εταιρειών.

Επικεφαλής των εταιρειών αυτών είναι απόστρατοι, συνήθως σαραντάχρονοι, αξιωματικοί του ισραηλινού στρατού και μισθοφόροι ισραηλινοί στρατιώτες.

Κύριοι αποδέκτες του Ισραηλινού οπλισμού και των αγαθών υπηρεσιών των εταιρειών είναι διάφορες αφρικανικές «δημοκρατίες» νότια της Σαχάρα, το Ιράν, το ρατσιστικό καθεστώς της Νοτίου Αφρικής και η Κεντρική Αμερική. Δικτάτορες και αιμοσταγείς «πρόεδροι» Δημοκρατιών της μπανάνας καθώς και μεγαλέμποροι ναρκωτικών είναι πάντοτε πρόθυμοι να πληρώσουν πανάκριβα τον οπλισμό και τις υπηρεσίες ασφαλείας που τους παρέχει το Ισραήλ, διότι, εξοστρακισμένοι από το νόμιμο διεθνές εμπόριο όπλων του «πολιτισμένου» μας κόσμου, αδυνατούν να βρουν αλλού εμπόρους όπλων και συμβούλους για θέματα προσωπικής και περιουσιακής τους ασφαλείας.

Από τους Κόντρας της Νικαράγουα μέχρι τους «εκλεκτούς» κομάντος του Μάρκος στις Φιλιππίνες και από τη Λέσχη των δισεκατομμυριούχων της Ευρώπης (ομάδα υπερπλουσίων απ' όλο τον κόσμο που καμιά ασφαλιστική εταιρεία δεν δέχεται να τους ασφαλίσει) μέχρι τα ισραηλινά καζίνο της Νοτίου Αφρικής, οι «εταιρείες ασφαλείας» του Ισραήλ είναι πανταχού παρούσες, κτυπώντας και τιμωρώντας ανελέητα τους εχθρούς δικτατόρων και μεγαλεμπόρων ναρκωτικών.

Ίσως να μην είναι αρκετά γνωστή η ιστορία του Ισραηλινού στρατηγού Ραφί Αϊτμαν που πήγε στην Κολομβία στις αρχές της δεκαετίας του '80 για να «συντονίζει» το πρόγραμμα πωλήσεων όπλων της Κεντρικής Αμερικής. Εξαιτίας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του Αϊτμαν, το 1988 η Κολομβία είχε γίνει ο καλύτερος πελάτης του Ισραήλ με τζίρο από αγορές όπλων 500 εκατομμύρια δολάρια. Και αφού άνοιξε η αγορά με το κράτος της Κολομβίας γιατί να μην ανοίξει και με το παρακράτος;

Ξαφνικά Κολομβιανοί «κτηματίες» βρέθηκαν να έχουν τους δικούς τους ιδιωτικούς στρατούς, εξοπλισμένους με τα πλέον σύγχρονα όπλα. Το περίεργο μ' αυτούς τους «κτηματίες» ήταν ότι δεν πολεμούσαν ένα από τα επτά αντάρτικα κινήματα της χώρας τους αλλά εχθρός τους ήταν ο κολομβιανός στρατός — ειδικές μονάδες με αποστολή την εξάρθρωση των βαρώνων κοκαΐνης.

Στο μεταξύ στον Παναμά που είναι χώρα ζωτικής σημασίας για το Ισραήλ για εμπορικούς και στρατιωτικούς λόγους, είχε εγκατασταθεί απ' τη δεκαετία του '70 ο Μικαέλ Χαράρι, πράκτορας της περιβόητης MOSSAD, όπου και ανέλαβε αρχηγός του Γραφείου της Κεντρικής Αμερικής.

Μετά από λίγα χρόνια, ο Χαράρι καταφέρνει και γίνεται σύμβουλος ασφαλείας του τότε ισχυρού άνδρα Ομάρ Τορίχος. Μετά τον μυστηριώδη θάνατο του Τορίχος, ο Χαράρι συνεργάζεται στενά με το

διάδοχό του, το στρατηγό Μανουέλ Νοριέγκα.

Σύντομα ο Χαράρι κερδίζει την εύνοια του Νοριέγκα και γίνεται ο έμπιστός του: ο Χαράρι είναι ο υπεύθυνος για την εγκατάσταση μηχανημάτων ηλεκτρονικής κατασκοπείας για να παρακολουθεί ο δικτάτορας τους εσωτερικούς του αντιπάλους. Ο Χαράρι θα επιβλέψει προσωπικά τη συγκρότηση προσωπικής ομάδας ασφαλείας του Νοριέγκα αποτελούμενης από Ισραηλινούς σωματοφύλακες. Ο Χαράρι θα ειδοποιήσει τον Νοριέγκα ότι κινδυνεύει όταν ένα από τα τραστ κοκαΐνης της Κολομβίας είχε αποφασίσει να εξουδετερώσει τον Παναμέζο στρατηγό γιατί τους είχε κοροϊδέψει. Ο Χαράρι ήταν εκείνος που ηγήθηκε προσωπικά της Υπηρεσίας Ασφαλείας του Παναμά όταν εκδηλώθηκε πραξικόπημα εναντίον του Νοριέγκα και με Ισραηλινούς μισθοφόρους — άνεργους, λόγω απραξίας των Κόντρας στη Νικαράγουα — κατετρόπωσε τους αντιπάλους του αφεντικού του. Τέλος, ο Χαράρι ήταν εκείνος που συμβούλεψε τον Νοριέγκα να αγοράσει δύο πολυτελείς βίλες στο Ισραήλ, σε περίπτωση που τα πράγματα δεν πήγαιναν τόσο καλά.

Στο μεταξύ, η CIA, όντας εις γνώσιν των δραστηριοτήτων του Χαράρι, ζήτησε από το Ισραήλ να τον ανακαλέσει. Μάταια όμως. Το Ισραήλ και η πολιτική του ηγεσία έσπευσε να αμυνθεί τους Ισραηλινούς μισθοφόρους και τις «πατριωτικές» τους δραστηριότητες, «μουρμουρίζοντας» ότι η Αμερική συνωμοτούσε για να πάρει από το Ισραήλ τις μπιζνες «ασφαλείας». Ακόμη, ο υπουργός Άμυνας του Ισραήλ, ο Γίτζακ Ραμπίν, είχε το θράσος να κατηγορήσει τα μέσα ενημέρωσης του Ισραήλ για όλα αυτά, λέγοντας ότι η δημοσιοποίηση της υπόθεσης ήταν κάτι το ανεύθυνο και προκαλούσε ανεργία σε μία από τις κυριότερες βιομηχανίες του Ισραήλ!

Αμέσως μετά την επέμβαση των ΗΠΑ στον Παναμά τον περασμένο Δεκέμβρη, οι εκεί αμερικανικές δυνάμεις κατοχής βιάστηκαν να ανακοινώσουν ότι ο Χαράρι είχε συλληφθεί. Μετά από δυο μέρες, ανακάλυψαν το «λάθος» τους και το Αμερικανικό Πεντάγωνο έβγαλε δεύτερη ανακοίνωση διορθώνοντας την πρώτη: ο Χαράρι όχι μόνο δεν έχει συλληφθεί, αλλά αγνοείται η τύχη του.

Το πιο πιθανό είναι ο Χαράρι να ξεκουράζεται σε μια από τις δύο πολυτελείς βίλες του Νοριέγκα στο Ισραήλ, προφανώς προετοιμάζοντας, σαν άλλος Τζέιμς Μποντ, το επόμενο του βήμα.

Ντίνος Σιώτης

ΗΠΑ:

Γουώτεργκέητ

Αποκάλυψη σε ένα βιβλίο της ελληνοαμερικανικής ανάμειξης στο βρώμικο κόλπα του Νίξον που οδήγησαν στη νίκη του Κάρτερ

Ένα βιβλίο για τον Αμερικανό πολιτικό ηγέτη Τζων Κόνναλλυ παρουσιάζει ενδιαφέρον για τους Έλληνες αναγνώστες όχι μόνο γιατί αποτελεί μια κλασική περίπτωση πολιτικού

δράματος όπου εμπλέκονται ο πλούτος και η εξουσία αλλά γιατί συμμετείχε ο ίδιος σε ιντριγκες παραγόντων της ελληνο-αμερικανικής κοινότητας και σε δυσφημιστικές εκστρατείες εναντίον του γνωστού Έλληνα δημοσιογράφου Ηλία Π. Δημητρακόπουλου, που πολεμούσε την ελληνική χούντα. Η άνοδος και η πτώση ενός πολιτικού που εδέσποσε στην αμερικανική πολιτική για είκοσι περίπου χρόνια, μπλεγμένο στο σκάνδαλο του Γουώτεργκετ, έχει όλα τα στοιχεία του δράματος.

Η βιογραφία του από τον Τζέιμς Ρέστον με τίτλο «The Lone Star, The Life of John Connally», από τις εκδόσεις Harper and Row (1989) έχει όλα τα στοιχεία αυτού του δράματος κι αποκαλύπτει πολλές πτυχές των συγκρούσεων εντός της ελληνο-αμερικανικής κοινότητας.

Το απόσπασμα από τη βιογραφία που δημοσιεύουμε, αναφέρεται στην επιστολή του μέλους του Κονγκρέσου Paul Findley, ο οποίος γράφει προς τον διεκδικούντα το χρίσμα του υποψηφίου προέδρου Φόρντ σχετικά με το ποιόν του Κόνναλλυ, ο οποίος σε κάποια στιγμή εφέρετο επικρατέστερος ως υποψήφιος αντιπρόεδρος.

Ο Findley δεν ήταν τυχαίο πρόσωπο. Ήταν από τους πρωτεργάτες που κίνησαν τη διαδικασία για την ποινική δίωξη του τότε αντιπροέδρου Σπύρου Άγκνιου, πριν ο ίδιος παραιτηθεί εθελοντικά ατιμασμένος. Ο Findley χαρακτηρίζεται σαν μετριοπαθής Ρεπουμπλικάνος γι' αυτό και οι απόψεις του έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα.

Ίσως προκαλέσει τη διάθεση των αναγνωστών μας για να διαβάσουν ένα πραγματικά ενδιαφέρον βιβλίο, απόσπασμα του οποίου ακολουθεί:

Στην Κλινική Μαγο στο Ρότσεστερ της Μιννεσότα, όπου η γυναίκα του έκανε μια πάρα πολύ δύσκολη εγχείριση στον εγκέφαλο, το μέλος του Κονγκρέσου Paul Findley εξέτασε την κατάσταση και αποφάσισε, παρά την αγωνία του για την υγεία της γυναίκας του, να υπαγορεύσει μια δεύτερη επιστολή προς τον Φορντ παραθέτοντας τις απόψεις του με ακόμα μεγαλύτερη επιτακτικότητα και δεικτικότητα. Το πάθος του κατά του Κόνναλλυ πήγαζε από το γεγονός ότι ήταν κι αυτός μέλος της Επιτροπής Γεωργίας και για πολλά χρόνια ήταν δέκτης των απαιτήσεων όσων προωθούσαν τα συμφέροντα των γαλακτοπαραγωγών με τον πιο ασύστολο τρόπο. Σε ένα από τα πρώτα χρόνια της θητείας του στο Κονγκρέσο, οι γαλακτοπαραγωγοί είχαν δώσει σημαντικά χρήματα για την προεκλογική του εκστρατεία και εντός ολίγων ημερών από την εκλογή του συγκλονίστηκε από το γεγονός ότι τον επισκέφτηκαν για να του ανακοινώσουν τι ακριβώς περίμεναν από αυτόν.

Ήταν η τελευταία φορά που ο Findley δέχτηκε χρήματα από τους γαλακτοπαραγωγούς.

Εφόσον ο ίδιος γνώριζε προσωπικά πως δούλευε το λόμπυ των γαλακτοπαραγωγών, το γεγονός ότι ο Κόνναλλυ είχε τόσο πολύ στενές σχέσεις μαζί τους, το πράγμα «μυρίσει» και ήταν προορισμένο να «μυρίσει» ακόμα περισσότερο στις συνθηκές προεδρικής προεκλογικής εκστρατείας. Χαρακτηρίζοντας τη δεύτερη επιστολή του «Προσωπική και Εμπιστευτική» ο Findley διεύρινε την αντίθεση του απέναντι στον Κόνναλλυ για την κατάληψη της αντιπροεδρίας ή οποιασδήποτε

G. ΤΑΤΣΛΑΒΟΣ

ποτε άλλης θέσης στην προεκλογική εκστρατεία του Φορντ ή της κυβέρνησής του. Ο Findley ελκούςε την προσοχή του προέδρου σε ένα μικρό αλλά αποκρουστικό επεισόδιο από την υπόθεση του Γουώτεργκετ γνωστό σαν βρώμικα κόλπα του Νίξον.

Οι Δημοκράτες του Κόνναλλυ υπέρ του Νίξον είχαν κυκλοφορήσει μια επιστολή εναντίον του Μακ Γκόβερν προς την ελληνο-αμερικανική κοινότητα σε μια προσπάθεια να στρέψουν τους Ελληνο-αμερικανούς εναντίον του αντιπάλου του Νίξον το 1972.

Λίγο μετά αφ' ότου έλαβε το χρίσμα του υποψηφίου ο Μακ Γκόβερν έκανε μια δήλωση προς τον Ηλία Δημητρακόπουλο, εξέχοντα εξόριστο Έλληνα δημοσιογράφο που εθεωρείτο σαν μια σοβαρή και διακεκριμένη φωνή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στην Ελλάδα. Στη δήλωσή του ο Μακ Γκόβερν διατύπωνε την υπόσχεση να κόψει κάθε αμερικανική βοήθεια προς τη χούντα σαν εκλεγόταν. Η δήλωσή του αυτή ήταν δημόσια. Το γεγονός αυτό προκάλεσε την αποστολή επιστολής στον Μακ Γκόβερν από το δήμαρχο του Savannah, τον Τζων Ρουσσάκη, Δημοκράτη υπέρ του Νίξον, στην οποία εξέφραζε την αποδοκιμασία του για τη θέση του υποψηφίου προέδρου και την ανευθυνότητά του να στηριχθεί σε έναν «σκοτεινό Έλληνα κομμουνιστή δημοσιογράφο»¹.

Οι Δημοκράτες υπέρ του Νίξον άδραξαν την επιστολή αυτή που περιέχει τις

συκοφαντίες εναντίον του Δημητρακόπουλου και την κυκλοφόρησαν ευρέως στην ελληνο-αμερικανική κοινότητα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Δεν είναι νοητό μέσα σε αυτό το άδειο κέλυφος μιας οργάνωσης σαν αυτής των Δημοκρατών υπέρ του Νίξον ο Κόνναλλυ να μην γνώριζε τίποτα γι' αυτό. Η επιτροπή για το Γουώτεργκαϊτ θεώρησε το γεγονός αυτό σαν εξέχων παράδειγμα πολιτικής μαύρης προπαγάνδας.

«Είτε παίρνοντας χρήματα από τη βιομηχανία γάλακτος είτε επιτρέποντας τη διάδοση συκοφαντικού υλικού από την επιτροπή του», έγραφε ο Findley από την Κλινική Μαγο, «ο Κόνναλλυ έδειξε αμφισβητούμενη κριτική ικανότητα ως ηγέτης προεκλογικής εκστρατείας και ως εκπρόσωπος του προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών. Πιστεύω ότι αν τεθεί επικεφαλής της προεκλογικής σας εκστρατείας, οι επιθέσεις εναντίον του θα προσλάβουν τέτοια ένταση ώστε δεν θα έχετε άλλη επιλογή παρά να κάνετε ακόμα μια αλλαγή στην ηγεσία της προεκλογικής σας εκστρατείας πριν τις εκλογές του Νοεμβρίου».

Την 1η Αυγούστου 1976 ο Τύπος δημοσίευσε πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες θεωρούσε σαν πιθανή εκλογή του Φορντ τον Κόνναλλυ. Μετά από δέκα θυελλώδεις ημέρες το όνομα του Κόνναλλυ είχε γλυστρίσει πολύ κάτω στη λίστα των υποψηφίων για τον υποψήφιο αντιπρόεδρο. Στις 9 Αυγούστου ο Φορντ δήλωσε δημοσίως ότι αναζητούσε κάποιον «μετριοπαθή» Ρεπουμπλικάνο για τη θέση του αντιπροέδρου· κι αυτό συνεπαγόταν κάποιον πύλο και χωρίς επιδεικτικότητα, κάποιον που θα ήταν απίθανο να επισκιάσει έναν άχρωμο πρόεδρο. Παρ' όλα αυτά, ο Τεξανός επέζησε της εξέτασης του Λευκού Οίκου για την κατάσταση της υγείας και των οικονομικών του και παρέμεινε στην λίστα των έξι επικρατέστερων υποψηφίων για τη θέση του αντιπροέδρου που ο πρόεδρος Φορντ πήρε μαζί του στο Συνέδριο του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος.

Πλην όμως δια τους στενότερους συμβούλους του προέδρου Φορντ, ο ρόλος του Κόνναλλυ στο σκάνδαλο του Γουώτεργκετ (υπόθεση Δημητρακόπουλου) αποτελούσε ένα πολύ αρνητικό παράγοντα και τελικώς οι σύμβουλοί του επικράτησαν. Ο πρόεδρος Φορντ διάλεξε τελικά τον γερουσιαστή Ντόουλ αντί του Κόνναλλυ. Μετά την μη αποφασιστική νίκη του προέδρου Κάρτερ εναντίον του προέδρου Φορντ, η πεποίθηση των Ρεπουμπλικάνων ήταν, προσθέτει ο συγγραφέας Ρέστον, «η μη επιλογή του χαρισματικού Κόνναλλυ ως υποψηφίου αντιπροέδρου τους εκόστισε την προεδρία των ΗΠΑ».

1. Το σκάνδαλο των συκοφαντών εναντίον του Η. Δημητρακόπουλου συνέχισε να κυκλοφορεί πολύ μετά από το 1976. Κατά καιρούς αναδύονταν στις στήλες του Ηβανς-Νόβακ και του Τζακ Άντερσον μέχρι το 1980. Ο δήμαρχος Ρουσσάκης είχε κι αυτός τα προβλήματά του. Το 1984 αποκαλύφθηκε ότι για 10 χρόνια ήταν αναμειγμένος σε διάφορα ιδιωτικά και δημόσια σκάνδαλα, από το να χρηματίζεται για διορισμούς σε δημόσιες θέσεις μέχρι υποθέσεις πορνείας.

Πολιτισμός — είδος «πολυ-τελείας»

Αρχαία μνημεία εγκαταλελειμμένα στο έλεος των καιρικών συνθηκών και το ήθος των περαστικών, ετοιμόρροπα νεοκλασικά κτίρια, θέατρα και κινηματογράφοι που αντιστέκονται στο «πνεύμα των καιρών» με την προβολή έργων μαζικής κατανάλωσης, μουσεία λαϊκής τέχνης ανεκτίμητης αξίας όπως αυτό της Δώρας Στράτου που εξωθούνται στη διέξοδο της δημοπρασίας συνθέτουν σήμερα το περιεχόμενο της «κοιτίδας» του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Η διατήρησή του θεωρείται δύσκολη αν όχι αδύνατη και ο εμπλουτισμός του με νέα στοιχεία ισχνός — μια και οι εκφραστές τους, στην καλύτερη περίπτωση απορροφώνται στο εξωτερικό.

Η ανεύρεση χρηματικών πόρων, πλέον του 0,48%, αναγκαιών για μια ουσιαστική πολιτιστική ανόρθωση του τόπου, αποτελεί υπό το πρίσμα της σημερινής οικονομικής δυστοκίας και πνευματικής δυσπραγίας, δονκιχωτική παραίτηση. Ενώ μια ουσιαστική ανακατανομή των υπαρχόντων πόρων θα προσέκρουε στη γραφειοκρατική δυσλειτουργία των κατεστημένων φορέων και θα απαιτούσε σίγουρα ριζικές μεταρρυθμίσεις με το ανάλογο πολιτικό κόστος.

Η απόφαση της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΠΟ για μείωση των δαπανών του κατά 60% δεν πρέπει να εκπλησσει. Άλλωστε, η είδησή φιλοξενήθηκε στα ψιλά των εφημερίδων.

Εκφράζει απλά την εργολαβιστική τακτική με την οποία το κράτος αντιμετωπίζει επί δεκαετίες τον πολιτιστικό πλούτο του τόπου. Την ωφελιμιστική πολιτική της αντιπαροχής: του ελπιδοφόρου εξαώροφου αντί του νεοκλασικού, του καταναλώσιμου θεάματος αντί της τέχνης, της μιζερίας του φτηνού λαϊκισμού αντί του πολιτικού κόστους που είναι δυνατόν να επιφέρουν οι ουσιαστικές και υπεύθυνες αποφάσεις.

«Η κατάσταση στα θεατρικά πράγματα αντικατοπτρίζει στην ουσία την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο λαός» έγραψε το 1916 ο Karl Liebrnecht.

*Karl Liebrnecht «Σκέψεις για την τέχνη».

Εκθέσεις του Γενάρη

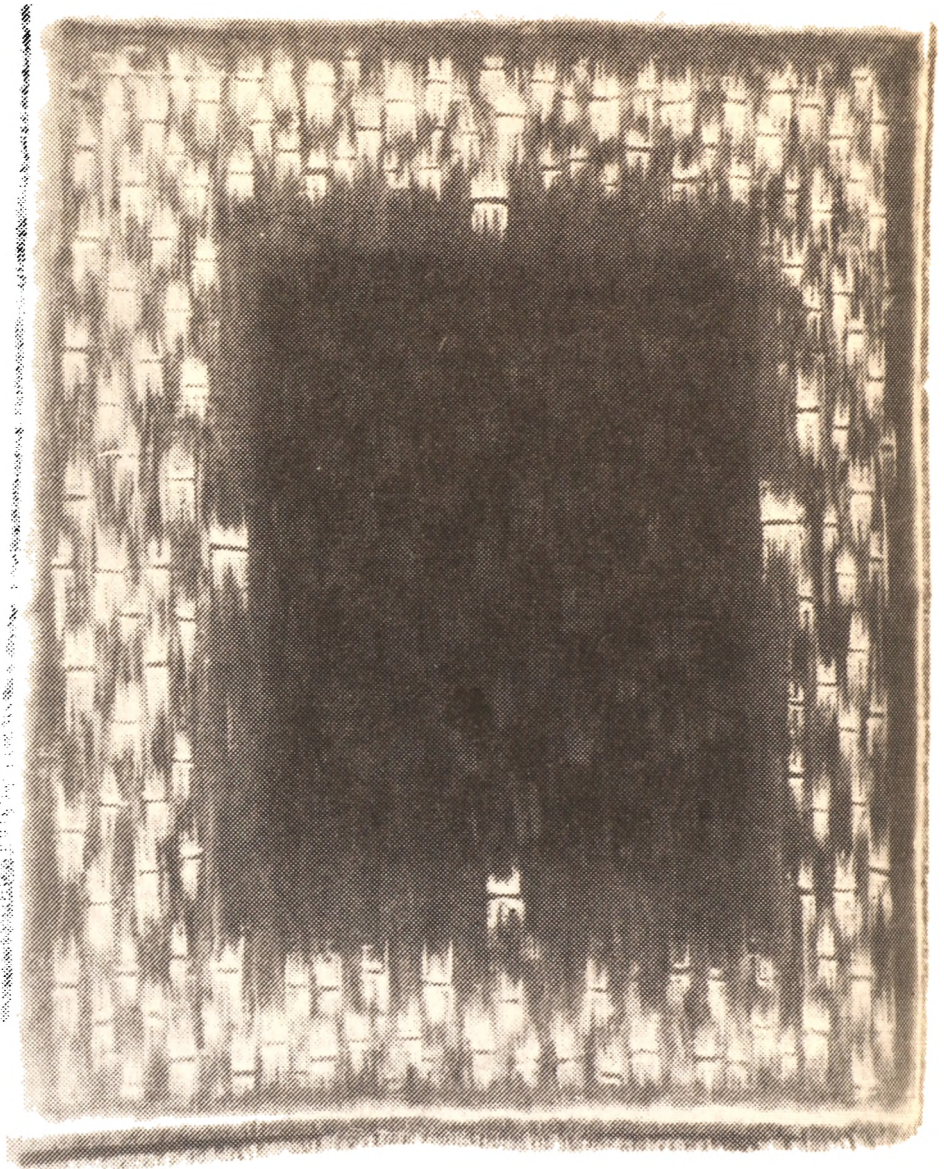
Δανιήλ, Ζωγραφική, Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Τούντα, ώς 10.2.

Δεν είναι η πρώτη εμφάνιση του Δανιήλ (γ. 1924) στην Ελλάδα, (αριθμεί άλλες 8 από το 1971), είναι όμως δίχως αμφιβολία η πιο σημαντική. Δίνει το απόσταγμα μιας πολύχρονης μοναχικής αναζήτησης σε ένα είδος ζωγραφικής

που έχει διαμορφώσει με πολύ αυστηρή πειθαρχία. Στόχος του η απόδοση της πάλης του φωτός μέσα και με το χώρο, σε μίαν αντιπαράθεση όπου ο ψυχρός σχεδιασμός μάχεται τη θερμή δράση του χρώματος, κι η λογική την αισθητική συγκίνηση. Επιδιώκει ουσιαστικά την άρθρωση του έργου μέσα σε ένα χώρο που κατασκευάζει το ίδιο το έργο.

Με προσήλωση ασκητή ο Δανιήλ έχει φτιάξει αυτούς τους δεκαεννέα πίνακες από λινάτσα και ακρυλικό που θα τους έλεγα: πετάσματα (ταπισσερι) αν ήταν διακοσμητι-

ρανό). Άλλοι ζωγράφοι έχουν αποτυπώσει παρόμοια οράματα σε στενά θρησκευτικές παραστάσεις, όπου οι αναφορές γίνονται ευθέως σε ιερά κείμενα που κάνουν λόγο για «θεοφάνειες» μιας συγκεκριμένης θρησκείας. Ο Δανιήλ με το δικό του πινέλο και χρώματα περιγράφει την ορμητική επιφοίτηση πάνω στην ταπεινή λινάτσα ενός φωτός τόσο θερμού που σε μερικά σημεία έχει διαβρώσει ή κατακάψει τη λινάτσα, και αναδύεται πυρακτωμένο από το κενό. Δύσκολο να αποφύγει κανείς την έξαρση μπρος σε

Δανιήλ, 1989 95X87,5, λινάτσα - ακρυλικό.

κοί. Έχουν όμως έναν έντονα λατρευτικό χαρακτήρα, σαν τα χαλιά προσευχής, εκείνα μάλιστα με τα αυστηρά αφηρημένα σχέδια, δίχως ίχνος συμβολιστικού ή παραστατικού μοτίβου. Είναι κρεμασμένα στον τοίχο για να μη φθείρεται το ευπαθές υλικό τους, όχι απλώς για διακόσμηση του. Κι άλλους συνειρμούς «θρησκευτικούς» μου ανακαλούν αυτά τα έργα: ορισμένους από «δεύτερο μάτι» (όπως λέμε από δεύτερο χέρι), τις φλογίτσες που επιφοιτούν ως Άγιο Πνεύμα, τη βάτο τη φλεγόμενη και «μη κατακαιομένη», άλλους από «πρώτο χέρι» π.χ. ξαστεριά με πολλά πεφτάστρια (όχι όμως πυροτεχνήματα σε νυχτιάτικο ου-

ένα τέτοιο φαινόμενο διάβρωσης της ύλης από το φως — ο καλύτερος τρόπος να τη νιώσεις είναι να ατενίσεις ο ίδιος τα έργα.

Το έργο του Δανιήλ εντυπωσιάζει για τη δύναμη της προσωπικής έκφρασης που μεταδίνει με την πρωτότυπη και ανεπανάληπτη τεχνική του, που τόσο πλέρια προσφέρεται στην απόδοση του οράματός του. Έργο που δεν είναι εύκολο να βρεις τις ριζές, τις καταβολές του έξω από τις κοινωνικές αφετηρίες τις πολύ συγκεκριμένες, τις οποίες διατρέχει όλες, σαν κόκκινο νήμα συνέχειας η έφεση, από τα μικρά του προς τη ζωγραφική, που τον οδηγεί στην ΑΣΚΤ (με τον

Παρθένη), κι ύστερα από το 1954 στο Παρίσι, όπου πλάτυνε και βάθυνε μοναχός του την παιδευσή του σε επαφή με όλα τα καλλιτεχνικά κινήματα μιας πολύ ζωντανής περιόδου. Μια παιδευση ούτε σχολαστική, ούτε ελληνοκεντρική, ούτε κοσμοπολίτικη.

Ο Δανιήλ διαφύλαξε την ανεξαρτησία του μες τα πολλαπλά ρεύματα που παρασύρανε άλλους. Δεν έγινε έρμαιο του συρμού, ή της εμπορικής επιτυχίας, ούτε προσκολλήθηκε σε κίνηση σχολή ή τάση, από αυτές που έβριθαν στο Παρίσι. Μπορεί έτσι να μας παρουσιάσει σήμερα ένα έργο που στέκεται αυθύπαρχτο και αυτοδημιούργητο σαν παρθενογεννημένο, μέσα στην ελληνική και στην ευρωπαϊκή σύγχρονη ζωγραφική.

Κούλα Μαραγκοπούλου
«*Ακουαρέλες 1969-1989*»,
Νέες Μορφές, ως 27.1.

Μας γοήτεψε πάλι η Μαραγκοπούλου (γ. 1914) για την ελευθερία και την ακρίβεια με την οποία χειρίζεται το τόσο ρευστό και φευγαλέο υλικό της. Μεταδίνει τη χλαλοή πολυάνθρωπων δρόμων ή ακρογιαλιών, την ηρεμία απόμεινων τοπιών ή λιμανιών, ή τη χυμώδη στερεότητα φρούτων σε ένα βάζο, με μια γοργή, ορμητική κι εύστοχη πινελιά που πιάνει την ουσία της φόρμας, τη λάμψη του χρώματος και διατηρεί πάντα νέο το τάλεντο της.

Νίκος Χουλιαράς,
Ζωγραφική,
Γαλλικό Ινστιτούτο, ως 26.1.

Ο Χουλιαράς (γ. 1940) εξακολουθεί να διχάζεται ανάμεσα ζωγραφική και λογοτεχνία. Ορισμένα έργα του εδώ, ιδίως παλιότερα, εντυπωσιάζουν για την υποβλητικότητα των σουρεαλιστικών, εικόνων τους που «διαβάζονται» χωρίς να χρειάζονται τα περιβάλλοντα γραπτά του.

Μαριάννα Στραπατσάκη «*Τα Φαντάσματα της Μεσογείου*»
Γαλλικό Ινστιτούτο ως 26.1.,
«*Περιστύλιο*», *Μέδουσα* ως 9.2.

Δυο εκθέσεις με ένα θέμα: αναφορές στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, ιδωμένο μέσα από στήλες υδάτινες ντυμένες εσωτερικά με ένα φόντο από ανοξειδωτο ατσάλι, όπου είναι αχνά σχεδιασμένα περιγράμματα δωρικών κιόνων. Τα ίδια σχέδια επαναλαμβάνονται σε πανώ αραδιασμένα στους τοίχους της «Μέδουσας».

Στη γοητεία που πάντα α-

σκει ο βυθός μιας διάφανης θάλασσας προστίθεται η τεχνολογική έκπληξη της λειτουργίας μηχανημάτων βίντεο μέσα στο νερό που προβάλλουν κι αυτά εικόνες νερού κυματισμένου ή ήρεμου. Μια ανακύκληση μνημών και εικόνων ζωγράφου που έντονα αισθάνεται τον «μεσογισμό» της μέσα στο υγρό στοιχείο με τις χρυσές ανταύγειες του ήλιου και τις παραμορφώσεις των σχημάτων σαν φαντάσματα. Πιο πειστική στις τέσσερις υγρές στήλες του Γαλλικού Ινστιτούτου παρά στα πανώ της «Μέδουσας» όπου η Στραπατσάκη (γ. 1947) αποπειράται τη ζωγραφική τους απόδοση.

Γ. Σταθόπουλος, *Ζωγραφική*,
Αίθουσα Σκουφά ως 15.2.,
Ρούλα Ακάλεστου,
Ζωγραφική, *Ζουμπουλάκη*,
ως 5.2.

Γούστα και σημεία των καιρών. Το εικαστικό Κολωνάκι παρέχει κορσέδες 19ου αιώνα (Ακάλεστου), τροφαντά στήθη και σγουρά αιδοία του 20ού (Σταθόπουλος). Τούτα καταναλίσκονται περισσότερο από κείνα, αλλά από την άποψη της ζωγραφικής, οι κορσέδες της Ακάλεστου (γ. 1964) και τα χλωμά κορμιά που σφιγγουν είναι καλύτερα ζωγραφισμένοι. Θα ήταν χρήσιμοι στη συγκράτηση της πληθωρικότητας και της *exuberance* (από το λατινικό *uber* = βυζί) του Σταθόπουλου (γ. 1944) ενός Φασιανού όχι για προοδευτικούς εστέτ και διανοούμενους, αλλά για τους νεοδημοκράτες μεσοαστούς που τα έχουν κιόλας αγοράσει όλα.

Αλέξανδρος Πατσούρης,
Γλυπτική, «*Δεσμός*» ως 18.2.

Κιόλας 4 χρόνια από την πρώτη έκθεση του Πατσούρη (γ. 1955) και τις υποσχέσεις του τις εκράτησε. Τα σημερινά του έργα είναι φυσικά εξελίξεις των παλιότερων, όμως με νέα ελευθερία και άνεση. Έχει αφομοιώσει όλη την τεχνική σοφία του δασκάλου του Κουλεντιανού, από τον οποίο βασικά έμαθε να είναι πιστός στο υλικό του — πάντα το δυσήλατο σίδηρο; Καταφέρει και του δίνει φόρμες πετούμενες όπου το βάρος εξουδετερώνεται από την κομψότητα των γραμμών, και από την ισορροπία των αλληπαλλήλων κρεμαστών πλακών του.

Τα σιδερένια τετράγωνα με τα οποία πλαισιώνει ο Πατσούρης μερικά έργα του «σαν οριοθέτηση ενός χώρου μέσα στο χώρο» κινδυνεύουν

να μετατρέψουν τα γλυπτά σε κοσμήματα εσωτερικού χώρου, με δυο μόνο όψεις, ενώ το μεγάλο του γλυπτό λειτουργεί καλύτερα δίχως πλαίσιο. Πρέπει να θυμηθεί το μάθημα του Κουλεντιανού που δουλεύει έχοντας πάντα υπόψη για τελικό περιβάλλον το ύπαιθρο, όπου οριοθετεί το ίδιο το γλυπτό τον χώρο του δίχως τεχνάσματα, και προπαντός παραμένει περιόπτο.

* * *

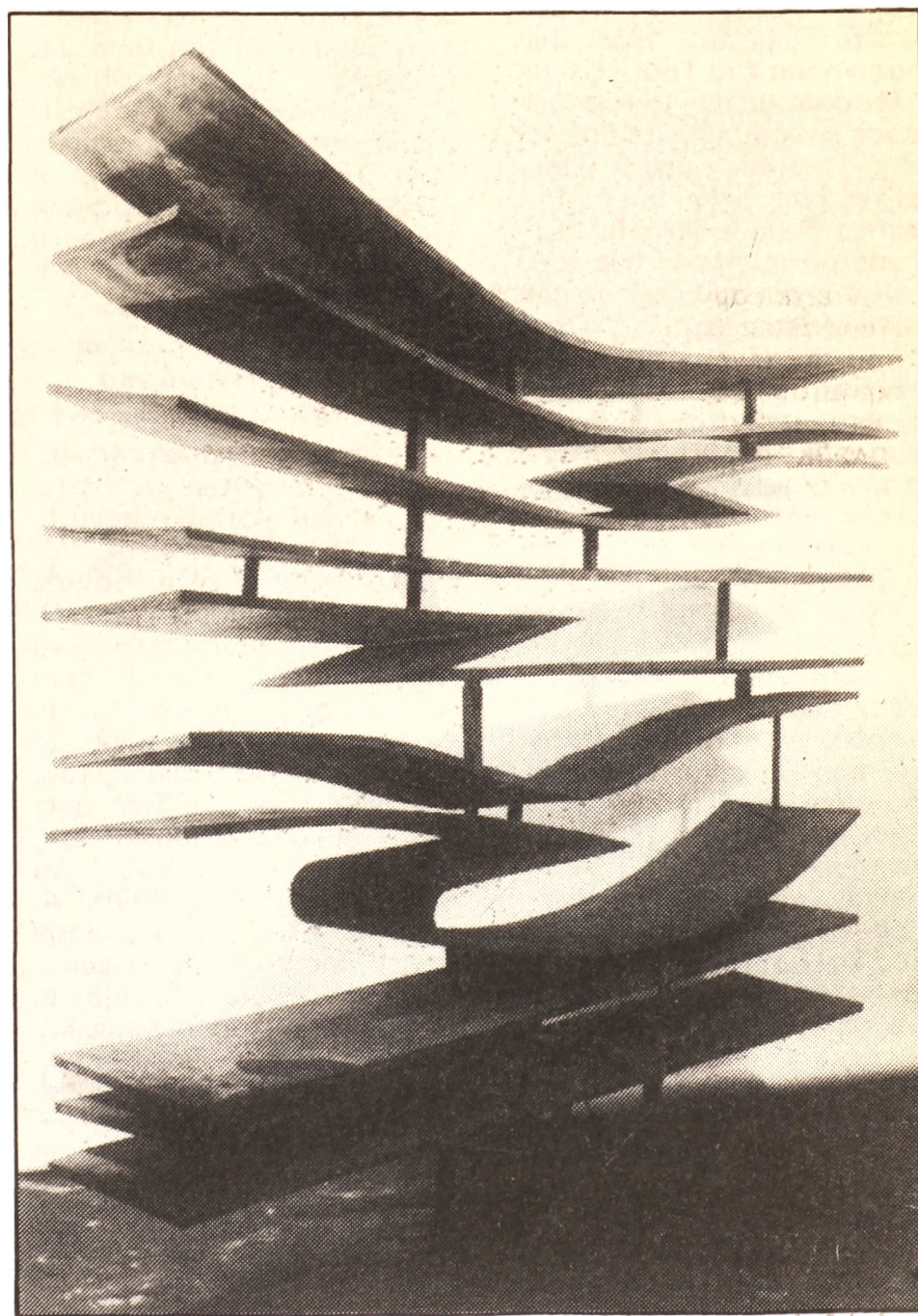
Οι ομαδικές εκθέσεις έχουν πάντα σχεδόν τις αδυναμίες τους, εκτός αν είναι αυστηρά συντεχνιακές, οπότε δεν πρωτεύει το ποιοτικό κριτήριο, ή αν παρουσιάζουν τα έργα ενός συγκεκριμένου εικαστικού «προγράμματος». Το Γενάρη είχαμε τρεις ομαδικές εκθέσεις:

1. «*Η Χώρα του Κανενός*»,
Πάρκο Ελευθερίας ως 4.2.

Εύκολο και δύσκολο μαζί να σκαρώσει κανείς μια καλή έκθεση γύρω από ελκυστικό και ευρύ θέμα, τόσο περιεκτικό ώστε να περιλάβει τα πάντα και τα αντίθετά τους. Η έκ-

θεση που έστησε με τόση ευαισθησία η ιστορικός της τέχνης *Λένα Κοκκίνη*, με έργα 10 ανδρών και 2 γυναικών ζωγράφων γεννημένων ανάμεσα 1944 και 1950, είναι καλή περίπτωση. Καταξιώνεται όμως όχι τόσο από την ευστοχία της επιλογής, όσο από την ποιότητα των έργων που εκθέτονται, κι ας μην είναι όλα φτιαγμένα για να υπηρετήσουν το συγκεκριμένο θέμα.

Ο μέσος όρος ποιότητας είναι ψηλός. Τον ανεβάζουν κυρίως η κατασκευή του *Σηλιόπουλου* (γ. 1959), και το περιβάλλον του *Κ. Τριανταφύλλου* (γ. 1950). Ο *Π. Χαραλάμπους* (γ. 1956) και ο *Χρ. Πετρίδης* (γ. 1958) εκθέτουν αξιόλογα καινούρια έργα τους μέσα στη γραμμή της δουλειάς που παρουσιάζουν τα δυο τελευταία χρόνια — την έχω κιόλας προσέξει. Των δυο «οπαδών» της «οπτικής ποίησης» — που είναι κι οι μεγαλύτεροι της παρέας — *Μήτηρα* (γ. 1944), *Αγραφιώτη* (γ. 1946) τα έργα ανήκουν μάλλον σε άλλη «χώρα», πιο εννοιακή, που ξεφεύγει, πιστεύω ακόμα κι από τον ευρύτατο ορισμό της κυρίας *Κοκκίνη*.

Αλέξανδρος Πατσούρης, γλυπτό (σίδηρο), 220X207X40.

2. «Αναφορά στον Μπουζιάνη», Δημοτική Πινακοθήκη, ως 2.2.

Ο οργανωτής της έκθεσης Επιμελητής της Εθνικής Πινακοθήκης κ. Μάνος Στεφανίδης διάλεξε είκοσι ζωγράφους γεννημένους ανάμεσα 1939 και 1960 που θεωρεί ότι «αναφέρονται απευθείας στο έργο και στην προσωπικότητα του Γεωργίου Μπουζιάνη, ανοίγοντας διάλογο με τους προβληματισμούς του». Προχωρεί μάλιστα σε μια σαρωτική γενίκευση: «Οι κύριοι εκπρόσωποι της γενιάς του '70 ή του '80 μοιάζουν να μην έχουν κανένα άλλο εγχώριο πρότυπο, να μην αναγνωρίζουν καμιά άλλη καθοδηγητική προσωπικότητα στην ελληνική τέχνη πλην του Μπουζιάνη».

Δεν είναι πρόθεσή μου να συζητήσω τώρα αυτές τις παρακινδυνευμένες διαπιστώσεις που αδικούν τους πάντες, κι ας θεμελιώθηκε πάνω τους η έκθεση τούτη. Ο κ. Στ. συνηθίζει κάτι τέτοιες συνθέσεις —κρίνοντας από προηγούμενες εκθέσεις που οργάνωσε για το Δήμο Αθηναίων (1987 «Τι είδε ο υπηρέτης στο κλειστό δωμάτιο», 1988 «Ζωγραφική για ένα Τραπέζι») με τίτλους «καμάκια» (αγκιστρωτικούς = accrocheurs θα έλεγαν οι Γάλλοι) με μεικτό ευρύτατο περιεχόμενο, για όλα τα γούστα, δίχως ποιοτική αξιολόγηση, που μου θυμίζουν μια «φανταστική» έκθεση που οργανώθηκε κάποτε «Πλίνθοι και Κέραμοι Ατάκτως...». Εκθέσεις όπως τούτη «όλο και πιο φιλόδοξες», εκδηλώσεις «που εκφράζουν ευρύτερα τον κοινωνικό χώρο» αποτελούν «σταθερή βούληση» της προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου.

Όμως ένας τουλάχιστον Δημότης Αθηναίων, είμαι βέβαιος και αρκετοί άλλοι, αντιδρούν ενάντια σε τέτοιες αποπροσανατολιστικές εκθέσεις που θα είναι κρίμα αν, πράγματι εκφράζουν ένα «κοινωνικό χώρο» πέραν εκείνου του κ. Στ.

Ήταν αδικία να συνεκτεθούν οι περισσότεροι από τους καλλιτέχνες, αδικία για κείνους. Τόσο τους επισκιάζει αυτός ο μεγάλος «Δάσκαλος» που δεν είχε παρά μια χούφτα πραγματικούς μαθητές (η καλύτερη Κούλα Μαραγκοπούλου εκθέτει ακριβώς τούτες τις ημέρες στις «Νέες Μορφές» δεξ παραπάνω).

Η «αναφορά στον Μπουζιάνη» είναι ένας χτυπητός τίτλος με τονισμό στον καλλιτέχνη που αποκαλύφθηκε για

δεύτερη φορά στην Ελλάδα το 1989 με τρεις μεγάλες εκθέσεις (Άνδρος, Αθήνα, Θεσσαλονίκη) με πολλά έργα που δεν είχαν ξαναεμφανιστεί στην Ελλάδα —και που τα ένα είναι πιο δυνατό από το άλλο, Πάνω του κρεμάστηκε μια έκθεση όπου όλοι έχουν, υποτίθεται, ισότιμη θέση στη σκιά του Δασκάλου. Όμως μερικοί είναι πιο ίσοι από τους άλλους —και δίκαια— όπως ο Θεοφυλακτόπουλος (γ. 1939), ο Μπότσογλου (γ. 1941) που είναι και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία και εμφανίστηκαν με εντυπωσιακά καινούρια έργα.

Από τη φάλαγγα των άλλων —όσων τουλάχιστον παρουσίασαν έργα καινούρια— πρόσεξα τους πίνακες της Ασαργιωτάκη (γ. 1951) του Κ. Γεωργίου, της Κυριαζή (γ. 1954), του Μαντζαβίνου (γ. 1958), της Ξένου (γ. 1949), του Φωκά (γ. 1951). Όλοι τους μπορούν να ειπωθούν, με την ευρύτερη έννοια, νεοεξπρεσιονιστές, δίχως την παραμικρή αναφορά στον Μπουζιάνη.

Ο πολυτελής κατάλογος της κακοκρεμασμένης αυτής έκθεσης δεν βοηθάει στον προσανατολισμό του κοινού. Στην εισαγωγή του, ο κ. Στ. προσθέτει μια συρραφή παλιότερων κειμένων ιστορικών της τέχνης, ζωγράφων, ποιητών. Το πιο σημαντικό: οι «Σκέψεις για τη ζωγραφική του Μπουζιάνη» του Χρόνη Μπότσογλου του 1985, είναι δυστυχώς κολοβωμένες.

3. «Έκθεση Εκπαιδευτικών Τέχνης» στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου, ως 30.1.

Μετέχουν 119 μέλη της «Ένωσης Καθηγητών Καλλιτεχνικών Μαθημάτων» με ισάριθμα έργα ζωγραφικής, και μερικά γλυπτικής. Δεν ισχύει εδώ κριτήριο ποιότητας. Όμως είναι ενθαρρυντικό να διαπιστώνει κανείς ότι πολλές χιλιάδες νέων σε όλη την Ελλάδα μαθαίνουν στοιχεία τέχνης από δασκάλους που, κρίνοντας από τα έργα τους, έχουν κάποια πληροφόρηση, έστω και με παρανοήσεις, για την πιο σύγχρονη τέχνη. Άραγε τα υλικά τεκμηρίωσης στη διάθεσή τους —φωτογραφίες, διαφάνειες, βιβλία, κλπ.— είναι επαρκή για να κάνουν καλά τη δουλειά τους; Το σχολείο δεν είναι βέβαια φυτώριο ταλέντων και μεγαλοφυιών, απλώς εστία εμπλουτισμού της γενικής παιδείας των νέων, στην οποία είναι χρήσιμες και γνώσεις γύρω από την τέχνη.

30.1.1990

Αλέξανδρος Ξύδης

● Έκθεση έργων ζωγραφικής της Ελένης Γεωργακοπούλου παρουσιάζει από τις 5 Φεβρουαρίου η Γκαλερί F (Φωκλίδου 12, Κολωνάκι, τηλ. 360.13.65, 36.28.079).

Πρόκειται για την πρώτη ατομική παρουσίαση της καλλιτέχνιδος, που επιχειρεί μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση της σχέσης αντικειμένου-χώρου μέσω της γεωμετρικής οργάνωσης της σύνθεσης και των χρωμάτων.

Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 17 Φεβρουαρίου.

● Διεθνή έκθεση ζωγραφικής «Για τις οικουμενικές αξίες και τα πανανθρώπινα ιδανικά στον κόσμο του 2000» παρουσιάζει το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας στο «Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Αθηνών (κτίριο Κωστή Παλαμά, Ακαδημίας 48 & Σίνα) μέχρι και τις 11 Φεβρουαρίου 1990.

Η έκθεση διοργανώνεται μέσα στα πλαίσια του Συνεδρίου του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ειρήνης (ΠΣΕ) σε συνεργασία με την Ελληνική Προπαρασκευαστική Επιτροπή για το ΠΣΕ και την Εθνική Επιτροπή για τη Δεκαετία Πολιτιστικής Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

● Το Κέντρο Γραμμάτων και Τεχνών ΑΠΟΨΗ (Δεινοκράτους 35, τηλ. 72.19.720) παρουσιάζει από τις 12 Φεβρουαρίου 1990 Έκθεση Σχεδίων της Σόνιας Καλογεροπούλου.

Η Έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 2 Μαρτίου 1990.

● Έκθεση του Ντήτερ Μάγκνους με θέμα Καλλιτεχνική παρέμβαση σε φυσικά τοπία παρουσιάζει το Ινστιτούτο Γκαίτε (Ομήρου 14-16, τηλ. 360.81.11) μέχρι τις 21 Φεβρουαρίου. Πρόκειται για μια έκθεση πρότυπο που επιχειρεί μέσα από τη συνένωση τέχνης και φύσης να προβάλλει εναλλακτικές λύσεις για την πολεοδομία.

Η έκθεση γίνεται υπό την αιγίδα της Ελληνικής Επιτροπής της Unesco

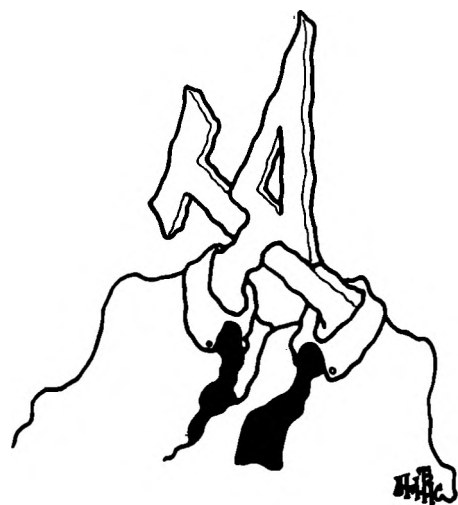

Έπεα τυπωμένα

Ας μας επιτραπεί όμως μια σύντομη παρέκβαση από την καυτή καθημερινότητα, προς τις λεγόμενες «ανώτερες» σφαίρες του πνεύματος. Οι

λόγοι είναι για το καινούριο Τεύχος, το περιοδικό που κυκλοφόρησε πριν μερικές βδομάδες και για την επίσης πρόσφατη δημοσίευση παλιών κειμένων του Δ. Φατούρου, από την περίοδο 1952-60, με τον απλό τίτλο Γραπτά Αρχιτεκτονικής.

Με το δεύτερο οι δεσμοί μου είναι και συναισθηματικοί. Μερικά από τα θησαυρισμένα κείμενα ανήκουν σε εκείνα που πρωτιάσα στα ελληνικά για αρχιτεκτονική, την εποχή που άρχιζα να κοιτάζω με άλλο μάτι τα γύρω μου. Στη φοβερή εκείνη περίοδο, που ο αρχιτεκτονικός λόγος απουσίαζε στην Ελλάδα ή το χειρότερο, κυκλοφορούσαν άσχημα κακέκτυπά του, εκείνα τα άρθρα του Φατούρου προμηνούσαν την προσπάθεια ανανέωσης, που δεν άργησε να φανεί και στην

αρχιτεκτονική πράξη στην Ελλάδα. Τα ίδια σχεδόν κείμενα, άλλωστε, θα ανακάλυπτα για δεύτερη φορά, πριν μια δεκαετία, για να διαπιστώσω πως δεν είχαν καθόλου γεράσει. Κρατούσαν ακέραιη τη θαλερότητά τους και ας είχαν ήδη ξεμυτίσει άλλα ανάλογα κείμενα στην αγορά. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε και τα κείμενά του για την τέχνη της ίδιας περιόδου, πάλι θα εντυπωσιαζόμασταν με την ανεξάντλητη ικανότητά του να ρίχνει γέφυρες προς όλες τις κατευθύνσεις.

Πέρα όμως από την αντοχή της στο χρόνο, χρειάζεται να επισημάνουμε πως πίσω από αυτή τη γραφή κρύβεται σαφής κατεύθυνση για την αναζήτηση της γνώσης στην αρχιτεκτονική, σε επαφή με τις ελληνικές ιδιαίτερες ανάγκες. Και πως δεν ήταν διόλου τυχαίο πως ο Φατούρος ήταν τελικά εκείνος που, περισσότερο από οποιονδήποτε άλλο, έβαλε τη σφραγίδα του στην αρχιτεκτονική σχολή της Θεσσαλονίκης, όπου υπηρέτησε από το 1959 ως σήμερα.

Παρ' όλο που δεν μπορούμε εδώ να τολμήσουμε μια τόσο πλατιά αποτίμηση, θα προτείναμε στον αναγνώστη του βιβλίου να δοκιμάσει νοερά να συνδέσει τους δυο αυτούς κομβικούς ρόλους του συγγραφέα, πηγαίνοντας μακρύτερα από τη δήλωση του ίδιου —που αρνείται να «ερμηνεύσει τον εαυτό» του— προς μια θέση απέναντι στη συνολική του παραγωγή τα τελευταία 40 χρόνια. Όσο και αν ο ίδιος —όπως είπαμε— επιθυμεί να το αποτρέψει, μια τέτοια επανέκδοση δεν μπορεί να περιοριστεί στη χρονική περίοδο 1950-60, αλλά μοιραία θα λάβει υποχρεωτικά υπόψη της όλα όσα —τυχόν καλά ή κακά— μεσολάβησαν από τη δημοσίευση των δυο σπουδαστικών του εργασιών, στον Μιχελή και στον Πικιώνη, ως σήμερα. Ακόμα περισσότερο, αν αναλογιστούμε την επίδραση που έκτοτε άσκησε ο Φατούρος στην ελληνική αρχιτεκτονική, που με κανένα τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί περιφρονητέα.

Αν μετατοπιστούμε τώρα στο *Τεύχος*, όπου συμπτωματικά (;) συμμετέχει και ο Δ. Φατούρος, θα διαπιστώναμε με μεγάλη ικανοποίηση πως το δεύτερο τεύχος ανοίγει, και εξελίσσει πιο πέρα, τις θεωρητικές «παραδοχές» που εξαρχής τέθηκαν από την ομάδα έκδοσης. Το κυριότερο ίσως γνώρισμα της κατεύθυνσης του *Τεύχους* συνοψίζεται σε ένα χαρακτηρισμό που ήδη έκανε ο Ο. Δουμάνης για αυτό: πως είναι περιοδικό κουλτούρας. Αυτής της συχνά απροσδιόριστης και αινιγματικής έννοιας η εξυπηρέτηση προβάλλεται έντονα από τις στήλες του περιοδικού και αποτελεί το στίγμα αναγνώρισής του.

Μέσα στον κυκεώνα των «μαζικών» εκδόσεων πάνω σε θέματα διακόσμησης και αρχιτεκτονικής που έχουν κατακλύσει την αγορά τον τελευταίο καιρό, η βιωσιμότητα ή καλύτερα, ο λόγος ύπαρξης ενός τέτοιου περιοδικού, τουλάχιστον για μένα προβάλλει ακόμα πιο επιτακτικός. Γιατί αν η έννοια της κουλτούρας συνεχίζει να είναι ψιλά γράμματα για ένα κακομαθημένο κοινό στην Ελλάδα, ή ακόμα και να μυρίζει ενοχλητικά ελιτισμό (θυμηθείτε τον χλευασμό της λέξης «κουλτουριάρης»), ο βομβαρδισμός από όλο εκείνο το καθαρόαιμο κιτς υλικό για αρχιτεκτονική και διακόσμηση να κρέμεται στα περιπτερα, πάλι για μένα, αντιπροσωπεύει μια σαφέστατη απειλή.

Ένα *Τεύχος* λοιπόν ως ασπίδα ή ως αντίδραση στον βαρβαρισμό που όλο και μας πλησιάζει; Ίσως δεν χρειάζεται να τραγικοποιούμε έτσι τα πράγματα. Μάλλον να καταλήξουμε πως είναι μεγάλη ευτυχία να διαβάσεις ένα τέτοιο περιοδικό, και για τη σοβαρότητα των προθέσεών του (που γενικά στα πέριξ θεωρείται κουσουρί) και για το ίδιο το αποτέλεσμα που κρατάς στα χέρια σου.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Για τη «Σπασμένη Στάμνα» του Heinrich von Kleist από το Δημοτικό Θέατρο της Καβάλας

Ήταν μια ευχάριστη έκπληξη να παρακολουθήσει κανείς ένα τέτοιο έργο «εκτός των τειχών» και μάλιστα τόσο μακριά, από μια ερασιτεχνική ομάδα, υπό τη σκηνοθετική καθοδήγηση του επαγγελματία **Δημήτρη Ιωάννου**. Ο **Δημήτρης Ιωάννου** σπούδασε και εργάστηκε στη Γερμανία. Επέστρεψε στην Ελλάδα το 1985 και από τότε διδάσκει στη Δραματική Σχολή του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Με το Δημοτικό Θέατρο της Καβάλας συνεργάζεται από το 1986.

Ο τρόπος που αντιμετώπισε το έργο, φανερώνει πως αποφεύγει τα περιπλοκά σύμβολα —τα οποία υπάρχουν στο έργο— επιτυγχάνοντας ένα ευανάγνωστο αποτέλεσμα, χωρίς ωστόσο να καταφεύγει σε λαϊκίστικες απλοποιήσεις ούτε και να διαστρεβλώνει το έργο με πιθανόν διανοουμενίστικες παρεμβάσεις, μια παράσταση προσιτή και ευχάριστη στον απλό, αλλά και στον απαιτητικό θεατή.

Οι «εκρήξεις», οι σκηνοθετικές, βοηθούν στη συνεχή εγρήγορση και παρακολούθηση του έργου. Όπως αναγράφεται και στο πρόγραμμα η διάρκεια της παράστασης ήταν 100', χωρίς διάλειμμα. Ήταν όμως ακριβώς «μετρημέ-

να» και μελετημένα. Ο σκηνοθέτης έχοντας τη συνολική επιμέλεια της παραγωγής κατάφερε να στηθεί υπό την εποπτεία του ένα όμορφο και λειτουργικό σκηνικό (**Κώστας Ευθυμιόδης**). Τα κοστούμια φροντισμένα (ορισμένα ήταν δανεικά από το Κ.Θ.Β.Ε.). Όποιος γνωρίζει από το θέατρο στην επαρχία κατανοεί το επιτεύγμα, για αυτού του είδους τις «λεπτομέρειες». Τίποτα λοιπόν δεν αφέθηκε στην τύχη.

Ο φωτισμός θα μπορούσε να είναι καλύτερος, «αν βοηθούσε» η αίθουσα, δηλαδή το αμφιθέατρο του Δήμου Καβάλας.

Ο πρωταγωνιστής (Ανδρέας Λαδάς) απέδωσε έναν έξοχο δικαστή Αδάμ, που παρόλα τα ελαττώματά του οι θεατές τον συμπαθούν. Ο δικαστικός γραφέας —Φάνης Χ. Μιχαήλ— σπιρτόζος και πανέξυπνος— ανεβοκατεβαίνει επίτοπου σαν τσαλαπετεινός, που έχει από πολύ νωρίς αντιληφθεί τις απατεωνιές του αφέντη του. Οι δύο υπηρέτριες (**Φάνη Ασλανίδου** και **Βάσω Μάκρας**), η πρώτη με χιούμορ και η δεύτερη ως μίσχος έδωσαν τις δικές τους πινελιές στο σκηνικό. Ο **Ανδρέας Τσιαπτσιάδης** ήταν πολύ πετυχημένος ως υπηρέτης του Βάλτερ και πολύ εντυπωσιακός κατά την εισοδό του στη σκηνή. Ο σύμβουλος Βάλτερ (**Σπύρος Βερονίκης**) χωρίς να έχει ιδιαίτερη άνεση απέδωσε τον αριστοκράτη αξιωματούχο, που ξεχώριζε από τους χωρισμούς. Η Ρένα Τίτου (**Μάρθα Ρουλ**) είχε αρκετά μεσογειακό ταμπεραμέντο χωρίς να προδώσει το ρόλο της. Ταιριαστό ζευγάρι πατέρα - γιου (**Δημήτρης Μπουξάνης** - **Γιώργος Μαστοράκης**) και πολύ πειστικοί χαρακτήρες. Η **Φέη Λεπίρογλου** στέκόταν άνετα στη σκηνή.

Τέλος, η **Λίλα Μπρουκάκη** έρχεται ως άγγελος τραγωδίας να διαλευκάνει το μυστήριο και τα σκάνδαλα του δικαστή, ολοκληρώνοντας τη σωστή διανομή των ρόλων και της απόδοσης των χαρακτήρων.

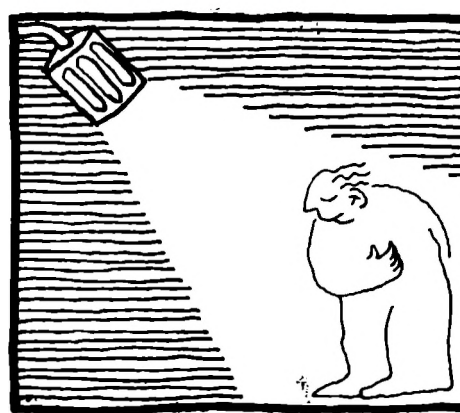
Ο **Δημήτρης Ιωάννου** έχοντας ικανούς ηθοποιούς στους βασικούς ρόλους δούλεψε επίμονα και τους δεύτερους ή τρίτους, με αποτέλεσμα κανένας χαρακτήρας να μη διογκωθεί πρωταγωνιστικός εις βάρος των υπολοίπων. Έτσι, στήθηκε τελικά μια παράσταση συνόλου βασισμένη εξίσου σ' όλα τα μέλη του θιάσου. Δεν θα ήθελα να τολμήσω κάποια σύγκριση με τη

σκηνοθετική γραμμή των **Βογιατζή - Παπαβασιλείου** (1982), ωστόσο όμως θα καταγράψω την εντύπωση που άφησε η παράσταση: ο πρωταγωνιστικός ρόλος του δικαστή **Λευτέρη Βογιατζή** ήταν άνισα τονισμένος σε σχέση με τους υπόλοιπους ρόλους, που τους έπαιξαν πολύ άξιοι ηθοποιοί. Δεν υπήρχε δηλαδή μια σκηνοθετική ισορροπία ως προς τη σκηνική παρουσία των χαρακτήρων, σε αντίθεση με την παράσταση του Δημοτικού Θεάτρου Καβάλας.

Το σημειώμά μου, εντέλει συνιστά περισσότερο μια απογραφή ικανοποίησης, ότι δηλαδή ορισμένοι άνθρωποι μακριά από την Αθήνα εργάζονται αποτελεσματικά στο θέατρο γνωρίζοντας τους ιδιαίτερους δρόμους του, και πολύ λιγότερο μια κριτική παρουσίαση.

Στ' αλήθεια είναι κρίμα να χάνονται τέτοιες παραστάσεις από το κοινό των μεγάλων πόλεων, και της πρωτεύουσας κυρίως, όπου κυριαρχεί η επιθεώρηση με το ανύπαρκτο κείμενο και οι αρπαχτές των θιασαρχών.

Κώστας Θεολόγου

Συμφωνική μουσική από Κ.Ο.Α. και Χατζιδάκι

Σε προηγούμενο τεύχος είχαμε αναφερθεί στην χωρίς ιδιαίτερες εξάρσεις μουσική κίνηση της περιόδου αυτής. Οι υπάρχουσες ελληνικές ορχήστρες δίνουν το παρών τους, προκαλώντας ένα ενδιαφέρον ανάλογο με την ποιότητα που προσφέρουν.

Ενδεικτικές ίσως των ζη-

τουμένων, αλλά και των προθέσεων για το μέλλον, ήταν οι συναυλίες που έδωσαν τον περασμένο μήνα η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και η Ορχήστρα των Χρωμάτων.

Η Κ.Ο.Α. με τη συμμετοχή του διεθνούς φήμης βαρύτονου Κώστα Πασχάλη στις 16 Ιανουαρίου στο Παλλάς έδωσε μια εικόνα που θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε σαν εξαίρεση στις εκδηλώσεις ρουτίνας που μας έχει συνηθίσει.

Ο Κώστας Πασχάλης ερμηνεύοντας άριες από όπερες

του Βέρντι μας πρόσφερε ασύγκριτα δείγματα της τεχνικής του. Οι προσεγμένες διακυμάνσεις στην απόδοση της άριας του Ιάγου «Credo» από τον Otello μαρτυρούσαν την ώριμη αναζητήσή του σε ένα ρόλο που κατ' επανάληψη έχει παρουσιάσει. Η ευχέρεια με την οποία προσέγγισε και ανέδειξε βαθύτερες πτυχές από τη συγκινησιακή φόρτιση της άριας από την 4η πράξη του Nabucco, όπως και η ερμηνεία της άριας «Pieta rispetto amore» (Macbeth) και το biss πάλι από τον Otello ή-

ταν από τις στιγμές εκείνες που σπάνια έχουμε την ευκαιρία να νιώσουμε.

Ο ενθουσιασμός του κοινού από τη συμμετοχή αυτή του Πασχάλη, είναι το καλύτερο επιχείρημα για το πού πρέπει να στραφούν οι ιθύνοντες για να μπορέσουν οι ορχήστρες να επανακτήσουν τη χαμένη αίγλη των εμφανίσεών τους, και φυσικά να κατακτήσουν εκ νέου το αδιάφορο κοινό. Κοινό που δεν φαίνεται να συγκινείται, παρά μόνο όταν του δίνονται εγγυήσεις για την ποιότητα της «παράστασης» ή η ελπίδα για μια ιδιαίτερη στιγμή ερμηνείας.

Ο αρχιμουσικός Adrian Sunshine διεύθυνε από μνήμης και με αρκετή επιτυχία δυο ακόμα έργα.

Την «εξαύλωμένη νύχτα» έργο 4 για ορχήστρα εγχόρδων του Α. Σαϊνμπεργκ. Συμφωνικό ποίημα γραμμένο το 1898, επηρεασμένο από τη βαγκνερική αρμονία, με κύριο χαρακτηριστικό «την αναζήτηση νέων χρωμάτων μέσα από το ηχώχρωμα των οργάνων που προαναγγέλει την πρωτοπορία του στο γράψιμο για ορχήστρα εγχόρδων».

Και τέλος τη «Συμφωνία αρ. 88» του F.J. Haydn. Μια από τις πρώτες, που δίνει σημάδια της ανανέωσης του στυλ του, και ανήκει στον κύκλο των συμφωνιών που έγραφε για να παιχθούν στο Παρίσι γύρω στα 1780. Η ερμηνεία ήταν αρκετά προσεγμένη, διατηρώντας το πνεύμα της εποχής και τα προσωπικά στοιχεία του συνθέτη.

Συμφωνία του Χάυντ περιελάμβανε και το τρίτο πρόγραμμα από τον α' κύκλο συναυλιών της Ορχήστρας των Χρωμάτων που με διευθυντή τον Μάνο Χατζιδάκι παρουσιάστηκε στις 24 Ιανουαρίου στο Παλλάς.

Η «Συμφωνία αρ. 94» (της εκπλήξεως) από τις «συμφωνίες του Λονδίνου» (1791) που ίσως είναι η δημοφιλέστερη του κύκλου αυτού.

Το πρόγραμμα της συναυλίας περιελάμβανε δυο ακόμα έργα, ουσιαστικά «άγνωστων» στην Ελλάδα συνθετών, ένα σημείο που η ορχήστρα δείχνει αξιοπρόσεχτο ενδιαφέρον.

Το «Κονσέρτο για φλάουτο και ορχήστρα» του Δανού Carl Nielsen με σολίστ την εξαιρετή Στέλλα Γαδέλη. Έργο αντιπροσωπευτικό του ύφους του συνθέτη που εκμεταλλεύεται τους «τρόπους» προσπαθώντας να κρατηθεί μακριά από τη «χρωματική» παράδοση του βανκνερισμού.

Και ακόμα τη σουίτα για ορχήστρα του Αμερικανού Virgil Thomson «Το αλέτρι που έσκισε τη γη» (1936), «μια σειρά από αυτόνομες μικρές φόρμες όπου κυριαρχεί η απλή ενορχήστρωση» χωρίς πομπώδεις ρητορείες και που επιζητά μέσα από την «απλοτητά» της να δημιουργήσει και να οριοθετήσει μια αισθητική άποψη.

Θεωρήσαμε απαραίτητες τις αναφορές στο ύφος των έργων αυτών για να σχολιάσουμε τη δομή του προγράμματος των συναυλιών.

Είναι πλέον κανόνας, στο πρώτο μέρος να εκτελείται μια «εισαγωγή» ή κάποιο μικρής χρονικής διάρκειας έργο. Ακολουθεί το «κοντσέρτο» ή έργο που απαιτεί την παρουσία σολίστ και το δεύτερο μέρος της συναυλίας καλύπτεται από μια συμφωνία.

Χωρίς να υποτιμούμε καμιά περίοδο της μουσικής δημιουργίας, αντίθετα προσπαθώντας να διαφυλάξουμε την σημασία - αξία του εκάστοτε έργου στη χρονική περίοδο της δημιουργίας του, πιστεύουμε ότι πρέπει να διατηρείται μια ιστορική ή αισθητική συνέχεια.

Στο πρόγραμμα της Ορχήστρας των Χρωμάτων η ακρόαση της «συμφωνίας» του ώριμου Χάυντ μετά τα έργα των Nielsen και Thomson δεν φάνηκε πεπαλαιωμένη ούτε ξένη προς το υπάρχον κλίμα. Σε αυτό βέβαια βοήθησε και η κάπως πιο «σύγχρονη» ερμηνεία της.

Αντίθετα όμως στη συναυλία της Κ.Ο.Α. η επιλογή της εκτέλεσης έργων των Χάυντ, Βέρντι και Σαϊνμπεργκ ήταν αναγκαίο να διέπεται από μια τουλάχιστον ιστορική συνέχεια.

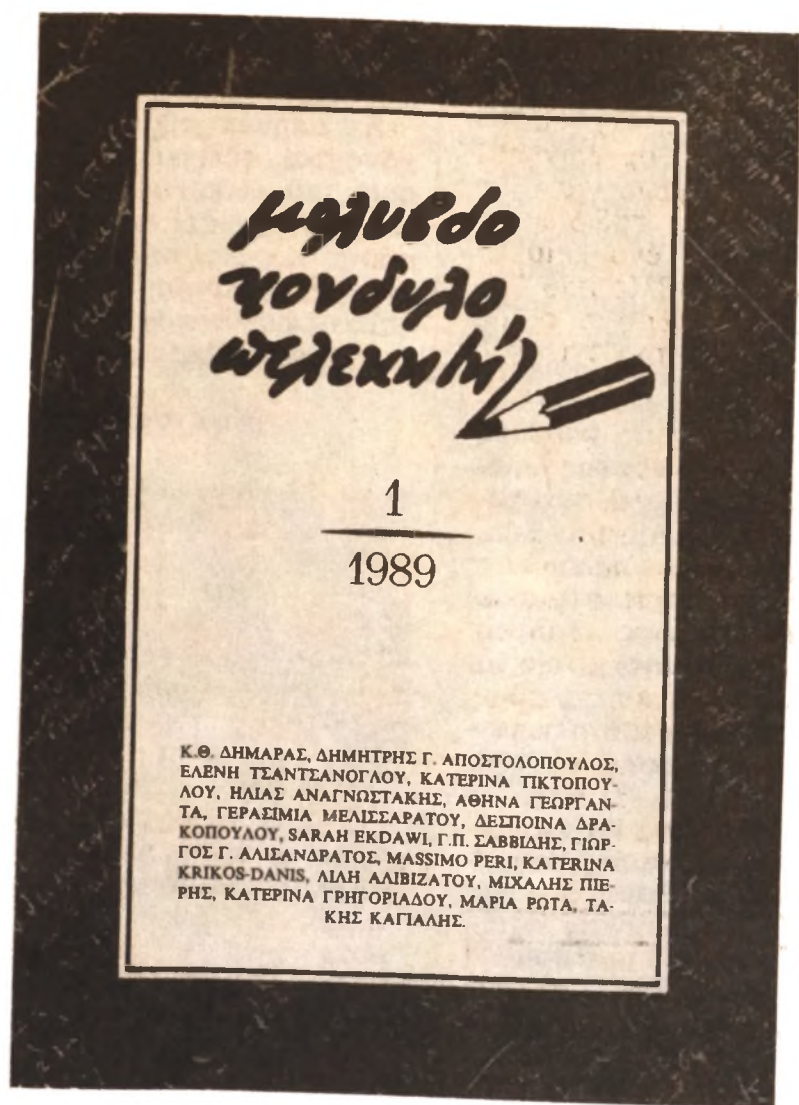
Για παράδειγμα η «Συμφωνία αρ. 88» του Χάυντ «φημίζεται» για την μεγαλόπρεπη εισαγωγή της.

Όταν όμως η εισαγωγή αυτή εκτελείται πριν σβήσει ο απώχως από τη χρωματική αναζήτηση του ύφους του Σαϊνμπεργκ, και των δραματικών εξάρσεων του μεγαλοδραματικού Βέρντι, τότε σίγουρα το μεγαλόπρεπο ύφος του 1784 φαίνεται φτωχότερο.

Και φυσικά η αδυναμία αυτή δεν βαρύνει ούτε τον συνθέτη, ούτε την εποχή του. Το λάθος κρύβεται ή στην επιλογή του ρεπερτορίου, ή στην θρησκευτική προσήλωση στη «δομή του προγράμματος μιας συναυλίας».

N. Μητρόπουλος

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ένα φιλολογικό Περιοδικό

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Γ. Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα, τηλ. 360.77.44

ΒΙΒΛΙΟ

Ο Θανάσης Ντόκος για το βιβλίο του Μένη Κουμανταρέα «Πλανόδιος Σαλπικτής», εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1989

«Ποτέ δεν θα ξαναγίνουμε, όπως είμαστε»

Χ. ΤΖΕΪ'ΜΣ

Έχω τη γνώμη ότι από τη στιγμή που το γλωσσικό πρόβλημα άρχισε να λύνεται, λίγο μετά την πτώση της δικτατορίας, η πεζογραφία μπόρεσε να απαλλαγεί από το στοιχειωμένο παρελθόν και πήρε το δρόμο που της αρμόζει. Δεν ήταν δηλαδή η δεξιοτεχνία ή το ταλέντο που έλειπαν από τους παλαιότερους πεζογράφους, αλλά οι γλωσσικές διαμάχες που τους ανάγκαζαν να εκφράζονται είτε με τη δημοτική είτε με την καθαρεύουσα. Με αποτέλεσμα, μετά από μια σειρά ετών, η γλώσσα του βιβλίου να έχει ξεπεραστεί και να μην μπορεί να νιώσει άνετα ο σύγχρονος αναγνώστης. Υπάρχουν για παράδειγμα δυο συγγραφείς της δεκαετίας του '30 που το γλωσσικό τους αισθητήριο

λειτούργησε απροσδόκητα σωστά, παρ' ότι ξεκινούσαν από διαφορετικούς δρόμους ο καθένας. Είναι ο Μπεράνης κι ο Θεοτοκάς. Δεν θα μπορούσαμε όμως να πούμε το ίδιο για τον Τερζάκη ή τον Μυριβήλη λόγου χάριν. Αντίθετα η μείξη των δυο γλωσσών αποδείχτηκε ευεργετική για την ποίηση.

Όλα δείχνουν ότι ταυτόχρονα με τις περιπέτειες των ηρώων, που τόσο επιδέξια μας αφηγείται ο Κουμανταρέας, παρακολουθούμε και την μεγάλη περιπέτεια της γλώσσας μας. Γλώσσα δημοτικοφανής σε ανάμιξη με καθομιλουμένη στα *Μηχανάκια*, λαϊκότροπη γλώσσα στο *Αρμένισμα* και στα *Καημένα*, μίμηση της γλώσσας των λαϊκών αφηγήσεων στην *Αγία Κυριακή στο Βράχο*. Κάποια στοιχεία εξεζητημένης δημοτικής γλώσσας διατηρούνται και στη *Βιοτεχνία Υαλικών*, παρ' ότι το βιβλίο αυτό είναι σημείο εκκίνησης μιας νέας περιόδου.

Από την *Κυρία Κούλα* και μετά η γλώσσα αποκαθαίρεται και ο συγγραφέας υιοθετεί την κοινή ελληνική. Σε γλώσσα απολαυστική, έντεχνα δημοτική, γράφεται το *Χερουβίμ και Σεραφείμ*, και σε μια άλλη γλώσσα, που υποδύεται πολύ επιτυχημένα την καθαρεύουσα, γράφεται ο *Ωραιοσ Λοχαγός*. Στα δυο αυτά βιβλία ο Κουμανταρέας φαίνεται να διασκεδάζει το αμαρτωλό γλωσσικό παρελθόν.

Ο *Πλανόδιος Σαλπικτής* είναι μια συλλογή κειμένων που ο συγγραφέας της *Φανέ-*

λας με το εννιά έγραψε κατά καιρούς και δημοσίευσε σε περιοδικά με διάφορες αφορμές. Ένα μεγάλο μέρος τους δημοσιεύτηκε στο ΑΝΤΙ. Τα κείμενα αυτά συνδέονται και σχολιάζονται στον πρόλογο του βιβλίου, που από μόνος του είναι ένα κείμενο κι αυτός. Εκεί μαθαίνει κανείς και τη μέθοδο που ακολούθησε ο συγγραφέας. Που είναι με αυστηρή χρονολογική σειρά και που δεν είναι, όπως σε άλλα βιβλία, χωρισμένη σε «ψεύτικες» ενότητες. Το βιβλίο κλείνει με ένα μακροσκελές κείμενο εκατό περίπου σελίδων που έχει τίτλο *Play*.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου αποτελείται από κείμενα τα οποία αφορούν μια σειρά προσώπων σχετικών με τη λογοτεχνία (Αξιώτη, Κ. Πολίτη, Ν. Καλλιανέση, Χατζής, Ιωάννου, Φιτζέραλντ), μια περιπλάνηση στη νυχτερινή Ομόνοια, ένα κείμενο για τους Νεολαίους, ένα ταξιδιωτικό στη Φινλανδία, ένα κείμενο για τα πρώτα βιβλία που διάβασε ο συγγραφέας και τέλος το Ημερολόγιο της Φανέλας με το εννιά.

Τέσσερα είναι τα χαρακτηριστικά των κειμένων αυτών που αποτελούν ταυτόχρονα και τα πλέον προσφιλή θέματα και των άλλων βιβλίων του Κουμανταρέα: α) *Η σωματική φθορά* που ακολουθεί όλους τους ηττημένους ήρωες, από την καμένη σάρκα των δυο παιδιών στα *Καημένα*, μέχρι το κάταγμα του Μπιλ στη *Φανέλα με το εννιά*, το οποίο αποτελεί, σε μια πρώτη εκτίμηση, και την αιτία της κατάρ-

ρευσης του. β) Η αντιπαράθεση ανάμεσα στη *νεανική και την ώριμη* ηλικία. Από τον Σπόρο και την Ποπαία, μέχρι την Κυρία Κούλα και τον Ωραιοσ Λοχαγό, ο Κουμανταρέας έχει μια πεισματική επιμονή στη συνάντηση προσώπων με μεγάλη διαφορά ηλικίας. (Εδώ τη βρίσκουμε στα κείμενα για την Αξιώτη και τον Κ. Πολίτη και πιο κάτω στο *Play*). γ) *Η νοσταλγία*. Η περιπέτεια της μνήμης. Εκείνο το αθεράπευτο άλγος που κρύβει η νοητή επιστροφή στο παρελθόν, σε στιγμές που πέρασαν χωρίς επιστροφή, που κι αν ακόμη επιστρέψουν δεν θα είναι ποτέ οι ίδιες. δ) *Το ουδέτερο ύφος*. Είναι το αντίβαρο στο συναισθηματισμό που δημιουργεί η νοσταλγικότητα. Επειδή τα κείμενα του Πλανόδιου Σαλπικτής είναι αυστηρώς προσωπικά ο Κουμανταρέας εισάγει μια καινοτομία. Χειρίζεται τον εαυτό του ως ήρωα του αφηγήματος, έτσι ώστε να τον κρατά στην απαραίτητη απόσταση όταν μιλάει σε πρώτο πρόσωπο.

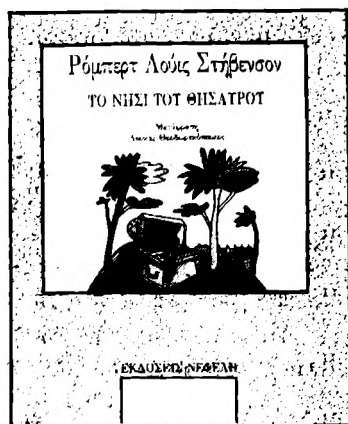
Τα δεκατέσσερα κείμενα του πρώτου μέρους αυτού του βιβλίου είναι συγκροτημένα έτσι ώστε παρά το γεγονός ότι πραγματεύονται διαφορετικό θέμα το κάθε ένα να συνδέονται εσωτερικά. Τον τρόπο αυτόν είχε χρησιμοποιήσει με επιτυχία ο Κουμανταρέας στα *Χερουβίμ και Σεραφείμ*, κατά το πρότυπο του Φώκνερ («Το χωριό»). Στο σύνολό τους, τέλος, αποτελούν ένα είδος αποσπασματικής βιογραφίας.

Το «*Play*» είναι ένα κείμενο γραμμένο γι' αυτό ειδικά το βιβλίο. Η λέξη *Play* αναφέρεται στο πλήκτρο του μαγνητοφώνου, αλλά σημαίνει επίσης παιχνίδι και έργο. Αποτελεί μια αναδρομή στη ζωή και το έργο του ίδιου του συγγραφέα. Ακολουθεί τη συνταγή της συνέντευξης, αλλά ο συγγραφέας αναλαμβάνει εδώ το ρόλο του δημοσιογράφου. Έτσι με τον τρόπο του ουδέτερου ύφους του δίνεται η ευκαιρία να παρωδήσει ακόμα και τον εαυτό του. Ιδού λ.χ. πως ο δημοσιογράφος περιγράφει το συγγραφέα: «...περπατά κορδωμένος, πετώντας μια ιδέα την κοιλιά του έξω, σαν να υποφέρει από λόρδωση» (σ. 363).

Ο Κουμανταρέας αναφέρεται στο κείμενο αυτό στην εμπειρία της τέχνης γενικά, στην τέχνη της πεζογραφίας ειδικότερα και στην προσωπική του γραφή. Να ένας μικρός κατάλογος μερικών από τις πιο ενδιαφέρουσες αυτές απόψεις:

Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ

BIBLIA ΓΙΑ ΝΕΟΤΣ

Από 10 ετών και άνω

ΝΕΦΕΛΗ

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ

ΣΟΛΩΝΟΣ 76 ΤΗΛ. 36.29.923

ANDRE BRINK ΜΙΑ ΞΕΡΗ ΛΕΥΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΑΚΗ ΚΙΡΚΗ

● έμπνευση είναι όταν λιώνεις παντελόνια και βγάζεις στα δάχτυλα κάλους·

● σκληρή ρεβάνς να θυσιάσεις τόσα πράγματα στη ζωή για να καταφέρεις να γράψεις μερικά βιβλία·

● το γράψιμο κανονικά είναι ένα επάγγελμα που θα έπρεπε να υπάγεται στα ανθυγιεινά·

● ένας συγγραφέας που σέβεται τον εαυτό του πρέπει πάνω από όλα να έχει προσωπική άποψη·

● αυστηρότητα και πειθαρχία, που ένας νέος οφείλει να επιβάλλει στον εαυτό του και στα γραψιμάτα του·

● δεν έχουν μάθει (οι νέοι πεζογράφοι) πως ύψιστη αρετή είναι η ακριβολογία·

● πολλές φορές καταλαβαίνω αν ένα βιβλίο είναι σημαντικό από τον τρόπο που θέλω να σπεύσω να το μιμηθώ·

● αντίθετα πολλές φορές με τη ζωή, στη λογοτεχνία οι αδικημένοι έχουν τη συμπάθεια του αναγνώστη·

● μπορείς να περιγράψεις τα πιο φρικαλέα πράγματα και να ακτινοβολείς·

● αλίμονό μου αν δεν είχα περιπλανηθεί (στα πρώτα μου βιβλία) μπορεί σήμερα να ήμουν μέλος της Ακαδημίας Αθηνών·

● το γράψιμο είναι μια καταδίκη από την οποία δεν ξεκουράζεσαι ποτέ·

● δεν υπάρχει πιο ολέθριος σύμβουλος για τη λογοτεχνία από το να εξαρτάται δουλικά από την πραγματικότητα.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια οι ποιητές επιδόθηκαν σε μια προσπάθεια να εξηγήσουν τους μηχανισμούς της ποίησης με τρόπο ποιητικό. Έτσι γεννήθηκε ένα νέο είδος *ars poetica*, δηλαδή μια σειρά ποιημάτων που έχουν σαν θέμα τους την ίδια την ποίηση ως κατασκευή και ως αποτέλεσμα. Νομίζω ότι είναι η πρώτη φορά που ένας Έλληνας πεζογράφος κάνει μια απόπειρα να μυθοποιήσει την ίδια του την τέχνη. Βέβαια το *Play* δεν είναι καθαρό διήγημα, επειδή του λείπουν η δράση και η δραματικότητα, ούτε και φανταστική συνέντευξη, αφού η σύνδεση των διαλόγων γίνεται μυθοπλαστικά. Είναι ίσως ένα νέο είδος, κάτι ανάμεσα στα δυο. Είναι ένα κείμενο εξομολογητικού χαρακτήρα, ένα διανοητικό παιχνίδι, ένα σταυρόλεξο προσώπων, ένα τέχνασμα για να μιλήσει ο συγγραφέας εκ βάθρων, ένας περίπλοκος λαβύρινθος χωρίς κέντρο, με περίτεχνη κατασκευή.

Σημασία έχει ότι είναι η πρώτη φορά που ο Κουμανταρέας δίνει τόση σημασία στην μορφή. Η πρώτη φορά που απελευθερώνει το υλικό του μέσα σε ένα εκ των προτέρων έτοιμο καλούπι. Κι έχω την γνώμη ότι το κάνει με μεγάλη επιτυχία. Πετυχαίνει τον απώτερο στόχο του, δηλαδή να συγκινήσει τον αναγνώστη.

Ο Πλανόδιος Σαλπικτής δεν ενδιαφέρει μόνον τους αναγνώστες που θέλουν να μάθουν περισσότερα για τη ζωή και το έργο ενός παρηγορητικού συγγραφέα, όπως είναι ο Μένης Κουμανταρέας, αλλά κι επειδή ζωντανεύει μια ολόκληρη εποχή. Εκείνη των τελευταίων είκοσι χρόνων.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΣΑΝ ΤΖΙΕ

Ας μην ξεχνάμε την αγάπη

Εκδ. Οδυσσεύς, Αθήνα 1989

Η Τσαν Τζιέ γεννήθηκε το 1937. Είχε πάθος για τη μουσική και τη λογοτεχνία, αλλά δέχθηκε να σπουδάσει οικονομικά, γιατί ήταν περισσότερο χρήσιμα στη Νέα Κίνα. Εργάστηκε αρκετά χρόνια ως οικονομολόγος στο υπουργείο Βιομηχανίας, ύστερα σε ένα κινηματογραφικό στούντιο όπου της δόθηκε η ευκαιρία να γράψει σενάρια. Το διάστημα 1969-1972 την έστειλαν, όπως και τόσους άλλους διανοούμενους για αναδιαπαιδαγωγή στην επαρχία. Σήμερα ασχολείται αποκλειστικά με το γράψιμο και είναι από τις δημοφιλέστερες συγγραφείς της Κίνας γιατί στηλιτεύει την ανδροκρατία, την υποκρισία, τη διαφθορά, τη γραφειοκρατία και το νεποτισμό.

Τα διηγήματα της Τσαν Τζιέ έγιναν από την αρχή στόχος επιθέσεων και κριτικής. Το «Ας μην ξεχνάμε την Αγάπη» πρωτοδημοσιεύθηκε το 1979 και προκάλεσε πραγματική θύελλα. Την κατηγορήσαν πως υπέσκαπτε τα θεμέλια της κοινωνικής ηθικής, γιατί υποστήριζε πως οι γυναίκες ήταν καλύτερα να μένουν ανύπαντρες παρά να παντρεύονται κάποιον που δεν τον αγαπούν και δεν τον εκτιμούν.

Η Τσαν Τζιέ, που και η νουβέλα της «Η κιβωτός» προκάλεσε την ίδια αναταραχή, πρωταγωνίστρια και υπέρμαχος του εκδημοκρατισμού της Κίνας που έληξε τόσο τραγικά, πρόφτασε, μέσα από μια μικρή χαραμάδα που άνοιξε χάρη στην ελευθερία έκφρασης, να μας αποκαλύψει έναν κόσμο που δεν είναι ούτε τόσο μακρινός, ούτε τόσο εξωτι-

κος, ή μυθικός όσο τον νομίζαμε

ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΕΡΙ ΗΓΚΛΕΤΟΝ

Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας

Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1989

Η εισαγωγή του Ήγκλετον προσφέρει μια παρουσίαση των διαφόρων θεωριών της λογοτεχνίας και τονίζει στον αναγνώστη τη σημασία τους και τις γενικότερες συνέπειές τους για τις αντιλήψεις μας για τη γλώσσα, τη λογοτεχνία, την εξουσία ή την πολιτική.

Στόχος του δεν είναι μια αφ' υψηλού σχολαστική χαρτογράφηση της λογοτεχνικής θεωρίας, αλλά η παρουσίαση των προβληματισμών της. Γι' αυτό, χωρίς να επιμένει στην αναλυτική παρουσίαση των απόψεων ή των διαφωνιών μεμονωμένων θεωρητικών, υπογραμμίζει τη γενικότερη προβληματική κάθε θεωρίας. Δεν αποσκοπεί δηλαδή απλώς στο να εισάγει στη θεωρία της λογοτεχνίας φορτώνον-

τας τον αναγνώστη με ονόματα, ημερομηνίες, λεπτομερείς και πυκνές αναλύσεις θεωρητικών τάσεων, αλλά να τον υποψιάσει για την ιστορικότητα και την κοινωνική συγκρότηση της λογοτεχνίας. Χρησιμοποιώντας απλά παραδείγματα καθιστά το βιβλίο του εύληπτο και χρήσιμο διδακτικό εγχειρίδιο, ενώ το ύφος του απέχει πολύ από τη συνήθη άχρωμη και απρόσωπη ακαδημαϊκότητα.

Βέβαια οι επιδιώξεις του δεν εξαντλούνται στη διδακτική ενημέρωση, γιατί όπως τονίζει και ο ίδιος πέρα από τις διάφορες περιγραφές των λογοτεχνικών θεωριών διακυβευονται πάντα πολύ περισσότερο από απλές γνώμες για τη λογοτεχνία.

Ο Ήγκλετον προέρχεται από καθολική, εργατική οικογένεια και διδάσκει στο Wadham College της Οξφόρδης. Επιχείρησε στη δεκαετία του 1960 να συμφιλιώσει το Μαρξισμό και τον Καθολικισμό. Αργότερα (1975-6) γράφει τρία βιβλία τα οποία αποτελούν ένα είδος αποκέρυξης

των προηγούμενων και στρέφεται προς μια αντι-ουμανιστική μαρξιστική «επιστήμη» του λογοτεχνικού κειμένου. Σε αυτή την περίοδο καθοριστική υπήρξε η επιρροή του Άλτουσερ. Σήμερα πλέον ο Ήγκλετον απογοητευμένος από την αλτούσεριανή σκέψη στρέφεται σε μια πιο πολιτική και ριζοσπαστική κριτική, προς τις πολιτισμικές στρατηγικές της εξουσίας.

ΠΕΤΕΡ ΓΚΛΟΤΣ

Μανιφέστο για μια νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά

Εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1987

Μια παλαιότερη έκδοση του «Μανιφέστου για μια νέα Ευρωπαϊκή Αριστερά» του Γερμανού συγγραφέα Πέτερ Γκλότς που σήμερα γίνεται εξαιρετικά επίκαιρη μετά τις εξελίξεις στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

Ο Πέτερ Γκλότς γεννήθηκε στο Έγκερ το 1939. Σπούδασε δημοσιογραφία, φιλοσοφία, γερμανική φιλολογία και κοινωνιολογία. Από το 1965 διδάσκει στο πανεπιστήμιο του Μονάχου, όπου εκλέγεται

το 1969 αντιπρόεδρος. Για τέσσερα χρόνια (1977-81) διευθύνει το Ινστιτούτο Επιστήμης και Έρευνας στο Βερολίνο. Το Φεβρουάριο του 1981 εκλέγεται γενικός γραμματέας του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας (SPD). Στην πενταετία 1972-77 και ξανά μετά το 1983 διατελεί βουλευτής.

Το βιβλίο μιλάει προφητικά για το νέο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο που βρισκόταν σε εξέλιξη και σε σχέση με τα τελευταία γεγονότα στην Αν. Ευρώπη δίνει στον αναγνώστη την ευκαιρία να «δει» μέσα από μια «νέα» οπτική τους προβληματισμούς που διατυπώνονται σ' αυτό το βιβλίο.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΗΛΙΑ ΓΙΑΝΝΙΡΗ

Απαλού

Εκδ. Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1989

ΤΙΝΑ ΚΟΚΛΑΜΗ

Φλόγες

Αθήνα 1989

Του Αγίου Βαλεντίνου Βιβλία για την...

... Αγάπη σας

ΕΡΩΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΔΑΣ
ΜΟΝΑΧΗΣ
ΜΕ ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΤΟΥ ΙΠΠΟΤΗ DE CHAMILLY

Εισαγωγή και μετέφραση
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ

Μια «παραμετρική» κριτική

στον Δημήτρη Αγγελάτο

Η κριτική δεν είναι μια μεταγλώσσα. Είναι ένας λόγος αυτοδύναμος και αυτόξιος.

Γιατί κρίνουμε; Πώς κρίνουμε; Και κυρίως μπορούμε να κρίνουμε; Ή μήπως αντίθετα είμαστε ανίδεοι ή περιδεείς μπροστά στο αστραποβόλο θαύμα της τέχνης, που διατηρεί για τον εαυτό του την αυτάρκεια και την αυτεξουσιότητα να αυτοπροσδιορίζεται και έτσι κάθε απόπειρα να το συλλάβουμε προσκρούει στην παγερή αθωότητά του ή στην οστρακόδερμη ανθεκτικότητα του διαλύοντας σε τρίμματα την ερμηνευτική μας βούληση; Είναι ο κόσμος της λογοτεχνίας απόλυτα φανταστικός, που εξαχνώνει τα πράγματα βυθίζοντάς τα μέσα στην απουσία (Blanchot), ή μήπως αντίθετα είναι μια περιπέτεια του είναι¹ που δεν αναδιπλώνεται αλλά αδιάκοπα αυθυπερβαίνεται; (Richard). Έτσι κι αλλιώς, το έργο υπάρχει εκεί σαν ένα αντικείμενο, σα μια πέτρα αγέρωχη, σαν ένα δέντρο που ξεράθηκε από τη λειψυδρία, ή ακόμη σαν ένα άστρο που διεκδίκησε το άπειρο.

Ωστόσο, αυτό το πράγμα κάποια μάτια το κοιτάζουν, κάποιες θηλές δακτύλων το αγγίζουν, μια αίσθηση το ανασταίνει. Απέναντι στη φαινομενική ακινησία του, ορθώνεται πάντα ένα υποκείμενο που το θεωρεί, κι αν το υποκείμενο έχει συνείδηση είναι αυτό που του δίνει την υπόστασή του: Το σχήμα του, την αύρα του, την υδαρή ρευστότητά του, τη σημασία ή τα ποικίλα και άπειρα νοήματά του. Η συνείδηση είναι πάντα η συνείδηση ενός άλλου πράγματος. Με αυτή την έννοια η κριτική δεν είναι μια ενέργεια κενή, που εξαντλείται μέσα στην ακατάπαυστη λιποταξία των πραγμάτων, αλλά μια πράξη που μπορεί να συλλάβει την ενσάρκωμένη αλήθεια του έργου. Στο ερώτημα αν μπορώ να κρίνω και να αξιολογώ, η απάντηση είναι αυτονόητη: Δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά. Γιατί κάθε πράξη μου, κάθε χειρονομία μου από τις πιο συνειδητές ως τις πιο υπόγειες και ενστιγματικές, σημαίνει μια επιλογή, για την οποία μπορεί να μην είμαι υπεύθυνος, είμαι όμως αναγκασμένος να την κάνω. Όταν αποφασίζω να οδοιπορήσω στους νοητικούς κρυψώνες του «Bouvard και Pecuchet», σε κείνη την απaráμιλλη ηλιθιότητα τους να αντιγράφουν, ή στη ρηχή αισιοδοξία τους να αναπαράγουν το σύνολο της γνώσης σκιαμαχώντας με την ίδια τη γραφή, ενώ αντίθετα αφήνω πίσω

μου τις μεγάλες και ακέραιες συνθέσεις της «Αισθηματικής Αγωγής» ή της «Μαντάμ Μποβαρύ» με τα μοιραία πρόσωπα, τους ήρωες ή τους κομπάρσους της ειμαρμένης, ήδη έχω κρίνει.

Η κρίση είναι μια απόφαση για την οποία είμαι καταδικασμένος. Κι αν ακόμα δεν φτάσαμε σε μια επιστήμη της λογοτεχνίας που θα μπορούσε να προσδώσει με το κύρος της ένα νόημα στις αξιολογήσεις μας, είναι η Ιστορία της λογοτεχνίας που επωμίζεται το ρόλο αυτό, να εγκαταλείπει δηλ. στη λήθη ή να διαιωνίζει το έργο τέχνης. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που ενώ σκοπός μου είναι να ιχνηλατήσω κάποια αναγνωστικά σημάδια στα κείμενα του Θ. Βαλτινού, ανατρέχω την ίδια στιγμή στη θεωρία, έστω και «συντομογραφικά».

Το έργο του Βαλτινού δείχνει να εμπλέκεται αναπόφευκτα σε πολλές πτυχές της θεωρίας της λογοτεχνίας έτσι όπως την γνωρίσαμε τις τελευταίες δεκαετίες, και με την έννοια αυτή να αποτελεί μια πλούσια πηγή ερεθισμάτων. Μόνο έτσι μπορεί ο αμήχανος αναγνώστης να ερμηνεύσει την περιπλάνηση αυτή. Η παράδοση της κριτικής, μας κληροδότησε κάποιες ιδέες ή ακόμα συνεκτικά μεθοδολογικά συστήματα, που ο απόηχός τους φτάνει ως τις μέρες μας.

Δεν πληρώνουμε ακόμη το αντίτιμο της αλαζονικής αυτοπεποίθησης ενός Sainte-Beuve, που ήθελε να διαπεράσει το κείμενο όχι για να το φωτίσει αλλά για να εγκατασταθεί μέσα του, όπως ο κούκος στη φωλιά του συγγραφέα²;

Ή ακόμη, της ιμπρεσιονιστικής σχολής του Jules Lemaitre με τον ωχρό φθορισμό των συγκινησιακών γλυκασμών; Όμως το πιο επικίνδυνο για την κριτική είτε αυτή ριζώνει στο ρωσικό φορμαλισμό, είτε αρδεύεται από τον ευρωπαϊκό και κατ' εξοχήν γαλλικό δομισμό, είτε τέλος εμψυχώνεται από τον ψυχαναλυτικό φρούδισμό, και τις ποικίλες εκβλαστήσεις του, ήταν η υπερπλασία του συστήματος που πολιορκούσε το κείμενο με τους νόμους του και απειλούσε να το αποχυμώσει, υπεξαιρώντας εκείνο το νόημα που θα κατοχύρωνε τους a priori κανόνες του. Αυτός είναι ο λόγος που έκανε παλιότερα τον R. Barthes³ και πιο πρόσφατα τον T. Todorov⁴, να μιλήσει ο πρώτος για μια παράμετρική κριτική και ο δεύτερος για διαλογική.

«Ονειρεύτηκα συχνά μια ειρηνική συνύπαρξη των κριτικών γλωσσών, ή αν προτιμάτε μια παραμετρική κριτική, που θα τροποποιούσε την γλώσσα εν σχέσει προς το έργο... η κριτική είναι ελεύθερη, όμως η ελευθερία της, περιορίζεται εξ ορισμού από το ίδιο το αντικείμενο που επιλέγει. Έτσι, δουλεύοντας για τον Ρακί-

να, είχα την ιδέα μιας υπαρξιακής ψυχανάλυσης (που είχε υποδειχθεί από τον Starobinski) αλλά αυτή η κριτική συναντούσε πολλές αντιστάσεις και έτσι προσανατολίστηκα προς μια ψυχανάλυση ταυτόχρονα κλασική (γιατί δίνει μεγάλη σημασία στην έννοια του πατέρα) και δομική γιατί κάνει το θέατρο του Ρακίνα ένα παιχνίδι μορφών» γράφει ο R. Barthes και ο Todorov: «Η διαλογική κριτική μιλάει όχι για τα έργα αλλά πάνω στα έργα, ή καλύτερα με τα έργα: Αρνείται να εξαλείψει κάποια από τις δύο φωνές. Το κρινόμενο κείμενο δεν είναι ένα αντικείμενο που πρέπει να υποστεί την κρίση μιας μεταγλώσσας, μα ένας λόγος που συναντά εκείνον του κριτικού: ο συγγραφέας είναι ένα εσύ (tu) και όχι ένας αυτός (il), ένας δηλ. συνομιλητής με τον οποίο συζητώνται ανθρώπινες αξίες».

Η αυτοκριτική του Todorov που παίρνει κάποιες στιγμές έναν δραματικό τόνο, βγαίνει μέσα από το σχετικό αδιέξοδο τόσο του στρουκτουραλισμού, που βλέπει το κείμενο στη μοναστική ουδετερότητά του, απορραφισμένο από τις αξίες που το διασχίζουν, καθώς και από το δογματισμό των ολοκληρωτικών θεωριών που το περισφίγγουν και το αποξηραίνουν.

«Αρνούμενος να αναζητήσει την αλήθεια ο κριτικός της ενδογενούς (immanent) κριτικής απαγορεύει από τον εαυτό του κάθε δυνατότητα κρίσης. Αποσαφηνίζει την έννοια του έργου, αλλά με κάποιον τρόπο, σαν να μην το παίρνει στα σοβαρά. Δεν του απαντά, κάνει σαν να μην πρόκειται για ιδέες που αφορούν την ανθρώπινη μοίρα. Αυτό που κάνει είναι να μεταμορφώνει το κείμενο σε αντικείμενο που του αρκεί να το περιγράψει τόσο πιστά όσο μπορεί. Η ενδογενής κριτική αντιμετωπίζει με την ίδια εύνοια τον Bossuet και τον Sade (τα ίδια περίπου λέει και ο Sartre): "ο Rousseau πατέρας της Γαλλικής Επανάστασης και ο Gobi-neau, πατέρας του ρατσισμού στέλνουν τα μηνύματά τους. Και ο κριτικός τους θεωρεί με την ίδια συμπάθεια". Ο δογματικός κριτικός δεν αφήνει τον άλλο να εκφραστεί. Τον περισφίγγει από παντού, γιατί πιστεύει ότι ενσαρκώνει την θεία πρόνοια, ή τους νόμους της ιστορίας ή μια άλλη αποκαλυπτική αλήθεια».

Είναι ολοφάνερο ότι οι αξίες δεν είναι γνωστικής δηλ. αποδεικτικής τάξης. Θα καταδικάζαμε όμως την τέχνη σε μια σπαραξικάρδια σιωπή αν υιοθετούσαμε την παλαιότερη αντίληψη του R. Barthes που ήθελε την κριτική περιορισμένη στο ρόλο ενός εμβρυσουλκού, όχι του μηνύματος, αλλά του συστήματος, όπως ακριβώς ο γλωσσολόγος έχει σαν σκοπό να

ΒΑΛΤΙΝΟΥ

του Γιώργου Αριστηνού

αποκρυπτογραφήσει όχι την έννοια μιας φράσης, αλλά να εγκαθιδρύσει την τυπική δομή που επιτρέπει στην έννοια να αναδυθεί. Ανακεφαλαιώνω: Δυο πράγματα φαίνεται να αποσαφηνίζονται σήμερα, ύστερα από το παλιρροιακό κύμα του δομισμού, που σκόρπισε δίκαια την αθώα και αφελή παράδοση της κριτικής, αλλά ταυτόχρονα ταρίχευσε το έργο στον κειμενικό εγκλεισμό του.

Α' Το λογοτεχνικό έργο εκλύει αξίες όχι γνωστικής αλλά συνειδησιακής τάξης. Συνεπώς κάθε διερεύνηση εμπεριέχει την αξιολογία. Η λογοτεχνία είναι μια αποκάλυψη του ανθρώπου και του κόσμου, και έτσι μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα τη ζωή.

Β' Η κριτική είναι ελεύθερη να μιλήσει, αλλά μέσα στον ορίζοντα που ιχνογραφεί η πολυσημία του κειμένου, και μέσα στις παραμέτρους που το υποστηλώνουν.

Από την προοπτική αυτή είναι νόμιμη η χρήση πολλαπλών ταυτόχρονα προσεγγίσεων, από την κοινωνιολογία και την ψυχανάλυση έως τη δομολογία και την ψυχομετρική. Ο κίνδυνος ενός συγκρητισμού είναι φανερός αλλά αποδεκτός.

Γ' Όσο και αν η «ρητορική δομολογία» κάποιες στιγμές έφτασε σε οριακές αποστάσεις, έχοντας αποστραγγίσει τις ακρώρειες των δυνατοτήτων της, και συνεπώς έχοντας υπερακοντίσει τις αναλυτικές προϋποθέσεις της (η περίπτωση της γραμματικής ανάλυσης του «Δεκαήμερου» από τον Τ. Τοδογον σφραγίζει μια άγωνα κατά τη γνώμη μου υπερβολή)⁵, τόσο από την άλλη μεριά μας εξόπλισε με πλήθος από μεθοδολογικά εργαλεία, που έκαναν την ανάγνωση περισσότερο υποψιασμένη και κυρίως πλούσια: Γραμματική ανάλυση βάθους, πρωτοπρόσωπη και τριτοπρόσωπη αφήγηση, σημασιολογική εκμετάλλευση του ονόματος, του επιθέτου, του ρήματος και των χρόνων, οπτική γωνία, πολυφωνική και μονολογική αφήγηση, στοιχειοθετούν ένα πολύπλοκο δίκτυο ρητορικών τρόπων που αποκάλυπτουν τη σύνθετη οργάνωση ενός λογοτεχνικού κειμένου με τις συμμετρίες, τις αντιθέσεις, τις διαβαθμίσεις και τους παραλληλισμούς του.

Πράγμα που δείχνει ότι πίσω από μια φαινομενικά αναιμική επιφάνεια αναδύεται μια πυρετική κινητικότητα που είναι εξάλλου η βαθύτερη υφολογική υπόσταση του κειμένου. Χωρίς αυτές τις προειδοποιήσεις κάθε ερμηνευτικό εγχείρημα δείχνει μετέωρο, και άρα υποκειμενο σε αθώες ή ύποπτες παρεξηγήσεις.

Τα «Στοιχεία για τη δεκαετία του '60» δεν είναι μια συμπάρθεση τυχαία ή έστω μια εξορθολογισμένη στοίχιση κά-

ποιων γραπτών ντοκουμέντων της εποχής. Αντίθετα υπακούουν σε μια σύνθετη οργάνωση στη βάση των παραλληλισμών και αντιθέσεων, που είναι ίσως η πηγή της ποιητικής γενικότερα αρμονίας.

Τα γράμματα προς την κυρία Μίνα, οι ανταποκρίσεις από την επαρχία, οι επιστολές προς τη διακυβερνητική Επιτροπή Μεταναστεύσεως, και τέλος κάποιες μικρές αγγελίες στον ημερήσιο τύπο, αποτελούν έναν περίπλοκο ιστό αντιπαράθεσεων ή συμπληρωματικών λειτουργιών τόσο στο θεματικό όσο και στο σημασιολογικό επίπεδο. Έτσι, μια σπαραξικάρδια έκκληση προς την επιτροπή που αποκορυφώνεται με την ενεστωτική ημιλογία αναφήνηση «επείγομαι να μεταναστεύσω» (πράγμα που χρωματίζει με έναν δραματικό τόνο τη φράση, όταν μάλιστα συγχρωτίζεται στο γλωσσικό περιβάλλον με άλλες αδόκιμες εκφράσεις του τύπου π.χ. «...όπου σταμάτησα λόγω ανικανοποίητου μιστού») συμπληρώνεται από ένα δημοσιογραφικό κείμενο εμφυλιοπολεμικής εμπάθειας για τη δίκη της Αύρας και της Ρούλας (σελ. 23-25). Το παιχνίδι των αντιθέσεων απλώνεται σε όλο το κείμενο, χωρίς ωστόσο αυτές οι ζεύξεις (έλξεις και απώσεις) να πειθαρχούν σε μια αθροιστική ταξινομητική αντίληψη. Η έννοια του συν και του πλην είναι πολύ πιο ευρύχωρη και ελαστική ώστε να μην φυλακίζει το κείμενο στη μονομέρεια ενός χυδαίου μορφολογικού «Μανιχαϊσμού».

Ανάμεσα στη σαρκαστική χλεύη και το δηκτικό χιούμορ για τη σχέση του Ορσίνι και της Σοράγια (που επιτείνεται με μια απολαυστική παρωδία της γλώσσας) σελ. 57, και το μισθολογικό-διαπροσωπικό πρόβλημα της Ράνιας, σελ. 59, παρεμβάλλεται η αγγελία του σεξολόγου Ιατρού Γ. Ζουράρι (σελ. 58).

Είναι ακριβώς αυτές οι έντεχνες διαπλοκές και συμπλοκές που αποκαλύπτουν το σύνθετο μορφολογικό υφάδι του έργου, καθώς και τη μορφοπλαστική βούληση του συγγραφέα, εγγράφοντας όλο το εγχείρημα στην αντίληψη μιας μυθιστορηματικής «ποιητικής». Ενδεικτικά και μόνο παραπέμπω στις σελ. 107, 108—109, 123, 124—125, 130, 131, 132—133, 152—153, 193—194, όπου η επεξεργασία του υλικού οργανώνεται στη βάση θεματικών και σημασιολογικών δυαδικών ζευγών.

Είναι αυτονόητο ότι όλες αυτές οι υποκειμενες σχέσεις με τις ελικοειδείς τροχιές τους, που καταφάσκουν σε μια υφολογική ποικιλία αποκτούν υπόσταση μέσα από τη γλώσσα. Η γλώσσα είναι πάντα ο τελικός αποδέκτης και φορέας όλων αυτών των χειρισμών, είτε μιλάμε για

τρόπους αφήγησης είτε ακόμη για επιθυμίες και βαθύτερες παρορμήσεις. Ο Τοδογον έδειξε εξάλλου σε ένα σημαντικό κείμενό του για τον Benjamín Constant ότι η επιθυμία (desir) του Αδόλφου για την Ελεωνόρα δεν είναι μόνο το θέμα της αφήγησης του Constant· αλλά η βαθύτερη λογική του κειμένου του.

Ποια είναι αυτή η γλώσσα; Προφανώς ένας διαθλασμένος λόγος, από τα μεγεθυντικά ηχεία μιας ιδεολογικά βιασμένης εποχής, όπου αποτυπώνεται η κίβδηλη συλλογική της συνείδηση. Γλώσσα άλλοτε απλοϊκή, λιγοθυμισμένη από τη γλυκερότητα ενός απωθημένου ή αναβλημένου ονείρου, διάστικτη από τη ρητορική φαυλότητα της ημιλόγιας καθαρεύουσας (Γράμματα προς την κυρία Μίνα), άλλοτε υποβαστάζοντας το συνοφρυωμένο βαρυσήμαντο και απειλητικό ιδίωμα μιας εξουσιαστικής αρχής (αναφέρομαι όχι μόνο σε κάποιες σελίδες των «Στοιχείων», αλλά και στα «Τρία μονόπρακτα»), και άλλες φορές ακαριαία και επιγραμματική που συμπυκνώνει με μια αφοπλιστική αφέλεια, το εκφραστικό απόσταγμα της λαϊκής ψυχής (Αλληλογραφία).

Ωστόσο αυτός, ο ετερόκλητος αλλά πανούργος ταυτόχρονα λόγος δεν ανακαλύπτει το καταφύγιο της ιστορίας για να αναστήσει το κλίμα μιας εποχής, τις σχέσεις και τις γκριζες ενοχές της. Θα ήταν αφέλεια να πιστεύει κανείς ότι η αναδρομή στη δεκαετία του '60, τείνει μόνο στη στοιχείωση ενός ρεαλιστικού μυθιστορήματος...

Για τον Βαλτινό, η Ιστορία δεν είναι μια «εποχή» με τη φαινομενολογική σημασία του όρου, δηλ. μια παύση ή μια αγκύλωση, που θα μπορούσε να σπαργανωθεί και μνημειωθεί σε μια αναπαραστατική απεικόνιση. Αντίθετα αποτελεί μια συνέχεια και ενότητα που πάει να αναδυθεί μέσα από τις κρύπτες της αφηγηματικής ροής, και να αναδείξει τις πιο θεμελιώδεις σταθερές της: Τον ερωτισμό και τον θάνατο. Πίσω από τη γλωσσική επιδερμίδα που φαινομενικά είναι λεία χωρίς εξοχές ή κύστες (κάτι που προσγράφεται στην πανουργία του συγγραφέα να καταδολιεύσει με την εξωτερικά ευθύγραμμη αφήγησή του το ανέφελο μάτι) μπορεί να ανασκάψει και να εξορύξει κανείς δυο θεματικούς άξονες, την επιθυμία και τον θάνατο. Έννοιες όχι πάντα αποκάλυπτα εκτεθειμένες, ώστε να μπορεί κανείς να τις υποβιβάσει στο επίπεδο μιας αθώας αναφοράς, αλλά μεταμφιεσμένες καλά, στην απλοϊκή, αυθόρμητη και άμεσα προφορική διατύπωση ή ακόμα στη συμπαγή και απρόσωπη έκθεση ενός αστυνομικού δελτίου. Ένας ερωτισμός που όσο πλάγιος και νυκτικός είναι, τόσο εκρηκτικός γίνεται γιατί παλεύει να διαπεράσει την παγερή σιωπή που επιβάλλει μια ευνουχισμένη ηθική τάξη. Και είναι

φυσικό. Ένας τόπος που αχνίζει μέσα στη χαμέρπεια της κοινωνικής απαγόρευσης κάνει τον ερωτισμό ακόμη πιο απόλυτο. Και ένας θάνατος που ντύνεται τη μακάβρια στολή, μιας καταδικαστικής απόφασης ή ακόμη μιας αίτησης για μεταναστευτική άδεια είναι ακόμη πιο εφιαλτικός (ερωτισμός και θάνατος που δεν διασταυρώνονται βέβαια με το γκροτέσκο και επιτηδευμένο προβληματισμό του Bataille. Εδώ τίποτα δεν παίρνει τη μορφή ενός μυσταγωγικού νοήματος ή μιας τελετουργίας. Όλα θαμποφέγγουν από τις χαραμάδες του λόγου, σαν ίχνη μιας βαθύτερης και υπονοούμενης οντολογικής αρρώστιας).

Στα αγχώδη γράμματα των κοριτσιών, με τις απανθρακωμένες ελπίδες και εύθρυπτες φιλοδοξίες, που τις αιμοδοτεί η στέρηση μιας ολόκληρης κοινωνίας, ξεμυτίζει ένας νοσηρός ερωτισμός: Αιμομιξίες, πατροκτονίες πρόωρες και αφύσικες συνουσίες, συνθέτουν την ασωτία μιας απωθημένης επιθυμίας που νοιώθει απαγχονισμένη και γι' αυτό οριακή. Τα δυστυχισμένα όντα που απευθύνονται στο μεγάλο διαμεσολαβητή (Mina) θέλοντας να λιποτακτήσουν προς τις απαστράπτουσες λεωφόρους των ονείρων, που δεν είναι κάτι άλλο παρά ένα είδος μικροαστικής «αγρανάπαυσης», βιώνουν την επιθυμία σαν μια εύθραυστη ισορροπία ανάμεσα στην ενόρμηση και την απαγόρευση.

Στη γλώσσα του Βαλτινού αυτή η τάλαντευση εκφράζεται με δεξιοτεχνικό τρόπο, όταν η αφηγηματική συνοχή ραγίζει από κάποιες αδιόρατες λεκτικές εγκοπές ή από κάποιες ολισθηρές λέξεις με αλληγορικό περιεχόμενο. Όλο το σύνθεμα του Βαλτινού είναι ένα αρτοφόριο από ερωτικές πληγές, που εμφωλεύουν μέσα σε φραστικούς θύλακες. Άλλοτε υπόγεια και άλλες φορές αποκάλυπτα η επιθυμία αρδεύει το κείμενο. «Μετά από αυτό το διάστημα ο νέος μου έκανε ευθέως την πρότασή του, όσον αφορά το σεξουαλικό θέμα» (σελ. 28).

«Εκάναμε ένα τέλειο πήδημα. Μολονότι εταξιδεύαμε 7 συνεχείς ώρες, οι αλεξιπτωτιστάι κατήλθον ευδιάθετοι και ακμαίοι», (σελ. 48) (σαφής αλληγορικός υπαινιγμός στην αρρενωπή σεξουαλικότητα).

«Κάθε φορά που στεναχωριέμαι με πιάνουν πονοκέφαλοι, με τρυγάνε» (67) (γλωσσική κύστη που αναθερμαίνει λογοτεχνικά το κείμενο).

«Πριν δύο εβδομάδες ο άντρας μου με απάτησε. Έτυχε δυστυχώς να είμαι η ίδια αυτόπτης μάρτυς» (σελ. 196) (λανθάνουσα απόληψη ηδονοβλεπτικής ηδονής).

«Και πώς να ξεχάσω την πρόστυχη σκηνή, που είναι αδύνατον να μη την δω δυο και τρεις φορές κάθε μέρα» (197) (φαντασιωτική ανατροφοδότηση μιας

τραυματικής εμπειρίας).

«Μανταρίσματα ενδυμασιών. Σχίσσιμο, κάψιμο, σκωροφάγωμα, εφθαρμένοι καβάλοι», 40 (εύγλωττη μεταφορική χρήση των λέξεων που χρησιμοποιούνται στη διάρκεια της σεξουαλικής πράξης: καθαρή μορφή φαντασιωτικής «λογόρροιας»).

Δυο παρατηρήσεις οφείλω να σημειώσω προσώρας:

Α' Η έννοια του υπόγειου ή έμμεσου ερωτισμού, χρησιμοποιείται για να δηλώσει ότι ενώ το κείμενο είναι μια συνθετική έκθεση στοιχείων ή ντοκουμέντων της εποχής, δηλ. αποτελεί την οιονει «κοινωνιολογία της», σε ένα άλλο, βαθύτερο επίπεδο ανάγνωσης στοιχειοθετεί κυρίως την «ψυχανάλυσή της».

Β' Τα αποσπάσματα που δειγματοληπτικά ανθολόγησα δεν είναι τυχαία και σποραδικά σημασιολογικά «αποστήματα», αλλά ιδεοληπτικές εμμονές, λέξεις και εικόνες που, ψυχαναγκαστικά επανέρχονται για να συνθέσουν ένα ευρύ και πυκνό δίκτυο θεματικών δομών.

Και είναι φυσικό μια τέτοια διαπίστωση να βρίσκει τη θεωρητική της κάλυψη στην παράδοση της θεματικής κριτικής (που ριζώνει στην αρχαία ρητορική) και κυρίως στις έρευνες του G. Bachelard του J. Rierre Richard, του Jean Starobinski και του G. Poulet. Από την άποψη αυτή είναι ενδιαφέροντα όσα σημειώνει ο Romul Munteanu⁶. «Είναι προφανές ότι η σχέση που συνδέει την εσωτερική με την εξωτερική ζωή της ανθρώπινης ύπαρξης εστιάζεται από τους κριτικούς της λογοτεχνίας στις ειδικές ζώνες της ψυχικής ζωής. Όμως, ενώ αυτή η σχέση ανάμεσα στο εγώ του συγγραφέα ή του κριτικού και στο αντικείμενο της αντίληψης διαμεσολαβείται σύμφωνα με τον Starobinski από το βλέμμα, σύμφωνα με τον Freud από τη Libido και σύμφωνα με τον Bachelard από κάποια συμπλέγματα (σύμπλεγμα του Προμηθέα, του Εμπεδοκλή κλπ.) για τον Richard ο ρόλος του μεσολαβητή πληρούται από την αίσθηση, πηγή της ενδότερης εμπειρίας του ατόμου... όμως, ενώ για τον G. Maugon και τον J.R. Weber τα θέματα όπως και οι ιδεοληπτικές μεταφορές νοούνται ως εκδήλωση και έκφραση του ασυνειδήτου, τα ίδια θέματα είναι για τον J.P. Richard μυστικές σχέσεις, που ο κριτικός ανακαλύπτει ανάμεσα στις εκφράσεις, τα σύμβολα και τις εικόνες των οποίων η υψηλή συχνότητα μέσα στο κείμενο είναι σημαίνουσα...

Υποστηρίζει συνεπώς, ότι τα μειζονα θέματα που καθορίζουν την αρχιτεκτονική του έργου και που παρέχουν το κλειδί για την (ερμηνεία) της εσώτερης συνοχής του, είναι εκείνα που η συχνότητά τους είναι η πιο υψηλή, κάτι που μαρτυρεί την παρουσία μιας ιδεοληπτικής αγ-

κίστρωσης (obsession...). Λέξεις-κλειδιά, εικόνες προνομιούχες, αντικείμενα-φειτχ' ιδού πως εκφράζεται το λογοτεχνικό έργο... Ωστόσο ο Richard, όπως και ο Starobinski, απορρίπτουν τη στατιστική έρευνα, γιατί πιστεύουν ότι η συχνότητα, η καθαρά ποσοτική, δεν θα μπορούσε να επισημάνει τα κυρίαρχα στοιχεία του λογοτεχνικού έργου».

Η πολυσημία των εννοιών, η διαφορά των τάσεων (ώσεων) μέσα στην ίδια την έννοια, οι ιδιαίτερες αποχρώσεις, κλπ. θα καθιστούσαν μάταιη την καταφυγή στη λεξιλογική στατιστική.

Η θεματική κριτική δεν είναι ενιαία και συμπαγής. Υπάρχουν διαφορές προοπτικής και αποχρώσεων, ίσως και αντιφάσεις μέσα στο ίδιο το εννοιολογικό σύστημα, που της δίνει μια ελαφρά χροιά ρευστότητας. Ωστόσο οι διάφορες τάσεις συγκλίνουν και εναρμονίζονται στην έννοια της τέχνης ως συνειδήσης κάποιου άλλου πράγματος, καθώς και στην υπεροχή και κυριαρχία της εικόνας, των ιδεοληπτικών παλινδρομήσεων, των θεματικών επαναλήψεων. κλπ. Στο δοκίμιο του Richard για τη «δημιουργία της μορφής στο Flaubert»⁷ η έννοια του φαγητού (τρώει πολύ κανείς στα μυθιστορήματα του Flaubert), της λαιμαργίας, της καταβρόχθισης, της απορρόφησης, της πέψης, της αφομοίωσης κλπ. ερμηνεύει τις υφολογικές του επιλογές, σε ορισμένα τουλάχιστον κείμενά του.

«Ζω σαν ένα φυτό, με διαπερνά ο ήλιος, το φως, τα χρώματα και ο αέρας, τρώω. Εδώ είναι όλα. Θα απομείνει η χώνεψη. Αυτό είναι το σημαντικό».

Στο Βαλτινό οι ιδεοληπτικές καθηλώσεις είναι άλλοτε εξατομικευμένες σε ευσύνοπτες φραστικές ενότητες, και άλλοτε σκόρπιες στην επιφάνεια της κειμενικής έκτασης, σαν μια αίσθηση διάχυτης αναμονής, ή εκκρεμότητας όπου τα πάντα πνίγονται σε έναν αέρα ερωτικής σκουριάς. Στον «Εθισμό στη νικοτίνη» ο ερωτισμός, σαν ένα σκίρτημα λαθρόβιου πάθους, έρχεται να ξιπάσει το θάνατο που είναι παρών αλλά κωφάλαος. Συνοψίζεται ακαριαία στη φράση «Είναι εκεί, είπε ο Μιχάλης, αλλοπαρμένος. Μέσα στα βάτα», (σελ. 29). Από την άλλη μεριά ο ερωτισμός ξεχειλίζει μέσα στην αδιαχώρητη πλησμονή του.

Οι μανάδες που πήγαιναν κάθε φορά να περιμάσουν τα ματωμένα θηλυκά τους» (15).

«Αυτός ο σπαραγμός δεν είχε κατευθείαν σχέση με τον θάνατο, ήταν κυρίως ερωτικός» (23).

«Σήκωνε τα μάτια της, κοίταζε τον ουρανό και με τα νύχια κατέβαζε τα μάγουλά της. Κοίταζε τη γη, σήκωνε τα φουστάνια της και ξέσκιζε τους μηρούς της» (σελ. 24).

(Εδώ ο ψυχικός διασπαραγμός συμπληρώνεται από έναν λανθάνοντα ερω-

τισμό, ή καλύτερα από μια σωματική φαντασίωση όπως θα σημείωνε ο R. Jean)⁸.

«Η βαρβατίλα του τράγου κόρωνε και κόλλαγε στο πετσι μας», (σελ. 27).

«Ο Νίκος Δ. που καθόμασταν στο ίδιο θρανίο, διατεινόταν συχνά ότι ένιωθε μια περιεργή θερμότητα να περνάει από το ξύλο στους μηρούς του, σκορπίζοντας διαβρωτικά προς τη νεφρική χώρα». (σελ. 30).

«Τα άφηναν ο καθένας τους στις τουαλέτες, σε μια σχισμή, πάνω από την πόρτα». (σελ. 32).

(Είναι χαρακτηριστικό της τεχνικής των υπαινιγμών στον Βαλτινό, η χρήση λέξεων που παραπέμπουν σε ένα μεταφορικό ερωτικό κώδικα, ή σε μια σημειωτική του ερωτικού λόγου, ακόμη και όταν το γλωσσικό περιβάλλον δεν προεξαγγέλλει μια ανάλογη έκβαση). Εκεί όμως όπου η φαλλική έξαψη, σαν ένας λαιμαργός παγκόσμιος λύκος, ή σαν μια επιθυμία που διασκεδάζει κάθε απαγόρευση αποκορυφώνεται, είναι όταν ακόμη και ο θάνατος μπορεί να προκαλέσει τον ερεθισμό. Θα μπορούσε ίσως εδώ να εκληφθεί ως περίπτωση διαστροφικής θανατοφιλίας⁹: «Η φούστα της είχε τραβηχτεί μέχρι τους γλουτούς και στο εξωτερικό μέρος του αριστερού μηρού υπήρχε ένα τρύπημα από ξιφολόγη. Παρά την ανατριχίλα του θανάτου στο δέρμα της, που ο χειμωνιάτικος ήλιος τη δυνάμωνε, ένοιωσα έναν άγριο ερεθισμό», (σελ. 35).

Ένα κείμενο, όπως του Βαλτινού, που εξωτερικά τουλάχιστον εμφανίζει μια γεωμετρική καθαρότητα, και που η γλώσσα του έχει την αδρότητα μιας απλής τοιχοποιίας (χωρίς τους μορφολογικούς σπαρμούς που χαρακτηρίζουν την παθολογία της γλώσσας και που δέσποζαν στην παράδοση του μοντερνισμού), λίγη σχέση θα μπορούσε να έχει με την αντίληψη της διακειμενικότητας. Όμως το έργο τέχνης είναι πάντα ένας κόσμος που μεταγγίζει μέσα του το πνεύμα της εποχής του, ενώ ταυτόχρονα ενσωματώνει συνειδητά ή μη, το γλωσσικό αποθησαύρισμα της γραφής. Αν ένα κείμενο λοιπόν απορροφά και διυλίζει τα στοιχεία της εποχής του (ανυψώνοντας το διάσπαρτο, συγκεχυμένο και ρευστό, σε συνείδηση συνεκτική), άλλο τόσο αναπνέει το δικό του αέρα που του εμφυσά το παρελθόν του βιβλίου, και αν δοκιμάζεται από την κρίση της εποχής που το γεννά, άλλο τόσο λογοδοτεί απέναντι στη μεγάλη παράδοση της γραφής όπου εγγράφεται από όπου αντλεί την αγωνία του¹⁰.

Στα κείμενα του Βαλτινού μπορεί να εχωρίσει κανείς τις δυσδιάκριτες, ωστόσο υπαρκτές, διακειμενικές αναφορές, καθώς και μια γενικότερη στάση ανκρου στην προβληματική της γραφής. Έτσι, η Δωρική λιτότητα του ύφους, που

φτάνει έως την απάλειψη κάθε γλωσσικού ψιμμύθιου, έρχεται να λειδωρήσει τη λεκτική χλιδή του ρομαντικού λόγου, την «φρενοβλάβεια» μιας υπερτροφικής γλώσσας, που καίγεται από το νοσηρό αυτισμό της.

Φυσικά, η ήπια αυτή γλώσσα δεν στερείται, όπως δείξαμε, από την υφολογική ποικιλία της και τους πλούσιους τροπισμούς της, ή ακόμα από τις ευμήχανες μιμήσεις της (Pastiches).

«Κατά την διάρκεια της μετοικεσίας του και συμφώνως προς τας ομολογίας τού ίδιου, εμόνασεν εις την περίφημον Ελληνικήν μονή του Αγίου Σάββα εις απόστασιν 12 χιλιομέτρων εξ Ιερουσαλήμ, εις την κοιλάδα του Κεδρώνος, κτισθείσαν τον 5ον αιώνα και ανακαινισθείσαν υπό του αυτοκράτορος Ιουστινιανού. Πληγείς υπό νοσταλγίας δια την πατρίδα επέστρεψε μέσω Κωνσταντινουπόλεως, προ της αφιξεώς του δε εις Αιτωλικόν, περιόδευσεν σχεδόν ολόκληρον την χώραν δια αγνώστους λόγους (Στοιχεία για τη δεκαετία του '60, σελ. 68-69), (τυπική περίπτωση μίμησης με όλες τις εσκεμμένες παρωδήσεις Παπαδιαμαντικού ύφους).

Ο αναγνώστης, ο ευαίσθητος, που εμπιστεύεται περισσότερο την πρωταρχική συγκίνησή του και λιγότερο τα αραβουργήματα της έλλογης σκέψης, που με το εννοιολογικό της οπλοστάσιο και τη μέθοδο, θέλει να εξαρθρώσει το κείμενο και να σημασιολογήσει τα στοιχεία που το συγκροτούν, καθώς και τους νόμους που το εκτρέφουν, θα αναρωτιόταν ίσως: Τι μπορεί να σημαίνει μια γραφή που παίρνει την ουδέτερη και απρόσωπη μορφή ενός ντοκουμέντου (Στοιχεία για τη δεκαετία του '60) όπου το συγγραφικό υποκείμενο (υποτίθεται) ότι εξαχνώνεται για να παραχωρήσει τη θέση του, σε ένα συλλογικό, κοινό λόγο;

Ο συγγραφέας, ως δημιουργική βούληση, ως συνείδηση και αίσθηση, που υποδέχεται, επεξεργάζεται, αφομοιώνει και απαντά (ως ένα περιπλοκο responsus σε ένα πρωτογενές stimulus), δεν είναι τίποτε άλλο παρά το φερέφωνο ενός εκπεπτωκότος θεού που αποκαθλώθηκε από το βάθρο του και έγινε ανώνυμη γραφή; Είναι ο συγγραφέας ένας άβουλος και νωχελικός χειριστής ή κάτι χειρότερο, ένας ηλίθιος (βλέπε Bouvard και Pecuchét) αντιγραφέας μιας εγκυκλοπαιδείας των γνώσεων, ή ενός νεκροταφείου των λέξεων, αποθηκευμένων στη μεγάλη παράδοση της γραφής;

Είναι νεκρός ο συγγραφέας, και δεν μένει τίποτε άλλο από την τελετουργική ταρίχευσή του; Ερωτήματα που έθεσε και απάντησε με εκείνη την οξύτητα αλλά και ναρκισσιστική απολυτότητα ένας από τους πιο φιλήδονους και ταυτόχρονα τρομοκρατικά ορθολογικούς συγγραφείς του αιώνα μας, ο R. Barthes.

Από το πολύ ενδιαφέρον δοκίμιό του για το «θάνατο του συγγραφέα»¹¹ σταχυολογώ κάποιες σκέψεις του:

Στη νουβέλα του Sarrasine, ο Balzac μιλώντας για έναν ευνούχο μεταμφιεσμένο σε γυναίκα, λέει:

«Ήταν η γυναίκα με τους ξαφνικούς και αδικαιολόγητους τρόμους της, τις ενστικτώδεις ανησυχίες της, τις τολμηρότητές της και την ηδονική λεπτότητα του πνεύματός της».

«Ποιος μιλάει έτσι;» — αναρωτιέται ο Barthes. Είναι ο ήρωας της νουβέλας που θέλει να αγνοήσει τον ευνούχο που κρύβεται πίσω απ' τη γυναίκα; Είναι το άτομο Μπαλζάκ, προικισμένο από την προσωπική του πείρα, με μια φιλοσοφία της γυναίκας; Είναι ο συγγραφέας Μπαλζάκ που διδάσκει λογοτεχνικές ιδέες για τη θηλυότητα; Είναι η ρομαντική ψυχολογία;... Ξέρουμε, τώρα, ότι το κείμενο δεν είναι μια γραμμή από λέξεις που απελευθερώνει ένα μοναδικό θεολογικό νόημα (που θα ήταν το μήνυμα του συγγραφέα-θεού) αλλά ένας πολυδιάστατος χώρος, όπου συμπλέκονται και συγκρούονται ποικίλες γραφές, όπου καμιά τους δεν είναι πρωτότυπη. Το κείμενο είναι ένα δικτυο από παραθέματα, που πηγάζουν από χιλιάδες εστίες της κουλτούρας... Ο συγγραφέας είναι, όπως ο Bouvard και Pecuchet, ένας αιώνιος αντιγραφέας, που δεν μπορεί παρά να μιμείται χειρονομίες που προηγήθηκαν. Η δύναμή του είναι να αναμινύει τις γραφές και να τις αντιπαραθέτει... Ο συγγραφέας, όπως λίγο-πολύ καθιερώθηκε να τον θεωρούμε, είναι ένα προϊόν της κοινωνίας μας, όταν με τη συνέργεια του αγγλικού εμπειρισμού, του γαλλικού ορθολογισμού και της μεταρρυθμίσης που υπογράμμισε την πίστη στην έννοια του προσώπου, ανακάλυψε το κύρος του ατόμου ή καλύτερα του προσώπου... Η εικόνα συνεπώς της λογοτεχνίας που μπορεί κανείς να δει στην κουλτούρα (των μέσων του περασμένου, κυρίως αιώνα) είναι τυραννικά συγκεντρωμένη γύρω από τον συγγραφέα, στο πρόσωπό του, την ιστορία του, τα γούστα και τα πάθη του... Με τον Mallarmé, τον Proust και τους υπερρεαλιστές η εικόνα του συγγραφέα-θεού, αρχίζει να απομυθοποιείται... Εξάλλου από την άποψη της γλωσσολογίας, ο συγγραφέας δεν είναι άλλος, παρά ένας που γράφει. Η γλώσσα γνωρίζει ένα «υποκείμενο όχι ένα πρόσωπο». Ο R. Barthes απορρίπτοντας τη μεταφυσική του συγγραφέα-θεού ή θεσμού, παγιδεύεται σε μια νέα θεολογία της γραφής, που εξορίζει το υποκείμενο-πρόσωπο από τη λειτουργία της συγγραφής, όπως ακριβώς ο μαρξισμός παραγκώνισε το υποκείμενο ως φορέα της ιστορίας. Μια συνεχής λοιπόν θυσία του προσωπικού στο απρόσωπο, του επώνυμου στο συλλογικό του υποκειμένου στο νόμο ή τη δομή.

Ωστόσο, ο συγγραφέας δεν μπορεί να απορροφηθεί στην έννοια της γραφής και να υποβαθμιστεί σε έναν απλό διεκπεραιωτή της. Γιατί αν υπάρχει μια γραμματική κοινή για όλους, με τους κανόνες της που μας ορίζουν, υπάρχει ταυτόχρονα ένα υποκείμενο που τη διαβάζει και τη χειρίζεται (ας θυμηθούμε εδώ την προβληματική του Chomsky, για τα —εισιόντα και εξιόντα, (inputs/out-puts).

Αν υπάρχει ένα συντακτικό που μας συν-αδελφώνει, υπάρχει και μια συνείδηση, που κάνει τη συναδέλφωση αυτή πιο οικεία και εξατομικευμένη. Αν υπάρχει τέλος ένα σύμπαν λέξεων που μας περικυκλώνει, άλλο τόσο υπάρχει μια εμπνοή που το οιστρηλατεί.

Ο συγγραφέας μπορεί να πέθανε από τον επαμφοτερίζοντα ορθολογισμό του γαλλικού δομισμού, που απολάκτισε την έννοια της ολοποιούσας αρχής, για να την παλινορθώσει όμως στο όνομα ενός διακειμενικού παλιμψηστού. Ο συγγραφέας, αλαφρωμένος ίσως από τα ιερατικά του άμφια, υπάρχει πάντα μέσα στη θάλασσα της γλώσσας, γιατί αυτός είναι η γλώσσα¹². Στον Βαλτινό η γλώσσα των ντοκουμέντων δείχνει ανεπεξέργαστη, αφυδατωμένη ίσως από τους χυμούς που τη ζωογονούν. Μπορεί λοιπόν να νοηθεί ότι είναι ένα όστρακο που αποστραγγίστηκε από το περιεχόμενό του και στέκει εκεί σαν ένα απολίθωμα που δεν θηρεύει ούτε καν κυοφορεί τη λογοτεχνική αλήθεια, αλλά αντίθετα, την εγκλωβίζει στα όρια του συνθήματος, ή της πιο ευθύγραμμης και στοιχειώδους επικοινωνίας;

Συνεπώς κείται πέρα από τη λογοτεχνικότητα; Εδώ ακριβώς αναδεικνύεται ο μορφοπλαστικός (όχι ο διαχειριστικός) ρόλος του συγγραφέα: Να μεταβάλλει

δηλαδή το πιο άπλαστο και ουδέτερο υλικό με μια αδιόρατη ρητορική κίνηση, με ένα αιφνίδιο «στρίψιμο της βίδας» σε ποιότητα «αισθητική».

Έτσι: «Κάθε φορά που στεναχωριέμαι με πιάνουν πονοκέφαλοι, με *τρυγάνε*», (67).

«Την ροδαλήν σάρκαν που επόθησαν» (79).

«Η λατρεμένη σκιά σου» (78).

«Μαρμάρινες ανταύγειες και να λαμποκοπούν σαν κρύσταλλα Βοημίας» (112).

«Πέμπω τα απαιτούμενα χαρτιά και γνωρίζω υμίν ότι η σύζυγός μου Βασιλική δεν τυγχάνει έγκυος. Προς στιγμήν *όχι, όχι*», (152).

«Τρισκαταραμένη αρρώστια της αγάπης», (154).

«Το έχω καλά σκεφθεί, της πουτάνας τον γυιό, *θα τον βγάλω από τον ήλιο*», (235).

— Το «μυθιστόρημα»¹³ του Θ. Βαλτινού μας τοποθετεί απέναντι σε ένα ριζικό ζήτημα: Ότι η πανουργία της γραφής, προϋποθέτει τη δόλια συνενοχή μας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Η μεταφορική χρήση της γλώσσας στο μικρό αυτό δοκίμιο, είναι μια απόλυτα συνειδητή επιλογή. Η χρησιμοποίηση των λογοτεχνικών τρόπων, δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο της «πρωτογενούς» συγγραφής. Είναι ταυτόχρονα δικαίωμα και ανάγκη της κριτικής. Έτσι κι αλλιώς η γλώσσα, ακόμη και στην καθαρά επικοινωνιακή μορφή της, είναι μεταφορική. Εκεί που ζωντανεύει η λέξη, πεθαίνει το αντικείμενο. Όσο πιο πολύ προσχωσιγενής, σε σημασίες είναι η κρι-

τική γλώσσα (σημασίες που τις αποκαλύπτει η εικόνα της μεταφοράς) τόσο πιο κοντά είμαστε στο αντικείμενο που μελετούμε. Εξάλλου η θεματική Σχολή της Γενεύης μας διδάσκει πολλά για τη μεταφορική και εικονοπλαστική αξία της κριτικής γλώσσας.

B. Στο βαθμό που υπαινισσομαι ή ιχνογραφώ μια «γραμματική» περιγραφή των κειμένων του Θ. Βαλτινού οφείλω να απολογηθώ για να προλάβω πιθανές και εύλογες ενστάσεις.

1. Η «Γραμματική» ανάλυση προϋποθέτει μικρά και ευσύνοπτα κείμενα κυρίως ποιητικής και λιγότερο αφηγηματικής τάξης που υπογραμμίζουν προδήλως το γλωσσολογικό χαρακτήρα τους. Συνεπώς μυθιστορηματικά κείμενα με απισχνασμένο το γλωσσοκεντρισμό τους μπορούν να υποστούν περισσότερο μια θεματική ανάλυση και λιγότερο όμως φωνητική, λεξιλογική, μορφολογική και συντακτική. Εξ ου και οι δυσκολίες μου, π.χ. τα κείμενα της Μ. Αξιώτη, και πιο κοντά μας του Γ. Χειμωνά, Δ. Δημητριάδη, κλπ., είναι πιο πρόσφορα σε μια γραμματική ανάγνωση από τα μυθιστορήματα του Γ. Θεοτοκά (τυχαίο δείγμα).

2. Η γενναία γραμματική οργάνωση και ο πλούτος ενός κειμένου, δεν συνεπάγονται υποχρεωτικά την «υψηλή καλλιτεχνική τους στάθμη, όπως εμμέσως υποστηρίζει ο Γ. Κεχαγιόγλου (βλ. και Γ. Κεχαγιόγλου «ο έρωτας στα χιόνια» του Α. Παπαδιαμάντη εκδόσεις «Πολύτιπο» 1984). Η εφαρμογή π.χ. της διαλογικής αρχής από τον Μπαχτέν στο έργο του Tchernychevski δείχνει πόσο επιφυλακτικοί πρέπει να είμαστε στις αναγωγές από το επίπεδο της «ποιητικής» ανάλυσης, σε εκείνο της αισθητικής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Jean-Pierre Richard. Littérature et sensation. Stendhal-Flaubert, Edition du Seuil, Paris, 1954.

2. Georges Poulet. La conscience critique. Librairie José Corti, Paris, 1971.

3. Roland Barthes. Essais critiques (Littérature et signification). Editions du Seuil, Paris, 1964.

4. Tzvetan Todorov. Critique de la critique (Un roman d'apprentissage). Editions du Seuil, Paris, 1984.

5. Tzvetan Todorov. Poétique de la prose (La grammaire du récit. Le Décaméron). Edition du Seuil, Paris, 1978.

6. Pomul Munteanu. Les Métamorphoses de la critique Européenne Moderne. Editions univers. Bucarest, 1981.

7. Jean-Pierre Richard. Stendhal, Flaubert (La création de la forme chez Flaubert). Edition du Seuil, Paris, 1954.

8. Raymond Jean. Lectures du désir. (Lautréamont). Edition du Seuil. Paris, 1977.

9. Θα έπρεπε επ' ευκαιρία του νοσηρού ερωτισμού που ιχνηλατούμε στο έργο του Θ. Βαλτινού, να σημειώσουμε ότι μια ψυχαναλυτική ανασκαφή για να δώσει ώριμους καρπούς και να μη μας εκτοξεύσει σε γενικούς ψυχαναλυτι-

κούς νόμους, που συνήθως απορροφούν και σφετερίζονται το κείμενο, θα έπρεπε να στραφεί στο ίδιο το κείμενο και από εκεί να συνάξει τα ερμηνευτικά της πορίσματα. Αν επιζητούμε, συνεπώς να διαγνώσουμε το «σύμπτωμα» Φλωμπέρ, θα έπρεπε να μετακινηθούμε από τις απλουστευτικές σχηματοποιήσεις που εξηγούν τη γραφή του παραπέμποντας στην επιληψία ή τη σύφιλη του, και να επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην «αρρώστια της γλώσσας», που άλλοτε ρητά και άλλοτε λοξά υπαινισσονται τα κείμενα του «τα βίτσια του πνεύματος μου... ο λυρισμός, η αλλαζονεία των ιδεών μου, οι υφολογικές παρεκκλίσεις... η κατάχρηση του επιθέτου... η φύση μου, η φύση ενός σαλτιμπάγκου κλπ.» που δείχνουν τον παράφορο αγώνα του για τη γλώσσα, και που παραπέμπουν στο «όξω μέγνιο» του δικού μας Σολωμού. Θα άξιζε τον κόπο να αναγνώσει κανείς την αλληλογραφία (αν υπάρχει) ή το ημερολόγιο (αν υφίσταται) του Θ. Βαλτινού, για να εξηγήσει πληρέστερα τις εμμονές του στον ερωτισμό, τη διαστροφή, την αιμομιξία κλπ. Βλ. J.B. Pontalis. Après Freud, Editions Gallimard, Paris, 1968.

10. Harold Bloom: Η Αγωνία (:) της επίδρασης, Εκδόσεις «ΑΓΡΑ», Αθήνα.

11. Roland Barthes, Essais critiques IV. Le bruissement de la Langue (La mort de l'auteur),

Editions du Seuil, Paris, 1984.

12. Bl. Jorge Luis Borgés, "Le temps... c'est un feu qui me consume, mais je suis le feu". (Ο Χρόνος είναι μια φωτιά που με αναλώνει αλλά εγώ είμαι η φωτιά. Jorge - Luis Borgés). Borgés par lui-meme, Editions du Seuil, Paris, 1970.

13. Το κείμενο του Θ. Βαλτινού δεν είναι φυσικά μυθιστόρημα με τη συμβατική έννοια. Η έννοια της ειδολογικής οριοθέτησης έχει από καιρό απορριφθεί. Γράφει ο M. Blanchot:

«Το βιβλίο είναι έξω από τα είδη, την πράξη, την ποίηση, το μυθιστόρημα, τη μαρτυρία, αρνούμενο να ταξινομηθεί... Η ουσία της λογοτεχνίας είναι να αποδράσει από κάθε καθορισμό, από κάθε επικύρωση που θα την ακινητοποιήσει. Maurice Blanchot: Le livre à venir. Edition Gallimard, Paris, 1959. Και ο Todorov: «Αυτό που μου φαίνεται χαρακτηριστικό αυτής της (νέας) λογοτεχνίας δεν είναι το ανεξάντλητο αυτοβιογραφικό είδος... αλλά το γεγονός ότι αναδέχεται ανοιχτά την ετερογένειά της, που είναι ταυτόχρονα μυθοπλασία και λίβελος ιστορία και φιλοσοφία, ποίηση και επιστήμη. Τα κείμενα του Solzenitsyne και του Kundera, του Gunter Grass και του D.M. Thomas δεν αφήνονται να φυλακιστούν στην προγενέστερη αντίληψη της λογοτεχνίας». T. Todorov: critique de la critique. Editions du Seuil, Paris, 1984.

δια λογος

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

● Σε επιστολή του τεύχους 426 (12-1-90) απαντά ο διπλωμάτης κ. Ηλ. Λυμπερόπουλος:

Φίλοι του περιοδικού ANTI, Η αξιοπρέπεια και ένας από τους πολλούς κανόνες της δημοσιογραφικής δεοντολογίας — η οποία τόσο συχνά παραγνωρίζεται, ατυχώς, στον τόπο μας — θα υπαγόρευαν πλήρη περιφρόνηση στην ανώνυμη λασπολογία που δεν έχει το σθένος και την ευθύνη να αντιμετωπίσει ενυπόγραφα τις έννομες συνέπειες της αναισχυντίας της.

Επειδή όμως έχω την πεποίθηση ότι το έγκριτο περιοδικό σας δεν θα έχει ούτε την επιθυμία και πολύ λιγότερο την πρόθεση να παραπλανά τους καλόπιστους αναγνώστες του με το να γίνεται αγωγός και όργανο ψευδολογιών, θα ήθελα να σας πληροφορήσω ότι ο διπλωμάτης στον οποίο αναφέρεται το δημοσίευσμά σας της 12ης Ιανουαρίου 1990 (τεύχος 426, στη στήλη «επιστολές αναγνωστών»), αναγνωρίστηκε ότι έπεσε θύμα σκευωρίας, τόσο με απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας που ακύρωσε την απομάκρυνσή του για ουσιαστικούς λόγους, όσο και με απόφαση του πρώτου μεταδικτατορικού Υπουργικού Συμβουλίου που τον επανέφερε στην ενεργό υπηρεσία.

Ευελπιστώ ότι θα θελήσετε να δημοσιεύσετε την παρούσα επιστολή μου.

Με εκτίμηση,
Ηλίας Λυμπερόπουλος

ΖΑΛΙΣΤΙΚΑ

● Το γράμμα που ακολουθεί μας έστειλε ένας φίλος από την Τουρκία: ο υπεύθυνος ειδήσεων του γνωστού περιοδικού «Προς το 2000» (2000'e Doğru) Σερχάν Μπολλούκ. Αποτελεί απάντηση στο σχετικό δημοσίευσμά μας με τίτλο «Τουρκία, η Αριστερά ζαλιστήκε» που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος:

Αγαπητοί φίλοι,
Στην πραγματικότητα ο Πα-

πουτσάκης δεν έχει πολύ άδικο. Εμείς είμαστε φαίνεται λιγάκι τρελοί. Σε αυτόν τον κόσμο όμως που βρίσκεται από λογικούς, ίσως αυτό να μην είναι και τόσο μεμπτό. Τι θα μπορούσε να σημαίνει; Οι ΗΠΑ είναι λογικές, η Σοβιετική Ένωση λογική, σύσσωμη η ιμπεριαλιστική Δύση λογική, ο Ρουμάνος βασιλιάς λογικός, σε εμάς εδώ λογικές είναι οι εφημερίδες Τερτζουμάν, Σαμπάχ, Χουριέτ, Μιλλιέτ, Τζουμχουριέτ, Γκουναϊντίν, κλπ. Και ο Παπουτσάκης, τι κρίμα, λογικός κι αυτός.

Ποιοι είναι οι τρελοί; Ο Κάστρο, ο Αραφάτ, η Βόρεια Κορέα, η Αλβανία, το ΡΚΚ (σ.σ. Κουρδικό Εργατικό Κόμμα), ο Καντάφι (τη λίστα αυτή την αντιγράφω από είδηση της «Τερτζουμάν» με τίτλο «Ποιοι έχουν σειρά»). Μακραίνει και πάει ο κατάλογος — εγώ τον κλείνω συμπληρώνοντας κι εμάς.

Τα ξέρετε όμως τα γεγονότα της Μενεμένης. Εκεί που οι θρησκομανείς ξεσηκώθηκαν κι έσφαξαν τον Κουμπιλάι¹. Κι εκείνοι οι θρησκομανείς λαός ήταν. Σε εσάς δεν υπήρχε καθόλου λαός πίσω από τον Παπαδόπουλο; Τι σόι ιστορική συνείδηση θα ήταν αυτή, να λες «νάτη ορίστε, λαϊκή επανάσταση» μόλις έβλεπες κάπου συναγμένο λίγο «καλαμπαλίκι»; Και η ανάλυση; Και η ευρεία άποψη των πραγμάτων; Ξέρεις τι είναι, κατά τη γνώμη μου, το «εκ των ουκ άνευ» του διεθνισμού; Η σοβαρή ανάλυση της παγκόσμιας ιστορίας. Ο σωστός ορισμός των φίλων και των εχθρών σου παγκόσμια...

Τώρα τι γίνεται στη Ρουμανία; Λυσσαλέος αντικομμουνισμός. Θα δούμε όλοι μαζί τι θα βγει από αυτό. Οι Ιλιέσκου έκαναν «τη λαϊκή επανάσταση στη Ρουμανία». Και ο ρουμανικός στρατός με τις ευχές των σοβιετικών. Κι εμείς καθήσαμε και το γράψαμε. Και φάνηκε ξανά μια «ιδιαιτερότητά μας» η μοναδική διαφορετική φωνή στον τουρκικό Τύπο. Ακριβώς όπως και στο θέμα της Δυτικής Θράκης².

Η Ανατολή λέει για την Ελλάδα ότι «πρόλαβε το τρένο της ΕΟΚ την τελευταία στιγμή»³. Εμείς είμαστε από εκείνους που δεν τον πρόλαβαν.

Ξέρεις τα συστήματα αναφοράς στη φυσική; Ότι φαίνεται διαφορετική η κίνηση της μπάλας που πέφτει χάμω σε εκείνον που τη βλέπει από το τρένο από ότι, σε εκείνον που την παρατηρεί από το έδαφος.

Στην πραγματικότητα τα αί-

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
& ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Με τον **CARLOS TIRADO ZAVALA**
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΤΟΥ QUERETARO (ΜΕΞΙΚΟΥ)

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ
ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

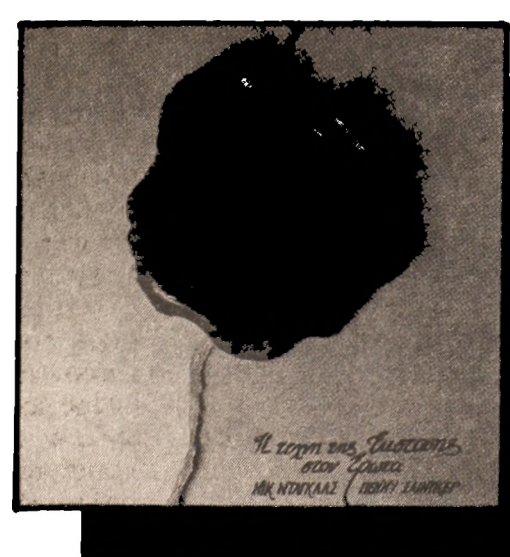
ΕΝΑΡΞΗ 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1990

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ■ ΕΓΓΡΑΦΕΣ
**Εταιρεία Ισπανικών Σπουδών
· ΜΙΓΚΕΛ ΝΤΕ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ ·**
Καποδιστρίου 2 Τηλ. 36 28 880

Επανακυκλοφόρησε
το Best Seller

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΑ ΜΥΣΤΙΚΑ
Η Τέχνη της Έκστασης στον Έρωτα

Πάνω από
600 εικόνες
και πλήθος
από
ανέκδοτες
γκραβούρες

Ανιχνεύει το μονοπάτι του έρωτα και του αποκρυφισμού φέρνοντας για πρώτη φορά τη Δύση σ' επαφή με τα σεξουαλικά μυστήρια της Ανατολής.

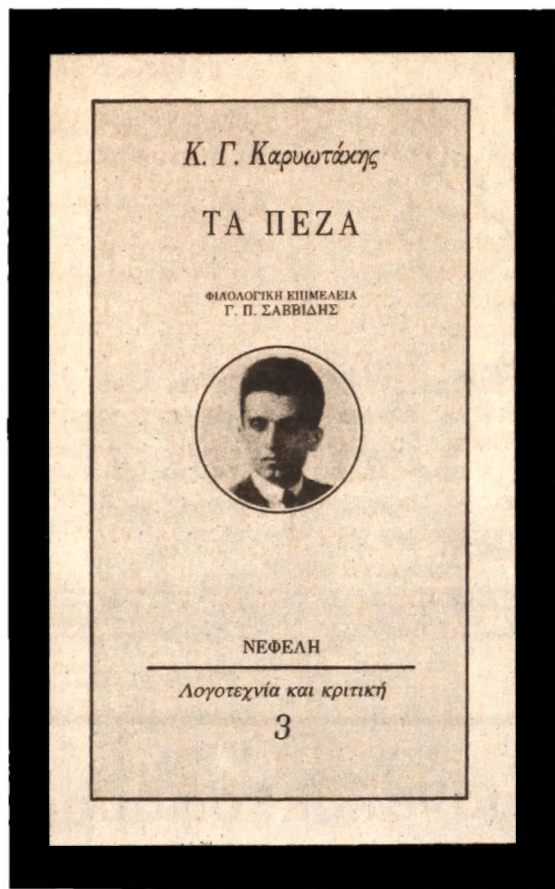
Εκδόσεις **ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗ**
τηλ. 36 18 502

Λογοτεχνία και κριτική

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Γ.Π. ΣΑΒΒΙΔΗΣ

Κ.Γ. Καρυωτάκης

ΤΑ ΠΕΖΑ

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΣΕΙΡΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Γ.Π. Σαββίδης
ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

Κ.Θ. Δημαράς
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
Ή πορεία του προς την Τέχνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9, Αθήνα 106 79
Τηλ. 360.77.44 - 360.47.93

τια της μεταξύ μας συζήτησης, της συζήτησης ανάμεσα σε έναν Έλληνα και, έναν Τούρκο σοσιαλιστή, πηγάζουν ακριβώς από αυτό. Εγώ νομίζω πως το μέλλον δεν είναι στο τρένο της ΕΟΚ.

Εν πάση περιπτώσει, ως μην μακρηγορώ. Αυτό εδώ το σημείωμα το έγραψα μέσα στη δίνη της καθημερινής δουλειάς. Αν μου ξέφυγε καμιά απρέπεια ως μου συγχωρεθεί.

Σερχάν Μπολλούκ

1. Στα επεισόδια εκείνα (δεκαετία του '20) οι φανατικοί Ισλαμιστές ξεσηκώθηκαν και αποκεφάλισαν με σουγιά έναν κεμαλικό δάσκαλο τον Κουμπιλάι.

2. Η θέση του περιοδικού «Προς το 2000» σχετικά με τη Δ. Θράκη είναι ότι η Τουρκία δεν πρέπει να αναμιγνύεται στην περιοχή αυτή και ότι η μέχρι σήμερα τουρκική πολιτική ουσιαστικά στρέφεται εναντίον των μειονοτήτων και επαιτεί την καταστροφή τους.

3. Η θέση του περιοδικού είναι εναντίον της προσχώρησης της Τουρκίας στην ΕΟΚ.

Παρατηρήσεις του μεταφραστή:

● Χρησιμοποίησα τη λέξη «λογικός» σαν αντίθετη της λέξης «τρελός» - χωρίς να ελέγξω κατά πόσο είναι σωστό...

● Καλαμπαλίκι: η συρροή πλήθους ανθρώπων, όχλος.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗΣ

● Μια άλλη εκδοχή για την ιστορία «μιας προβληματικής» παρουσιάζει σε μακροσκελή επιστολή του, που δημοσιεύουμε στη συνέχεια, ο κ. Μάριος - Παναγιώτης Τσουκάτος τ. πρόεδρος και επιστημονικός Διευθυντής της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ. Φυσικά το θέμα δεν εξαντλείται εδώ και οι στήλες του ANTI είναι ανοιχτές για ένα θέμα στο οποίο φαίνεται μάλλον να διαμορφώνεται και πλαίσιο οριστικών αποφάσεων από την κυβέρνηση. Ωστόσο, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι τα στοιχεία του άρθρου στο ANTI στο οποίο αναφέρεται ο κ. Τσουκάτος αφορούσαν μια συγκεκριμένη περίοδο της προβληματικής.

Κύριε Διευθυντά,
Το έγκριτο περιοδικό σας στις 29.12.89 (τεύχος 425, σελ. 50) δημοσίευσε ένα άρθρο με τίτλο «Η ιστορία μιας προβληματικής». Ο αρθρογράφος προτίμησε να παραμείνει ανώνυμος, προφανώς από υπέρμετρη σεμνοτυφία. Παράλληλα, ο ίδιος δια του ιστορικού του πονήματος ισχυρίζεται ότι η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ υπό την ακομμάτιστη και αξιολογικά επιλεγμένη Διοίκηση και στελέχωση της εταιρείας επιτέλεσε αξιοθαύμαστο έργο. Ο ισχυρισμός αυτός θα ήταν τουλάχιστον κωμικός, αν τα αποτελέσματα δεν ήταν τραγικά.

Αλλά είναι καιρός πια να έλθει στη δημοσιότητα η αληθινή ιστο-

ρία της «προβληματικής» ΝΤΑ'Ι'ΜΣ αυτή τη φορά επώνυμα και ενυπόγραφα από τον ιδρυτή, τ. πρόεδρο και επιστημονικό διευθυντή της εταιρείας. Σωρεία αδιάσειστων αποδεικτικών στοιχείων βρίσκονται από τις 29.10.89 κατατεθειμένα στη Διοίκηση του Ο.Α.Ε. με στόχο να μελετηθούν και να αξιοποιηθούν προς απόδοση δικαιοσύνης.

Η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ Α.Β.Ε.Ε. ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1978 από μια ομάδα Ελλήνων επιστημόνων και τέθηκε σε παραγωγική λειτουργία τον Ιανουάριο του 1981. Η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ υπό το 11μελές, άμισθο επιστημονικό της Δ.Σ. και με τη βοήθεια αξιολογικά επιλεγμένου επιστημονικού επιτελείου κατόρθωσε σε λιγότερο από 3 χρόνια (Ιαν. 1981 - Νοεμ. 1983) να αναγνωριστεί από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς ως ζωτική βιομηχανία Α' κατηγορίας, απαραίτητη για τη ζωή του Έθνους και την εθνική άμυνα, να ενταχθεί στις τρεις πρώτες καινοτομικές βιομηχανίες της Ελλάδος, να δημιουργήσει σε συνεργασία με τον Ε.Ο.Φ. εθνικές προδιαγραφές για σύριγγες και βελόνες μιας χρήσης, να παράγει δυο αριστοποιημένα προϊόντα, να υπογράψει σύμβαση με το κράτος για την κατ' αποκλειστικότητα τροφοδοσία όλων των κρατικών φορέων και νοσηλευτικών ιδρυμάτων, να αυξήσει τον όγκο των πωλήσεων κατά 180%, να πραγματοποιήσει αξιολογικές εξαγωγές, να εξασφαλίσει το know how από Ιαπωνική εταιρεία και letter of intend από το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για υπογραφή μακροχρόνιας προγραμματικής συμφωνίας προς παραγωγή φίλτρων αιμοκάθαρσης, να περατώσει έρευνα αγοράς για την παραγωγή μέσα στην επόμενη τετραετία και άλλων 5 νέων ιατρικών προϊόντων μιας χρήσης και τέλος να δρομολογήσει ένα pilot project για την αποστείρωση με ακτινοβολία γάμμα του υγειονομικού υλικού των νοσηλευτικών ιδρυμάτων για τον περιορισμό των επιμολύνσεων και του μέσου αριθμού ημερών νοσηλείας ανά ασθενή.

Ως γνωστόν, δηλωμένη πολιτική βούληση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ ήταν η κρατικοποίηση της ζωτικής σημασίας βιομηχανιών. Πρώτος και τελικά μοναδικός στόχος στον κλάδο των παραφαρμακευτικών προϊόντων υπήρξε η κρατικοποίηση της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ, ακριβώς γιατί ήταν υπερασύγχρονη, διπλά πρωτοποριακή για τον ελληνικό χώρο και παρουσίαζε εξαιρετικές αναπτυξιακές προοπτικές. Για την επίτευξη του στόχου αυτού συνήργησαν το υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, ο ΕΟΚ, η πιστώτρια Εθνική Τράπεζα, ορισμένοι από τους εργαζόμενους στην ΝΤΑ'Ι'ΜΣ και κυρίως ο ΟΑΕ και ο επιλεγμένος και κατευθυνόμενος από αυτόν εκκαθαριστής.

Η επίθεση εναντίον της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ άρχισε τον Ιανουάριο του 1982 και ολοκληρώθηκε με «στημένο» πλειστηριασμό στις 18.11.87. Κατά τη διαδρομή αυτή, οι ανώτεροι κρατικοί φορείς και ο εκκαθαριστής καταπάτησαν κατάφωρα και κατά συροή το Σύνταγμα, τους νόμους, το δικαίωμα της ΕΟΚ, τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και αυτόν τον Ν. 1386/83. Η επίθεση αυτή μεθοδεύτηκε και ε-

ANTI

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.32.819 — 72.48.240
FAX: 72.26.107
TELEX: 214179 ANTI

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίζα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ**Εσωτερικού**

Εξαμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ANTI»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

τελέστηκε σε 4 στάδια, τα οποία περιελάμβαναν ενέργειες των ανωτέρω προ των οποίων θα ωριμούσε και ο πλέον ανέντιμος, αηθικός και δόλιος ιδιώτης.

ΣΤΑΔΙΟ 1ο: Σκόπιμες και δόλιες ενέργειες των κρατικών φορέων, ώστε η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ να περιέλθει σε ταμειακή δυσχέρεια και στη συνέχεια να υπαχθεί στις προβληματικές επιχειρήσεις, προκειμένου να περιέλθει στο κράτος χωρίς την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα αποζημίωση.

ΣΤΑΔΙΟ 2ο: Υπό τις διορισμένες από τον ΟΑΕ ανίκανες και ακατάλληλες Διοικήσεις μεθοδευμένη και σκόπιμη οικονομική καταβαράθρωση της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ αντί της προβλεπόμενης από τον Ν. 1386/83 οικονομικής εξυγίανσης, με σκοπό την εδραίωση κρίσης (αυθαίρετης και μη νόμιμης) για δήθεν αρνητική θέση της εταιρείας, ώστε αυτή να οδηγηθεί σε ειδική εκκαθάριση.

ΣΤΑΔΙΟ 3ο: Κατάφωρη καταστρατήγηση από τον ΟΑΕ των προβλεπόμενων από τον Ν. 1386/83 διαπραγματεύσεων μεταξύ ΟΑΕ, μετόχων και της μοναδικής πιστώτριας Εθνικής Τράπεζας. Στην πράξη ο ΟΑΕ πραγματοποίησε ουσιαστικά μια συνάντηση, που αποτελούσε εμπαιγμό και σκευωρία εις βάρος των μετόχων, αφού είχε προασφαλιστεί και μάλιστα επίσημα δηλωθεί στη Βουλή, 9 μήνες πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, ότι η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ με εκκαθάριση θα περιέρχεται στον ΕΟΦ.

ΣΤΑΔΙΟ 4ο: Συμπαγνία του ΟΑΕ με τον επιλεγμένο και κατευθυνόμενο από αυτόν εκκαθαριστή, ώστε με σωρεία παράνομων και αντισυνταγματικών ενεργειών να οδηγηθεί η ΝΤΑ'Ι'ΜΣ σε «στημένο» πλειστηριασμό με υπερθεματίστρια την ΕΛΒΙΟΝΥ Α.Ε., θυγατρική του ΕΟΦ, στο 1/10 της πραγματικής αξίας των υλικών και άυλων αντικειμένων της εταιρείας. Χαρακτηριστικό, αλλά όχι δυστυχώς και μοναδικό παράδειγμα, των κραυγαλέων παράνομων και αντισυνταγματικών ενεργειών που έγιναν, αποτελεί το γεγονός ότι ο ίδιος ο εκκαθαριστής κ. Χρήστος Βενετσάνος, ο προασπίζων κατά νόμον τα συμφέροντα της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ και εμφανιζόμενος εις το προαναφερόμενο δημοσίευμα ως ευεργέτης της εταιρείας, κατά τη διάρκεια του πλειστηριασμού αποτελούσε ταυτόχρονα και μέλος του Δ.Σ. της υπερθεματίστριας ΕΛΒΙΟΝΥ Α.Ε.

Παρά τα ανωτέρω γεγονότα ο ανώνυμος αρθογράφος:

(α) Αναφέρει ανενδοίαστα και παραπειστικά ότι το διορισμένο Δ.Σ. μετά την πλειστηριασμό της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ πραγματοποίησε κέρδη, ενώ σκόπιμα αποσιωπά ότι το κράτος μετέφερε στις πλάτες του Έλληνα φορολογούμενου, τόσο τις τεράστιες ζημιές χρήσεως που επί 6 χρόνια προκλήθηκαν από τις διορισμένες, δραχμοβώρες και βασικά ανίκανες Διοικήσεις, όσο και τα χρέη προς την πιστώτρια Εθνική Τράπεζα.

(β) Υπερηφανεύεται για τη δημιουργία τμήματος αναπτύξεως νέων προϊόντων και αποσιωπά το γεγονός ότι από τον Μάρτιο του 1984 (υπαγωγή της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ στις προβληματικές επιχειρήσεις) μέχρι σήμερα, όχι μόνο δεν αναπτύ-

χθηκε κανένα νέο προϊόν, αλλά αντίθετα ελαχιστοποιήθηκε η παραγωγή των βελονών, υποβαθμίστηκαν τα ήδη παραγόμενα προϊόντα, ενταφιάστηκε η δρομολογημένη από την ιδιωτική ΝΤΑ'Ι'ΜΣ παραγωγή φίλτρων αιμοκάθαρσης και τέλος δεν προωθήθηκε η αποστείρωση με ακτινοβολία γάμμα του υγειονομικού υλικού των νοσηλευτικών ιδρυμάτων.

(γ) Αποσιωπά την πλήρη αποτυχία και στον εμπορικό τομέα, αφού από το 1984 μέχρι σήμερα χάθηκε ολοκληρωτικά η ιδιωτική αγορά, μηδενίστηκαν σχεδόν οι εξαγωγές και διατηρήθηκε μόνο ως πελάτης το κράτος, επίτευγμα και αυτό αποκλειστικό της ιδιωτικής ΝΤΑ'Ι'ΜΣ.

(δ) Τέλος, ο αρθογράφος αναφέρει ότι δεν ακούστηκε από κανένα και ποτέ ούτε η παραμικρή νύξη για σκάνδαλα και ατασθαλίες. Εφόσον η περικοπή αυτή αφορά μόνο το καθαίρεθέν Δ.Σ. της ΕΛΒΙΟΝΥ δεν μπορώ να έχω γνώση. Όσον αφορά όμως τα διορισμένα από τον ΟΑΕ συμβούλια και τον διορισμένο από αυτόν εκκαθαριστή, τις μη νόμιμες ενέργειές του έχουμε καταγγείλει επανειλημμένα τόσο στα δικαστήρια, όσο και σε αρμόδιους φορείς με εξώδικα και αναφορές.

Αυτή είναι η αληθινή ιστορία της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ. Συμπερασματικά λοιπόν καταστηλεύθηκε η παρουσία μας. Εγκάθετοι ιδιοποιήθηκαν το έργο της ζωής μας. Κινδυνεύ-

σαμε να εγκλειστούμε στη φυλακή. Απολυθήκαμε παρά τη μοναδική μας, για τον ελληνικό χώρο, επιστημονική κατάρτιση, εξειδίκευση και πείρα στο διπλά πρωτοποριακό αντικείμενο της βιομηχανίας. Τέλος, ακόμη και σήμερα και συγκεκριμένα μέσα στο Φεβρουάριο του 1990, η πιστώτρια Εθνική Τράπεζα, η οποία παράνομα στο μέσον της επένδυσης μετέτρεψε το δραχμικό δάνειο σε δολαριακό (ισοτιμία κατά τη λήψη του δανείου 35-40 δρχ. ανά δολάριο) και η οποία σύμφωνα με τα προεκτεθέντα συνήργησε και αυτή στη μετατροπή της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ σε προβληματική επιχείρηση, διεκδικεί δικαστικά και τα ελάχιστα ατομικά στοιχεία, που ορισμένοι από τους μετόχους ακόμη διαθέτουν, αφού οι πλείστοι εξ αυτών έχουν υποστεί ολοκληρωτική καταστροφή. Και να σκεφθεί κανείς ότι αυτή η τράπεζα έχει ήδη εισπράξει από τον «στημένο» πλειστηριασμό της ΝΤΑ'Ι'ΜΣ πάνω από τα 2/3 των όσων η ιδιωτική ΝΤΑ'Ι'ΜΣ της όφειλε κατά την ημερομηνία της υπαγωγής στις προβληματικές, ενώ έχει απωλέσει το 100% από τις υπόλοιπες 45 προβληματικές επιχειρήσεις, που κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να τις εξαγοράσει.

Με εξαιρετική εκτίμηση

Δρ. Μάριος · Παναγιώτης
Τσουκάτος

Πυρηνικός Χημικός, M.Sc., Ph. D.
π. Πρόεδρος και Επιστημονικός
Διευθυντής ΝΤΑ'Ι'ΜΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ

τεύχος Δεκεμβρίου 1989

Σ' αυτό το τεύχος:

οι **Ηλ. Κατσούλης, Ν. Κουτσιάρης, Απ. Αποστολόπουλος** γράφουν για τις εξελίξεις στην Αριστερά.

γράφουν επίσης:
ο πρώην υπουργός **Φώτης Κουβέλης**,
ο **Χρ. Ροζάκης** για τα εθνικά θέματα,
η **Μάρω Παντελίδου** για την απουσία των
γυναικών από την Κυβέρνηση Ζολώτα.

επίσης:

ο **Γιάν. Τσαρούχης** μιλά για τη Μινωική Τέχνη
κι ο **Θάνος Λίποβατς** αναλύει τη σεξουαλική
ζωή των φοιτητών.

«Παραμορφώσεις» μία ποιητική συλλογή του
Τίτου Πατρίκιου.

Κι όπως πάντα σελίδες για το βιβλίο και τον
Κινηματογράφο.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ 1989 - 1990

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

ΓΚΑΝΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Μητριά πατρίδα
(Πεζογράφημα)

ΚΑΡΑΛΗ ΜΑΛΒΙΝΑ

Αθώς σαν αγαπημένος
(Αφήγημα)

ΚΑΤΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Η βασιλεία των καταρίδων
(Μυθιστόρημα)

ΜΙΛΛΙΕΞ-ΓΚΡΙΤΣΗ ΤΑΤΙΑΝΑ

Αλλάζουμε;
(Μυθιστόρημα)

Αναδρομές
(Διηγήματα)

ΜΠΡΟΥΝΤΖΑΚΗΣ ΞΕΝΟΦΩΝ

Μια κοινή περιπέτεια του σώματος
(Πεζογράφημα)

ΜΩΡΑΪΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Αναμνήσεις ενός ανάρτη

ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
(Μυθιστόρημα)

ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ ΠΑΝΟΣ

Η αθέατη πλευρά της σελήνης
(Διηγήματα)

ΡΟΥΣΣΟΣ ΤΑΣΟΣ

Μιχαήλ και άλλα διηγήματα

ΣΚΟΥΡΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Ιστορίες με πολλά στρας

Το χειρόγραφο της Ρωξάνης

ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ

Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου
(Διηγήματα)

Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι

(Μυθιστόρημα)

ΣΦΥΡΙΔΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Από πρώτο χέρι
(Διηγήματα)

ΤΟΜΑΖΑΝΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

Φωτιά μέσα στο νερό
(Διηγήματα)

ΦΑΚΙΝΟΣ ΑΡΗΣ

Τα παιδιά του Οδυσσέα
(Μυθιστόρημα)

ΦΑΚΙΝΟΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Εφημερεύων θίασος και άλλες ιστορίες

ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ

Τη νύχτα που 'φυγε ο Μπούκοβι
(Διηγήματα)

ΧΑΤΖΗΠΑΠΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

Το χρώμα του γαλάζιου υάκινθου
(Μυθιστόρημα)

ΠΟΙΗΣΗ

ΑΓΓΕΛΑΚΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Ο μακρύς μονόλογος
της Μαρίας Πολυδούρη

ΓΚΑΝΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

Γυάλινα Γιάννενα

ΔΕΝΕΓΡΗΣ ΤΑΣΟΣ

Η κατάσταση των πραγμάτων

ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Το χρώμα της ορχήστρας

ΜΟΣΚΩΦ ΚΩΣΤΗΣ

Για τον Έρωτα και την Επανάσταση

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (μοναχός)

Ερωτικός Ασύριος

ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

Ωχροτάτη έως του λευκού

ΣΚΑΡΤΣΗΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ

Το μάρμαρο της άπλας

ΧΕΛΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

Ότι στείρα έτεκεν επτά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

Ν Ε Α Β Ι Β Λ Ι Α 1 9 8 9 - 1 9 9 0

Ε Ε Ν Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

Π Ε Ζ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΑΠΝΤΑΪΚ ΤΖΩΝ
Το παζάρι στο άσυλο
(Μυθιστόρημα)

ΒΙΤΟΡΙΝΙ ΕΛΙΟ
Μικροαστοί
(Διηγήματα)

ΒΛΑΝΤΥ ΜΑΡΙΝΑ
Βλαδίμιρος ή Η πτήση που σταμάτησε

ΓΕ ΤΣΟΥΝ-ΤΣΑΝ
Το χωριό στο βουνό
(Μυθιστόρημα)

ΓΚΟΛΑΝΤΙΝΓΚ ΓΟΥΙΛΙΑΜ
Μήσις ταξιδευτού
(Μυθιστόρημα)

Γειτονικά καταλύματα
(Μυθιστόρημα)

ΓΟΥΝΤΧΑΟΥΖ ΠΕΛΑΜ
Μην μπλέξεις με το Διάβολο
(Μυθιστόρημα)

ΖΕΛΟΥΝ ΤΑΧΑΡ ΜΠΕΝ
Ο γραφιάς
(Μυθιστόρημα)

ΘΕΛΑ ΚΑΜΙΛΟ ΧΟΣΕ
Η οικογένεια του Πασκουάλ Ντουάρτε
(Μυθιστόρημα)

ΚΑΛΒΙΝΟ ΙΤΑΛΟ
Μαρκοβάλντο ή Οι εποχές στην πόλη
(Μυθιστόρημα)

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΖΑΜΙΑΤΙΝ
Η πλημμύρα
(Νουβέλα)

ΜΠΕΝΙ ΣΤΕΦΑΝΟ
Το μπαρ κάτω από τη θάλασσα
(Μυθιστόρημα)

ΝΑΝΤΟΛΝΥ ΣΤΕΝ
Η ανακάλυψη της βραδύτητας
(Μυθιστόρημα)

ΝΤΙΝΤΕΡΟ
Ο ανιψιός του Ραμό
(Μυθιστόρημα)

ΟΥΙΤΓΟΥΕΡΘ ΓΙΟΥΤΖΙΝ
Τα εννέα πρόσωπα του Χριστού
(Μυθιστόρημα)

ΣΑΚΣ ΟΛΙΒΕΡ
Ο άνθρωπος που μπέρδεψε τη γυναίκα του
με ένα καπέλο
(22 τρελές ιστορίες)

Α Ν Θ Ο Λ Ο Γ Ι Ε Σ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΠΕΡΟΥΒΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καππάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΧΙΛΙΑΝΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Ρήγας Καππάτος)

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ
(Επιλογή-μετάφραση: Γιάννης Πάτσης)

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Κ Α Σ Τ Α Ν Ι Ω Τ Η

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζ. Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, τηλ. 360.32.34 - 360.13.31

«ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ»!

ENGLISH EDITION
Τώρα κυκλοφορεί
και σε αγγλική γλώσσα
ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΗ

Επιτέλους, ένα βιβλίο για την ελληνική κακογουστιά (κιτς), ένα βιβλίο «περιήγηση» στον κόσμο του φτηνού γούστου όπως διαμορφώνεται μέσα στην καθημερινή ζωή, την ελληνική ζωή, τη δική μας ζωή. Με κείμενα και φωτογραφίες που παρουσιάζουν ανάγλυφα το «κιτς», ένα φαινόμενο «γραφικό» αλλά και επικίνδυνο. **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι το ωραίο»

Μέσα στις σελίδες του θα δείτε να παρελαύνουν... η Πατρίς, η Θρησκεία, η Οικογένεια, η Κοινωνία, η Επικοινωνία, η Πολιτική, η Τέχνη. Το κιτς υπάρχει γύρω μας, σ' όλη την Ελλάδα: από το Διδυμότειχο μέχρι τα Φιλιατρά και από τα Γιάννενα μέχρι τη Λάρισα και —φυσικά— την Αθήνα.

Ειδικά άρθρα και πάνω από 1.000 φωτογραφικά θέματα, αποκαλύπτουν, διακωμωδούν και καταγγέλλουν το κιτς δημιουργώντας ένα μοναδικό λεύκωμα επίκαιρο, ενδιαφέρον, απολαυστικό.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραίο»

Η παρέλαση του κιτς συνεχίζεται. Ανακαλύψτε το κιτς σε κορνίζες, γκομπλέν, μπιμπελό, χαλκοτεχνήματα, χόμπι, τουριστικά σουβενίρ, εικονίτσες, προσκλητήρια, τάφους, πλαστικά λουλούδια, εκκλησίες, είδη για γάμους και βαφτίσια, φωτιστικά, τηλέφωνα, εξώφυλλα βιβλίων, αθλητικό και πολιτικό Τύπο, παιδικά είδη, καρτ ποστάλ, ντίσκο, φαγάδικα, ταβέρνες, πιτσερίες, μόδα, αυτοκίνητα, μαγαζιά, σπίτια, έπιπλα... Αλλά κιτς υπάρχει και στο πορνό, στο αθλητικό ή πολιτικό πανηγύρι, στο τραγούδι, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, τη διαφήμιση... Το κιτς υπάρχει παντού και παραμονεύει... **Ωραίο βιβλίο!**

«Κάτι το ωραίο»

Για το κιτς σε όλες του τις μορφές γράφουν οι:

Χρ. Βακαλόπουλος, Χρ. Γιανναράς, Περ. Γιαννόπουλος, Μ. Γιουρπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Π. Μαρτινίδης, Μ. Μπροσαντζόγλου, Δ. Πικιώνης, Δ. Ραυτόπουλος, Δ. Σκάλος και Ν. Χατζηκυριάκος - Γκίκας.

Προλογίζει η Μελίνα Μερκούρη.

Ωραίο βιβλίο!

Τι είναι «ΚΙΤΣ»

Η λέξη kitsch έχει γερμανική προέλευση προέρχεται από την ιδιωματική φράση kitschen που σημαίνει «πασαλειβω». Το επίθετο kitsch στην τέχνη χρησιμοποιήθηκε για το χαρακτηρισμό του ευτελούς, του φτηνού, του κακόγουστου.

ΕΚΔΟΣΗ:

«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21

Τηλ 7249300

«Κάτι το ωραίο»

Με φωτογραφικό υλικό που βασίζεται σε ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου, Τ. Βρεττού και Λ. Μισούλη και εμπλουτίστηκε από αρχαικό υλικό πολλών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

Ωραίο βιβλίο!

«Κάτι το ωραίο»

Ένα βιβλίο ντοκουμέντο!

Μια έκδοση των «Φίλων του περιοδικού ΑΝΤΙ»

- 360 σελίδες • 1059 έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες
- Σε σχήμα 21 x 28 πανόδετο

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΙΑ.

Ωραίο βιβλίο!

